המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום וערש"ק, פ' עקב י"ט מנחם־אב מ"ז (14 באוגוסט 87)
דף היומי: בבלי — בבא בתרא צ'; ירושלמי — גיטין כ"ד

שנה ל"ח גליון 10866
1.10 ש"ח כ' מע"מ

שרי ישראל "השקעה תופש־ירושלים"

בניסה מיידית!

☑ **דירות** 2 חדרים מרוהטות + פינת מסבה במלון דירות מפואר סמוך לטרכו מאוה

☑ **התופש** יש לך למשפחתך — דירת נופש פרטית בכל שנה — כל החיים

☑ **שלך** בהשקעה חד־פעמית

החל מ־$1,900 בלבד!!

מכונת זה כוכל שאלו כו ב 60 השלומים חודשיים

דור־נוף 02-24-30-21 : 22-86-33

בעקבות ישיבת ההנהלה בראשות גדולי התורה מהארץ ומחו"ל

היערכות למסע התעוררות עולמי לחיזוקו והרחבת גבולותיו של החינוך העצמאי

הוחלט על הקמת ועד נאמנים בארץ ובארה"ב ואירופה שיפעל להרמת קרנו של החינוך העצמאי

מאת סופר "המודיע"

החינוך העצמאי בארץ ישראל, הנתון לאחרונה במאבק קשה ומתמיד על קיומו ועל זכותו להתרחב ולהתפתח, הוציב כיום בפני הכרעות גורליות על כוחו ואפשרותו למלא את ייעודו ותפקידו כפי שגדולי הדור האחרון חרתו על דגלו והוא הבטחת חינוך תורתי טהור בכל ערי הארץ וישוביה, הוחלט אתמול בעקבות ישיבתה המיוחדת של הנהלת החה"ע שנערכה בראשותם ובהשתתפותם הפעילה של גדולי ישראל מהארץ ומחוצה לה — להתמודד בכל כוחותיו עם המשימות הב־בירות והאתגרים הקשים העומ־דים בפניו, ולפתוח למטרה זו במסע הסברה והתעוררות רחב ממדים בארץ ובתפוצות הגולה, כאשר במרכזו תעמוד הקריאה הנרגשת והנלהבת להמוני הציבור היהודי לחוש את כובד השעה ולהבין לחומרת הרציניות התקופה ולהחליץ בכל השנו והכוח לחיזוק בדק ביתו של עונג ההצלה הרוחנית של רבבות בני ובנות ישראל בכל קצוי הארץ.

ראשי החינוך העצמאי שמסרו על כך לסופרנו ציינו בקורת רוח את העידוד הרב ששאבו מלשום מדברי התמיכה החמים שהשמיעו גדולי התורה במהלך ישיבת החי־נוך של ההנהלה שהתקיימה בירושלים בראשות מרן הגאון רבי אלעזר מנחם שך שליט"א, כקש"ת האדמו"ר מסלונים שליט"א, הגאון רבי פנחס מנחם אלתר שליט"א, ובעקבות הדברים שהושמעו וההחלטות המעשיות שנתקבלו, סוכם לנקוט במאמצים עילאיים ולפעול בכל הדרכים על מנת למנוע את סגירתם המתוכננת של מספר בתי ספר קטנים במקו־מות ישוב מרוחקים, תוך תקווה לסיוע הציבור היהודי.

בפתיחת הישיבה, קידם יו"ר ההנהלה הגאון ר' אלחנן סורוצקין בברכה לבבית את פני האורחים הדגולים מחו"ל שהשתתפו בדיו־

נמשכים המאמצים למניעת חלול השבת בירושלים

מאת סופר "המודיע"

במשך יום אתמול נמשכו מאמצים לשכנע את מנהלי אולם סינמטק שיפסקו מהקרנת סרטים בלילות שבת. לדאבת לבם של יהודים שומרי תורה ומצוות בי־רושלים, נפגעה לאחרונה פירצה חדשה זו של חלול השבת ע"י הקרנת סרטים, דבר שעד כה לא היה קיים.

כזכור, פורסם אתמול כי הנהלת "בית אגרון" קיבלה החלטה על הפסקת הקרנת סרטים באולם שלהם בלילות שבת. כעת נמשכים מאמציהם של נציגי אגודת ישראל בעירית ירושלים כדי שגם מנהלי אולם סינמטק יקבלו החלטה דומה.

במסגרת פעילותם של נציגי אגו"י בירושלים הם נועדו אתמול עם גדולי התורה בעיר וקיימו עמם התייעצות על דרכי פעילות לעתיד. בהתאם להכוונתם ימשכו גם היום הפעולות המאמצים ע"י ראשי הצבור — ואת כי עדיין קיימת תקוה שפעילות כזו, נסיון לשכנע ולהבהיר, תועיל להשגת המטרה ולבלימת הפרצה.

מפקד המחוז הדרומי של המשטרה ניצב רחמים קומפורט סרב להעניק רשיון הפגנה בליל שבת ובשבת לאנשי תנועת ר"צ ומפ"ם.

הערכות: מדד יולי: 1.5-2 אחוזים

מאת סופרנו הכלכלי

במשרדים הכלכליים שוררת דריכות לקראת פרסומו היום בצהריים של מדד יולי, ההערכה היא שמדד יולי ינוע בסביבות 1.5—2 אחוזים.

אם יעלה המדד מעל 1.75 אחוז הרי שהתשלום תוספת היוקר יוקדם ויבוצע כבר בחודש הבא.

מדד יולי יושפע בעיקר מסקר הדיור, המשולב בנתוני המדד אחת לשלושה חדשים. בחודשים האחרונים נרשמה עלייה במחירי הדירות, דבר שיתן אותותיו על מדד הבניה.

תחזית מזג האויר

משנן חלקית עד בהיר עם טמפרטורות רגילות בעונה. הטמפרטורות: ירושלים 18 עד 30, תל אביב 22 עד 31, חיפה 22 עד 31, באר שבע 20 עד 34.

שר החוץ שולץ לא יבקר בארץ

אינו מוכן לתווך בין שמיר לפרס

מאת סופרנו המדיני

שר החוץ האמריקאי שולץ מעוניין מאד בהסדר במזה"ת, אולם אינו נבון לבוא לישראל, כדי לתווך בין ראש הממשלה יצחק שמיר לבין ממלא מקומו שר החוץ שמעון פרס — הדגישו פקידי משרד החוץ האמריקאי בהגיבם על הידיעות בירושלים בדבר ביקורו הקרוב של שולץ בישראל.

דובר משרד החוץ האמריקאי קרא אתמול הצהרה מוכנה מתוך הכתב ששולץ מוכן לצאת לאזור בכל עת ובכל שעה, כדי לקרב את השלום, ולא רק לישראל אלא לכל ארצות האזור, אולם רק כאשר הדבר יהא אקטואלי ויוצגו סיכ־ויים לקירוב השלום.

לאחר קבלת דיווח מצאולס היל על שיחותיו בישראל יוצא שולץ לחופשה ולאחריה יתכנן לשיחותיו עם שר החוץ הסובייטי שווארנדזה. ניתן להניח איפוא שלמרות העדיפות שהוא רואה בבעיות במזה"ת אין הבעיה בעו־רת במיוחד, והיא תידון עם עמיתו הסובייטי במסגרת סדר יום הכולל יתר הבעיות שבין המערב והמזרח כגון פירוק נשק וכו'.

המו"מ על השכר נקלע למבוי סתום

מאת סופרנו הכלכלי

המו"מ על השכר בין האוצר להסתדרות נכנס אתמול למבוי סתום בתום פגישה בין הממונה על השכר באוצר הלל דודאי ויו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות חיים הברפלד.

שני הצדדים חזרו למעשה לעמדותיהם הראשוניות ערב פתיחת המו"מ. האוצר טוען שלא הוסמך על ידי הממשלה לנהל מו"מ לקיצור שבוע העבודה, בעת שההסתדרות מוכנה לחתום על־הסכם שכר לשנה אחת בלבד. ההסתדרות מתנגדת לחתום על־הסכם שכר לשנתיים כל עוד לא יוארכו הסכם תוספת היוקר והסכם היציבות.

נראה כי בקרוב תדרש פגישה נוספת בין שר האוצר למזכיר ההסתדרות לשם ליבון הבעיות שעומדות על הפרק.

נסיונות לשכנע השרים לפני ישיבת הממשלה:

מתח רב במערכת הכלכלית והפוליטית לקראת ההכרעה על עתידו של "הלביא"

ההכרעה תפול כנראה כבר ביום ראשון ★ מ"מ השגריר האמריקני נועד לפגישות עם השרים ★ מספר שרים לא קבעו עמדתם

מאת סופרנו הכלכלי

מתח רב שורר בצמרת הכלכלית והפוליטית בארץ לקראת ישיבת הממשלה ביום ראשון הקרוב שתיוחד לדיון על המשך פרוייקט "הלביא" וככל הנראה תהיה זו ישיבת הכרעה סופית אם ישיבה מסכמת לקראת הכר־עה. כיום, אין כבר ספק שבמגבות הלחץ האמריקני חייבת הממשלה להכריע — ולדעת האמריקנים בשלילת הפרוייקט.

מ"מ שגריר ארה"ב בישראל, מר ארתור יוז, נפגש בימים האחרונים עם מספר שרים כדי לשכנעם לשנות את עמדתם או להתייצב בעמדה הגורסת את הפסקת הפ־רוייקט. כזכור, השרים משה ניסים ויצחק רבין יגישו ביום ראשון הקרוב לממשלה הצעה משותפת שלהם הגורסת את הפסקת הפרו־ייקט.

משקיפים סבורים כי ההכרעה על עתיד "הלביא" תפול על חודו של קול. אולם, רבים הם הסבורים שגם אם תהיה ההחלטה חיובית בעד הפרוייקט, הרי שהלחץ האמריקני יגרום לכך שהוא לא ימשך.

בשלב זה, עולה כי 10 שרים גיבשו עמדה בעד המשך פרוייקט הלביא: ראש הממשלה — יצחק שמיר; מ"מ ושר החוץ — שמעון פרס (בתנאי שיוגדל תקציב הבטחון); השרים: לוי, שרון, ארנס, קצב, קורפו, פת, שפירא ואלמוזלינו.

12 שרים גיבשו ככל הנראה את דעתם נגד המשך הפרוייקט: שר הבטחון — יצחק רבין; שר האוצר — משה ניסים; והשרים: מודעי, ויצמן, בר־לב, נבון, הור־ביץ, שריר, נחמקין, המר וכנראה שגם השרים יעקובי ושחל. מי שעדם מתלבטים הינם השרים הרב פרץ ויעקב צור שעל שניהם מופעל לחץ כבד של מתנגדי הפ־רוייקט.

שר האוצר משה נסים יצא אתמול בהתקפה חריפה נגד המשכו של הלביא. נסים אמר כי המשכו של הפרוייקט יפגע ביציבות המשק. הוא ציין כי אין אפשרות לממן את הפרוייקט מתקציב המדינה ואין אפשרות לחרוג מהתקציב עקב הפרוייקט. עוד אמר כי הוא מתנגד להטלת מסים חדשים על מנת לממן את הפרוייקט. לדבריו, פיתוח המטוס יפגע בצה"ל והוא נוגד את תפיסות הבטחון של הצבא.

גם נגיד בנק ישראל פרופ' מיכאל ברונו יצא בחריפות נגד הלביא. הנגיד סבור כי המשך הפרוייקט יפגע בכלכלה ויפגע במדיניות המוניטרית של הבנק.

הדלקת הנרות

	ירושלים	תל אביב	חיפה
ערש"ק	6.48	7.06	7.00
מוצש"ק	8.03	8.05	8.06

מוצש"ק לשיטת ר"ת 8.38

"סופר ספר" בהנהלת שמואל בלומנק

"היכל הספר" בהנהלת א.מ. דוביניסקיין

"אגד" בע"מ

הננו מתכבדים להודיע לצבור הנוסעים הנכבד בדבר

שירות מיוחד

ביום ראשון כ"א אב תשמ"ז (16.8.87)

יום השנה לפטירתו של **האדמו"ר מבלז** זצ"ל

לעליה המסורתית לקברו

התחבורה תהיה ע"י שירות מיוחד מתחנות קו מס' 29 בין השעות 6.30 — 19.30

בכבוד רב **הנהלת אגף התנועה**

"מזמור שיר חנוכת הבית"

ישיבת הר"ן

ע"ש הגה"ק ר' נחום משאדיק זצוקללה"ה

רמות־ירושלים

בשבח והודיה לקב"ה הננו שמחים להודיע על

חנוכת בנין הישיבה והכנסת ספר תורה

אשר נתרם לעילוי נשמת **מרן הסטייפלר** זצוק"ל

והכנסת ספרי נביאים

אי"ה ביום שלישי, כ"ג מנחם אב, **יום השנה** לפטירת מאור הגולה

מרן בעל **ה"קהילות יעקב"** זיע"א

מיחמי הישיבה הק'

בהשתתפות ראשי ישיבות, רבנים ואישי ציבור

ובמעמד מרנן ורבנן גדולי ומאורי ישראל שליט"א

רבי **יוסף שלום אלישיב** · רבי **שלמה זלמן אויערבך**
רבי **חיים קניבסקי** · רבי **אליעזר אלפא**
רבי **שלמה קרליץ** · רבי **חיים פנחס שיינברג**
רבי **שמחה זיסל ברוידא** · רבי **ניסים קרליץ**
רבי **חיים שאול קרליץ** · רבי **דב פוברסקי**
רבי **ראובן פיין** · רבי **שמואל אויערבך**

נשיא הישיבה וראש ישיבת "תורה ודעת"

סדר היום:

בשעה 5.00 - סיום כתיבת ספר התורה ברחבת בית הכנסת "אהל יוסף" נוף רמות בנין 75 דירה 16

בשעה 7.00 - תצא תהלוכת ספר התורה לבנין הישיבה בליווי תזמורות ולפידים.

בשעה 8.00 - ייחנך בנין הישיבה ויאמרו דברי ברכה וחיזוק ע"י מרנן ורבנן שליט"א

תחבורה: קו 35 עד רמות פולין - או קו 36 תחנה סופית.

הרבנות הראשית לישראל
אוצר בית דין

בשנת השמיטה הזו, הוקמו ביוזמת הרבנות הראשית לישראל שבעה אוצרות בית דין ביהודה, בנימין והגולן, הכוללים משקים רבים המגדלים פירות שביעית בהיקף של מליוני שקלים חדשים **תופעה שלא היתה מאז ומעולם בישראל**

אוצר בית הדין לענבי יין, ממשקים שקבלו עליהם לשמור שמיטה כהלכה ולא מכרו אדמותיהם לנכרים מייצר **מיץ ענבים "תירוש"** ביקבי כרמל מזרחי בראשון לציון

הרה"ר לישראל כאחראית על כשרות יקבי כרמל מזרחי מינתה את רב אגודת הכורמים **הרב א.י. ינובסקי שליט"א** לאחראי על אוצר בית דין זה.

הוסכם שעל חברי בית הדין ימונו **הרה"ג נ. קרליץ שליט"א, הרב סילמן שליט"א והרב ינובסקי שליט"א.**

הרה"ר לישראל הורתה להנהלת היקב ליחד בריכות, ולארגן נוהלי יצור מיוחדים, ליין זה הקדוש בקדושת שביעית בשיא ההידור וללא כל חשש של תערובות,

חלוקת היין תעשה בחנויות מיוחדות ובמחיר ההוצאות בלבד

אנו פונים בזה לציבור הרחב לרכוש **דווקא מיץ ענבים תירוש** זה וכן פירות שביעית מאוצרות בית הדין של הרה"ר ויש להעדיף לקנותם, שכל הקונה אותם מסייע סיוע שיש בו ממש לשומרי שביעית שעליהם אמרו חז"ל:

"גבורי כח עושי דברו"

וכל האוכל ושותה פירות שביעית מקיים מצוה עשה של:

"והיתה שבת הארץ לכם לאוכלה" — "לדעת הרמב"ן"

הרבנות הראשית פונה בזה לכל הרבנויות והמועצות הדתיות לפעול בציבור למען רכישת היין הנ"ל

יבורכו בזה העושים והמעשים לחזק ידי החקלאים שומרי השמיטה וישתו ענוים וישמחו

ועדת השמיטה
הרבנות הראשית לישראל

הערה: בדבר פרטים נא לפנות אל החבר **שלום שמעון**
טל. 08-261911 או לנחנות החלוקה שבכל אזור

הודעה חשובה (מס' 2)

כל רושי חלקת קרקע "בבית החיים" - "שומרי־שבת" - זכרון־מאיר (הלפרן) מאז שנת תשכ"ד (1964)

אשר שלמו תמורת חלקת הקרקע סכום העולה על $3,500 יכולים לפנות לועד "בית־החיים" - זכרון־מאיר (הלפרן) ת.ד. 975 ב"ב על מנת לברר את זכאותם להשבת סכומים עפ"י דין

ועד "בית־החיים" - זכרון־מאיר (הלפרן)

בצער עמוק וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של

אשה יראת ה'

מרת **אסתר לאה סביר "צינווירט"** ע"ה

בת ר' אהרן קוסטינר ז"ל

הלווייתה תצא היום, יום ו' י"ט מנחם אב תשמ"ז בשעה 12.00 מבית ההלוויות שמגר להר־המנוחות

המתאבלים:

בעלה — נח סביר־צינווירט
בתה — חיה וחיים נובוגרוצקי והנכדים
בתה — רבקה פלדמן והנכדים
בתה — מיכל סביר
אחיה — מנחם ולאה קוסטינר
וכל המשפחה

יושבים שבעה בבית המנוחה רח' בן ציון 26 ר"ג

מכון בית אולפנה ירושלים

שמח להודיע לציבור

כי הלמודים באולפן לעברית יתחילו בעזה"י ביום ג' ז' אלול תשמ"ז 1.9.87

כתות נפרדות לגברים ולנשים, הלמודים בשלש רמות: מתחילים, מתקדמים ומשתלמים, בשלוב עם למודי קודש, למודי השפה לפי תכנית ואישור משרד החינוך

העולים החדשים יהנו ממלגות משרד הקליטה

ההרשמה—
1. במשרדי "חברותא" רח' המלך גורג 31 ירושלים טלפון 02-226404 מיום א' כ"ח מנחם אב 23.8.87 כל יום בין השעות 10.30 — 12.30 לפנה"צ
2. במשרדי בית אולפנה רח' הרב פרנק 36 בית וגן ירושלים טלפון 02-420321 כל יום בין השעות 1 — 9 לפנה"צ החל מה' באלול 30.8.87

קוקט COQUETTE
אפנות נשים אקסלוסיבית

מכירת חיסול כל המלאי

הכל ב־½ מחיר

כל הקודם זוכה!

מכירה מיוחדת במוצש"ק כ' באב 15.8.87

בני ברק, רח' רבי עקיבא 111 טל. 700004

סלון הנרי ורינה רח' בן יהודה 7
(בבהרהוב מכל קפה עטרה)
טלפון להיאום מראש: 226242

★ טיפול מקצועי בבעיות שיער, נשירה וקשקשים במחירים נוחים
★ בירוק וטיפול בפיאות
★ אצלינו — הספורה אצל רינה במחיר מיוחד 20 ש"ח כולל פן
פתוח רצוף יום יום עד 5.00 ביום שני עד 1.00

10% הנחה למביא מודעה זו

עלה את ירושלים על ראש שמחתנו
עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים
קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה
מזל טוב

בהלל ובהודיה להשי"ת על חסדו ורב טובו אשר גמלנו הננו מתכבדים זה להזמין את כב' וב"ב לשמחת כלולת בנינו היקרים

החתן הבחור המופלג **חנוך העניך** נ"י עב"ג הכלה הבתולה המהוללה **אסתור** תחי' בת הר"ר חיים יוס הי"ו

החופה תתקיים אי"ה בשעטו"מ ביום ראשון לס' "והיית אך שמח" כ"א מנחם אב תשמ"ז (למספרם 16.8.87) בשעה 7.00 בערב

באולם "רמת תמיר" ליד כביש רמות

נ.ב. נודע לנו כי מפאת שיבושי הדאר לא הגיעו הרבה הזמנות לתעודתן נא לראות הזמנה זו כאישית

ישראל ברסקי ורעיתו
בהרה"ח ר' נתן ז"ל
ירושלים

משה מנדלוביץ בני ברק · **חיה אינדורסקי** ירושלים
מאורשים
בס"ד, אור לי"ט מנחם אב תשמ"ז

יהושע זאב פינק ניו־יורק — ישיבת בעלזא ירושלים · **טעמא רויטמן** בני ברק
מאורשים
בס"ד, אור לי"ט באב תשמ"ז

שמחה דוד שטינברגר בני ברק · **אסתר הורוביץ** בני ברק
מאורשים
בס"ד, אור ליום ה' י"ח מנ"א תשמ"ז

משה פרקוביץ ירושלים · **שרה ולס** ירושלים, ק. צאנז
מאורשים
בס"ד, אור ליום שישי י"ט מנחם־אב תשמ"ז

בית לפליטות — קרית בנות
בית החלמה ליולדות

למנהל הנכבד יקר הרוח ואציל הנפש ראש וראשון לכל דבר שבקדושה עמוד התווך של מוסדותינו

הרב **שמואל יצחק שטרן** שליט"א

ומשפחתו הכבודה

ברכת מזל טוב לבבית

לרגל הולדת נכדו הבכור בן לחתנו

הרב **חזקיה קנר** הי"ו

יהי"ר שיזכו רב נחת ויזכו להכניסו בבריתו של אאע"ה בעיתו ובזמנו ולגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים

העובדים · **ההנהלה**

כוס של ברכה

עטרת הצלחה שלוחה בזה למנהלנו הדגול איש חי ורב פעלים המסור בלב"ב לחינוך בנות ישראל

הרב **יצחק קלמן** שליט"א

לאירוסי בתו החשובה **חנה** שתחי'

עב"ג הבחור המופלג בתוי"ש **דן פרקל** הי"ו

יהי"ר שיזכו לבנות בנין עדי עד על אדני התורה ולרב נחת של קדושה מכל יוצאי חלציהם

מרכז הכוונה והדרכה לעולים מבריה"מ
מבא ירושלים · **מכון בית אולפנא**
ההנהלה · צוות המורות · והתלמידות

ברוך הבא בשם ה'

ברגשי גיל ושמחה מקדמים אנו בברכה מרובה את פני כבוד הרב הגאון

רבי **אליעזר אלכסנדר זושא שיק** שליט"א

דומ"ץ ור"מ דקהל "צבי לצדיק" בלוזשוב

חתן הרב הצדיק המפורסם

רבי **צבי יהודה שפירא** שליט"א

בן כ"ק **מרן אדמו"ר** שליט"א

לרגל בקורו הקצר בארץ הקודש

יהא בואו לברכה

חסידי בלוזשוב באה"ק

מוסדות סקווירא "תולדות יעקב יוסף"
תלמוד תורה ★ בית המדרש ★ כולל אברכים
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' מהרש"ל 1 בני ברק

כסא דברכתא

ברגשי גיל וחדוה הננו מביעים בזה ברכותינו הנאמנה
"מזל טוב לבבית"
למע"כ הגאון האדיר המפורסם, מעמודי ההוראה, פאר הדור פה מפיק מרגליות

הרה"ג הרב **משה ניישלאס** שליט"א
אב"ד דק"ק שיכון סקווירא יע"א

ולבנו החשוב רב הפעלים לתורה ולחסידות מדע בשערים שמו לתהילה

הרה"ג הרב **יודא אליעזר דוד** שליט"א
מו"ץ בעדה החרדית
חתן הרה"צ הרב **בנימין רבינוביטש** שליט"א
חבר בי"ד העדה החרדית בקרתא דשופריא

לשמחת נישואין של נכדו — בנו החשוב המופלג בתורה וחסידות פרי עץ חיים
הרב **אברהם** שליט"א

מעונה אלוקי קדם יעניק את ברכתו עליו ועל כל הנלוים אליו, לאורך ימים ושנות חיים לשובע שמחות עם רוב ברכות בטוב ובנעימים דשנים ורעננים, ולרוות נחת מכל צאצאיו ולשמוח בשמחתם תמיד, ומשמחה זו ישפע שפע ברכות מרובות אכי"ר

ההנהלה

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הד היום

יש דרך אחרת

מ/ה. מצוקת הדיור של זוגות צעירים בציבור החרדי, הגיעה לאחרונה מכל שתנן זה, מצד כמה וכמה אישים ופוסקים, מצוקה זו השתקפה מתוך מאות מכתבים וקריאות מלפניות מכל שכבות הציבור החרדי, זה שמתלבט בבעיה זו יותר מאשר כל מיגזר בחברה, בראש וראשונה, משום שאין כמו ציבור זה מבורך במשפחות גדולות, ואין עוד כמו ציבור זה, שהאפשרויות שלו מוגבלות גם מבחינה כספית וגם מבחינת איכות הסביבה, שהוא גורם חשוב ואולי מכריע בעיצוב דמותה של המשפחה, במיוחד של הילדים.

קבלנו עידוד רב מצד גדולי תורה, ומצדם של רבים מבין אלה אשר התנסו בחוויות קשות, כי אמנם "קשה זווגו של אדם כקריעת ים סוף", אבל הוא נעשה קשה יותר, כאשר הוא צריך לבנות לעצמו קורת גג, בה יוכל להקים את ביתו. העול הזה הולך ומכביד כאשר הורים גם אם לא מתקשים לגמור את החודש, חיים בצנע ואינם רודפים אחרי המותרות וההנהגות היקרים, כאשר מדי שנה, ולפעמים אף פחות מזה, הם צריכים לדאוג לעוד בן או בת. אין אנו רוצים לחזור כאן על התוצאות הקשות, שלפעמים רבות, מכריעות את ההורים המתמוטטים תחת המשא הכבד, ולא על ההתגוננות הקשה של הורים אשר נאלצים בלי רצון לפשוט יד.

בתוך שפע המכתבים והמאמרים שנתקבלו במערכת, ולא את כולם ניתן היה להדפיס, לא מפני שהם לא ראויים לראות אור, אלא מפני שהיריעה קצרה, ואין אנו רוצים להוסיף מרה שחורה, המאפילה על הצדדים החיוביים, בתוך המהומה שלנו, מתוך המצפים במעשי חסד הן בממונו הן בגופו, והדברים חייבים באיזון נכון, איזון שהוא המר שימה הקשה ביותר הנמדדת בפני סורכי עתונים.

בתוך אותו שפע של תגובות, התבלטה גם תשובה התשובה: "איכא דרכא אחרינא". היהדות החרדית מתקשה לפתור את הבעיה בתוך הריכוזים המיושבים, מסיבות רבות, את האוכלוסיה החרדית. זו המכפילה את חיי המשפחה, את הריבוזות לאו דוקא מטעמים אנוכיים. מכתב אחד מני רבים שמצאו את מקומם במדור הקריא ביותר, "מכתבים למערכת", שנתפרסם בגליון אתמול, הזכיר את מאמרו של אחד מראשי הישיבות שכתב מאמר מרגש מאוד על הנושא "אזיל חיורא ואתא סומקא", באמור, שרויא ובהם הרבה דמעות מעיניהם של יראים ושלימים, שקרא בקול, יש דרך אחרת, שהיא עשויה להביא הקלה גדולה למשפחות וצופנת גם בתוכה, טובה וברכה למאבק כל צביונה של ארץ ישראל.

הם שטהו לנגד עינינו את העובדה המרנינה; אנו על המפה. בדרום ובצפון, קמו בשנים האחרונות קהילות חרדיות, קהילות המכלכלות את צרכי עמך, והם גם הופכים להיות נקודות אור המגרשות הרבה מן החושך. הרשימה קצת ארוכה כבר, אם זה בירוחם שבנגב ואם זה באופקים, אשדוד, ואם זה בעמנואל, חצור הגלילית, זכרון יעקב, ערד או ישוב של ערי הפיתוח; צפת או טבריא ויסלחו לנו אלה שלא הזכרנו אותם במקום זה. שם אפשר לא רק להשיג דירה נוחה וטובה במחיר שהוא סביר, גם בתנאים נוחים, פי כמה מאשר במרכז. לאחרונה קמה גם יוזמה מבורכת למשוך זוגות צעירים למרכזה של חיפה. במקומות אלה כבר סללו את הדרך הנחשונים שעברו דרך יסורים עד שזכו לרכז ציבור חשוב, שמוצא את עצמו מאושר מכל הבחינות, גם מבחינה רוחנית וגם מבחינה חומרית.

ומתוך הדברים חוזרת ועולה הקריאה, בואו אתנו ונרבה כבוד שמים, נחסוך לעצמנו את העול המכביד על כל משפחה, הקריאה שהשמיעה אתמול: "חשוב מאוד שזוגות צעירים יעודו מדן ועד באר שבע ויכניסו על ידי כך את אור הקדושה מירושלים עיר הקודש ומבני ברק עיר התורה והחסידות", צריכה להכנס ללבם של כל החרדים לדבר ה', צריך להפסיק עם הללות; יש לקום ולעשות, ואז נפתור חלק גדול של המצוקה שנוצרה. לא נתפתק בדברים ונתחיל במעשים, נחזק אותן קהילות ונחזק את עצמנו. עד שתמלא הארץ דעה כמים לים מכסים ובכך נציל לא רק עצמנו, את הורינו, נציל גם את ארץ ישראל.

במלאת שנה לפטירתו של אבינו, עטרת ראשנו

הרה"ח ר' אברהם הלוי רוזנבלום ז"ל

תתקיים אי"ה אזכרה והקמת מצבה

ביום שישי י"ט מנחם אב תשמ"ז (14.8.87)
בשעה 10.30 לפנה"צ, בביה"ח פונוביז
תחבורה תצא מרח' בן זכאי 59 בשעה 10.15

השכרת רכב
השכרת רכב
נץ הראל
מחירים ללא תחרות
רח' פינס 9 ירושלים
טל. 02-231161
השכרת רכב

בית המדרש "חניכי הישיבות" צא"י
רחוב בן־זכאי 50 בני ברק
הננו להודיע לציבור אוהבי תורה
כי במסגרת כולל "בין הזמנים" אב תשמ"ז
המתקיים בבית מדרשנו יתקיים אי"ה שעור ע"י:
הרב הגאון ר' מרדכי דרורי שליט"א
ראש ישיבת "חמדת שמואל" חמד
בענין: "זמן בין השמשות"
השעור ימסר ביום ראשון
לסדר ראה, כ"א אב בשעה 12:30 לפנה"צ

בס"ד
נפתח
★ קורס לשיבוץ אבני חן ויהלומים
★ קורס לצורפות הבשיטי כסף וזהב
לימוד מקצועי יסודי ע"י מורה מוסמך
פרטים והרשמה: טל' 02-234585 בימי חול
קורסים נפרדים לנשים ולגברים

הזדרזו פן תאחרו
הגיע מלאי נוסף מאנגליה שמלות חליפות וסריגים לקיץ כ"כ מעילים סווצ'רים וחולצות חורף במחירי הפתעה
היום בלבד בשעות 10-13 16-22
אוירבך סמטת יבנה 4 בני ברק

בקורת קשה הוטחה ב"ממחיותה" של עדת התביעה שקבעה זיופו של מסמך טרוניקי

באת יעקב שליט, כתב צת"ב

בית המשפט הדן בעניינו של ג'ון דמיאניוק יצא אתמול, בישיבת השיב, להפסקה שלא מן הכי־ניה, זאת לבקשתה של העדה המומחית מטעם הסניגוריה שרנה הוברטסון, לאחר שהשופטים ובמיוחד אב בית הדין, מתחו בי־קורת לגבי מומחיותה. היא ביקשה הפסקה בחקירתה בטענה שהיא "מותשת" להמשיך. היה זה אחד מרגעי החקירה הנגדית.

מצוקתה של העדה מארה"ב הורגשה כבר מראשית ישיבת אחר הצהריים, כאשר התובע עו"ד שקד חזר וחקר אותה לגבי התמצאותה בנושאים שונים הכרוכים בטיבם של המיסמכים שבדיקה. היא חזרה וטענה, כי בבדיקתה הגיעה למ־סקנה המבחינים בשני צבעים שונים בדיו במסמך טרוניקי. עם זאת היא חזרה ואישרה, כי אינה מומחית להרכבו הכימי של הדיו.

התובע: אם את מכירה את טיב הנייר אך אינך מומחית להרכב הדיו — איך את רואה אפשרות לתת חוות דעת כוללת על המסמך אשר אלו הם מרכיביו החשובים?

העדה: לא אמרתי שאינני מכירה כלל את טיב הדיו אלא שאינני כימאית. אולם יש לי מושג כללי על כך. לשם כך אני גם נעזרת בקורסים ושומעת הרצאות וקבלת ידע כללי בנושאים בהם אני עוסקת.

השופטת דורנר: השאלה היא אם יש לך ידע מספיק כדי למסור חוות דעת על המסמכים הנדונים כאן.

כאן השמיע השופט לוין מעין "הטפת מוסר" לעדה, אם כי אמר זאת בטון שקט: לא תמיד טוב כאשר אדם עומד ואינו זז מתזה שקבע לעצמו. בית המשפט נכנס כאן לדילמה מכריעת, ואנו מבקשים לפתור אותה — ואילו את התבצרת בשריון שלך ואינך נכונה לזוז במאומה. לכן, את עלולה להיקלע למצב מביש ואז אל תבואי בטענות אלינו.

כאשר חזרה העדה על טענתה, כי היא ביססה את חוות הדעת שלה על הידע המצוי בידה בלבד, המשיך השופט לוין: אנו מקבלים את המושג שמומחה אשר מעיד בנושא מסוים — שיש לו ידע מלא באותו נושא, ואם חסר לו פריט זה או אחר — הוא נעזר במומחים נוספים כדי להשלים את הידע. ואילו את מופיעה כאן כמומחית בעלת ידע מה, ידע מסויים, יודעת קצת מזה וקצת מזה — וכל הדברים הללו מותי־רים עלינו רושם בהתאם.

אב בית הדין הוסיף, כי במהלך המשפט הזה הופיעו הסניגורים ותבעו מבית המשפט לחייב את התביעה שתעמיד למומחים של ההגנה את מסמך טרוניקי המקו־רי. "למרות שחששתי אז לגורלו של המסמך המקורי, נעניתי לד־רישות, גם של ההגנה וגם של התביעה. ואז הוציאו ממסמך טר־וניקי זה 126 דגימות ובדיקות. ואילו עתה נשאלת השאלה, בש־ביל מה טרחנו כל כך הרבה, אם גבירתי באה וקובעת כאן על פי בדיקות שיטחיות של קצת מזה וקצת כזה?...

כאן ניסתה העדה להטיל אשמה מסויימת על הסניגוריה: ברצוני לומר, שכאשר ביצעתי את בדיקותי, הודעתי לסניגור עו"ד גיל, שיש להתקשר למומחה לטיב הדיו, כיוון שאני לא עוסקת בכך. אני עשיתי את הבדיקות שלהם הנני מומחית, ההר זה. ואת התוצאות מכך מסרתי כאן.

לאחר דברים אלה פנה השופט לוין אל התובע שיעבור לנושא נוסף, ובשלב זה הודיעה העדה כי היא "מותשת" ומבקשת להפסיק בעדות. אב בית הדין הבהיר לה כי את החקירה צריך להמשיך עד הסוף, אולם הוא מוכן להכריז על הפסקה קצרה. "ובזמן הזה ראוי שגבירתי תחשוב גם על הדברים שאמרנו לה כאן" — הוסיף השופט.

חקירה בעצלתיים

חקירה נגדית של העדה המומחית עדנה רוברטסון התנה־לה במהלך ישיבת הצהריים בעצ־לתיים ותוך הפסקות רבות, מאחר שהתובע מיכאל שקד ביקש להקרין באמצעות וידיאו מיוחד, כמה וכמה תצלומים, אשר על פיהם ביססה העדה את מסקנתה ש"מיסמך טרוניקי" מזוייף ואינו אותנטי.

גב' רוברטסון ביססה את מס־קנתה זו בעיקר על השוואה שערכה בין "מיסמך טרוניקי" לבין רשיון הנהיגה של איוואן דמיאניוק, אותו קיבל בגרמניה בטרם היגר משם לארה"ב. התובע ביקש מהמעבדה של מז"פ במטה הארצי של המש־טרה את מכשיר הוידיאו המ־שוכלל שבעזרתו בדקה העדה רוברטסון את "מיסמך טרוניקי", כאשר הגיעה הנה לקראת עדותה במשפט.

באולם הועם האור, בעיקר בחלק של מקום מושב בית המשפט, כאשר בפני הצדדים הוצבו אקרנים וכן אקרן אחד מול הקהל, והתובע ביקש מן העדה לגשת אל המכשיר ולהפעילו, כדי להשיב על שאלותיו.

גב' רוברטסון, אשה קשישה אולם קומתה זקופה ונראת פע־לתנית ובטוחה בעצמה, אכן ניגשה ליד המכשיר, אולם התברר לה שאין היא מכירה מכשיר זה בדיוק ואינה יכולה להפעילו. היא הס־בירה לשופטים, כי במעבדתה בארה"ב מצוי מכשיר אחר שונה, ואילו כאן אינה מתמצאת בדיוק בכפתורים ובמסננים השונים.

השופט לוין ציין, כי היא הס־תמכה בחוות דעתה על בדיקות שנעשו במכשיר זה, ולכן ראוי שהיא אכן תפעילו, אלא אם כן מוכנה העדה להעזר במנהל המע־בדה של המז"פ במטה הארצי רפ"ק בצלאלי, שהיה באולם.

לאחר התלבטויות רבות ודין ודברים ממושך, הסכימה העדה שבצלאלי יסייע לה...

על פי בקשת התובע, הוצגה בפניה באמצעות המכשיר תמונת רשיון הנהיגה של דמיאניוק, ועו"ד שקד שאל אותה: האם תסכימי איתי שחלק מן החותמת שעל מיסמך זה הוא חלק וכהיר וחלק אחר כהה יותר?

העדה: כן.

התובע: המסקנה שלך היתה, שהחותמת על רשיון הנהיגה תקי־נה בעוד שהחותמת על "מיסמך טרוניקי" אינה תקינה?

כאן קמו הסניגורים עוה"ד גיל ושפטל זה אחר זה והביעו התנג־דות לשאלות בכיוון הזה. בטרם נימקו את התנגדותם, ביקש השו־פט לוין מן העדה לצאת את האולם לחדר סמוך, "כדי לנוח מעט ול־התרענן", ומחשש של הדרכה מטעם הסניגוריה לעדה בטיעונים שיגרמו לפסילת שאלות התובע.

ההתנגדויות

עו"ד גיל טען, כי אין לדרוש מעדה מומחית זו להשיב על דב־רים שלא בדקה אותם ביסודיות, כמו רשיון הנהיגה של דמיאניוק. מה גם שמדובר במכשיר שאין היא מכירה אותו על בוריו. "זה לא היה מקובל עד כה לגבי עדי התביעה, ואין זה מוצדק שייעשה עתה, אתם מרשים עתה לתביעה מה שלא הרשיתם בעבר לנו" — פנה הסניגור לעבר השופטים, אולם השופט לוין הגיב מייד בחומרה: "אני מוחה על גישה זו. כאילו יש כאן במשפט זה איפה ואיפה. אין לזה שחר. הרי העדה הזו מסרה חוות דעת והחקירה הנגדית מתנהלת על סמך חוות דעת זו ולא על דברים אחרים וזו זכותה של התביעה".

בשלב זה הוכנסה העדה לאולם והתובע שקד ביקש ממנה הסבר, למה שנראה על גבי המסך הקטן של המכשיר המשטרתי. "כיצד תסבירי את השוני בחותמת שברשיון הנהיגה, למרות קביעתך בעדות הראשית, כי רשיון זה איננו מזוייף?" — חזר ושאל התובע.

העדה: עיינה היטב בתמונה המוגדלת שעל הצג והשיבה: אכן, חלק מהחותמת ברשיון הנהיגה זוהר וחלק אחר לא, אבל למעשה אין שוני ממשי בין חלקי החותמת הזו, ואילו במיסמך טרוניקי מצאתי שוני ברור בין שני סוגי דיו שעל החותמת שם.

כאשר חזרה העדה ועיינה בתמונה המוגדלת, הוסיפה: אכן, תמוה מהו השוני בהירה הזו, וראוי היה לבדוק זאת, אולם כמובן שלכך דרושים לי הכלים המתאימים ולא אוכל לעשות זאת כאן על רגל אחת".

השופטים התערבו בחקירה והעירו לה, שקביעתה צריכה אולי להוליך למסקנה, שאכן היה צורך לערוך בדיקות לגבי מיסמכים שונים ורבים יותר, ולא רק בדיקת השוואה בין שני מיסמכים.

השופטת דורנר הקשתה: האם

המשך בעמוד ג'

אגוה"ר בארה"ב תוקפת את איומי מנהלי המגבית המאוחדת באם יתוקן חוק השבות

בישיבת הנהלת אגודת הרב־נים דארה"ב, בראשותו של הגאון ר' שמחה אלברג שליט"א, יו"ר ועד ההנהלה, נשמעה מחאה חריפה מצד הרבנים משתתפי הישיבה, נגד מנהיגי המגבית היהודית המאוחדת באמריקה, על האיום שישגרו לראש הממ־שלה, מר יצחק שמיר, שלא יאפשר את תיקון חוק השבות, וכי באם יאושר תיקון כזה ולא יכירו ב"גיור רפורמי", כי אז תג־רום החמה כזו להשפעה שלי־לית על התורמים ביד רחבה למגבית, וכתוצאה מכך תפסיד "ישראל" מיליוני דולרים מן המגב־בית.

הנהלת אגודת הרבנים הגדירה הצהרה כזו כחוצפה חסרת תקדים. באיזו סמכות יכולים מנהלי המגבית להתערב בעניינים שהם מיסודות קיום הדת היהודית? והלא חייבים לדעת, כי בין תורמי המגבית יש הרבה יהודים שומרי תורה, הנותנים מיליונים למגבית המאוחדת, כלום שאלו גם לדעתם?

הגר"ש אלברג שאל, האם ניתן להפקיר אפילו נשמה יהודית אחת, שהיא עולם מלא, כדברי חז"ל, תמורת מיליוני דולרים? האם מותר לנו לתת לטמא את הארץ ולהפוך גויים אמתיים ליהודים מזוייפים? בכל הכוח יש למחות על הנסיון להשתמש בכסף כשוחד כדי למנוע את שמירת קדושת ישראל, שעליה מסרו יהודים נפשם במשך אלפי שנים ובגלויות הקשות ביותר.

כנס זכרון על פטירת הגר"י רודרמן זצ"ל

עם פתיחת הישיבה, הביעו כל משתתפיה צער וכאב על האבידה הגדולה בהסתלקותו של ראש ישיבת "נר ישראל" ונשיא הכבוד של אגודת הרבנים, הגאון ר' יעקב יצחק הלוי רודרמן זצ"ל, ונתקבלה החלטה לקיים כנס זכרון מיוחד לרגל פטירת ראש ישיבת בלטי־מור.

תע"ש יתחיל לייצר מקלע קל חדש

התעשיה הצבאית הישרא־לית תתחיל בקרוב לייצר מקלע קל, אשר יתפוס בהדרגה את מקומו של המקלע הבלגי מדגם "מאג" הנמצא כיום בשימושו של צה"ל.

ירחון צה"ל בלשון האנגלית, "סורד", מוסר כי נשק חדש זה לא יעלה במשקלו על שבעה ק"ג, במקום 12 ק"ג של ה"מאג". גם קליברו, בקוטר 5.56 מילימטר, קלים יותר מאלה של ה"מאג".

● טיהראן, — רדיו טהראן מסר, כי בתום הפגישה השלישית שנ־ערכה בטהראן בין סין לאיראן, חתמו שרי המסחר של שתי המ־דינות על זכרון דברים להסכם בנושאי דלק. שיתוף פעולה טכ־נולוגי ועוד. שתי המדינות הסכימו להעביר אחת לשניה סחורה ב־500 מליון דולר בשנה. (ע"ם).

תעסוקה מהנה לימי החופשה...
ספר־קלטת
"הַיֶּלֶד שֶׁנִּיצַּל"
להשיג בחנויות הספרים והקלטות

למכירה בהזדמנות
אולם לתעשיה ומסחר בתלפיות
להתקשר:
02-824531
810863
02-823207

"רמת חובב" - תחנת משנה חדשה של חברת החשמל

תחנת משנה, המשמשת להעברת חשמל החלה לפעול ברמת חובב. התחנה החדשה מעלה את רמת אמינות אספקת החשמל לאזור התעשייה ותספק את הביקוש ההולך וגדל לחשמל.

בשלב ראשון הופעל בתחנה טרנספורמטור של 30 מגאווט ובתחילת 1988 יופעל טרנספורמטור נוסף.

תחנה זו תקלוט בעתיד את מוביל החשמל הארצי — קו 400 ק"ו, אשר אמור להוציא החשמל מתחנת הכח רוטנברג ולהעבירו לצפון עד כפר המכבי ובדרום עד רמת חובב.

העתון "לה קאנאר אנשיינה":

ממשלת שיראק כבר מסייעת לעירק בשיקום הכור ההרוס

פאריס, — ממשלתו של ז'אק שיראק כבר החלה בחשאי לסייע בעבודות המיועדות לסייע לעירק לשקם את הכור הגרעיני שנהרס בידי חיל האויר הישראלי — כך מסר השבועון הצרפתי "לה קאנאר אנשיינה".

ממשלת צרפת הכחישה, כד־כד, ידיעה אחרת ידיעה שנתפ־רסמה בשבוע שעבר בשבועון זה שידיעותיו מהימנות בדרך כלל. באותה ידיעה נמסר כי שיראק הבטיח לנשיא עירק, סאדם חוסיין, שצרפת תסייע בשיקום הכור שנהרס בשנת 1981..

בהתעלמו מהכחשה זו מוסר השבועון עתה בגליונו החדש, כי צרפת החלה בעבודות הסיוע לא יאוחר מאוקטובר אשתקד. העיתון לא ציטט מקורות לידיעה זו, אך הוסיף כי ממשלת שיראק מתכוונת לצמצם את עוצמת הכור, כדי למ־נוע כל אפשרות שבכוחו תנוצל אחור לייצור נשק גרעיני.

בשבוע שעבר פירסם השבועון, כזכור, כי היתר שדר חשאי ששלח שיראק לסאדם חוסיין ביוני אשתקד, ובו דובר על הסכמה בשיחות הנוגעות ל"שיתוף פעו־לה" (בין שתי המדינות) שבו החלו לפני יותר מ־12 שנה. צרפת ועירק חתמו על הסכם להקמת הכור בשנת 1975.

ממשלת צרפת טענה, כי הדב־רים שנאמרו בשדר לא התייחסו כלל לכור העירקי, כי אם לחוב האדיר שחבה עירק לצרפת. אולם מפלגות האופוזיציה הביעו ספקות לגבי הסבר זה. הן גם התאוננו על כך כי לנשיא מיטראן לא מוסר דבר על חילופי הדברים שבין שיראק ובין ראש המדינה העירקי.

פקידים ישראליים אמרו בש־בוע שעבר לאחר פירסום הידיעה בשבועון הצרפתי, כי שיראק הבטיח לישראל כי צרפת לא תסי־יע לעירק להפעיל מחדש את הכור.

צרפת הסכימה בזמנו עקרונית להקים מחדש את הכור שניזוק בהפצצה הישראלית. אולם למעשה לא החלה צרפת מעולם בעבודות השיקום, מכיוון שלא ניתנו לה ערובות מתאימות שעירק לא תנצל את הכור לייצור פצצה גרעינית.

מסמך סודי אחר אשר תוכנו התפרסם בשבועון, ואשר נכתב ככל הנראה בידי אחד מיועציו הקרובים של שיראק, באפריל, מציין כי בשעת הריסת הכור חבה עירק לצרפת כ־3.8 מיליארד דולר.

מטוס פאנטום המחודש נמסר למערכת הבטחון

במטס הצדעה מרשים הקישו ביום ב' שני מיימי מטוס פאנטום בדרגות תא"ל ורב סרן, את האב טיפוס הראשון של קורנס 2000, למערכת הבטחון.

מטוס הפנטום המשופר, המחודש נעוריו של "סוס העבודה" הותיק של חיל האויר ויאפשר לפאנטום "אפ־4 איי" למלא את משימותיו המ־יוחדות גם לתוך שנות האלפיים, נתקבל על ידי שר הבטחון יצחק רבין, הרמטכ"ל דן שומרון, מפקד חיל האויר עמוס לפידות וקצינים בכירים בחיל, בטקס חגיגי אך צנוע שנערך בבסיס חיל האויר הגדול.

מנהל הפרוייקט תת־אלוף אבנר רז, ראש להק ציוד בחיל האויר אמר לעתונאים אחרי הטקס, כי חשיבות הפרוייקט, הגדול ביותר שבוצע אי פעם בחיל האויר, היא בכך "הפנטום, המשרת את החיל כבר יותר מ־17 שנה, יכול להמשיך להיות סוס העבודה של חיל האויר לעוד 20-15 שנה".

על בסיס לקחי קרבות האויר של צה"ל, הוכנו עבור "קורנס 2000" חיזוקים ושיפורים, חודשו מערכות הידראוליות הפנטום הותאם לשאת ולהפעיל מערכות נשק חדישות וציוד ומחשבים, אשר יאפשרו לו להתמודד עם שדה הקרב העתידי.

"כשלוקחים בחשבון שפאנטום עולה 6-5 מיליון דולר כשהוא יורד מקו הייצור (בחברת מקדונל דאגלס), הרי פרוייקט הזה משמעות כלכלית רצינית" — הסביר תת־אלוף רז. חיל האויר בנה את האב טיפוס "001" שביצע ביום ב' את טיסת הבכורה שלו, ויבנה עוד "מטוס חצי" כדי לבחון את מערכות המכ"ם ונושאים אחרים.

ראשוני הפנטומים הישנים כבר נמסרו לתעשיה האוירית לשיפוץ ולשיפורים על פי התכנית של "קורנס 2000" פרי יצירתו של חיל האויר. מדובר בכמה עשרות מטוסים שיסופקו לחיל האויר כבר בראשית שנות ה־90 להפעלה מיבצעית.

חלק מהמערכות החדשות הן תוצרת ישראל, ואילו חלקים אחרים מתוצרת חוץ. נציגי החברות הזרות שלהן חלק בפרוייקט היו בין האורחים בטקס.

השיפורים יקלו על אחזקתו של המטוס, יוזילוה ויגבירו את בטיחותו לשנים רבות נוספות, לאחר שבמטוסי הפאנטום הישנים כבר החלו להתגלות סדקים ותקלות מחמת הגיל והעייפות. 7 שנים עברו מאז הוחלט על התחלת הפרוייקט. אמר אבנר רז.

הרמטכ"ל רב אלוף דן שומרון אמר, שישראל תצטרך גם בעתיד "להשבית מטוסים" כדי להבטיח את יתרונה באויר. זהו ביטוי למיגבלות במשאבים העומדים לרשותנו, אמר הרמטכ"ל, ברמזו לעבר הויכוח על פרוייקט הלביא.

גם שר הבטחון יצחק רבין "פול" לכיוון זה כאשר אמר, שאין לנו תמיד המשאבים הדרושים להבטיח שהכל יהיה חדש. מר רבין שיבח את חיל האויר שלקח מטוס קרב ותיק ושיפץ אותו מחדש (עתי"ם)

מת בבריסל לאחר ניתוח השתלת לב

הלוויתו של סא"ל (מיל) אריק רגב בן 52 שנפטר ביום שישי בבריסל, לאחר ניתוח השתלת לב, תתקיים מחר אחה"צ.

אריק רגב, מת 8 ימים לאחר מות אחיו אל"מ אודי טאייך מפקד הקומנדו הימי, שמת מהתקף לב בעת שחיה (עתי"ם)

הרצאת שרון על גירסתו לאירועי מלחמת לבנון ממשיכה לעורר הדים ולגרור תגובות

השר אריאל שרון הכין והטב את שמורי הבית שלו קודם ההרצאה שנשא במכון ללימודים אסטר־טגיים באוניברסיטת תל־אביב, במהלכה השכיל את גירסתו הוא לגבי המהלכים שקדמו למלחמת לבנון והצעדים שננקטו במהלכה. כזו היתה התר־שמותם של מרבית הנוכחים באולם והפרשנים שחלק מהם יצא בהתקפות חריפות נגד "השקרים" של השר, לדבריהם. אך גם אלו, סבורים היו, שהדברים תוכנו ע"י השר בקפדנות מרובה.

בהרצאתו הארוכה שנמשכה שלוש שעות רצופות, טען אריאל שרון, על סמך ציטטים ופרוטוקולים כי היתה שותפות מלאה בכל הדרגים הקובעים לגבי כל מהלכי המלחמה וכי לדבריו היתה גם הסכמה לאומית רחבה בנושא לבנון, גם מצידו של המערך שרק באמצע הדרך חזר בו.

שרון טען כי מלחמת לבנון היתה מלחמת הצלה, מלחמה צודקת ביותר. לבנון היתה מדינה של אש"פ, אמר שרון, ובעקבות מלחמת לבנון שוב היא איננה כזו. "יש ציניות ורשעות אצל הטוענים כי כל מלחמת לבנון נועדה כדי להכתיר את באשיר ג'ומאייל כנשיא ולא כדי להציל את ישובי הצפון.

מקורביו של השר שרון אמרו אתמול כי עצם העובדה שאנשי השמאל, בעקבות הרצאתו, החלו לטעון "היום יותר מתמיד צריכים ועדת חקירה", זו העובדה ששרון הצליח לטשטש את בטחונם כאילו הם יודעים הכל על המלחמה וכאילו השקר שלהם הוא האמת.

הרמטכ"ל לשעבר ח"כ מוטה גור אמר, כי אין זה נכון שהוא הסכים בשעתו למהלכי מלחמת לבנון. לדבריו, המערך הסכים אז לסילוק המחבלים 40 ק"מ מגבול ישראל, ומה שטען שרון מעבר לכך — "פה מתחילה מסכת השקרים".

הוא סיפר, כי לאחר פגישה שהיתה לשר הבטחון דאז שרון עם ועדת חוץ ובטחון "יהיה ברור לנו, שכוונתו ללכת גם על הסורים וגם על ביירות. לפיכך נפגשנו אנשי המערך ושלחנו משלחת של פרס ורבין מיד אל ראש הממשלה בגין, אשר הבטיח להם שלא ילך על הסורים ולא על ביירות, וכך גם הכריז למחרת בכנסת. כלומר, התמיכה שלנו במלחמה הזו לא היתה ולא נבראה".

מוטה גור הזכיר עוד, כי שרון אמר אז: "הכלבים נובחים והשיירה עוברת", כלומר שהאופוזיציה מביעה דעתה והוא יעשה מה שהוא מבין.

הרמטכ"ל לשעבר ציין, כי הוא נבה בהרצאת שרון, ולדעתו, דבריו של שר הבטחון לשעבר רק מגבירים את הצורך לחקור בפרשה הזו. "כל זמן שהוא נתן לדברים להתגלגל — אפשר לחיות. אך אם הוא שם זאת ב"משנה סגורה" העלולה להביא לחידוש התפיסה של "מלחמת ברירה" מלווה בשקרים וחצאי אמיתות — זוהי כבר סכנה אמיתית לעתיד". לכן רצוי אולי שתקום ועדת חקירה וייבחנו העמדות השונות על מנת שמלחמה כזו לא תחזור.

השר עזר וייצמן אמר, כי יגיב על הדברים בפרוטרוט לאחר שיקרא אותם במלואם. עם זאת הוא ציין, כי "שרון ידוע כמי שאינו מדייק". כן אמר, כי יש הבדל בין תוכנית שאושרה בידי שר הבטחון, הרמטכ"ל וועדת השרים לבטחון, לבין רעיונות כלליים העולים בעת ניתוח של נושא מסויים.

וייצמן ציין עוד, כי מיולי 1981 עד יוני 1982, תחילת מבצע שלום הגליל, לא היה כל פיגוע בצפון הארץ, חוץ ממוקש אחד בחזותו של רס"ן חזר. מלחמת לבנון החלה בכלל בתגובה על נסיון ההתנקשות בחייו של השגריר ארגוב בלונדון, הזכיר השר וייצמן.

אל"ם (מיל.) אלי גבע אמר, כי מהרצאתו של שרון מקבלים את הרושם כי שר הבטחון דאז הלך לפי העקרונות שטווה יצחק רבין וביצעו עזר וייצמן ומנחם בגין, ומזל שהוא שרון היה שם כדי לבלום אותם בהמשך...

אשר לטענת שרון בדבר ההשגיות וההצלחה של מלחמת לבנון, אמר גבע, כי שרון עצמו מנה בדבריו מספר כשלונות — אז איך הוא מיישב את הסתירה הזו? (עתי"ם)

מיום ליום

★ "מצבת" שר

השר אריאל שרון עורר עתה מחדש את כל הויכוח מסביב למלחמה לבנון, וספק אם ישיג אפילו במשהו את מבוקשו, כלומר מעין "טיהור" להאשמה שדבקה בו במלחמה זו, כי הוא סיבך את הממשלה, הטעה אותה בכוונות ובמהלכים וכו"ב. מה שהושג בתנחום מן ההרצאה הארוכה שהשמיע, שלשום הוא, הקים מחדש נגדו את כל המחנה של יריביו ותוקפיו, כשהם מחדשים במשנה מרץ את האשמותיהם שהוא משקר ומטעה.

בחברה הישראלית, שבה אין מקום לשום גווני־ביניים, אלא הכל או שחור או לבן, אין לו למר שרון מה לצפות כי ייעשה לו "משפט צדק". אלה שהם יריביו, הרי גם אם יביא אלף הוכחות שכל מה שעשה הוא נכון, וכי כל הכשלונות שהיו, שייכים לאחרים — יוסיפו להטיל עליו את כל האשמות. ומצד שני אלה שתומכים בו או הם אוהדים שלו — היו נשארים כך גם בלי שהיה יוצא בהרצאתו. מכל הבחינות היתה זו מצבת־סרק שאינה תורמת מאומה לבירור הנושא הסבוך הזה ואת השאלה העיקרית: מי הורה על הרחבת המלחמה מעבר ל־40 הק"מ ומי החליט על הכניסה לבירות?

אין שום ספק כי המלחמה בלבנון היתה אחת הקשות למדינת ישראל, מבחינת התפלגות המחנות, וברור גם שנתון זה עמד הרבה מאוד בעוכרי המלחמה, שכן כבר במהלכה נשמעו הקולות של המתנגדים, דבר שהיתה לו השפעה הן על מוראל הלחימה אצלנו והן על הלכי־הרוח אצל האויב. אלא שאין זה נתון שיכול להיות מוכרע בהרצאה של צד אחד. מר שרון עלול רק להגיע לתוצאה אחת, שחסידי ועדות החקירה יתבעו עתה עוד ועדת־חקירה שלאחריה ידעו עוד פחות ממה שידעו לפניה.

★ התארגנות מירבית...

מוזר הדבר שמר שרון לא הביא בחשבון מראש את ההתקפות הצפויות נגדו, אם יצא בהשמעת העמדה שלו על מלחמת לבנון, בשכולה למעשה "אני מאשים" על כל האחרים שלא תמכו בו, או שיצאו נגדו במסווה של ביקורת שוצפת על ההכנה למלחמה ועל ניהולה.

מסתבר, כי ההודעות המוקדמות מצדו על התכונה להרצאתו ועל כך כי יפרוש יריעה רחבה של עובדות שעוד לא נודעו, יצרה לא רק ציפיה אלא הביאה את כלי־התקשורת העוינים לו להכנה מוגברת ומוקדמת, שכן לא הספיק מר שרון לסיים את הרצאתו, וכבר היתה מוכנה סוללה של מבקרים ומגיבים, של פרשנים ודרשנים, כשכולם עד אחד מגוייסים לסתור את דבריו ולמצוא בהם פגמים וסדקים. ברור אמנם מראש, כי מר שרון התכוון להביא גירסה משלו, שבה הוא מצדיק את עצמו אך כלי־התקשורת אפילו לא מסתירים את חוסר האובייקטיביות שלהם כלפיו, כשהם אינם טורחים ליצור ויכוח שבו אנשים יאמרו בעד ונגד, אלא הכל וכולם נגדו.

ומי שרצה לקבל עוד פעם אישור לכך, כי כלי־התקשורת לרבות הממלכתיים, נמצאים בידים מאוד "מסויימות" ומאוד מגמתיות, יכל למצוא זאת גם הפעם. תוקפיו של שרון טוענים, כי הוא לא חידש דבר, אבל גם הם לא חידשו דבר, אלא שאם הוא לפחות התאמץ לאסוף פרוטוקולים והחלטות, תאריכים ומאורעות, הם גם לא עשו טירחה זו, אלא הסתפקו באמירת "לאו" לכל מה שהוא אומר...

★ חודש של קטל

47 הוא מספר ההרוגים בתאונות־דרכים במשך חודש אחד בלבד. המספר הוא מחריד ומזעזע ביותר, אך אין זה הכל, שכן מספר הפצועים מגיע ל־1885, מהם למעלה משלוש מאות פצועים קשה. כאשר מתווכחים על מלחמות צודקות ולא־צודקות, מסיחים לגמרי את הדעת מן הקטל האמתי המחריד ביותר ששורר אצלנו, ההוא בדרכים.

כבר מזמן נאמר, כי בתי־הקברות הגדולים שנוצרו במדינה מאז קומה, אינם דוקא בשל האויב שמעבר לגבול ובגין מלחמות הדמים שהאויב מבחוץ כופה עלינו, אלא על כבישי הארץ. יותר מ־15 אלף בני־אדם נהרגו מאז קום המדינה בתאונות, וזהו מספר מחריד ביותר. פעם עמדו, לשם קינטור, ומנו את מספר חללי מלחמת לבנון, אבל אין מי שיעמוד וימנה את מספר חללי התאונות, כדי להמחיש בכך עד כמה לא עושים חשבון נפש למול האויב הקטלני הנורא הזה.

מתווכחים הרבה על עתיד מטוס הלביא", ואחד הנימוקים בעד המשכו הוא, כי כבר הושקע סכום של 2 מליארד דולר בפיתוחו. אבל אין שום ספק כי הנזק הכלכלי מתאונות־דרכים, חוץ מלבד שפך־הדמים, מגיע להרבה יותר מזה. טיפול באלפים פצועים בחודש אחד, הנכויות הנגרמות למאות אנשים לכל ימי חייהם, ההפסד למשק מחמת פציעתם של אנשים — כל זה עולה הרבה יותר מכל נזק אחר. מתי כבר ייעשו צעדים של ממש כדי להילחם במכה זו, שהיא גרועה מכל המכות האחרות הנוחתות עלינו?

★ תרדמה לשר הדתות

אפשר להשתתף בצערו ובזעמו של שר הדתות, מר זבולון המר, לאחר שהועדה ברשות השידור פסלה לשידור סידרה של תשדירי שירות מטעם משרד הדתות, שהוא, ככל הידוע לכולנו, משרד ממשלתי וממלכתי לכל דבר, ובכל זאת יכולה הועדה קומיסארית ברשות השידור לומר לאו לתשדירים שלו, מפני הנימוק "המתוק": יש כאן הטפה לאורח חיים דתי...

הבעיה היא, כי שר הדתות ואנשי משרדו מתווכחים עתה עם אנשי אותה ועדה, והם ממש מוכנים "להישבע" כי אין כאן שום הטפה, חלילה, לאורח־חיים דתי, אלא רק הסבר לכמה מצוות בסיסיות ביהדות. כלומר, אילו הוכח להם שישנה כן הטפה כזו ר"ל, גם הם היו מבינים ומקבלים, ואולי זו הצרה הקשה ביותר, מפני שמר המר מקבל מראש הנחה, כי מותר ברדיו ובטלוויזיה להוסיף 24 שעות ביממה לחילוניות, להפקרות, לתועבה ולכל דבר שהוא נגד היהדות, רק לאורח־חיים דתי אסור להטיף...

אילו טענו זאת נגד משרד החקלאות או האנרגיה, המסחר התעשיה או הכלכלה, אבל מדובר במשרד הדתות, שכל תפקידו הוא בעניני דת, אבל גם עליו נאסר לומר מילה בעניני יהודי־דתי. ככלות הכל, צריך להבין כאן משהו. זה לא "חג הקרבן" של המוסלמים ולא איזו "מיסה" של נוצרים בבית־לחם או בנצרת, ובאמת צריך להיזהר שח"ו לא יהיו את רשות השידור הישראלית עם משהו יהודי...

★ מי חוקר, מי בודק?..

מפכ"ל המשטרה, מר קראוס, הואיל ברוב טובו להודיע לציבור על הממצאים המלומדים של חקירת המשטרה בענין השימוש בגז מדמיע בתקופה האחרונה בירושלים. ובכן, מר קראוס קובע: השימוש בגז מדמיע היה מוצדק, ואילו חשב מישהו שהמשטרה או המפכ"ל שלה יאמרו אחרת, יכולים לומר אחרת...

אנו חיים במדינה במציאות המוזרה ביותר, שאולי אין דומה לה בשום דימוקרטיה אחרת בעולם. המשטרה יורה רימון גז בתוך ציבור ולתוך אולם שבו מסב אדמו"ר עם חסידיו לשלוש סעודות שבת; המשטרה מואשמת על הדבר החמור הזה והמשטרה חוקרת; המשטרה חוקרת ואז המשטרה אוספת את ההמלצות והמפכ"ל המשטרה מוסר לציבור הרחב כי המשטרה טהורה, זכה ונקיה, אין בה רבב, אין במה להאשים אותה!...

ויש עוד מקום בעולם הדימוקרטי, שבו גוף ציבורי מואשם חוקר את עצמו, בודק את עצמו ומפרסם על עצמו את הצדק. האם יש מקום בעולם, שבו נבחרי הציבור ומייצגיו, כל התקשורת והציבור עצמו יקבלו פרודיה כזו של חקירות ומסקנות? והלא הדבר האלמנטרי ביותר הוא, כי גוף מואשם ייחקר ע"י גורם אחר שאינו קשור לגוף הנחקר. האם יעלה על הדעת שאדם פרטי החשוד בעבירה כלשהי, יחקור את עצמו ויחליט אם הוא אשם או חף מכל אשמה? ובמה שונה הדבר עקרונית כלפי גוף ציבורי או כלפי משטרה? למרבה הצער, עם כל הגופים הקיצוניים הקיימים בחברה הישראלית לחקור ולבדוק האשמות, דוקא כלפי המשטרה קיימת סלחנות הגובלת בהכנעה פושעת. משום שהפגיעות בזכויות האזרח בצורה ממשית הנובעת מן המשטרה הן מהסוג החמור ביותר הקיים בעולם.

★ "הנבחרת" החדש

לא פחות ולא יותר, אלא המאתיים של אנשי מפ"ם ור"ץ הרעים להפגין בשבת בירושלים נגד רבבות שומרי־השבת של העיר הם "נבחרי גדעון בן יואש", כך "מתגבר" משה דוד, "המשמר" מעל דפי "מעריב". איש זה, מן המרחק התל־אביבי, לא די לו, כמו אותם אנשי ר"ץ המרוחקים להגיע מרחוק כדי להכתיב לירושלים מה צביונה יהיה לה...

וזה, כמובן, בשם "הדימוקרטיה", או למעשה, כבר אפילו אינם מנסים להסתיר את כל המגמות הסוסאליסטיות הללו במסווה זה. הם מדברים כבר בגלוי. מחיים ומתמודדים שהם הולכים ומתמעטים, הולכים ונעלמים. הלא דוד עצמו מודה, שלעומת 3000 שהשתתפו בהפגנה בשבת האחרונה, אין בכוחו ו"תנועת השחרור" שלו להעמיד יותר מ־200 איש, וחזקה כת שגם בזה ישנה הגזמה ניכרת, אבל בכל זאת צריכים ללחום.

פעם עוד השתמשו בנימוקים של "רוב ומיעוט", אלא שבירושלים קשה מאוד לטעון טענה זו, שהרי הכל יודעים כמה גדול כחו של ציבור שומרי השבת בעיר זו, המגיע בוודאי למחצית האוכלוסיה ואף יותר, ומכיוון שקשה להם לעמוד מול הנתון הזה, הריהם אומרים שהיא גופא "הבעיה", שבירושלים יש כל כך הרבה דתיים!...

هكذا من الأصل

הד היום

הממשלה צריכה להחליט ומיד

מ/ח. לא היה צורך להמתין עד שתבוא התערבות אמריקאית גלויה, שיש להפסיק את המשך פיתוחו של מטוס הלביא. הממשלה היתה צריכה לצאת בצורה מכובדת יותר, באופן שהיתה נותנת הזדמנות ליצור את הרושם, שהרי ההחלטה פנימית ואינה תוצאה של התערבות פוליטית מן החוץ. היו נימוקים למכביר, מדוע יש לעשות זאת וביפה שנה אחת קודם. לשרים רחוקות מאוד נוצרת קואליציה מביכה כזאת בין איש מפלגת העבודה, שהוא שר הבטחון, לבין איש הליכוד שהוא שר האוצר. שניהם לא רק מדברים בלשון אחת, אלא אף יצאו למאבק משותף, זאת לאחר התלבטויות רבות ובדיקה יסודית של הנושא, גם מן הבחינה הבטחונית וגם מן הבחינה התקציבית.

התערבותו של שר החוץ האמריקאי גו שולץ עשויה לזקוף את ראשי המחייבים את המשך הפרויקט מטעמים של גאווה לאומית. המבקשת להוכיח כי הממשלה אינה תלויה ברצונה של ממשלת ארצות הברית. אלא שבמקרה זה, אין זה אלא ביטוי של "ידל גאה". הממשלה לא השקיעה בפרויקט זה דולר אחד משלה, אם האמריקאים מוכנים, מאיזה טעם שהוא, להוריד לטמיון השקעה גדולה כזו שבאה מכספי משלם המיסים האמריקאי ואף מוכנה לשלם את הנזקים שהחיסול יגרום. לא נותרה דרך אחרת מאשר לרדת מן העץ הגבוה שטיפסנו עליו.

גם אם היה נוצר מצב שהאמריקאים יהיו מוכנים לתת לישראל את כל האמצעים שבהם תוכל להמשיך בפרויקט, דבר שהוא מוטל בספק גדול, בשלב זה, לא מסתבר שהיא תמשיך לעשות זאת. על כך אפשר לומר: על הראשונים אנו מצטערים ומה זה שנבוא להוסיף עליהם השקעות סרק, השקעה שהיא עלולה לקבור עוד מאות מליונים של דולרים. אילו זה היה מדובר על הוצאה מתקציב המדינה, ספק אם המחייבים היו מוסיפים להתעקש על עמדתם, שאינה עומדת בשום מבחן של הביקורת, לא הכלכלית ולא הבטחונית, ומה עוד שהיא עומדת בניגוד לעמדה האמריקאית, עמדה שלא השאירה לנו ספק להיכן דעתה נוטה.

ישראל כמדינה חייבת הרבה הכרת טובה למימשל האמריקאי בשל התמיכה המדינית ובשל התמיכה הכספית, תמיכה שבלעדיה לא היתה ישראל יכולה לעמוד מול אויביה המקיפים אותה על גבולותיה ומתנגדיה העומדים מרחוק. גם אם האמריקאים לא היו מוצאים בישראל תמיכה כה רחבה בעמדה זו, היה צריך לשקול מאה פעמים ואחת אם יכולה ורשאית מדינת ישראל להציג פני בעל חוב זה. מה עוד, כאשר המשך פיתוחו של המטוס לא יוכל להיעשות בלי תמורתה הכספית והטכנולוגית של ארצות הברית.

המטוס המתוכנן אינו "תוצרת כחול לבן", חמישים אחוז ממנו תלויים באספקה של טכנולוגיה אמריקאית. אלה שהם מדברים על הצורך בפיתוח מטוסי קרב מבלי להיות תלויים באספקה ורצון טוב מן החוץ, או שאינם יודעים מה מדברים, או שהם מעמידים פנים. החלופות שמציע הדרג הצבאי, אף הוא נותן לישראל הזדמנות לפתח את כושרה הטכנולוגי. האמריקאים אינם רוצים לפגוע בכושר זה. המימשל אף מבקש את שיתופה של ישראל בפיתוח "מלחמת הכוכבים". שאלת התעסוקה של אותם אלפי עובדים בתעשיה האוירית, לא היא שצריכה לתפוס מקום בולט בשיקולים שלפני הכרעה, מה עוד כאשר גם ארצות הברית מבטיחה לישראל אפשרויות רבות לייצר מקומות תעסוקה עבור אלה שעלולים להיפלט כתוצאה מהפסקת הפרויקט, שהוא לכל הדעות גדול מדי על מידותה של ישראל.

הממשלה אינה צריכה לדחות את ההכרעה, ולא ביום אחד. ביום ראשון היא צריכה לאזור אומץ לב, כדי להחליט על הפסקת הייצור ולקבל את החלופות שמציע צה"ל. החלטת הועדה המשותפת של ועדות הכספים והחוץ והבטחון יכולה להיות המלצה טובה, אבל אינה צריכה לחייב את הממשלה. מה עוד כאשר רבו החברים הדורשים רביזיה בהחלטה זו. אין כאן מאבק של יוקרה, ביחוד כאשר החזית חוצה את הקוים המפרידים בין מרכיבי הממשלה. ולא יגרע מאומה מכבודו של ראש הממשלה ושל חבריו בסיעת הליכוד, אם היא תקבל החלטה אפילו ברוב קולות בלבד. העם יקבל החלטה כזאת ברצון.

היערכות למסע התעוררות עולמי לחיזוק והרחבת גבולותיו של החינוך העצמאי

הנהלת החינוך העצמאי בישיבת החירום

נראים בתמונה מימין לשמאל: הרב א. מילר, הרב הלל ליברמן, הרב שלמה לורץ, הרב שמואל וינברג, הגר"ש קמינצקי מארה"ב הגר"ש גרוסברד (מאמ) כ"ק מרן האדמו"ר מסלונים, מרן הגראי"ם שך, הגרי"א סורוצקין, הגרפ"ם אלטר, הגר"ש פייבלזון מארה"ב, הרב מנחם פרוש, הרב אברהם יוסף לייזרזון, הרב ישראל לייטר מארה"ב, הרב אהרן שטיינהויז

נים, הגאון המפורסם רבי חיים קריזוירט רבה של אנטוורפן. הג־און ר' שמואל קמינצקי ראש ישי־בת פילדלפיה והגאון ר' שמואל פייבלזון ראש ישיבת בית מדרש לתורה במתנסי המכהנים כחברי ההנהלה האמריקאית של החינוך העצמאי וכחברי הנשיאות של אגודת ישראל באהר"ב, והרה"ג ר' ישראל לייטר מראשי אגודה הרבנים בניו־יורק. הודה להם על ידידותם למפעל החינוכי האדיר של היהדות החרדית בדורנו.

המנהל הכללי הגאון ר' שרגא גרוסברד, סקר בהרחבה את הגורמים והסיבות שהביאו את החינוך העצמאי למצוקה אליה הוא נקלע בעת האחרונה בתארו את הקשיים, המכשולים ואבני הנגף העומדים בדרכו מאז נכפו עליו גזירות קיצוצים ממשלתיים, הוא הצביע בדבריו על ההתפתחות המרשימה והמעודדת בכמות ובאיכות שהיא מנת חלקו של החינוך העצמאי בשנים האחרונות, זאת, חרף המיגבלות התקציביות המכבידות בציינו כי עובדא זו אינה ידועה כלל לצבור הרחב שבחלקו אינו נושא כיום בעול קיומו משום מה, המנכ"ל דיווח בפרוטרוט על היקף התקציב הה־גרעונות המצטברים ועל ההכנסות הצפויות ממקורות שונים ומסר בין השאר על המגעים האינטנסי־ביים המתנהלים זה חודשים ארו־כים עם הגורמים הממשלתיים לביטול הגזירות החדשות בהכ־וונתם והדרכתם של חברי הכנסת של אגודת ישראל הרב שפירא והרב פרוש אשר הודו לפעילותם המאומצת צומצמו הקיצוצים הדרסטיים מלמעלה משמונת אלפים שעות שבועיות לכדי אל־פיים ומאתיים לערך, "קיצוץ המהווה אף הוא נטל בלתי נסבל על כתפי החינוך העצמאי ובעטייה נאלצים אנו לסגור כיתות ולבצע פיטורין של כחות הוראה", הגרי"ש גרוסברד העמיד להכרעה את שאלת סגירת בתי ספר מסו־ימים והביא את ההצעה ואת הד־רישות לפתיחת תלמודי תורה חדשים באזורים בעלי אוכלוסיה חרדית גדולה.

הח"כ הרב מנחם פרוש התעכב על הצורך הדחוף לצאת מהשיגרא האופפת את החינוך העצמאי ולנקוט בצעדים נמרצים כדי להחדיר את מצבו ומעמדו של החינוך העצמאי בחוגי צבור נרחבים ברחבי העולם, כן ייחד דברים על גדלותו וחשיבותו של החינוך העצמאי הבאים לידי ביטוי עז ומיוחד בערי השדה בהם מהוים מוסדות אלה מוקדים מרכזיים לחינוך וליהדות של אמת, לאחר מכן מסר לחברי ההנהלה על הד־יונים המתמשכים והמיגעים המת־נהלים ברציפות משך זמן רב עם ראשי הממשלה והשרים הנוגעים לתחום החינוך, שבמהלכם הו־דגשה תופעת הקיפוח והאפליה של החינוך התורתי על פני הס־קטורים ההסתדרותיים בצורה משוועת, הוא הביע תקוה כי המאמצים ישאו בסופו של דבר תוצאות חיוביות, אך הזהיר מפני הישענות יתר על הממשלה.

הרב שלמה לורנץ התרכז בדבריו אודות הצעדים המעשיים ודרכי הפעולה לגיוס המשאבים [illegible] לכיסוי הגרעונות, להחזקת השוטף ולהבטחת תכניות פיתוח חיוניות המסתכמים בכמה מליוני דולרים, הוא הציע לקרב אישים נודעים בעולם החרדי אל הנעשה והמ־תרחש בחינוך העצמאי ולשתפם בנשיאת העול הכבד מנשוא בתוך יעול העבודה בצורה אחראית ובדיקת הנתונים והאפשרויות העומדות לרשותנו.

סגן המנכ"ל הרב אברהם יוסף לייזרזון הציע לכנס את גדולי הדור ולדון עמם על תפקידו של החינוך העצמאי בשעה זו ועל סדרי הע־דיפויות שלו, כשהדגיש את העובדא כי במשך שלושים וחמש שנות קיומו של החינוך העצמאי חלו תמורות ושינויים מהותיים בארץ ישראל, נפתחו זרמי חינוך חדשים רבים בכל המחנות החר־דים, דבר שבאופן טבעי הביא לשחיקה מסוימת בדעת הקהל כלפי החינוך העצמאי והשפעתו, במיוחד כיום לנוכח גזירות קיצו־צים חדשים לבקרים יש לחשוב על נקיטת אמצעים לא שיגרתיים כדי להעמיד את הצבור על חובתו המרכזית.

בדריכות רבה האזינו חברי ההנהלה לדבריו של מרן הגראי"מ שך שליט"א שהשמיע דברי עידוד וחיזוק לחינוך העצמאי ולנושאים בעולו בתקופה קשה זו. "כל המקיים נפש אחת מי־שראל כאילו קיים עולם מלא — אמר — והחינוך העצמאי הרי מציל את כלל ישראל, ובאם יסגרו בתי ספר מה יהא גורלם חלילה של אותם ילדים בקהילות אלה, להיכן ילכו ומה יעשו, הדבר מחייב את כולנו הצריכים למשכן את הכל כדי להחזיק אותם, צריך ממש מסירות נפש שלא לבטל תלמוד תורה".

הגאון הנודע רבי חיים קריי־זירט שליט"א שהופיע במהלך הישיבה נתקבל בברכה חמה על ידי המנהל הכללי, ולאחר מכן נשא דברים קצרים וקולעים, בהם הצטרף לדברי ראש הישיבה שליט"א על החובה לפעול עד מסירות נפש להצלת ילדי ישראל בצטטו את דברי ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע שהתבטא פעם ואמר כי כאשר חפצים לפעול ישועות בברומים חייבים לנקוט בצעד לא שיגרתי של מסירות נפש כתנאי לישועה, הוא גם קרא לשתף את כל הצבור בנשיאת העול והבטיח להטות שכם ולהתייצב לימין החינוך העצמאי בשעת החירום העוברת עליו.

בישיבה נטלו חלק גם המשנה למנכ"ל הרב שמואל וייברג והרב הלל ליברמן, המזכ"ל הרב אלכ־סנדר מילר, מנהלי המחלקות והפ־קידות הבכירה של משרדי החינוך העצמאי, הרב אהרן שטיינהויז, הרב מאיר לוריא, הרב שרגא רוד־נברג, הרב שמואל קלירס, הרב יוסף ארלנגר, החשב הר' דב אסינגר, הר' מרדכי פריינד והרב מרדכי מתנס מזכ"ל ארגון מורי אגודת ישראל.

בראשות הישיבה הועלה זכרו של הר"ר פישל גלתנטר ז"ל ממייסדי החינוך העצמאי ביום השנה לפטירתו.

סופרנו מציין כי בישיבת הה־נהלה אמור היה להשתתף הגאון רבי שמואל בירנבוים שליט"א ראש ישיבת מיר מארה"ב, אך מסיבות טכניות, הגיע הגרי"ש בי־רנבוים ארצה רק לאחר הישיבה. אתמול נועד האורח עם ראשי החינוך העצמאי שדיווחו לו על מהלך הישיבה.

העדה "המומחית" של ההגנה שבה והסתבכה גם בסיום של עדותה

עדת ההגנה, גב' עדנה רובי־נסטון, מומחית לבדיקת מסמ־כים, חזרה והסתבכה גם אתמול, בסיום חקירתה הנגדית, בקשר להתיכותו של שטרייבל, מפקד מחנה טרבניקי, על תעודת חוגר של איוואן דמיאניוק (דימנמאר הסוויים), עד שהשופטים מצאו לנכון להעיר לה שלפי דבריה היא, קשה יהיה לקבל את חוות דעתה.

התובע מיכאל שקד הזכיר לעדה, כי אמרה בעדותה הראשית שמצאה הבדלים גדולים בחתימתו של שטרייבל בסטאנדרטים שהיא קיבלה ממסמכים שונים. העדה אישרה כי מצאה הבדלים גדולים, בעיקר בשיפועים של האותיות.

שקד: האם בגלל הסטיות האלה יש להסיק שאין זו חתימתו של שטרייבל, הוא יכול לחתום בצורות שונות, זה תלוי בצורת הכתיבה ובתנאים שלה.

העדה אישרה, כי אכן כך הדבר.

השופט דב לוין: כתבת שהה־בדלים בשיפוע בחתימתו של שטרייבל הם כל כך רבים, שלא ראית כמותם במקרים אחרים ובכל זאת הן חתימות של שטרייבל?

העדה השיבה, כי אין היא בטוחה בכך.

השופט בתמיהה: היינו, שגם בחתימות הסטאנדרטים אותם השווית לחתימתו של שטרייבל על המסמך שבמחלוקת, אין את בטוחה שאלו הן חתימותיו?

העדה: אנחנו לא יודעים זאת בבירור.

השופט שוב: אין את יכולה לומר שכל אלה הן החתימות של שטרייבל?

העדה: כן. אין לי בטחון כזה וכך אני גם ציינתי בחוות הדעת.

השופט לוין: אבל אנחנו בכל זאת יודעים שאלו הן החתימות של שטרייבל.

העדה נסוגה בה ואמרה כי היא אכנם חיוותה דעתה שאלו הן חתימותיו, אבל אינה יכולה לא שר זאת במאה אחוזים.

קביעות אלה של העדה לא הניחו את דעתם של השופטים.

השופט טל: מהי שיטת עבוד־תך עם הסטאנדרטים, אם את מפקפקת בהם? כיצד את בכלל יכולה להשוות בינם לבין החתימה שבמחלוקת?

העדה: אני חייבת לבדוק גם הסטאנדרטים שמגישים לי, ואם אני מוצאת הבדלים אני מציינת אותם.

שופטת דורנר: אנחנו כאן בבית משפט חייבים להבהיר את הדב־רים. הרי הסטאנדרטים גם לטעו־תך, אינם במחלוקת. החתימה בטיעון הרי מתאימה עם חלק מן הסטאנדרטים, לפי חוות הדעת שלך?

העדה השיבה בחיוב.

דורנר: הנה הישווית באלבום שהיגשת לנו שלוש חתימות של שטרייבל על מסמכים אחרים, לחתימה שבטיעון. החתימות דו־מות בכל הפרטים וגם בשיפוע. את יכולה לומר שמי חתם על אלה חתם גם על התעודה שב־מחלוקת?

העדה שוב השיבה בחיוב והוסיפה: אמרתי לבית המשפט עוד בתחילה את הדברים האלה. עשיתי מאמצים בקשר לזיהוי החתימה הזאת והגעתי למסקנה שהגעתי.

השופט לוין מעיר לעדה: בגילוי לב, אני מאמין כי רצית ברצי־נות רבה לקבוע את מהימנות החתימה. והנה גם בחתימות הס־טאנדרטים שלך את מטילה ספק אם חתימות שטרייבל הן אותנטיות, אז למה הישווית אותן, וכיצד נוכל לקבל את חוות הדעת שלך?

העדה: אני עומדת על דעתי.

בשלב זה הודיע התובע מיכאל שקד כי סיים את שאלותיו לעדה זו.

בכך נסתיימה עדותה של המומחית לכתבי יד מטעם ההגנה גב' עדנה רוברטסון, שהעידה חמישה ימים ועמדה בחקירה נג־דית קשה ומייגעת.

עם סיום העדות הודיע הסניגור יורם שפטל, כי "העדה הבאה נוחתת זה עתה בשדה התעופה בן־גוריון" ואין הסניגוריה יכולה לזמן אותה לבית המשפט. הוא ביקש דחיה ליום שני.

שפטל הבטיח כי עוד היום (יום ה') הוא יגיש את חוות הדעת של העדה לידי התביעה, כדי שתהיה לה שהות מספיקה להת־כונן לעדות.

לכתב עתי"ם נודע כי העדה המומחית העומדת להופיע ביום שני היא אניטה פריצ'ארד, מומ־חית לכתבי יד וזיהוי (עתי"ם).

שרשרת המודיע לימין "קרן השביעית"

כ"ק מרן אדמו"ר מויזניץ שליט"א תרם תרומה חשובה ומכובדת למען "קרן השביעית" וקורא לכל נאמני התורה ומצוותיה להושיט סיוע ותמיכה למען אחינו בני ישראל השובתים בחריש ובקציר בשנת השביעית

הרב שמעלקא הלפרט הי"ו מרים תרומה נכבדה לקרן, ומזמין את הרב ר' שבתי פרנקל שליט"א ב"ב, הרב בעריש לאבין הי"ו ירושלים, הר"ר שמעלקא פלדמן הי"ו, הר"ר מאיר שמשון פדר הי"ו, הר"ר שמואל רוזנברג הי"ו תל אביב, הר"ר יצחק רוט הי"ו נתניה, הר"ר משה קיבל בני ברק, לבא לעזרת גיבורי הכח.

הרב שמואל יהודא דסקל הי"ו גזבר קרן השביעית תורם $2000 לקרן, ומזמין את הר"ר ברוך גרינברגר הי"ו הר"ר אשר שיינקופ תל־אביב. הר"ר מאיר רונס הי"ו, הר"ר צבי רוזנברג הי"ו להטות שכם לעזרת ה' בגיבורים.

הרב פנחס הורביץ בני ברק, עונה לקריאתו של הרב יהודא מאיר אברמוביץ ותורם סך 2500 שקל ל"קרן שביעית" ומזמין בזה את הרב ישכר דוב לבין ירושלים, הר"ר ברוך גרינברג תל אביב, הר"ר צבי גרוסמן תל אביב, הר"ר שמואל יעקבוביץ, הר"ר מאיר רונס, הר"ר מתתי גרוזינגר, הר"ר זלמן כהן, הר"ר ראובן טסלר נתניה להשתתף בשותפות של אמת עם גיבורי הכח בשדה ובכרם.

הרב אברהם שוורץ צפת עונה לקריאתו של הרב מאיר פרוש ותורם סך — 1000 שקל ומזמין את הרב משה ארנסטר. הרב לייבל קפלן, הר"ר משה שליפשטיין, הר"ר י. רוטלוי חצור הגלילית, הר"ר נחמי' ברזנר חצור הגלילית, הר"ר שלמה טסלר לעשות כמוהו ולהידתם בעין טיבה לעזרת 2000 החקלאים מצפון ועד הנגב השובתים ממלאכתם בשנת השביעית.

הר"ר שמעון זלצמן בני ברק עונה לקריאתו של הר"ר דוב רוזנשטיין ותורם תרומה מכובדת למען "קרן השביעית" ומזמין בזה את ידידיו הר"ר משה נחשון פתח תקוה, הר"ר יחזקאל כהן ב"ב, הר"ר יהודא רוטנברג רמת גן, הר"ר אליהו קרמר ר"ג, צ"ר יצחק רוזם, האחים יצחק ויעקב מורגנשטרן ב"ב, הר"ר יצחק רוט ר"ג להיות לאחיעזר ואחיסמך למקדשי שם שמים "גיבורי הכח".

הר"ר מאיר הנדלס מבני ברק עונה לקריאתו של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך ותורם סך — 1000 שקל ל"קרן השביעית" ומזמין את הר"ר אברהם חנוך קוסטינר, הר"ר י.ח. פרידמן, הר"ר משה פרידמן, הר"ר יהושע קלינרד, הר"ר יצחק גינצבורג, הר"ר דוד פרידמן ירושלים להיענות לקריאת גדולי ומאורי הדור שליט"א ולהרים את נדבת לבם למען אחב"י השומרים במסירות נפש עילאית על מצות השביעית.

הר"ר אליהו אלפר מבני ברק עונה להר"ר יצחק שיינפלד ותורם תרומה חשובה ל"קרן השביעית" ומזמין בזה את ידידיו הר"ר שמואל שמעלקא פלדמן, הר"ר שבתי ליפשיץ, הר"ר שלום יוסקוביץ, הר"ר משה דיטהולץ, מר יהושע רוט להיות שותפים נאמנים בלב נדיב עם השובתים בשנה זו ממלאכתם ושומרים את מצות השביעית לכל דיקדוקיה והידוריה.

עזור לשובתים בשביעית

קרן השביעית ת.ד. 5480 ירושלים

חשבון בבנק פועלי אגודת ישראל ירושלים (085) מס' 105-332267

התרומות פטורות ממס, אישור מס' 4511345

בית הארחה בית יהושע
גלאט כשר למהדרין מן המהדרין
טלפונים 053-699477, 697083

ברכת מזל טוב
למשפחות הנכבדות
אלתר - ברסלר
לנשואי בניהם היקרים
הר' משולם עב"ג הדסה תחי'
שבני המזל בעבי הענן דבר נאה ומתקבל
יהי רצון שתזכו לרוות נחת מהם ומכל יוצ"ח
ב. ההנהלה

גיוואלד!!!
בס"ד
יהודים! המצב מחמיר והולך
אנא, עזרו בעין יפה
קרן להצלת משפחה
למרבי עם
הנני להמליץ להשתתף במצווה של הצלת נפשות כאשר משפחה מרובת ילדים זקוקה לעזרה כספית גדולה. האב חולה ל"ע במחלת כבד קשה והאם חולת סכרת גבוה ל"ע. על כן, פונה אני לאחנו בית ישראל בארץ ובתפוצות לעמוד להנ"ל ולסייעם בסיוע שיש בו ממש להיות להם לאחי – עזר – ולאחי – סמך כדי שיהיא אפשרות לתמוך לעמוד ולתת ביד נדיבה ויברכו העוזרים והמשתתפים והמסייעים שהקב"ה ימלא משאלת ליבכם לטובה ולברכה לששון ולשמחה ולהיתברך בכל מכל כל הם ובניהם ובני ביתם אכי"ר בברכה והוקרה.
תרומות אפשר למסור בירושלים
בנק דיסקונט – סניף גאולה מס. חשבון 602337 – הרב שיינפלד ירושלים
וכן תרומות אפשר למסור בבני ברק
בנק צפון אמריקה בע"מ – סניף ב"ב 403 – מס. חשבון 47811 רבי עקיבא 115
הרב ש. י. נסים קרליץ
רפת אהרן
יו"ר מועד ב. בני ברק

GALEI SANZ HOTEL
מלון גלי צאנז
באלול
החופשה הרבה יותר נעימה
כבר לא כל כך חם, הצוות פני לכל אורח ואורחת השדות טוב מאוד והאווירה יוצאת מן הכלל
★ רק 43 ש"ח
לאדם בחדר זוגי, לינה וארוחת בוקר
לשותף במלון
מטבח גלאט כשר, חוף ים צמוד, בית כנסת, בריכת שחיה מחוממת, מיזוג אויר, טלפון, מרפסת ואמבטיה בכל חדר, מקווה, סאונה, מסלים רפואיים ומכון בריאות
★ המבצע מה־1.9.87 ולא כולל חגים
המחיר לא כולל מע"מ.
גלי צאנז – חוף הים נתניה
קרית צאנז נתניה, רח' המלכים 6, 42150 טל' 053-339241

אטלס עץ חיים
מאת הרב רפאל הלפרין
אנציקלופדיה לתולדות עם ישראל מבריאת העולם ועד ימינו
הופיעו 2 כרכים חדשים במבצע 70 ש"ח כולל משלוח
מבצע הנחה מיוחד 16 כרכים
6 תשלומים × 79 ש"ח במזומן 399 ש"ח
כולל מע"מ + 10 ש"ח אריזה ומשלוח
לכל הזמנות "עץ חיים" רח' פרג 10 ת"א 63497 טל. 241386
נא לשלוח 16 כרכים של אנציקלופדיה "אטלס עץ חיים"
□ בתשלומים רצ"ב 6 צקים כ"א 79 ש"ח + 10 אריזה ומשלוח
□ במזומן רצ"ב צק ע"ס 399 ש"ח + 10 אריזה ומשלוח
שם .... כתובת .... טל. ....
אפשר לרכוש כרכים בודדים — נא לכתוב הפרטים על דף נפרד

בס"ד
נפתח
★ קורס לשיבוץ אבני חן ויהלומים
★ קורס לצורפות תכשיטי כסף וזהב
לימוד מקצועי ויסודי ע"י מורה מומחה
פרטים והרשמה: בטל' 02-234585 בימי חול
קורסים נפרדים לנשים ולגברים

מכנסיים
"מהודר" ביזדי למכנסיים וחליפות לגברים ילדים ונוער
השלושה 26 ב"ב 03-789326
הקץ לטלאי הברכיים!
מכנסי היוקרה מהודר
בכל תערת חוף

היסוד
ושורש העבודה
הוא מתוקן
והוא שלם

כולל אמריקה תפארת ירושלים
לצדקת רבי מאיר בעל הנס זיע"א
מיסודו של המוהרי"ל דיסקין זצוקללה"ה
רח' חסד לאברהם 12 ת.ד. 5003 טל 285950
ברכת מזל טוב
שלוחות בזה ברכותינו הלבביות
להרה"ח ר' שמואל יצחק שטרן שליט"א
גזבר כוללנו וחבר הנהלת הכולל
ולנוו"ב תחי'
להולדת נכדם הראשון
בנו בכורו לחתנו ידידנו
הרב יחזקיהו קנר נ"י
ולבתו מרת איידל עדינה תחי'
ברכתינו צרופה שירוו ממנו רב נחת מכל יוצ"ח
ושיזכו להכניסו בבריתו של אאע"ה ולגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט
מקרב הלב
ההנהלה

מוסדות רוז'ין
בנשיאות כ"ק אדמו"ר מסדיגורא שליט"א
תלמוד תורה רוזין יואל 12 ב"ב ★ ישיבת בית ישראל עזרא 18 ב"ב
ישיבת כתר ישראל עזרא 16 ב"ב ★ כנסת מרדכי פנקס 41 תל אביב
ברכת מזל טוב חמה ונאמנה
מוגשת בזה למעי"כ ידידנו עוז ומכובדנו הדגול והנעלה, איש המעש ורב הפעלים לתורה ולחסד, מסור בלו"נ למוסדותנו הק'
הרה"ח ר' מרדכי הלוי דייטש הי"ו
חבר הנהלת המוסדות
ולכל המשפחה שיחיו
לאירוסי בתם היקרה והחשובה שתחי' עב"ג שיחי'
בנרא עולם בקנין השלם זה הבנין ויזכו לבנות בית נאמן מתוך אושר ועושר, נחת והרחבה עם כל טוב
ההנהלה

לפני שאני משפץ אני קופץ ל"סופר קרמיק"
בסופר קרמיק יש כל מה שנחוץ לבניה ולשיפוץ: מבחר מוצרים תוצרת הארץ ותוצרת חוץ: כיורים, אמבטיות, מרצפות, קרמיקה ובדים – הכל במקום אחד, באיכות מעולה ובמחירים נמוכים. חניה בשפע. יעוץ והדרכה חינם.
מבצע מיוחד: גב קרמיקה
20% הנחה
לסוג א' בלבד. רק עד 15.9.87
VISA ישראכרט
סופר קרמיק
כל מה שנחוץ לבניה ולשיפוץ.
כלים סניטריים ■ קרמיקה וחרסינה ■ ברזים ■ אינסטלציה סניטרית
בני ברק, רח' יצחק נפחא 10.
שעות פתיחה – א', ב', ד', ה'. 08.30–19.00. ג', ו'. 08.30–13.00

סמינר בית יעקב למורות וגננות - חיפה
רח' חרמון 10 חיפה
בס"ד
התודה והברכה לידידנו מכובדנו העוסק בצרכי צבור באמונה, שלוחא דרבנן, ציר נאמן לכלל ישראל וליהדות התורה
הרב אריה דרעי שליט"א
מנכ"ל משרד הפנים
על השתדלותו ומסירותו במשך תקופה ארוכה למציאת מבנה קבע למאות בנות הסמינר בחיפה ועל עזרתו המעשית והיחלצותו המיוחדת למעננו לפתרון המכשולים בחודש האחרון.
יזכהו הקב"ה להמשיך בפעולותיו הכבירות למען הכלל להגדיל תורה ולקדש שם שמים
וכמו כן ברכה מיוחדת לאיש אמונו
הרב ר' יוסף שווינגר הי"ו
על עזרתו הרבה
ההנהלה הצוות החינוכי התלמידות
הציבור החרדי בחיפה

هكذا من الأصل

בעקבות פסיקת ביהמש"פ העליון:

ואנונו יעיד כיצד נתפס

בית המשפט העליון פסק אתמול אחה"צ כי מרדכי ואנונו יוכל להעיד במהלך משפטו כיצד נעצר פיזית, כמה זמן ובאלו תנאים הוחזק, וכמה היה מצבו הנפשי באותו הזמן.

עם זאת לא יוכל ואנונו להעיד בבית המשפט באיזו ארץ נתפס, המקום המדויק שבו הוחזק, שמותיהם או תאורים של האנשים אשר עסקו בתפישתו ובשמירה עליו, ותאור כלי התחבורה שבהם הועבר ארצה. בית המשפט העליון השאיר על כנו את החסיון על מחקרים בכור הגרעין המתנהלים בישראל.

כתב עתי"ם הד"ר פרידמן מוסר כי ואנונו הובא לבית המשפט העליון במכונית שחלונותיה צבועים לבן סמוך לשעה 4 וחצי אחר הצהריים. בשעה 5 החל הדיון. השופט גבריאל בך הקריא באולם בית המשפט את החלטתו. באולם נכחו גם בא כוח המדינה [illegible] וסניגורו של ואנונו עו"ד אביגדור פלדמן.

סמוך לשעה 6 אחה"צ הוצא ואנונו מבית המשפט כשהוא עטוף שמיכה צבאית, הוכנס במהירות למכונית משטרתית. כאשר כמה עשרות שוטרים מאבטחים את אזור בית המשפט והגזרה היה של שוטרים חוצבה על המעבר שממנו הוצא ואנונו והועלה על הרכב שהובילו אל מחוץ למקום.

השופט בך קובע כי עליו היה לשקול ולהכריע האם יש מקום לשמור חלק מהראיות בסוד דבר שיכול לשלול משפט צדק של הנאשם. השופט בך קובע כי הוא חיפש את האיזון בין השניים האחד משפטו של הנאשם ואפשרותו לאפשר לו הגנה מלאה והאחר דרך השמירה על בטחון המדינה. (עתי"ם)

נלכד אסיר נמלט

אסיר שנמלט מכלא תל מונד, נעצר ע"י אנשי משמרת [illegible] בת ים.

בלשים ושוטרי סיור של תחנת בת ים הגיעו לבניין ברחוב בר אילן כשפניהם לאחת הדירות. בה נראו תנועות חשודות. כיוון שהגיעו המדרגות הם פגשו צעיר שנראה להם מוכר, ובקשו ממנו להזדהות. הוא הציג עצמו בשם בדוי. מבירור שערכו השוטרים עלה כי המדובר באסיר שנמלט מכלא תל מונד מאז ה-24.7.87. לאחר שלא שב מחופשה בת 48 שעה. (עתי"ם)

תוצאות הגרלת ה"לוטו"

בהגרלת הלוטו מס' 32-87 שהתקיימה ביום 11.8.87 עלו בגורל המספרים הבאים: 14, 21, 28, 32, 33, המספר הנוסף הוא: 40

בהשתתפות מ"מ ראה"מ וצמרת הכלכלה

דיון בזרוז הסיוע למושבים במצוקה

מאת כתבנו הכלכלי

מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס פעל למציאת הסדר שיזרז את העברת הסיוע למושבים ולקיבוצים השרויים במצוקה. אתמול כינס פרס דיון מיוחד בהשתתפות שרי האוצר והחקלאות, נגיד בנק ישראל, ראש מחלקת ההתיישבות בסוכנות היהודית וראשי הבנקים כדי לדון בסוגיה זו.

הבנקים דורשים לקבל ערבות מדינה כדי לאפשר את הגדלת הפריסה של החובות ואת מחיקת החובות על ידם ועל ידי הסוכנות כפי שהוצע על ידי ועדת הכספים של הכנסת. משרד האוצר מתנגד בחריפות למתן ערבות שכזו היות והאוצר יקצה כ-800 מיליון ש"ח לבנקים בארבע השנים הקרובות לצורך פריסת החובות של הישובים החקלאיים.

עתירה נגד ראה"מ בענין האיצטדיון

חבר הכנסת הד"ר בוקר (ר"צ) [illegible] ירושלים, [illegible] ראש הממשלה [illegible] האיצטדיון.

העותרים מרגישים כי [illegible] ילדי השכונה [illegible] האיצטדיון [illegible] שר הפנים.

בעתירה נטען כי ראש הממשלה בהיותו מחזיק תיק הפנים [illegible] הוא ניכנע מתוך החלטה בבניין האיצטדיון. [illegible] עם ראש עיריית ירושלים טדי קולק. [illegible] אישור הקמת האיצטדיון [illegible]

ל"שכונת [illegible]" [illegible] העתירה [illegible] החלטת ביניים.

שר המשפטים אישר צירוף עו"ד שומאק לסניגוריה של דמיאניוק

שר המשפטים אברהם שריר אישר אתמול [illegible] שומאק [illegible] דמיאניוק [illegible]

בעקבות ההחלטה [illegible] את הנאשם.

הרמטכ"ל ביקר באלפי מנשה

אלפי מנשה [illegible] הרמטכ"ל [illegible] אלפי מנשה.

[illegible] הרמטכ"ל [illegible] אלפי מנשה [illegible]

לאחר שקיבל הסברים כאלוף פיקוד המרכז האלוף [illegible] הרמטכ"ל [illegible] אלפי מנשה [illegible] (עתי"ם)

הוקמה ועדה לבדיקת התאונות בשיט האבובים

[illegible] לבדיקת [illegible] האבובים [illegible] 40 איש [illegible]

לחברי הוועדה נבחרו: ברוך נודקין — יו"ר המכון של מד"א, [illegible] — ראש המחלקה [illegible] — מנהל [illegible] — הרפואה המחוזית [illegible] — איש המרכבה האיזורית [illegible]

לדברי מר נודקין [illegible] הוועדה לצוף [illegible] מקפצ נוספים [illegible] (עתי"ם)

חבית ציאניד נתגלתה במרכז תל אביב

דיירים פונו מבתיהם

החבית עם רעל ציאניד [illegible] אתמול [illegible] תל אביב.

[illegible] החבית [illegible] המשטרה [illegible]

[illegible] כי החבית דולפת.

[illegible] ברמקולים את השכנים לפנות את בתיהם מחשש הרעל הקטלני.

[illegible] הציאניד [illegible] (עתי"ם)

סערה על הכוונה לחדש הקרנת סרטים בסינמטק

סיפוק בציבור על החלטת בית אגרון לא להקרין סרטים בשבת ★ ראשי אגו"י בירושלים החליטו בהתייעצות דחופה על עריכת מיפגן ענק בקרוב

מאת סופר "המודיע"

[illegible] בית האגודה [illegible] בירושלים [illegible] באולמות [illegible] אגו"י [illegible] בכדי [illegible] הרב [illegible] קליין.

במהלך הדיון דווח בסיפוק רב על ההחלטה שקיבלה הנהלת בית אגרון לא לפתוח את האולם בשבתות בתוצאה מהמגעים ההדוקים שנהלו נציגי אגו"י בעירית ירושלים עם בעל האולם, מאידך, הובע זעם ורוגז רב על ההחלטה הקנטרנית של הנהלת אולם סינמטק אשר הוקם ע"י הקרן לי"רושלים. להתגרות בציבור ורבבות שומרי השבת בעיר ולהקרין בשבת הקרובה סרטים בניגוד להוק העזר העירוני.

בהקשר לכך מסר ח"כ הרב פרוש על פניותיו אמש אל ראש הממשלה וממלא מקומו בהם העמידם על הסערה הציבורית האדירה המקיפה את כל חוגי הציבור הדתי בירושלים ועל ההד פגנות הגדולות המתוכננות כדי להגן על חומת השבת.

לאחר דיון מקיף וממצה הוחלט לפתוח בהכנות אירגוניות לעריכת עצרת ענקית בלב העיר בראשות גדולי התורה.

עיצומים בבית החולים "סורוקה"

ההנהלה שוקלת השבתת מגן

עובדי המעבדות ומכון הפיזיותרפיה של המרכז הרפואי "סורוקה" בבאר שבע נוקטים באמצעי עיצומים. מכון הפיזיותרפיה נסגר והמעבדות פועלות במתכונת שבת.

סך הכל עובדים כ-115 עובדים הם [illegible] בקופת העובדים בתשלום שכר עבודה בשעות נוספות, ביחס לעובדי בתי־חולים אחרים של קופת־החולים של ההסתדרות.

הנהלת "סורוקה" שוקלת להכריז על השבתת מגן של בית החולים.

יו"ר ועד עובדי "סורוקה" חביב קדם, מסר לכתב עתי"ם בדרום, שהעיצומים הוכרזו בדיונה מועצת פועלי באר־שבע וארגון עובדי קופ"ח, לאחר 5 חודשים של מו"מ ללא התקדמות. לדבריו, עובדים במשרות חלקיות אינם מקבלים תשלום עבור עבודה בשעות נוספות, בעוד שבבתי חולים אחרים של קופ"ח הם מקבלים שכר עבור עבודה נוספת. "לא יתכן שיפלו אותנו לרעה", אמר קדם.

המנהל האדמיניסטראטיבי של "סורוקה" שלום בראשי אמר בתגובה, שמרכז קופ"ח אוסר לשלם עבור עבודה בשעות נוספות לעובדים, המועסקים במשרות חלקיות.

ועד העובדים של "סורוקה" לא קבע מועד לסיום העיצומים (עתי"ם).

כבאי תל אביב שבים לעבודה

כבאי תחנת מכבי האש בתל אביב חזרו לעבודה אמש בשעה 10.30 בלילה בעקבות הסכם שקיבל תוקף של פסק דין בבית הדין האזורי לעבודה בת"א.

פסק הדין ניתן בעקבות בקשת לצו מניעה שהגישה אתמול עירית ת"א לבית הדין האזורי לעבודה, ובו בקשה שהכבאים יחזרו לעבודה סדירה ותקינה לאלתר.

הדיון בבקשת העיריה התקיים בשעה 8.00 בערב ובעקבותיו הושג הסכם לפיו יחזרו הכבאים לעבודה עוד אמש. עוד נאמר בהסכם, שמיום ששי ייפתח מו"מ בין הכבאים לבין עירית ת"א (עתי"ם).

ב"ה

מוסדות "נחלי אמונה" בארץ הקודש

קרעטשניף־סיגעט

קרית אתא ירושלים בני ברק

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברב רגשי גיל וחדוה, וביראת הרוממות, הננו מגישים ברכותנו הנשגבות

במזלא טבא וגדיא יאה

קדם עטרת תפארת ראשנו נזר תפארתנו

הוד כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל השמחה במעונו לארוסי נכדתו תחי' בת בנו המאוה"ג הרה"ג המפורסם וכו'

מורה"ר ניסן שליט"א

רב בית מדרשנו בבני ברק יצ"ו

עב"ג החתן תמים למעלות עדיו לגאון ולתפארת נצר קדושים מגזע אראלים והרשישים

כמר משה אשכנזי שליט"א

בן הגה"צ המפורסם, גן הדסים, נבון לחישא, נהורא נפישא

כש"ת מורה"ר יצחק אשכנזי שליט"א

אדמו"ר מאלעסק

בנו של האי גברא רבא הגאון הגדול המפורסם בכל קצוי תבל הגאון

מורה"ר אלימלך אשכנזי שליט"א

מלפנים גאב"ד מלבורן וכעת בסיא־געיהט ברוקלין נ"י

מצאלין אנו קדם שמיא שיזכו לראות תענוג ונחת עילאי מכל יוצ"ח נטע קודש בבריות גופא ונהורא מעליא בהמשך שולשלתא דדהבא לאריכות ימים ושנים טובים ובית צדיקים יעמוד לעולם

כעתירת המשתחוים מול הדר פני הקודש

הנהלת המוסדות

ישיבת "אור־קאליב"

בנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

רמת אהרון - בני ברק

בס"ד

בשורה טובה

בשמחה רבה מתכבדים אנו להודיע שסדר הלימודים בישיבה הק' יחלו בעז"ה ביום רביעי א' אלול

המעונינים עוד להרשם יפנו

לרב יום־טוב קראסניאנסקי שליט"א

טלפון: 03-703398 בשעות 2.00 — 10.00 לפנה"צ

בברכת התורה ההנהלה

להנהלת אולמי וגשל

תודה על האירוח האדיב

בחתונת בת האדמו"ר אשלג־קוריץ

הנהלת מוסדות אשל"ג

ירושלים חברון בני ברק

נופש והבראה באשדוד

בקמפוס המפואר של ישיבת נוה הרצוג

התפנו מספר מקומות

פרטים 055-24554, 055-21738

ישיבת ביאלא "אור קדושים"

רח' צפת 14 בני ברק

הננו מודיעים בזה כי לרגל התרחבות הפנימיה יש באפשרותינו לקלוט תלמידים נוספים לשיעורים א' ב' בישיבה קטנה

ההנהלה

מזל טוב

לבה"ח

יעקב יוסף דויטש נ"י

לרגל אירוסיו בשעטו"מ

מאחלים:

חבריך

בישיבת "טשיעבין"

נותרו עדיין מקומות לחוגים:

★ משחקיה

★ התעמלות לבנות

★ ציור בנים

★ ציור בנות

★ מלאכת יד בנות

כמו"כ דחושות מדריכות מנוסות נוספות לחוגים הנ"ל

פרטים בטל: 817405

רח' אמרי בינה 1 ק. צאנז י-ם

התפנה מקום

לאברך בכולל חסידי בבני ברק אחה"צ

5700990

מדינת השעשועים

הלונה פארק הענק

הגדול מסוגו בישראל.

החגיגה הגדולה של השנה

דבר כזה עוד לא נראה בעירך!!

בואו עם הילדים - אתם חייבים את זה למשפחה

במגרש הכדורגל (המחשוא) במתנ"ס פת חט' (ברח' בר יוחאי - ירושלים)

מיום חמישי 13.8.87 ועד ליום שני 31.8.87 פתוח בכל יום משעה 5.00 אחה"צ ועד 11.00 בלילה. ביום שישי סגור. במוצ"ש פתוח מצאת השבת ועד 11 בלילה.

הלונה פארק הטוב ביותר בישראל - בואו ותאמינו!!

עקב טעויות במודעת ה"לונה פארק" שהתפרסמה אתמול בעתוננו אנו מפרסמים מודעה זו שנית לאחר ביצוע התיקונים

קריות חסידי גור אשדוד

ברכת מזל טוב נאמנה מובעת בזה

למע"כ ידידנו הדגול והנעלה מקים ומיסד תלמוד תורה דחסידי גור אשדוד, המנהל המסור בלר"נ למען ביסוסו ופיתוחו של הת"ת המפואר

הרה"ח ר' שמואל גולדברג הי"ו

ומשפחתו שיחי'

לרגל הולדת הבן בשעטומ"צ

תזכו להכניסו בבריתו של אאע"ה היום

ולגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט מתוך נחת והרחבה וכל טוב

מאחלים בכל לב

הצוות החינוכי ההורים תושבי הקריה

מוסדות "אהל נחמן ספינקא"

מיסודו של כ"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה

בנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

ברוך מתייך לשלם

בשמחה רבה אנו מקדמים בברכה, הרב הגאון הצדיק המפורסם, פה מפיק מרגליות, מרחיב גבולי הקדושה, במידה גדושה, רועה נאמן ומרביץ תורה לעדרים, כש"ת

רבי דוד אייכנשטיין שליט"א

אדמו"ר מבורשטין ר"מ ישיבת אור התורה באה"ב נ"י

חתנא דבי נשיאה כ"ק אדמו"ר שליט"א

יהי בואו לברכה

כברכת ועתירת הנהלת המוסדות

מוסדות ויזניץ בארה"ק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ברכת מזל טוב נאמנה

שגורה בזה מעומקא דליבא להאי גברא יקירא רודף צדקה וחסד ורב פעלים מסור בלו"נ למוסדותנו הקדושים ומעמודי התווך

הנה"ח כמוה"ר ברוך גרינברגר הי"ו ונו"ב תחי'

חבר הנהלת מוסדותנו הקי'

ולחתנו היקר והמופלג מוה"ר רפאל שטרנבוך הי"ו ונו"ב תחי'

להולדת הנכד-הבן בשעטומ"צ

יהא רעוא שיזכו להכניסו בבריתו של אאע"ה בעיתו ובזמנו ולגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוות ממנו ומכל יוי"ח שפע נחת ועונג מתוך הרחבה וכל טוב

ב"ה

קול הדוד

כי לסדר למען ייטב לך והארכת ימים תרצ"ה.

גם בעיני הוטב לחזק ולעודד את כל החרדים בלימוד דף היומי ומשנה היומית שהוא בגדר תלמוד תורה דרבים ומרובין העושין המצוה.

נאום אברהם מרדכי אלטר.

לאור קריאת גדולי ישראל מהדור הקודם זי"ע

הוספנו בס"ד נדבך־אור נוסף למערכת הרבצת התורה בטלפון

שיעור ב"משנה היומית"

משך השיעור כרבע שעה

בתחילת כל שעה שלמה ובתחילת כל חצי שעה — בעברית;

ברבעי השעה שביניהן — באידיש.

לדוגמה: 7.00 — עברית; 7.15 — אידיש, 7.30 — עברית; 7.45 אידיש

השיעורים הטלפוניים מושמעים 24 שעות ביממה

שיעורו של "יום" מתחלף בשעה 7 בבוקר

לשמיעת שיעור משנה חייג 02-247789

למוסד חרדי בבני ברק

דרוש עובד

להכנת וחלוקת ארוחת ערב

פרטים 03-776161 או 03-771141 מ-9.00 בערב

מרכז החינוך העצמאי

רח' אדוניהו הכהן 17 י-ם

הודעה

אנו מודיעים בזה שמתאריך כ"א מנ"א עד תאריך י"ב אלול ועד בכלל,

לא תהיה קבלת קהל במדור המשכורת

בימי ראשון אחה"צ. בימי שלישי ושישי אין שינוי

בברכה

הנהלת חינוך עצמאי

הסול מיוחד

לבגדי ילדים ונשים

חלוקים תוצ"ח

מ-10 בבוקר עד 2.00 אחה"צ ומ-4.00 עד 9.00 בערב

בבית מלון ויזניץ בני ברק

"המרתף"

רח' ר' עקיבא 42 ב"ב (ק"ק)

דברי סידקית ואביזרים לתינוק במחירי היבואן

הכל ב- 3 תשלומים

המחירים מתחת לפני הקרקע...

משכנת ההשטה לטיול

מסיבי לכת

לאזור הדרום והמכתשים

שיתקיים אי"ה בתאריכים כ"ג, כ"ד, כ"ה מנ"א 18,19,20/8/87

קניון נחל יקחות, רמת סהרונים, הוד עקב, נחל עקרבים, נחל צין, נחל חוורים, עין עבדת

פרטים והרשמה 03-792880 03-795089

שלום סבג

רח' מימון 46 בני ברק

טלפון: 795842

מבצע במכשירי כתיבה!

מחברות, קלמרים יומנים חודיים, תיקי אוכל בזול, ועוד ועוד...

ספריה באידיש

נפתח גמ"ח לספרי קודש וספרי קריאה תורנית באידיש

לע"נ הר"ר נתן וצפורה ריסנר ד"ל

לפנות למשפ' ריסנר רח' הרב דסלר 20 בני ברק

בין השעות 10-11 בבוקר

"המרתף"

רח' ר' עקיבא 42 ב"ב (ק"ק)

תיקים לבית הספר החל מ-9 ש"ח

תיקי אוכל — 3 ש"ח

הכל ב- 3 תשלומים

גם המחירים מתחת לפני הקרקע...

כלי כסף

במבחר עשיר ובמחיר היצרן

"שהם" אירנשטיין

ב"ב רח' ר' עקיבא 76

טל. 788947

חנות גדולה ומשופצת במאה שערים

ירושלים

פנויה לכל מני אפשרויות כולל חנות או משרד עם השקעה או בלי

טל. 816374

לישיבה קטנה חסידית בבני ברק

דרוש

מגיד שעור לשיעור ב'

להתקשר טלפון 774387

בשעות הערב

נסיעות ברסלב

02-829775 02-829403

מחר, לשב"ק לציון הרשב"י... למירון צפת טבריא עמוקה וכו'. כיום שני כ"ב באב

המחיר 25 שקל

ילקוטים קונים

במחסן - התיקים בשרות ומחירים אין לנו מתחרים

ב"ב ר' עקיבא 74

משה עקיבה דרוק

אם אין אני לי, מי לי,

"מן המאמרים שלכם בעתון עולה יותר מדי רוח פסימית", התריס בפנינו השבוע אחד המ־נהלים של ישיבה גדולה ונכבדה, ישיבה שהצ־ליחה בתקופה קצרה יחסית לחזק ולבצר את מעמדה, לבנות בניינים מפוארים, לקלוט תלמי־דים. אף הצליחה במשך שנות קיומה להחזיר עטרה ליושנה של אותה עדה קדושה, שרוב בניה הוכחדו על מנהיגיהם, בשואה האיומה שפקדה את העם היהודי. נכון הדבר, שיש רוח רעה המנשבת ברחוב, רוח רעה שטומנת בחובה סכנות לא רק לעתידן של הישיבות, רוח רעה המנשבת בחוזקה ברחוב היהודי, רחוב שנעשה פרוץ לכל רוח שאינה מצויה. אבל, אין בכך לזרוע תחושה של אוזלת יד. נכון הדבר, שהיה־דות החרדית הולכת ומתפצלת לא רק לסיעות ולכיתות, פיצול שנושא בחובו חששות ויותר מזה חשדות, על כוונות ומזימות דעות, שקשה יהיה לעמוד בנגדן בשעת מבחן העלולה להתקרב הרבה יותר מהר מכפי שרבים מאתנו חושבים. אבל, הציבור נוטה לשכוח מהר מאוד, שהיו מצבים מביכים יותר, והציבור החרדי נגע להם בראשו.

עשינו נסיון לשכנע את האיש, שאנו מעריכים את שיקול דעתו הזהיר — כאדם בעל נסיון שגילה גם כשרון ליצור יש מאין — כי מצב הדברים נראה לנו חמור יותר מכפי שאנו מתארים אותו באותה רוח פסימית. אולם בהרהור שני עלתה לנו המחשבה השניה; אולי יש מדה רבה של צדק בדברים שיצאו מקרב ליבו של איש ציבור, המלווה את מערכותיה של היהדות החרדית לכל אורך השנים.

במשך שנים אלה, שהיו כמעט רצופות מאבק על עיקרים ויסודות קיומנו, לא זו בלבד שהצלחנו לשמור על הקיים, אלא גם הרחבנו גבולות, שברנו מוסכמות, גדל דור דעה, דור העתיד, דור שהוא אפילו מחמיר על עצמו, דור שאין לו בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה ושאיפתו לעלות ולהתקדם. באותה רוח טהרה שנובעת ממקור עליון. דור שמתחמם לאורם של גדולי ישראל המאצילים עליהם מרוחם פי שנים.

וככל שהרבינו לעשות את חשבון הנפש החיובי של דור זה, הצומח בהיכלי התורה וקשור עמם גם אחרי שנאלץ לצאת לשוק החיים. באנו להזהר בכך שדור זה עומד תמיד בהתמודדות שנכפתה עליו עם האנשים העומדים מעבר למיתרס, אנשים שהתרחקו במדה כזאת עד שאיש אינו מבין את שפת רעהו. דור שסיגל לעצמו הלכי רוח ומחשבה הרחוקים ומתרחקים מיסודות היהדות עד שהם אומרים: מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור, ויש להם מלתעות מאיימות, ואינם משלים עם התופעה — של גידול הציבור החרדי — המפריכה את אותן תקוות שמילאו את לבותיהם של אבותיהם הרוחניים. גדל כאן דור שלא רק שלא ידע את יוסף, אלא אף אין לו שום גירסא דינקותא, דור שנתפס לאוירה של נהנתנות חמרנית וגסות רוח, דור שהגיע לשפל המדרגה כזו עד שממהינר, מאשריו מן הדור הקודם, מרשים לעצמם להעלות הרהורים; האם לילד הזה התפללנו? דור שבועט באבותיו בלא פחות חוצפה והעזה מאשר עשו זאת אבותיהם מנהיגיהם שמתהלכים קדורנית, גם אם לא כולם מעידים להכות על חטא על לבם. גדל בתוכם דור כזה שמנתק את עצמו בזרוע אפילו מאותם אידיאות שהזינו את רוחו של דור האבות. הציונות הוכנסה למרכאות כפולות.

* *

לעומת החושך המשחיר את עולמם עומד דור דעה, שהקשר והזיקה שלו לארץ ישראל לא באו לו מכוח הציונות שתפסה נושא לעוסקים בו לצרכי פרנסתם כל עוד לא יבש האילן שממנו צמחו וממנו מקבלים מלוא חופניים טובות הנאה, לרוב בערמה ובמרמה. דור הדעה שלנו צעיר לא רק בגופו כי אם ברוחו, הוא יודע לעשות חיל, להציל נפשות ששקעו בתהום החולין וההבל, הוא גילה עוז ותעצומות, לבנות ולהגדיל את היכלי התורה ולפרוץ גם גבולות פיסיים של המקומות והריכוזים החרדיים, לעלות על המפה, גם במקומות שנחשבו לפני כמה שנים כעיר הנידחת.

אנו נוהגים לעתים קרובות להתריס נגד פרנסי המדינה, על שהם אינם מתחשבים עם הצרכים היסודיים של אותו ציבור, ציבור שנאלץ להתמודד עם בעיות קיומיות. התמודדות שיש בה כדי להמ־חיש את הבדלי ההשקפה, ואת המעט מן המעט שהם נותנים, לא בעין טובה הם נותנים ובודאי לא בסבר פנים יפות. ויש מהם שדואגים להוסיף טיפה מרה למעט הזה, באופן שיש בו כדי להעמיד את הציבור החרדי אל עמוד הקלון, כאילו הם "סחט־נים". שהשיגו מה שהשיגו לעצמם לא בזכות היותם אזרחים הזכאים ליחס של שוויון בחלוקת המשאבים שבמימונם הם שותפים.

השבוע היתה לנו הזדמנות לשמוע מפי האישים המוסמכים בחינוך החרדי, עד כמה גדולה האפליה שנוהגים בנו. למשל, אותם מספרים שצוטטו הש־בוע בישיבת חירום של הנהלת החינוך העצמאי, בנוכחותם והשתתפותם של אורחים מחשובי ראשי הישיבות ורבנים מארצות הברית ואירופה. תקציב המדינה המיועד למוסדות החינוך החרדי, למשל,

המעט מן המעט שהם נותנים, לא בעין טובה הם נותנים לא בסבר פנים יפות. ויש מהם שדואגים להוסיף טיפה למעט הזה, באופן שיש בו כדי להעמיד את הציבור החרדי אל עמוד הקלון, כאילו הם "סחטנים"

אינו עומד בכל יחס למה שמעניקה המדינה למוסדות החינוך של מיגזר ההתישבות החקלאית, ותמיד נשמעת התשובה הידועה, המתחסדת, "אין לנו תקציב, יש קיצוצים". וכאשר הדברים נבדקים בעין בוחנת, אתה עומד על מדת השקר שבאמירה זו. ועדת הכספים של הכנסת, שניתן לנו, למרבית האירוניה, להציב בראשה את אחד האישים של אגודת ישראל, החליטה לפני ימים מספר לא רק לאשר את תוכנית ההבראה, של המושבים, שלא כולם זקוקים לעזרתה, ויותר מכך יש חשש, שרוב האמצעים יפלו בחלקם של אלה אשר הם יודעים לתבוע ויושבים קרוב יותר לקערה הציבורית, אלא הוסיפה סכום של מאה מליון שקל למחיקת חובות בנוסף על הסכום של 324 מליון שקל שהמליצה "ועדת רבידי" ועדת מומחים. כאשר אנו מעמידים לעומת זה, את הסכום של חמישים מליון שקל שמקבל החינוך העצמאי לכל מיגזריו, הרי כמה עלובה ומעליבה כבשת הרש שגם נגדה יש עינים צרות.

ואם נתייחס למספר אחר שהשבוע נתגלה לנו, כי תקציב החינוך למוסדות ההתישבות הוא פי שניים מהתקציב של מערכת החינוך החרדית, למרות שמספר התלמידים במערכת החינוך הע־צמאית גדול בהרבה ממספר התלמידים במערכת החינוך של ההתישבות החקלאית. ולא יפלא אם אחד הצדיקים בסדום זו, מגיב, כי אחרי ככלות הכל גם כבשת רש זו צרה בעיניהם ומבקשים לקצץ בדם התמצית שלה, והוא אומר כי זה "קיצוץ ואגוליי", ואנו מקוים כי קוראי מאמר זה אינם צריכים לעיין במילון, מה פירושה של מילה זו.

* *

ואין זה המספר היחידי שהגיע השבוע לידי־עת הציבור. חברה למכשירי אלקטרוניקה לא מזמן התפארה ברשות הרבים כי היא עושה חיל ומרויחה סכומים עצומים, והנה הסכימו חמשת הבנקים למחוק לה חובות בסכום של 110 מליון דולר, מכיון שהם שוכנעו כי בלי זה לא יצליחו לגבות אפילו חלק מהחובות, כיון שמאיימת סכנת סגירה על המפעל האלקטרוני. מפעל זה, טוענים המושבים, אינו מפרנס אלא רק 1000 עד 1500 עובדים בעוד שההתישבות מפרנסת 27 אלף משפחות ומייצרת תוצרת בשווי של שני מיליארד שקל לשנה.

לא נזקקנו למספרים אלה כדי להבליט את השוני שביחס, בין שני המיגזרים המתמודדים על קיומם, אלא כדי לעשות מעט השוואה ביחס השלילי שמגלים אלה אשר הכסף תחת ידם והם שולטים בקופה הציבורית. הבנקים שמחקו את החובות, הם עצמם נתונים לחסדה של הממשלה, ממשלה זו קבלה על עצמה לפדות בעוד שנתיים מניות של הבנקים בסכום העולה על שבעה מי־ליארד דולר, וגם לאחר שייעשו תמרונים אקרוב־טיים להקטין את החוב, צפוי עוד הפסד של יותר משנים וחצי מיליארד דולר, (לא שקלים) והבנקים מוסיפים לנהוג כאילו לא אירע דבר הם דואגים להעלות את משכורתם של העובדים, שתמיד עמדו בשלב הגבוה ביותר של מערכת השכר וההטבות הנלוות להם.

אין אנו רוצים לייגע את הקורא ולהמשיך ולצטט מספרים ועובדות, על שיטת הבזבוז, הנהוגה במדינה, שיטה שאינה אלא מעשי מרמה, העוברים כחוט השני דרך פרקי הדין וחשבון האחרון של מבקר המדינה, שלא ירחיב גם על דברי התוכחה הנוקבים על פרשת מטוס הלביא; מטוס שכבר גרר הפסדים עצומים וקבר תחתיו מיליארדים. הנחמה היחידה שלחושים לנו, כי המדינה לא הפסידה ולא השקיעה מתקציבה פרוטה אחת, כל זה נעשה על חשבון "הדוד העשירי" היושב מעבר לים שגם הוא נזכר במאוחר לבקש לסגור מפעל זה, ויש עוד חברי ממשלה וגם חברי כנסת, שמוכנים להמשיך ולהפסיד מאות מליוני דולרים, על מפעל שאין בו צורך בטחוני, מפעל שהוא תוצרת לוואי של "שגעון הגדלות".

כוחה ועוצמתה של היהדות החרדית יגדלו אם היא תדאג ביתר שאת וביתר עוצמה למענה, והיא לא תוכל להשיג מטרה זו, אם לא נדאג לעצמנו, ולא נוכל לאחד את הכל סביב מטרה זו

אמנם, יש גם בחשבון זה לגרום למרה רבה של פסימיות שהיא בדרך כלל מחלתו של בן חורג מקופח. אבל, אין בו כדי להשכיח עובדה אחרת, כי למרות הכל, לא רק שאנו חיים ומתקיימים אלא גם מוסיפים ומרחיבים גבולות. אולי אנו נמצאים בתקופה שעליה אפשר להמליץ את דברי חז"ל, "מוציא אסירים בכושרות אל תקרי בכושרות אלא בכי ושירות".

* *

בצד זה של בכי, אנו מבכים ומתלוננים על הגישה המפלה, על היחס, אנו חייבים גם לשיר שירה של הודיה, כי לא אלמן ישראל. ונאמנה עלינו עדותם של גדולי ישראל, שהביעו לא אחת את דעתם, שיש לציבור החרדי בארץ ובגולה פוטנציאל כספי גדול, שבכוחו לכלכל את כל צרכי היהדות החרדית גם בגולה וגם בארץ. הנחה זו באה לידי ביטוי חריף, גם בישיבת החירום של הנהלת החינוך העצמאי השבוע, מפיהם של האישים המכירים את העולם החרדי.

לפעמים רבות מתגבנת המחשבה, לומר לחר־לתיים, "שקילו טיבותך ושדיא אחדהרא". כי הלא למפנו כי טובתם של רשעים אינה שלימה ומרשעים יצא רשע. אלא שתמיד מתאזנת מחשבה זו, כי אין אנו מקבלים מהם אלא חלק ממה שאנו נאלצים לתת להם כאזרחים במדינה, שמתחייבים בכל אותם מסים וארנונות. כספים אלה בחלקם מבוזבזים על מפעלים שאין לנו שם דריסת רגל ואנו מדירים את עצמנו מהם וחלקם מתבזבז על פרויקטים, שתמיד אנו שומעים כי הם "מתילים" ואחרי ככלות הכל, אנו חוזרים ושומעים שקימת בהם מדה גדולה של אבטלה סמויה, וכי בקלות אפשר לשלוח הביתה חלק גדול מן העובדים ופדיון העבודה לא יינזק מאומה. זוהי אמנם חידה סתומה. אבל, ככל שהיא חוזרת על עצמה מעוררת אותה מידה של פליאה.

חז"ל הורו לנו ליחיד ולפרט: "אם אין אני לי מי לי וכשאני לעצמי, מה אני". היהדות החרדית חייבת לשנן לעצמה כלל זה. רוב מוסדות התורה, הצדקה והחסד, לא קמו בזכות כספי המדינה. אולי למרות הקיפוח זה יצר את תחושת היצירה וחידד אותה. כי אם אין אני לי, מי לי. ואם לא עכשיו אימ־תי. כוחה ועוצמתה של היהדות החרדית יגדלו אם היא תדאג ביתר שאת וביתר עוצמה למענה. והיא לא תוכל להשיג מטרה זו, אם לא נדאג לעצמנו, ולא נוכל לאחד את הכל סביב מטרה זו.

הפוטנציאל הקיים הוא גדול, הוא נמצא בידי אישים אשר גדלו בדור האחרון, מקרב לומדי תורה, אנשים שעשו חיל בעסקיהם, והם לא רק מזילים את כספם לצרכים חיוניים, אלא גם יודעים להבחין ולכוון את האמצעים למטרות הקרובות ללבם. אלה אינם שייכים לדור אשר אמנם נתבע תנו למקדש, אבל גם נתבע תתן לעגל.

אולם, לא נוכל לכוון את המשאבים לאפיקים טובים לכלל, אם לא נדע, שאני לעצמי, מה אני. ואם לא עכשיו אימתי. אנו עומדים בשעה האחרונה ממש. ואכן יש מדה רבה של צדק בטענתו של אותו מנהל ישיבה בעל זכיות, שאין מקום לפסי־מיות למרות הכל. עתידנו לפנינו. ואולי בשל כך הם נוהגים אתנו במדת האפליה, כחלק מן הפחד שמקנן בלבם, פן ירבה. ואנו נענה להם; נעלה ונתרבה ונעמוד ככל המבטנים.

י. שפיגל

הבעיה של ירושלים

הגיעה השעה שנודה על האמת: לא טדי קולק הוא הבעיה של ירושלים, לא איצטדיון ספורטיבי הוא הבעיה שלה, אף לא "סינמטק" ו"בית אגרון": הבעיה האמתית של ירושלים נעוצה בחלק גדול של הציבור הדתי והחרדי, שבמו־ידיו הקים את טדי קולק, שבמו־ידיו מביא על העיר הזו תדמית של הפקרות חילונית, שבמו־ידיו יביא להקמת אצטדיון, שבמו־ידיו יביא עוד דברים רבים וחמורים אחרים.

מוכרחים לומר את האמת הזו, כי לא יתכן שמצד אחד ילכו בדרך כזו שבה כל אלה יכולים להתהוות ולהתקיים בעיר הזו, ואחר־כך לצאת להפגנות ולמחאות למה הדברים הללו קיימים. טדי קולק איננו נציב של ממשלת רומי שנשלח למשול בעיר מתוקף שלטון כובש, אלא הוא נבחר בקולות של אזרחי העיר. רוב גדול ומכריע של תושבי העיר בחרו בו בצורה ישירה לעמוד בראש העירייה, ורוב יחסי של [illegible] ים נתנו את קולותיהם למען הסיעה שלו במועצת העירייה...

זוהי האמת העובדתית, והיא קורה בעיר שכל אחד יודע היטב, כי למפלגת העבודה ולכל החילו־ניים ביחוד אין בה רוב, וזה מצד אחד; ומצד שני: כאשר כל אחד יודע כי בירושלים יש ציבור דתי וחרדי המתקרב למחצית אוכלוסייתה, או אולי אפילו עובר את גבול־המחצית, וזה עכ"פ נתון בדוק המצוי בגנזי מחלקת החינוך של העירייה, שם יודעים היטב, כי מספר המתחנכים בבתי"ס דתיים מכל הגוונים עובר בהרבה את גבול החמ־שים אחוזים.

ואם אלה הן העובדות, הרי הדבר האחרון שמותר לנו לעשות הוא, להאשים את טדי קולק בכך שיש לו את השלטון בעיר ובכך שהוא עושה מה שהוא רוצה. הדבר האחרון שמותר לנו לעשות הוא, להאשים מישהו אחר, למה דוקא חברי סיעת "ירושלים אחת" תופסים ששה־עשר מתוך שלושים ואחד מקומות במועצת העירייה, כשלכל הדתיים גם יחד, יש רק עשרה נציגים, ובנתונים כאלה יכול מר קולק לעשות ככל העולה על רוחו ועל דעת נציגיו, המהוים רוב מוחלט.

* * *

דברים הללו חייבים להיאמר, לא ח"ו בדרך של קנטור, אלא בבחינת "באו חשבון". כמה אלפי יהודים נאלצו, בתוקף הנסיבות הקשות, לצאת בשבת שעברה אל חוצות העיר כדי להפגין. בנסיבות שנוצרו, זוהי מסירות בלתי־רגילה. היא כרוכה בסיכון לא קל, אפילו שזה נעשה ברשיון המשטרה. אנו מוקפים כיום שנאה להחות, הסגיבה למסורים של בדבריות, מצד הקיצונים האנטי־דתיים במדינה. הליכה להפגנה "בתוך לוע הארי" איננה, איפוא, דבר כה פשוט, מה גם שהסתמכות יתירה על יושרה של המשטרה, גם היא איננה מן הדברים הנבונים ביותר.

אנו זוכרים היטב את לקח פתח־תקוה. גם שם החלו ההפגנות באישור המשטרה, אלא שזו, לאחר שנוכחה לדעת כי הדבר עלול להעסיק אותה שבתות רבות, מיד הפכה את עורה ונעשתה עוינת לציבור הדתי. היא הכריזה על ההפגנות כבלתי־חוקיות, למרות שזה סותר את החוק ואת זכויות האזרח. היא גרמה מעצרים. לא פעם ולא פעמיים פעלה באלימות, לרבות נגד רבה הראשי של העיר, וכדאי לזכור את העובדות הללו ביחס לירושלים, כלומר, לא לצלול הוסנה של המשטרה מבחינתנו, ולא על אדיבותה ויושרה נמנע את הריסת חומת השבת בעיר־קודשנו שכל כך יקרה לנו.

הואיל וכך, אנו חייבים לשבת בסבלנות וללמוד בצורה יסודית, כיצד זה קרה, שבעיר שבה יש מחצית או רבע ל יהודים שומרי־שבת, נבחר לעמוד בראשה אדם כה חילוני וכה מנוכר ליהדות ולשבת? כיצד זה קורה, שגם במועצת העירייה, שכדי להיות חבר בה בודאי שאין צורך בכישורים כה נעלים ובסגולות של "יחד בדורא", כפי ש"חסידי" השוטים של קולק מנסים לתאר — שגם בה יש רוב חילוני של שני שלישים, ואפילו לסיעה של מר קולק לבדה יש רוב מוחלט?

והתשובה לכך היא פשוטה, ידועה לכל אחד: לא בשמים היא, אלא בארץ שעליה אנו דורכים. חלק גדול של יהודים דתיים בעיר בוחרים, למרבה הדאבון, במר קולק או שנותנים קולות לליכוד, שבירושלים (והדבר הולך ונעשה ניכר גם במישור הארצי כולו), ליהודי ידוע לכל אחד, אין כל הבדל בינו לבין המערך או בין המהדורה הירושלמית שלו במסווה של "ירושלים אחת". אלה ואלה לוחמים בצביונה המקודש של ירושלים. אלה ואלה בחילוניות מחללים אותה חוממים להופכה לאתונה ולרומי.

ויש לכך עוד תשובה: בירושלים, להבדיל מכל עיר אחרת, יש ציבור חרדי גדול, שנמנע מללכת לבחירות, ובכך הוא מגדיל ומשפר לאין־שיעור את עוצמתו של טדי קולק, הן בבחירות הישירות לראשות העירייה והן במספר מקומות סיעתו במועצת העירייה.

* * *

כלום דרושה בכלל הוכחה לכך, שהעובדה שיש לטדי קולק 16 מושבים במועצת העירייה, וביחד עם הליכוד — הרוב החילוני או האנטי־דתי מגיע ל־21, היא שנותנת לו את האפשרות לעשות מה שהוא רוצה? כלום ספק יש בדבר, שאלמלא רוב מוחץ זה, לא היתה יכולה בכלל להתחיל שערוריה כזו, של נסיון להפעיל בתי קולנוע בשבת בעיר הזו במסווה של "סינמטק" או "בית אגרון"?

בירושלים מתנהל מזה שנים רבות תהליך של בייתת חילוניים, תהליך שמתחזק ביותר בשנים האחרונות. לא כאן המקום להיכנס לסיבות שמ־ביאות לכך, ומן הסתם, אחת הסיבות המרכזיות היא, מיעוט הקשר הנפשי של אדם חסר־שורשים לעיר שהיא טבועה כולה בחותם השורשיות, ומצד שני — אין כמו היהודי הדתי הקשור בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו לעיר עוז לנו זו; אבל כמה מעציב ומצער הדבר, שלתהליך זה אין כל ביטוי בתוצאות הבחירות: הכוח החילוני במוסדות הנ־בחרים איננו פוחת, בעוד שהכוח הדתי הכולל דורך על המקום. גם אם חלו בו שינויים פנימיים.

וכאמור, אין כל צורך להוכיח את זיקת הגומלין הישירה הקיימת בין רוב לטדי קולק כדי שייבחר לראשות העירייה ובין רוב לחילוניים במועצת העירייה, לבין היווצרותן של מגמות לחבל במרקמה הנסיונית להרוס את שבתה של העיר. הנה, רק השבוע הכריז קולק, שאין בדעתו למהר לפעול בדרך המשפטית המחייבת אותו נגד "בית אגרון" על חילולי־השבת הנעשים בו נגד חוק־העזר של העירייה, וכנגד זה עוד הודיע, כי הוא שוקל להביא להצעת העירייה הצעה לשנות את חוק־העזר, באופן שכוב לא יהיה איסור חוקי בהקרנת סרטים בשבתות. ואין מי שיוכל להפריע לו בזה, הרוב שלו מובטח לו במועצה.

טדי קולק הלך לראש הממשלה, מר שמיר, המחזיק גם בתיק הפנים, ותבע ממנו לחתום לאלתר על אישור להקים אצטדיון. לאחר שמר שמיר ביקש שהות להרהר בכך, הוא קיבל מיד הודעה מטעם חבריו בליכוד, כי אם לא ימהר להעניק את האישור, הם יצטרפו לעתירה לבג"ץ. אבל אסור לשכוח, כי אם הדתיים לא היו נותנים את קולותיהם לרשימתו, היא לא היתה זוכה לרוב במועצה, ואם המוני חרדים לא היו נמנעים מללכת לבחירות, היתה הנציגות הדתית בעירייה זוכה למעמדה המגיע לה, היינו רוב, או עכ"פ הרבה יותר משיש לה כיום, ובמצב כזה, לא היה ראש עירי־יה בירושלים הולך לראש הממשלה לתבוע איצטדי־ון, והוא לא היה מעלה בדעתו לפעול בעצלתיים והוא לא היה מעלה בדעתו לפעול בעצלתיים דוקא נגד מפירי חוק־עזר הנוגע לשבת, כודאי שלא היה מכריז שבדעתו להביא לשינוי חוק־העזר שיתיר פעולת בתי־קולנוע בשבת.

האם זה כל כך קשה להבנה? האין אלה עובדות פשוטות וברורות? והאם לא נכונה לאור זה ההב־חנה, כי לא טדי קולק הוא הבעיה של ירושלים, אלא אנחנו עצמנו, הציבור הדתי והחרדי?

* * *

אנו מיתממים בנושא הזה ואנו יודעים את הרקע ואת הנסיבות לפחות לגבי חלק אחד, נכבד וחשוב מן הציבור. נבצר מבינתנו להבין אותם יהודים שומרי־שבת בירושלים, שהשבת וצביונה המקודש של העיר כה יקרים בעיניהם, כשהם הולכים ומטילים לקלפיות פתקים למען רשימות חילוניות. זוהי תעלומה שאין לה הסבר ופשר. הלא הם רואים במו־עיניהם כיצד נבחרים אלה פועלים נגד השבת ונגד קדושת ירושלים, הלא הם רואים איך שמכוחם שלהם פועלים נציגים חילוניים בניגוד להשקפתם ורצונם.

אבל, יש גם החלק השני, הלא זה הציבור החרדי שמדיר רגלו מן הקלפיות ונמנע בבחירות. היעדרות זו גורמת רעה כפולה. היא מונעת ייצוג דתי יותר גדול בעירייה, והיא מביאה ייצוג חילוני יותר גדול, מן הסיבה הפשוטה שבאם מאגר הקולות קטן, הרי כל המשתתפים בבחירות זוכים לנתח יותר גדול, ומפני שלחילוניים יש מספר כללי יותר גדול של קולות, במילא "זכייתם מן ההפקר" יותר גדולה.

אילו היה מדובר בציבור קטן שוי בשכונה סגורה אחת ולא איכפת לו מה קורה בכל מקום אחר בעיר — אפשר עוד היה להבין זאת, אלא שאותו ציבור שמחרים את הבחירות, כלל אינו אדיש לכל הקורה בעיר, תופעה מבורכת לכשעצ־מה; הוא יוצא למחות ולהפגין על כל פגיעה, והלא כזו היתה גם ההפגנה בשבת האחרונה, שנקראה ע"י העדה החרדית וגדולי התורה העומדים בראשה, וההפגנה לא נועדה למחות על נסיון לפגוע בחלק החרדי של העיר, אלא דוקא בחלק אחר לגמרי, כלומר שבאה לכאן לידי ביטוי דאגה לצביונה הכולל של העיר. אם כך הדבר, למה לא לנקוט בדרך שיכולה למנוע מראש את עצם הצורך בהפגנות הללו, במקום לצאת ולהפגין בדיעבד, כאשר לחילוניים יש הכוח המעשי לעשות כל שיחפצו?

אילו היינו מיעוט מבוטל חסר משמעות בי־רושלים, יכול היה להיות הגיון מסויים בדרך כזו, כי מוטב שמספרנו לא יודע, כי בין כך אין לנו סיכוי להשפיע או לשנות, אבל מדובר בירושלים, שבה, כאמור, הציבור החרדי הוא גדול ורב בלעי"ה, ואילו כולו היה משתתף בבחירות היה בכוחו לקבוע לה פשוט הנהגה אחרת, כלומר למנוע את הרע מיסודו — איך אפשר להסביר דרך זו, שפירושה המעשי הוא למסור בידים את השלטון ואת קביעת העובדות בידי מי שחוממים לחללה ולהפקירה?

* * *

ידוע לכולנו הויכוח העקרוני בין חלקים ביהדות החרדית, בדבר השתתפות במוסדות המדינה הציונית, ואעפ"כ דומה שבכל הנוגע לבחירות עירוניות אין כללים מרצקים. הנה, עובדה היא, כי מלבד ירושלים, אין למצוא בשום עיר אחרת ציבור חרדי המכריז חרם על בחירות למוסדות המקומיים, מן הסיבה הפשוטה שכולם מבינים שישנו הבדל עקרוני בין העירייה לבין הכנסת.

אילו חל אותו עקרון, מבחינת המתנגדים להשתתפות במוסדות המדינה, גם לגבי העירייה, היינו עומדים באותו מצב גם בבני־ברק, שגם בה יש ציבור גדול המחזיק באותו עקרון לגבי הכנסת, אלא שהוא משתתף בבחירות לעירייה, מפני שכל אחד שם מבין, שאם יחרימו את הבחירות הללו, הרי עם כל גודלו של הציבור החרדי בעיר זו, השלטון בה יפול לידיהם של אחרים, אם חילוניים ואם לשותפות של חילוניים ודתיים־לאומיים, תקל לתאר מה היה ח"ו עולה בגורלה של בני־ברק במצב הזה.

התוצאה ההפוכה המתקבלת בבני־ברק במקרה ההפוך, דהיינו שכולם משתתפים בבחירות, היא, שזכינו ב"ה לראש עירייה חרדי, שזכינו לרוב חרדי מוחץ במועצת העירייה, ואז הכל מתנהל בכיוון שונה לגמרי. הציבור החרדי איננו נחשב לאיזה בן־זונות, לא רודפים אותו בכל מקום, לא מכפישים את כבודו, הוא זוכה לכל הדרוש לו מצד מוסדות העירייה, שלא לדבר כבר על הצביון הכללי ועל דמותה של העיר, שהיא לגאווה לכולנו בעולם כולו.

אמנם, אין לנו בירושלים אותו אחוז באוכלוסיה, אבל לפחות לחלק מזה שיש לנו בבני־ברק יכולנו לזכות גם בירושלים, אילו כל הדתיים היו בוחרים ברשימות דתיות, ואילו כל הציבור החרדי היה משתתף בבחירות ומנצל את ההזדמנות הניתנת לו לקבוע את דמות השלטון בה. אילו היה כך, היינו חוסכים הרבה מלחמות־שבת הרבה מערכות אחרות. אילו עשו כך, היו כל ההפגנות מיותרות והיינו מונעים מראש את המזימות הללו לפגוע בדמותה ולחלל את צביונה.

* * *

אין בדברים האמורים שום נסיון ושום כוונה לעשות "הון מפלגתי" למען עצמנו. הדברים נכתבים מתוך כאב ומתוך בקשה אמתית לשבת ולחזור בהגיון מעשי על מה שקרה. חייבים להביא בחשבון, כי לא לעולם ואולי אפילו לא לאורך זמן, נוכל עוד לצאת להפגנות ברחובות. ההקצנה בחברה החילונית מתגברת עד כדי סכנה פיסית, סכנת־נפשות ממש, ומי שעדיין מפקפק למה מסוגלים אנשים הגולים בחברה מנוכרת כל כך ליהדות, ייזכר נא בפרובוקציות למיניהן של שריפת תחנות, של הצתת בתי־כנסת, של ירית אקדח שכבר היו, וזאת מלבד האיומים המוחצים שאפשר לקרוא אותם בכל יום בעתונות הישראלית.

אבל האפשרות הזאת, להשתתף בבחירות ולבחור נציגות עצמית לעירייה, פתוחה ועומדת, ואם מטעמים כאלה או אחרים, אין הנמנעים בבחירות לעירייה מוכנים לתמוך ברשימה חרדית קיימת, הרי עם כל הצער שלנו על כך, פתוחה לפניהם הדרך ללכת ברשימה משלהם, עם נציגים משלהם, והעיקר שבכך ימנעו, מצד אחד, בחירתם של כמה חילוניים למועצת העירייה, ומצד שני — שבכך תגדל הנציגות הדתית בשיעור ניכר, ובודאי כדי יכולת לשלול את הרוב האוטומטי של מר טדי קולק, או מי שיבוא במקומו, אם הוא לא יחזור יותר.

זוהי הבעיה האמתית של ירושלים, ועל כך מוטב שכל הגורמים בה ישבו ויעשו חשבון־נפש אמתי.

יוסף לביא

פצצת הזמן הדמגוגית

מהו הגבול לכושר הסבילות של הציבור החרדי ולמידת הסובלנות שסומכים עליו שיפגין? נראה שאין גבול כזה, אם לשפוט לפי החופש שנוטלים לעצמם אלה הרומסים את כבודו והיורקים בפר־צופו.

השבוע, למשל, התעלה העתון "מעריב" על עצמו בשיא חדש, כשפירסם במרכז עמוד מאמרי המערכת את הקאריקאטורה המציגה "פצצת־זמן דמוגראפית" המאיימת על ישראל, במידה שווה, מצד החרדים כמו מצד הערבים, על ידי קצב הריבוי של שניהם.

כשעתון כ"מעריב", המתיימר להיות פני הע־תונות הישראלית הלאומית, מרשה לעצמו לפרסם קריקאטורה כמו זו — שקולה, כידוע, ודעם יותר מאלף מילים — מה נותן לו את הבטחון העצמי לכך: אובדן שרידי הרגישות, היהודית וההמקצועית כאחד, או התחושה שדמו של הציבור החרדי הוא במילא הפקר, ואין צורך לחשוש משום תגובה מרסנת?

כשמעקו קוראים נסערים להביע את שאט נפשם באזני המבקר הפנימי, שתפקידו לעמוד על משמרו המצפוני של העתון, הוא אפילו לא הבין מה פגום בפרסום שכזה. הוא מוכן לקבל שיש אנשים בעלי דעה אחרת, אך זה לא פוסל את זכות ההבעה של הצייר. רק אצל הגויים, במונטריאול שבקנדה, ידע עורך עתון חשוב לצאת בהתנצלות ברורה, במאמר ראשי חד משמעי, מיד למחרת פרסום קאריקאטורה — שציירה ניצל בה עוקץ בעל צליל אנטישמי לעשיית חשבון פוליטי — הרבה פחות מעליבה מזו של "מעריב", ובלתי מכפשת כלל לעבר היהודים. רק שם ידעו עורכים אחרים לא להתייחס בהבנה ובקור־רוח לפרסום הראשון.

הציבור שלנו הדל להתרגש מתופעות כאלה, שהפכו לחם חוק. מגיבים בזיקוק מאזוכיסטי מבטל, במנוד ראש של אין־אונים והשלמה, כאילו מה שצפוי מראש הוא גם מובן מאליו וגם נסבל. אנחנו כאן כדי לספוג את סטירות הלחי ואת היריקות, כפי שצרכני התקשורת החילוניים התרגלו לקבל, עם ארוחת הבוקר, לפחות שתיים־שלוש כתבות השנאה נגד האדוקים.

אמצעי התקשורת אימצו לעצמם שפה מיוחדת כשהם עוסקים בשומרי תורה. ישנם כללים בפירסום האוסרים להפלות אדם כלשהו על יסוד מוצא, מין ולאום. אך אין זה מפריע להם להתייחס דרך קבע לאנשים חרדים בכינויי גנאי ובתיאורים משפילים. התרגלנו כל כך לשם התואר "שחורים" שזה כבר מתקבל אף אצלנו כשם־נרדף טבעי. כמעט כמו שבמילון המכובד ביותר לשפה האנגלית, אוקס־פורד, היה טבעי עד לאחרונה למצוא את השם "יהודי" מתבאר כ"מלוה בריבית". ההבדל הוא, ששם אפשר היה סוף־סוף לשכנע את העורכים ולשים קץ למסורת בת־דורות. פה, התקניות הזאת רק מעמיקה עכשיו את התפשטותה.

גדל פה דור שאינו יודע שיהודי שומר תורה ומצוות גם הוא בן אדם בעל רגשות ותחושות, שלא לדבר על היותו בעל זכויות אנוש ואזרח, ובעל כבוד עצמי. בני הדור הזה מתייחסים באורח טבעי אל יהודי כזה כאל יצור נחות, אלים, מטומטם ומרושע, שכל שאיפתו בחיים היא למרר את חיי הזולת החילוני ולחנוק את מאוייו.

בראי העקום הזה, גם המעשים הטובים שאי אפשר לכפור בהם מוצגים כפשעים וככתב אשמה. מעשי חסד, שקשה למצוא דומיהם למסירות ולהת־קרבה עצמית, זוכים לחשיפה סנסאציונית כסחיטה, חטיפה ומיסיונריות. כל שעה כשרה, כמובן, להזהר ולהשמיץ את הציבור החרדי כמשתמט מכל מטלה לאומית וכאויש לבטחון המדינה. אך, בעת ובעונה אחת, הוא גם מתבל מסוכן שתובה להשף ולהוקיע אותו כשהוא נתפס בחטאו כתורם להבטחת רוב ועתיד יהודי בארץ ישראל. קשה לקבוע מהו המניע היחוד מכריע כאן: האהבה המרגשת למיעוט הערבי הנרמס, או הסלידה האלרגית מעצם קיומם המנשך של יהודים בצלמם המקורי. הסיפור הישן והמוכר של "ויקוצו מפני בני ישראל".

בעולם בעל הרכב פוליטי שונה, הגדיר פעם מישהו את העתונות כמעצמה השביעית. בישראל של ימינו נראה בעליל שהמדינה עצמה נשלטת בידי התקשורת. וזו עצמה שבויה בידי קבוצה יחסנית של גמדים בעלי הפה הגדול ביותר, שהצ־ליחו לטפס אל ראש הפיראמידה הגבוהה, והם מהפנטים את דעת הקהל בתופעת הוצאת הלשון הפומבית שלהם ובתרכמותיהם האינפנטיליות.

הצרה היא, שהעסק שהם גורמים עומד ביחס הפוך לרמת האינטליגנציה והמוסר שלהם. באנגלית מקובל התיאור, הבא להגביל את ערך תוצאות מעשיו של אדם בעל התנהגות תוקפנית: "נביחתו מסוכנת מנשיכתו". עיסוקם של כתבינו ושדרינו, החמודים והעוקצניים, הוא בנביחה — אך כזו שהיא גם נושכת.

האם הם מודעים למה שהם עושים לנפש הדור ולעתידו? הם יורים, לפי שעה, רק מילים (בל נפתח פה לשטן). אך אנשי מקצוע צריכים לדעת מה עושו מילים, לפחות ביובל השנים האחרון. שומעים פה הרבה דיבורים על הצורך להילחם בגזענות ובביטויים גזעניים. ומרגישים בהקשר זה את הרגישות המיוחדת שיש לצפות לה מצד יהודים, הקרבן העיקרי של הגזענות. אך אין הר־גישות הזאת רלוונטית כשהיא נוגעת ליהודים במדינת ישראל — ליתר דיוק, ליהודים הממשיכים להיראות כדמויות הקלאסיות המעטורות את התע־מולה האנטישמית של הגויים.

הימים הם ימי משפט דמיאניוק. האם מוטרד מישהו בכנות מן השאלה, איך צומחים איוואנים כאלה? האם עוד נשארו אנשים רגישים לזכור שלעוצבת ההוצאה לפועל של הפתרון הסופי קדמו המאמרים והקאריקאטורות של ה"שטירמר"? בעצם, קשה היום להבין, למה היו הנאצים זקוקים לפתרון מיוחד שיפיץ את הסתות האנטי יהודית. האם מפני שבהתחלה עוד חששו שיימצאו עורכים בגרמניה שישמרו אמונים לכללי האתיקה המק־צועית, ולא יקפצו להצטרף לחלוצי המרודות התופים המהממות של נערי היטלר?

צבאות האייכמנים והאיוואנים האיומים לא צמחו בחלל ריק. קודם כל היו צריכים להוריד את היהודים מדרגת בני־אדם ולהפוך אותם לאספסוף של מפלצות ושרצים. בשפה המקצועית קוראים לכך דה־הומאניזציה. אחר כך כבר היה יותר פשוט להתייחס אליהם כאל מיטרד בלתי נסבל; פישפשים, שהדרך היחידה להיפטר מהם היא על ידי חיסול.

בימי משפט אייכמן הוקרנו סרטי התעמולה הנאציים שנתפסו לאחר המלחמה, ואשר חשפו את השיטות בהן השתמשו כדי להכשיר את הקרקע לפתרון הסופי. בסרט אופייני כזה נעה עדשת המצלמה הלוך וחזור ממיצבורי אשפה אדירים, הרוחשים מיליוני עכברושים ומקקים, לעבר המוני יהודיים מצטופפים בגוארשה, על הופעתם הסי־פוסית. המסר, שהלם בלי הרף על ראש הצופה, היה ברור. וכך גם התוצאה.

מה הן מטרות הנקודה של כוכבי הפוליטיקה והתקשורת הישראלית כשהם מבכים, דרך שיגרה יומיומית, את שומרי המצוות כשחורים, פאראזי־טים, הומייניסטים; או כשהם מדברים השכם והערב על "אלימות חרדית" ועל ה"התחרדות" ה... "סכנת על שלום המדינה"? מה הם המונים, בכוונה תחילה או בחוסר אחריות נפשע, להשיג על ידי כך? מהי תכלית המסע השיטתי, ההופך את היהודי בעל ההופעה היהודית לקאריקטורה נלעגת ומפחידה?

איפה העורכים שיקומו פה היום וינערו מן האבק את המוסר הבסיסי שהיתה פעם אנשי מקצוע שכיבדו את עצמם ואת מקצועם? איזה אומץ יש בריצה עיוורת עם ההמון המוסת ובאר־גוריצה של חזרה על אותם תקליטים שחוקים לזרא? מדוע אינם רואים אתגר בהתייצבות לימין המיעוט הנרדף, ואינם חשים צורך להתבייש בהצטרפות אוטומאטית ללינץ' הפרוע המתבצע בו?

בצרפת נכנס סופר צרפתי, אמיל זולא, להיס־טוריה כשקם בימים האפלים של משפט דרייפוס והסיר את המסווה מעל קשר המימסד והאנטישמי של ארצו. היכן הוא איש הרוח הישראלי שיהיה בו האומץ לקום ולומר את האמת באזני חבריו: להתעודד ב"אני מאשים" חדש לעיני הציבור כולו: אנחנו שותלים פה פצצת־זמן מחרידה, שספק אם יהיה אפשר לנטרל אותה בעוד מועד.

האם יתכן הדבר בעתונות המתיימרת להיות מן החופשיות בעולם, והיא מפעילה במודע את החר־פש הזה רק בכיוון אחד? האם אפשר לצפות מטיפוסים, שאינם יודעים מה פירושה של עבודה בלתי־פוסקת על תיקון המידות ועל עקירת כל שמץ של נגיעה אישית, שיהיו נייטראליים במאבק שיש להם בו אינטרסים עצמיים, אנוכיים ביותר?

בעתונות ההגונה בעולם מקובל הכלל, לפיו חייב מי שכותב על נושא שיש בו לגביו השלכות אישיות לגלות זאת לקוראיו. אם מדובר באינטרס רציני, לא ירשה לעצמו לגעת בנושא כזה — ובודאי שלא יתמנה לכך על ידי האחראים עליו. האם ניתן לצפות מאנשי התקשורת החילוניים שלנו שיפגינו הכרה מצפונית כזאת, או לפחות כפיפות בסיסית לעקרונות הכבוד המקצועי?

כל פושע נתעב מוצא כאן את צבא מליצי היושר שלו. כל בוגד מוכתר מהר מאד כגיבור האומה. על גורלם של שני מחבלים רגשה כל הארץ, הממשלה כמעט נפלה, ושב ישראל השמץ בכל הגויים. על חייו של כלב, נשכן מועד, התנהל מאבק איתנים, ואגודת רווחה לאומית הציפה את הארץ כשוכה לחניכה. רק לציבור החרדי לא יימצא אף גואל ודואג. אין לאף אחד מילה טובה הראויה להיאמר עליו. כל הלוחמים על זכויות האדם, כל אדם באשר הוא אדם, כל האירגונים והאישים המתפרנסים מן המצפון, עסוקים מדי בהגנה על האוייב — כשהם מצליחים להתפנות ממלחמותם בדתיים.

מפעם לפעם, אכן, עוד מתגלים אנשי מוסר מזעזים. אלה ה"דתיים" המציפים את הבמות הפומביות ואת התקשורת בהצהרות התנערות ממחנה שומרי התורה וההזדהות עם המשסיגים נגדו. כאן מתעורר כל אומץ הלב, וכאן מגלים את הנכונות לא להיות חד־צדדיים. הנה אנשי האמנה שעוד שרדו, הצדיקים היחידים בסדום. אלה היודעים להתגבר על היצר, שאינם מהססים להת־ייצב לצד המחנה הנגדי. גיבורי הרוח הנצמדים לצד מצפונם ונחלצים להוסיף את מטעני הצד שלהם אחרי גבם של נערי המלקות.

היהודים בגלות נחרדים תכופות נוכח פרסומים אנטישמיים — לרוב כאלה המתארים אותם בסיגנון העתונות הישראלית של היום. כשמנסים אירגוניהם לתבוע את הפסקת ההפצה של החומר הזה, הם נתקלים לא פעם בחומה האטומה של הבנת חופש הדיבור. למרבה הבושה, כמעט תמיד יהודים הם העומדים בראש הלוחמים למען זכותם של המסיתים להסית.

לא פעם, בהזדמנויות כאלה, כשמקשיבים לדברי הנובעים את עלבון חופש הדיבור ללא שום תנאי וסייג, וכשמציצים לתוך הצדקנות הכבושה הנשקפת מעיניהם, חוזרים וזוכרים באמת נשכחת: מכונת הפתרון הסופי לא היתה מורכבת כולה מבריונים ברוטאליים במדי ס.ס. שחורים. היו בה הרבה ג'נטלמנים בחליפות הדורות וחולצות לבנות, שישבו במשרדים מסודרים ודיברו בעדינות. הם לא ירו, ואפילו לא אחזו בשוט. הם רק עסקו בהריצות בבירות. לפעמים ניסחו את החוקים, לפעמים הכינו רשימות, לפעמים שיפרו את סיגנון הנאומים. לפעמים כתבו מאמרים, ולפעמים ציירו קאריקאטורות.

היו בהם אנשי רוח, משפטנים, סופרים, אמנים, ברדנים. הם לא התלכלכו. הם שמרו, עד הסוף, על מצפונם המנותק. הם ידעו בדיוק מי הם הסחטנים, מי הם כוחות השחור והריאקציה, ומי הם המוני המזוהמים והמנוצלים. הם היו חלוצי המחר הנאור והמבטיח. הם גם ידעו היכן מצפה להם הקריירה הנוחה המשתלמת, ועל איזה גל כדאי לעלות. מעולם לא ראו את המחנה ולא שמעו עליהם. הנשק היחידי שאחזו בידיהם היה העט, או המיק־רופון.

נכון, מסיתינו אינם אוהבים השוואות כאלה, וגם בשעת ריתחה יש לשמור על הפרופורציות הנאותות. אבל, את האנלוגיות האלה עושים דוקא פריצי התקשורת שלנו, אלה הלוחמים בחירוף נפש כזה נגד כל ביטוי החשוד בגזענות, ותולים את נזישותם בזכרון השואה ולקחיה.

הם מרבים על פאשיזם יהודי, והם מדמים את מעשי צה"ל בפלשתין הכבושה למעשי הנאצים ביהודים. הם, שלבב הרהוב פתוח כאולם לכל מחבל רוצח ולכל בוגד מכבנים, אך סגור ומסוגר לכל מה שמריח יהודי.

בחברה דמוקראטית יש רגישות רבה לק־דושת חופש הדיבור. אבל, בחברה דמוקראטית באמת קיימת גם הכרה מבינת בזכות ה"זמן השד־וה" שיש להעניק לצד השני. שם גם יודעים שכאשר מדובר בעקרון חופש הדיבור. מתכוונים בעיקר לחופש של המיעוט, גם לזה של יוצא הדופן. הרוב אינו זקוק כל כך לבטחונות בנוגע לאפשרויותיו לבטא את דעותיו. בישראל משמיעות כל החצוצרות את אותה מנגינה — לפתוח בכל הנוגע לנושאים או לאנשים ה"ייב ־ הטבה? באותו כיוון.

כל תינוק בזירה הפוליטית, כל עורך מתחיל, וכל כתב זוטר, יודעים מיד שעל הציבור החרדי אפשר לדבר רק בנימה של לעג והשמצה, איך הם מדברים עליו, בקריצה ערמומית היודעת הכל, ובהגניות גלויה שאינה חשה צורך בהיפוך של נימוס אלמנטרי.

מקובל עליהם לצטט הדיר את וולטיר, הפילו־סוף הצרפתי הנודע. שקבע את הסיסמא: "אני מתנגד לכל מילה שאמרת, אך אני מוכן להיהרג על זכותך להשמיע אותה". זה טוב כשמדובר באויבי ישראל. אך כשהדבר נוגע לציבור שומר התורה, הרי אלה מוכנים להיהרג על מנת להבטיח את סתימת פיו.

עשרים שנות כיבוש הן הזדמנות מצויינת לת־גינה תופש ההבעה בשידורי ישראל, שלא הכתירו דבר מכל פשעי הדיבור והתהודי בשטחים. לכל תעמולן של אש"ף מובטחת גישה חופשית אל המיקרופונים והמצלמות הבמבלכה"ים. אך תשדיר־שירות צנועוני של בשורי התורה נפסל, פה אחד, ברשות השידור כ"תועמליכבר". מפני שניתן היה להחשיד בכוונה עיינית של הספה לתשובה. הקצבה העזינה של אדוני הפש הדיבור אינה יכולה לעמוד במאבק עיכול סכנה.

במשטרים הדמגוגיים נשמע רק קול אחד, כשהכל ממהרים להתיישר על פי הקו שלו. במקרה הטוב, נשארים חרשים ועיוורים. יותר מכל עם אחר נושאים אנחנו את צלקות ההכתה הדמגוגית ותוצאותיה. גם את פרי ההקיקה הבתוהטרת. אחרים יכלו להתייחס אל דיבורי ה"שטירמרים" ואל ציוריהם בביטול, או לראות בהם שעשוע לבעלי חוש הומור. אנחנו שילמנו את החשבון כל תום.

עוד קאריקאטורה. עוד מאמר, עוד נאום — אולי לא יהיו יותר מסרטה נוספת בגוף שכולו פצע וחבורה. המכויים, לפחות, סבורים כנראה אחרת. שאם לא כן, מדוע הם כה להוטים להמשיך בכך?

פצצות הזמן הדמגוגיות האלה, המוטלות כאן מדי יום, נושאות ראש נפץ אדיר מהה, הן בעלות מערכת הנחייה מדוייקת. הן כבר גרמו נזק ממשי וכואב, כולל פגיעה נוספת רצינית. השאלה היא, אם ימצאו האמיצים שיאותו עוד לקום ולפרק אותן.

مكامن الأصل

הכזא מן الأصل

המודיע

על דא ועל הא

הפריעו לטדי קולק את מנוחת השבת

"הפגנות השבת של החרדים השיגה את ההיפך ממה שרצו וגרמה להפרת מנוחת השבת של עיר שלמה" — אמר ראש עירית ירושלים, טדי קולק, באיומו שלא יסכל יותר בתג־בועה נגד מפעילי אולם "בית אגרון".

כמה גורמים הגיבו מיד על דבריו. משפטנים אמרו, כי למעשה טוב יותר שלא יפעל דרך בית המשפט. ממילא מדובר בתהליך העשוי להתמשך חוד־שים ארוכים. האם אפשר לחכות עד אז ולהניח למקריני הסרטים להפר את הסטטוס־קוו העירוני הקיים יותר מ־35 שנים?

הרב מאיר פרוש, חבר מועצת העיריה, מצביע גם הוא על הזמן הממושך שהליך זה עשוי להימשך. "פנינו לעיריה כבר לפני 3 חודשים. שום דבר לא נעשה. הזהרנו את ראש העיריה, את המנכ"ל, את היועץ המשפ־טי, והם הצהירו שאכן יפעלו נגד מקריני הסרטים ללא הרצ־אות (הרצאה בליווי סרט "טהור" לפי חוק העזר העירוני). אך חודשיים עברו ללא תגובה. לא היו הפגנות ומר קולק יכול היה לפעול בלי כל הפרעה.

"אך יש גבול לסבלנות. אחרי חודשיים החלו להפגין כמה עשרות איש, אחר כך גדל מספ־רם ובשבוע שעבר כבר הגיע כמספר המפגינים לאלפים. עכשיו "נזכר" טדי קולק לפעול אלא שהוא נזכר מאוחר מדי. גם בפרשת תמונות התועבה בתח־נות האוטובוסים העיריה אטמה אזניה מלשמוע במשך שבועות רבים, ורק אחרי שח"כ הרב מנחם פרוש, יו"ר אגודת ישראל בירושלים, הודיע שיצא להסיר תמונה מתועבה, ואז גם פנה אליו ראש הממשלה. שמעון פרס, רק אז התעורר ראש העיריה והורה להסיר את התמונות. אין ספק, שגם במקרה הנוכחי. פעולה מהירה של העיריה. אם בדרך המשפט ואכיפת החוק ואם בקבלה תיקון לחוק העזר העי־רוני — המנע הפגנות רבות".

וכמה קוראים הגיבו טלפונית ואמרו לי, כי הם מתפלאים לשמוע שלדעת מר קולק הופר־עה מנוחת השבת של עיר שלמה. הם לא ידעו שאף אחד מתושביה החילוניים של ירוש־לים לא נסע לים בשבת, לטיול או ל"פיקניק". למשחק כדורגל או ל"בילוי" אחר. מעניין. פת־אום כל תושבי ירושלים, במיוחד הבוחרים של טדי קולק, נחים בשבת, באמת מעניין, רק הציבור הדתי לא נח ומפריע להם את מנוחת השבת שלהם. ממש מסכנים...

א. כד

"קיצוץ ואנדלי"

אחד משרי הממשלה הבכירים המכיר את כל פרטי התקציב, נדהם לשמוע על הקיצוץ המוצע לתקציב החי־נוך העצמאי, מפיהם של חברי סיעת אגו"י.

תגובתו היתה חריפה מאוד "זהו קיצוץ ואנדלי" אמר. מה־חינוך הרשמי הוצע לקצץ שלושה אחוז ומהעצמאי עשרים אחוז.

לדוגמא הזכיר כי במערך החינוך של ההתישבות החקל־אית כולל הקיבוצים יש 45,000 תלמידים. והתקציב המיועד למערכת זו מסתכם ב־מאה מליון שקלים. ואילו לחינוך העצמאי, הכולל 68,000 תלמי־דים הוקצבו רק חמישים מיליון שקלים.

חברי הנהלת החינוך העצמאי נדהמו לשמוע את הפרטים מפי המנהל הכללי הרה"ג ר' שרגא גרוסברד ומפיו של חבר הכנסת הרב מנחם פרוש שאישר את הדברים כפי שמיצה.

ד. ירושלמי

החילונים מבינים את הערבים ולא את הדתיים

סערה גדולה פרצה לפני מספר ימים בקורס רכזי חינוך חברתי, שאורגן על ידי משרד החינוך בהר גילה, ירושלים, כאשר קבוצת ערבים צורפה לקורס ללא הודעה מוקדמת.

רכזי החינוך הדתיים מחו בתוקף על צירוף הערבים וטענו, כי אי אפשר לקיים סדנאות בשתפות עם חילונים בנוכחות ערבים.

על כך הגיבו רכזי החינוך החילוניים, כי הם בצידם נוכחו לדעת, שהמשותף בין הערבים לבינם רב יותר על המשותף, בינם ובין הדתיים.

ש. אמיתי

מנהל האגף לחמ"ד צפוי למשפט

המנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות הודיע כי בכ־וונתו להעמיד לדין משמעתי את יעקב הדני מנהל האגף לחינוך ממלכתי דתי, משום שהעביר מסמך פנימי לקבוצת הורים שעתרו לבג"צ נגד החלטה של משרד החינוך.

הבג"צ הוגש לאחר שמשרד החינוך החליט להעביר את ביה"ס החינוך הדתי ברחובות למבנה בשולי העיר, בניגוד לדעתו של מנהל האגף לחמ"ד שהוא הגיש להנהלה בכתב.

הכוונה להעמיד לדין את מר הדני עוררה תגובה זועמת מצד מנהיגי המפד"ל, הרואים במעשה זה נסיון לכרסם במעמדו של האגף ומנהלו. השר יוסף שפירא אמר לשר החינוך כי כוונה זו איננה אלא סימפטום להתנגשות בין המפלגתיות, ורצונו של מר שושני להגביל את עצמאותו של האגף. עד כה היה מנהל האגף כפוף ישירות לשר. ועתה לדבריו עוקף מר שושני את המנהל ושולח הוראות לבתי הספר הדתיים במישרין.

ד. ירושלמי

הממשלה לעזרת רוכשי קרקעות בנבי סמואל

הכרזתו של שר הבינוי והש־יכון, דוד לוי, כי הממשלה תסייע ליזמים פרטיים שנ־קלעו לקשיים לסיים את בניית הפרוייקטים, עוררה ענין רב. רוכשי קרקע רבים, שחלקם כבר התייאשו מהשקעתם, מקווים עתה, כי יוכלו לממש את תכניותיהם.

בכיוון זה נשמעה גם הצעתו של שר החקלאות, אריק נחמקין, לפצות את מאות המשפחות, שרכשו קרקעות באזור נבי־סמואל ולא קיבלו את המגרשים שקנו מחברת "מורשת בנימין". השר העלה את הצעתו בישיבת הממשלה השבוע והסביר, כי החברה רכשה את האדמות מסוחר הקרקעות שמואל פינב, אך זה סיפק רק חלק מהן ואילו היא מכרה את כולן, כולל מגרשים שלא היו בבעלותה.

משרד החקלאות איתר שטח סמוך, הנמצא בבעלות הקרן הקיימת לישראל, שיועד כבר לפני שנים לשכונות מגורים, והציע לתת בשטח זה לרוכשים מנבי־סמואל קרקע חלופית, תמורתה היו צריכים לשלם רק 51% מערכה.

לנוכח שאלות שונות של השרים נדחה הנושא לישיבה אחרת של הממשלה. אך רבים שהפסידו כספים בהשקעה זו ודומות לה מקווים, כי יוכלו לקבל פיסת קרקע תמורת כספם.

ש. אמיתי

42% מהאוטובוסים בתחבורה ציבורית מסיעים תלמידים

3,650 אוטובוסים ומיניבו־סים מועסקים בפועל בהסעת תלמידים לבתי הספר ומהם בכל רחבי הארץ, וזאת מתוך 8,500 אוטובוסים הפועלים בתחבורה הציבורית. (42%)

שר התחבורה, חיים קורפו, שגילה פרטים אלו בתשובה לשאילתה של ח"כ ד. בן־מאיר (מערך), אמר, כי 50 קציני בטיחות מפקחים על מערכת ההסעה הזאת.

ב. שפי

חיים אשר ברגמן

סוף שבוע

בנאום הפתיחה שלו, אמר עו"ד שפטל, בהתלהבות רבה, כי עדות ההגנה המומחית עדנה רוברטסון תרסק את מסמך טרווניקי לרסיסים ולא תותיר ממנו כלום.

במהלך החקירה הנגדית של העדה המומחית השבוע התברר, כי דוקא תעודת טרווניקי היא זו שריסקה את העדה לרסיסים ולא הותירה ממנה כלום.

★

בהרצאה מקיפה שנשא השבוע, פירט אריאל שרון את כל מהלכי מלחמת שלום הגליל והאחראים לה.

ואולי הגיע הזמן לפרט את אלה שבפעולותיהם ההרס־ניות גרמו במישרין ובעקיפין לכשלונות רבים ומשמעותיים ביותר במלחמה זו.

★

מאז נסיגת צה"ל אל תוככי רצועת הבטחון, אין עוד קטיושות בקרית שמונה, אלא במעמקי הגליל...

★

לנוכח ההתנגדות הגוברת והולכת להמשך פיתוח הל־ביאי, קשה להבין מדוע יש צורך להתעקש והרי כדי לרצות את כולם, ניתן להפסיק את פרוייקט ה"לביא" ולהתחיל בפרוייקט ה"אריה" ולהשקיע בו מאות מיליוני דולרים במשך מספר שנים, עד להתפתחות מערכת התנג־דות חדשה שודאי תבוא... ודיה לצרה בשעתה.

★

המשטרה: השימוש בגז מדמיע הוא השיטה הטובה ביותר לסיומן של הפגנות ופיזור... השוטרים לביתם.

★

מעניין: למרות גלי החום הפוקדים את אזורנו, לא ניבאו לנו עדיין חזאינו על שנת תשמ"ח כשנה שחונה נוספת.

★

כאשר ספורטאי ישראלי מבקש ברכה

הספורטאים הישראלים היוצאים לחו"ל — הסבירו לנו פעם — מחזקים את הקשר עם יהודי העולם ומביאים כבוד לעם ישראל. היו מאיתנו שהאמינו בכך בנאיביות.

בימים אלה ביקרה משלחת ספורטיבית מישראל בהודו. שני תריסרי יהודים קיבלו את פניהם בבית הכנסת בניו דלהי. הרב המקומי ביקש להשמיע ברכת "מי שבירך". עמוס מנסדורף "ספורטאי מצטיין" הצטיין הפעם בגסות ובשחצנות ודחה את הברכה. כמה שעות לאחר מכן נדחק האיש תחת "קדוש" הינד־בכדי לקבל ברכת הצלחה. מעשהו עורר זעם בקרב חילונים רבים.

ליהודים בהודו הוא המחיש את המצב הרוחני במדינה. וכדי בזיון וקצף.

ד. ירושלמי

אחריותו של בן מאיר בהכרעה על פרויקט הלביא

האם החלטת ועדות הכס־פים וחו"ב על המשך פיתוח "הלביא" מהשבוע נתקבלה בשיקול דעת מעמיק יותר מן ההחלטות המקוריות? גם אם לכאורה נערכו הפעם דיונים נרחבים יותר, שאף לוו בדיון מנוגבי בכלי התקשורת, אין ערובה שאכן שיקול הדעת המעמיק הוא שפעל על המכ־ריעים. די לציין שתי עובדות — היעדרם של המתנגדים בעת ההכרעה ודבריו של שר הבטחון על "תשלובת תעש־ייתית פוליטית" ועל כך שאינו מאמין לנתוני התעשיה האוי־רית. אולם אחד המשקיפים מקרוב אמר לנו "ההחלטה הפעם היא תוצאת מחקרו של [illegible] מאיר ח"כ וסגן שר החוץ לשעבר".

שלא תהיה טעות. בן מאיר לא עסק במחקר על "הלביא" והדו"ח שלו בענין זה לא הונח על שולחן מקבלי ההחלטות. יתכן שהוא השפיע על מקבלי ההחלטה לנהוג כפי שנהגו. "יתכן" — אמר לנו האיש — שהדוגמאות עליהם מדבר בן מאיר השפיעו על החכ"ים להכריע הפעם — לשם שינוי — בניגוד להמלצות ולדעות של מערכת הביטחון".

המחקר של בן מאיר נמצא בספר בשפה האנגלית. העומד להתפרסם על ידי המרכז למ־חקרים אסטרטגיים באוניברסי־טת תל אביב. במחקרו קובע בן מאיר כי לממשלה בישראל לא עמדו, מאז יסודה, כלים מתאי־מים ומספיקים לתיכנון ולניתוח מדיניות ברמה גבוהה. המחקר מצטט אישים רבים מבין קובעי המדיניות ומקבלי ההחלטות שמותחים ביקורת חריפה ביותר על דרך קבלת ההחלטות. ההכנה לקראת קבלת החלטות בישיבות הממשלה נעשית לפעמים בצורה קובבנית, החלטות מתקבלות מתוך אינטואיציה ושיקולים אמוציונליים. בן מאיר מביא רשימה ארוכה של החלטות מדיניות וצבאיות שנתקבלו ללא בדיקה יסודית וגרמו נזק רב.

בן מאיר החוקר, מטיל את האשמה על היעדר גופים מייע־צים ותכנונים עצמאיים ליד משרד ראש הממשלה. ועל הי־שענות הממשלה על גופים מבצעיים ששדה ראייתם מוגבל. דעתם של פקידים ופונקציונרים הופכת להיות מכרעת בהחלטות מדיניות גורליות והממשלה הופכת להיות שבויה בידיהם.

הגוף היחיד שיש לו כלי תכ־נון וחשיבה הוא הצבא, אולם הללו משמשים בדרך כלל קונ־ספציה יחידה הממצאים המוגשים לממשלה. אל־ דרך הצבא חותרים בדרך כלל אל המטרה שאותה הציב בפני עצמו. צה"ל, אליבא דבן מאיר, כמו גופים דומים אחרים, גם הוא לוקה בביורוקרטיה ולממשלה אין עליו מספיק פיקוח. במחקר מוצגת תיזה שלפיה מסתבר שהיו, אולי, מקרים בהם הציג צה"ל חלופות בלתי הגיוניות לפעילות, כדי שתתקבל העמדה הרצויה עליו. "צבא מטבעו, טוען בן מאיר אינו מסוגל לבחון בעיות מעבר להיקף ולהיבט הצבאי שלהן". גם ראשי אמ"ן לשעבר מותחים ביקורת על המצב הקיים.

"יתכן, אמר לנו המקור, שההכרעה כפי שהתקבלה באה רק להוכיח לציבור שהנה הפעם לא התחשב הממסד הפוליטי בעמדות הצבא והכריע בניגוד לעמדות שהוצגו על ידיו.

הכרעת החכ"ים אינה מהווה החלטה מחייבת, ובידי הממש־לה לדון בכך ולהפוך את הקערה על פיה.

ד. ירושלמי

חזרה ל"תקופת ארידור"?

כאשר פירסמו לפני שבוע משרדי האוצר והתחבורה, כי השנה עומד "להישבר" שיא רכישת כלי הרכב בישראל, מיהרו יבואני הרכב להכחיש זאת בתוקף.

המשרדים הכלכליים דיברו על שיא של 73 אלף מכוניות שייקנו עד סוף 1987, ואילו חישובי היבואנים הראו מספרים נמוכים הרבה יותר.

באה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה והוכיחה, כי אכן חזרנו ל"תקופת ארידור", שהרי יבוא המכוניות, יחד עם יבוא מוצרי צריכה אחרים, מגיע לשיא חדש.

בחודש יולי 1987 יובאו לי־שראל 7,529 מכוניות. מספר זה עולה גם על הערכות המשרדים הכלכליים וסותר את נתוני הי־בואנים, שמשום מה העדיפו מספרים נמוכים יותר. מדובר בעליה של 25 אחוזים בכמות כלי הרכב המיובאים לישראל.

גם במוצרי צריכה אחרים המספרים מדהימים: 2,709 מקררים יובאו ביולי (עליה של 17%), 7,317 מכונות כביסה (28%) וכך גם במוצרי יבוא נוספים. אם נצרף לכל אלה את המקררים ומכונות הכביסה מייצור מקומי שנקנו ביולי, יחד עם 110 אלף איש שיצאו לחו"ל בחודש זה — הרי שאנו בעי־צומה של "תקופת ארידור", למרות שלא ברור, מי בדיוק רוצה "להיטיב עם העם"...

ש. אמיתי

פרוייקט הלביא - שיקול מקצועי או ויכוח פוליטי

החלטות ועדת הכנסת, המשותפת לועדות החוץ והבטחון והכספים, להמשיך את פרוייקט הלביא, עוררה גל תגובות זעם במשרד הבטחון, בצה"ל ובחוגי המערך והשמאל.

שר הבטחון התבטא: "שמישהו אחר יחתום הסכמים עם התעשיה האוירית. לא אני". ח"כ גרנות ממפ"ם אמר: זו החלטה בלתי אחראית בניגוד להמלצות שר הבטחון ושומרון". ח"כ אבא אבן אף דרש לכנס את הועדה להצבעה מחודשת.

מה קורה כאן?: מאז ומתמיד ידענו, כי ב"משחק" הפוליטי מתקבלות הכרעות רוב. לא תמיד מסכים המיעוט עם דעת הרוב, אך אומרים לו: "יש החלטת רוב. אתה חייב לקבל". הציבור הדתי קיבל ענין זה כ"מובן מאליו" במשך כל השנים, למרות שהתנגד בחריפות להחלטות רבות של אותו "רוב".

והנה, גם ענין זה "נשבר". לא עוד רוב ולא עוד החלטות. ראשית — מתקיפים בקול תרועה גדולה את ההחלטה, כאילו התקבלה בחשאי ובגניבה. אחר כך מנסים לרמוז שזו "הצבעה פוליטית". ולבסוף דורשים הצבעה חוזרת. "מגלים" כמה חכ"ים שלא היו וקובעים, שדוקא אלה שהצביעו "לא מתמצאים בנושא"...

נא לזכור זאת היטב, כאשר יבקשו מאתנו לקבל הכרעת רוב באלף ואחד נושאים...

ש. אמיתי

טוב שבטבחים

בבתי מלון ומטבחים ציבו־ריים רבים מעסיקים טבחים ערבים, ויש אפילו המשבחים את טיב עבודתם ואמנותם, אפילו בעניני כשרות.

אולם מדברים שנתגלו הש־בוע בבית המשפט מתברר ששוב שבטבחים...

הטבחים באותו אולם המשמש לשמחות לא רק התר־שלו בעבודתם אלא אף עשו דברים קשים בעת עבודתם, ערבבו הפרשות בתוך המאכלים ואף ירקו בהם כדי "לעשות נקמה ביהודים", עד שנתפסו בקלונם והועמדו לדין. הדברים נתגלו לבעל האולם לאחר שחשד בעובדים שהם גונבים מצרכים והעמיד מצלמת טלוי־זיה במטבח בכדי לעקוב אחרי־הם. עיניו חשכו כשראה מה עושים עובדיו וכיצד הם מזהמים את התבשילים. ומי יודע מה... נרמז במעלליהם אלה.

מי עושה פיחות במדינה?

באחד העתונים הובא מונו־לוג עצוב של פקיד בכיר באוצר, המתלונן נגד העתונאים, שאי־נם חדלים מלפרסם ידיעות על פיחות מתקרב. עכשיו "מועד היעד" של העתונאים הוא 21 באוקטובר, עם פדיון המניות הבנקאיות.

"כאשר הצמיחה נוצרת, רווחיות היצוא עולה ויתרות המטבע מגיעות לשיאים חסרי תקדים — דוקא עכשיו נעשה פיחות? אפילו הדולר השחור כבר הפסיק להתרגש. האינפל־ציה איטית כפי שלא היתה מזמן. את כל היוקרה שלו כשר האוצר שם משה נסים על יציבות. ואת כל זה הוא יזרוק תמורת פיחות בלי הצדקה כלכלית?" — שאל הפקיד.

והאזרח הפשוט ממשיך לא לדעת למי להאמין...

א. שמחה

עליה ניכרת ביצוא תשמישי קדושה לחו"ל

עליה ניכרת חלה ביצוא תשמישי קדושה מישראל בחודשים ינואר־יוני 1987. מדובר בעליה בשיעור של 45 אחוזים — 3,7 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד.

מדובר ביצוא של מזוזות, תפילין, ספרי תורה, ספרי קודש, ולימוד ועוד.

העליה ביצוא תשמישי קדושה מצביעה על כניסתם של יצואנים חדשים לענף זה. המקורבים לנושא מספרים, כי אכן יש דור צעיר של יצואנים חרדים, העושים עסקים טובים ומספקים תשמישי קדושה גם לארצות רחוקות, בבחינת "כי מציון תצא תורה"...

ד. אבן

איזו תועלת הביאו הפושעים הנאצים לאר־ה"ב קנדה ובריטניה

ארה"ב קנדה ובריטניה חתמו בשעתו על מסמך סודי שבו התחייבו שלא לפרסם מידע על קליטתם של נאצים לשעבר ללא הסכמת שלושתן. כך נתגלה לאחרונה לחוקרים שטיפלו בענין.

מסתבר שפושעים נאצים ששתפו פעולה עם מדינות המערב זכו לקבלת אשרות, וסוכנות הביון המרכזית של ארה"ב הפנתה את הנאצים שהביאו לה תועלת לקנדה. התועלת שהביאו היתה מסירת מידע על מדינות ואירגונים קו־מוניסטיים.

הועדה הקנדית שחקרה את הנושא גילתה שאפילו בשנים האחרונות התיר קצין משטרה את כניסתם של פושעים נאצים.

נראה כי אנשי הביון והמ־שטרה שרצו "לשלם" לפושעים הנאצים על שירותיהם העדיפו לשלחם לקנדה, שם מקלים יותר בתנאי ההגירה.

א. צבי

108 מטיילים ישראלים בחו"ל — נהרגו השנה

600 אלף ישראלים יצאו בחודשים האחרונים לטיולים בחוץ־לארץ. הנהירה הגדולה לטיולים בעולם הולכת ומתגברת, והמספרים עדיין אינם סופיים.

אולם יש צד עצוב ל"אופנה" הזו. מסתבר, כי 108 מבין המטיילים הישראלים בחו"ל נהרגו השנה בתאונות דרכים ובתאונות אחרות הקשורות בטיולים. בחודש האחרון בלבד נהרגו 12 איש. טייסים ב"אל־על" אמרו השבוע, כי עצוב לראות, שהמטוסים החוזרים ארצה. מלאים לא רק במטיילים אלא גם בארונות קבורה. "לפחות ארון או שנים בכל טיסה" — אמר קברניט בכיר.

א. בד

שוקם ונבנה מחדש קברו של האדמו"ר הזקן מסטריקוב בפולניה

לאחרונה הושלמה עבודת הבינוי והשיפוץ בציון קדשו של האדמו"ר הרה"ק רבי אלימלך מנחם מנדל לנדא זצוק"ל מסטריקוב הטמון בבית העלמין שבורשא.

האדמו"ר הזקן מסטריקוב זצ"ל נמנה על חשובי וגדולי אדמו"רי פולין הנערצים לפני השואה. מאז פטירתו לפני למעלה מיובל שנים בי"ט שבט תרצ"ז הרבו רבבות יהודי פולין להשתטח על קברו. האדמו"ר זצ"ל היה בנו של האדמו"ר המפורסם הרה"ק רבי דוב בעריש לנדא מביאלא ונכדו של הצדיק הנודע שר התורה האדמו"ר רבי אברהם בעל כתב"ט זצ"ל.

קברו וסימני האוהל סביבו התגלו לאחר עמל כפוף וחיפושים מרובים בבית העלמין בורשא ע"י קבוצה מחסידי סטריקוב שהגיעו מארה"ב ושהו במקום, לפני כשנתיים.

הגילוי גרם לקורת רוח מרובה לכקש"ת אדמו"ר מסטריקוב שליט"א שהוא בן בנו, האדמו"ר רבי יעקב יצחק דן לנדא הי"ד וממשיך שושלת סטריקוב בימינו. ולהמוני חסידי ואוהדי בית סטריקוב.

לאחר ביקורים ומכתבים מרובים נטל על עצמו הרה"ח מצאצאי האדמו"ר הזקן מסטריקוב רבי חיים הירץ ז"ל מפלטבוש שבארה"ב — שהסתלק כלאו שלושים יום לפטירתו הפתאו־מית — את שיפוץ האוהל ודרכי הגישה שנהרסו ע"י הנאצים ימ"ש בשנות השואה באירופה. כמו"כ הותקנה דלת כניסה והמצבה נבנתה מחדש בהוצאת הון עתק. שומר הופקד על שמירת המקום ובידו מפתחות הכניסה לאוהל המהודר.

מאז גילוי ציון קדשו כבר הגיעו למקום מאות יהודים מהעולם כולו. בשבועות הקרובים מתארגנת קבוצה גדולה של חסידי סטריקוב לנסיעה כדי להשתטח על מקום קבורתו בבית העלמין שבורשא־פולין. בצילום: בלעדי לה־מודיע למעלה הכניסה המחודשת לאוהל — המצבה בתוך האוהל למטה.

זהירות!

"אנשי משטרה ומס־ הכנסה" - לא צריך להיבהל. לבקש הזדהות

אלמוני נכנס לחנות בתל־אביב. "כאן חקירות מס הכנסה" — אמר לבעל החנות, שהיה טרוד בשירות לקוחותיו הרבים בעיצומו של יום שישי בבוקר, ב"שיא העומס".

הוא פתח את הקופות הרושמות, בדק והכניס לתוך שקית את כל הכסף שבקופה, ולפתע אמר, שהוא יוצא לרגע ל"אחראי", הנמצא בחנות הסמוכה. יצא ולא חזר.

בעל החנות התקשר עם מס־הכנסה. "לא דובים ולא יער. לא נשלח אליך בכלל חוקר של מס הכנסה" — נאמר לו במשרדי המס.

בחודשים האחרונים היו עשרות מקרים כאלה באזור תל־אביב. אלמונים, מצויידים בתעודות מזוייפות של חוקרי מס, או משטרה, "פשטו" על עסקים שונים, בעיקר בימי שישי, וברחו עם הכסף.

במקרה אחר ניגשו 2 אלמונים אל אדם, הראו לו בארנקם תעודה, הנראית כמו תעודת שוטר, לקחו אותו לחדר מדרגות צדדי וערכו עליו חיפוש. בין היתר לקחו גם את ארנקו ופקדו עליו לחכות, כי עליהם לצאת לרגע להתייעצות. לאחר שלא חזרו, התברר שהם התחזו לאנשי בולשת, לקחו את הכסף ונעלמו.

במקרים אחרים הופיעו אותם אלמונים בשוק השחור ליד דואר אלנבי בתל־אביב, ובטענה שהם שוטרים ביצעו חיפושים ו"החרימו" דולרים רבים. כאשר הוברר שהם מתחזים היה מאוחר מדי. הם נעלמו עם הכסף.

אנשי משטרה ומס־הכנסה מזהירים את הציבור מפני תופעות אלו. לדבריהם אפשר לברר את נכונות הזהות על ידי העובדה שמופיעים שני אנשים יחד ולהם תעודות מזהות ברורות. יש להימנע מהתרגשות ולבדוק אם אכן התעודות נראות אמיתיות ואם התמונות תואמות לנושאים אותן. לפי התקנות הנוהל מופיעים תמיד שני חוקרים. אם מופיע רק חוקר אחד, או שוטר אחד. זה כבר סימן מובהק להתחזות.

מלבד זאת, אסור לחוקרי המס ולאנשי משטרה לנגוע בכסף. אם צריך לספור את הכסף שבקופה — רק בעל החנות צריך לעשות זאת, לנגד עיני החוקרים ממס הכנסה (שנים, כאמור). תמיד כדאי שבעל החנות יקח לצידו עד נוסף, שיזהה במתרחש. ואשר לשוטרים — בלי צו חיפוש חתום של בית משפט, אין לאף שוטר רשות לחפש בדירה או בחנות, ובודאי שלא לעצור אדם סתם באמצע הרחוב ו"להחרים" את כספו.

ש. אמיתי

מדוע עוזבים התושבים את ירושלים

סקר שערכה עירית ירוש־לים, כדי לברר, מהן הסיבות לעזיבה הגדולה של תושבים את העיר, העלה את התוצאות הבאות:

3 אחוזים — בגלל היחסים בין דתיים וחילוניים. 1 אחוז — יחסי יהודים וערבים. כל היתר: יוקר הדיור, פרנסה, חוסר מקומות עבודה וכד'.

הסקר התייחס לתושבים שעזבו את ירושלים ב־10 השנים האחרונות והוא נערך בצורת שאלונים שנשלחו בדואר. 25% מהנשאלים השיבו לסקר והמ־סקנות הוסקו בהתאם לתשוב־תיהם.

עכשיו אפשר להבין מדוע לא מפסיק ראש העיריה, טדי קולק, לזעוק השכם והערב, כי בגלל ההפגנות של הציבור החרדי, עוזבים רבים את העיר. עד עכשיו הוא שיכנע בכך 3% מהעוזבים. אולי אם ימשיך לצ־עוק ישיג אחוז נוסף.

בכל מקרה, מר קולק, האמת תמיד תישאר בשלה ולשקר, כרגיל, לא היו ולא יהיו רגליים.

ב. שפי

לא לגלוש להרפתקאות

מדור זה עסק כבר בשאלת הפציעות והנזקים שנגרמים לגולשים במגלשות המים במקומות שונים ברחבי הארץ. בינתיים התגלה, שכמה קיבוצים בעמק הירדן פיתחו משהו "חדיש" יותר: שייט אבובים. "מתיישבים" על גלגל גומי מנופח ו"שטים" עם זרם נהר הירדן. חלק מהמסלול מסוכן ביותר ועד כה ידוע על 4 הרוגים ו־44 פצועים. איש לא מפקח על ה"בילוי" הזה, שמסתיים לא פעם באסון.

הדבר מוכיח, כי העובדה שגורם פרטי פיתח שייט, או גלישה, לצרכי מסחר, עדיין לא עושה את הענין לבטוח. דרושה זהירות כפולה ומכופלת לפני שיוצאים להרפתקאות, שאין לדעת כיצד תסתיימנה.

לא רק מדוזות

ואם בעניני מים וחופש — מסתבר שעל המתרחצים בחופי תל־אביב והסביבה מאיימות לא רק מדוזות. עירית תל־אביב אישרה השבוע, כי לאחרונה היו מספר מקרים של שפיכת מי ביוב לא־מטוהרים לתוך הים. דבר שגרם לזיהום חמור של המים.

רופאים מזהירים, כי רחיצה במים מזוהמים טומנת בתוכה סכנה לדלקות, פריחות בעור ו"דיזינטריה" שונים. בכל מקרה, מומלץ להימנע בכלל מרחצה באזור "מסוכן". או להתרחץ היטב בבית אחר כך.

ש. אלף

ספרא וסייפא

ב"ק האדמו"ר מסקולען שליט"א המבקר עתה בארץ, ערך ביקור במקום המבחן של מפעל הש"ס בבני ברק. לשם הגיע לאחר שביקר ליד הכותל המערבי.

ליד הכניסה למקום המבחן בבני ברק הבחין האדמו"ר בחייל עם נשק. "האם גם כאן צריך שמירה ואבטחה? שאל הרבי מסקולען "לא, ענה המלווה, חייל זה הגיע לכאן הישר מיחידתו על מנת להיבחן" רבה היתה התפעלותו של הרבי בשמעו כי בין הנבחנים ישנם עוד חיילים ובפוגשו שם גם אנשי עסקים ואף רופאים, העמלים לאחר שעות העבודה על התורה בלי מילגה, זאת משום שתקנון מפעל הש"ס מעניק מילגה רק למי שתורתו אומנותו.

ק. בנימין

פארק המים בשער הגיא

לצבור החרדי

רק 15 דקות מירושלים
רק 25 דקות מהשפלה

1/2 המרחק והנאה כפולה!!!

★ בריכת שחיה
★ משחקי מים
★ בריכה לילדים
★ לונה פארק
★ מגלשת סלאלום
★ סוסי פוני
★ מגלשת אומגה מהירה
★ מגלשות ובריכות לילדים

★ הפרדה מוחלטת בין נשים וגברים
★ שמירה על כל גדרי הצניעות
★ שערי כניסה ויציאה נפרדים

★ מזנון ופיצה אורי ★

זמני פתיחת הפארק

גברים: בימים א', ג', ה', לפנה"צ; בימים ב', ד', אחה"צ
נשים: בימים ב', ד', לפנה"צ; בימים א', ג', ה', אחה"צ

שחיה לילית: מלווה בתוכניות מגוונות לפי הזמנה מראש
גברים — לילות ראשון
נשים — לילות רביעי
שעות השחיה: 20.00—23.00

שעות הרחצה:
לפנה"צ: 8.30—13.15
אחה"צ: 14.00—19.00

"אין צורך להזמין מקום מראש. ואין צורך ברכישת כרטיסים מראש!!

הגרלת ענק

תערך בין הבאים לנופש בפארק. ובה יוגרלו:
★ טיסות בשמי ירושלים בחסות חברת "רוחי".
★ סוף שבוע זוגי בכפר הנופש "כינר" בחסות חברת "רם און"
★ טיסה לאירופה.

ההגרלה תערך אי"ה, בה' באלול (30.8.87)

שמות הזוכים יפורסמו בעתונות הדתית.

הסעות מכל רחבי ירושלים
הנסיעות מירושלים - חינם!!

מועדי הנסיעות:

הסעות מבני ברק:
הסעות חינם — למזמינים בלבד

רם און — "סניף גאולה"

רם און
תיירות — פנים, קייטנות וטיולים בע"מ רח' הישיבה 2 (ע"י תרסום "אקספרס") ירושלים טלפון 02-272653 02-273340
רח' הלל 3, ירושלים טל': 232296, 02-222806

סמים חושך לאור...

א. מרגלית

— האם אתה סבור, שאפשר לתת לנוער את "החופש" להרעיל את עצמו?
— חס וחלילה, אני? מה אני שוטה ישראל?
— אתה מסכים אתי, שצריך להילחם נגד נגע הסמים בכל האמצעים?
— איזו שאלה? לדעתי, זו אחת המשימות החשובות ביותר של משטרת ישראל, אולי החשובה מכולן.
— איך אפשר, לדעתך, להילחם בנגע?
— בכל הדרכים. הנושא הזה חשוב מכדי שנבחר לעצמנו רק דרכים אלגנטיות לטיפול בו. לא, לא נוכל להסתפק כאן בכפפות של משי.
— מה צריך, למשל, לעשות?
— ראשית כל, יש להבהיר שכל אדם המסייע בהחדרת הסמים לארץ, המוכר אותם והמעודד אנשים (בעיקר נוער במיוחד) לצרוך אותם, הוא עבריין, אשר יידון בכל חומר הדין, כראוי למי שפוגע בבריאותה של החברה, ומעמיד בסכנה את בטחונה.
— לדעתך, צריך להחרים את כמויות הסם?
— אלא מה?
— אף על פי שאנשים השקיעו בכמויות האלה את מיטב כספם?
— סלח לי, על מה אתה מדבר? כשבריאותה הנפשית וקיומה הפיזי של אומה נמצאים בסכנה, אפשר בכלל להתייחס להפסדיהם של אנשים, שהעדיפו להשקיע את כספם בעסקים מפוקפקים, הצלולים להמיט שואה על הציבור?
— אתה צודק, אבל יש עוד צד למטבע הזה, ואליו לא התייחסנו כלל: האם יש לנו רשות בכלל לחדור לעולמו של הפרט, ולהכתיב לו מה טוב ומה רע בשבילו? האם אין כאן משום פגיעה בריבונותה של האישיות הפרטית? כל אדם הוא אחראי לשלומו, ומה לה לחברה להתערב בשיקוליו, אם הוא מבכר "טריפ" של הרואין או חשיש, על בריאות קונבנציונלית, נעדרת חוויות והזיות?
— לא, כאשר מדובר באלמנט כל כך יסודי כמו התנהגותו השפויה של הציבור ובריאותו הנפשית הכללית — העקרון של אי התערבות בשיקוליו של הפרט כמוהו כפשע. למה הדבר דומה? — לחולה מסוכן, שאנו מונעים ממנו עזרה דחופה להצלת חייו, מפני שהחולה מביע התנגדות, בתוך ערפול החושים שבו הוא שרוי.
— ובכן, כפי שאני מבין, הרי, לדעתך, על החברה לכפות את שיקול הדעת שלה על צרכני הסמים ומפיציהם, גם באמצעים של כפיה?
— ללא ספק, הן לא ניתן לחברה שלנו להטיח את ראשה בכותל, מפני שהדימוקרטיה גודסת את אי ההתערבות ברצון הזולת!

* * *

— סלח לי, האם אתה סבור, שאפשר לתת לנוער את החופש להרעיל את עצמו?
— כמדומה, שהשמעתי את דעתי הנחרצת ברורות.
— אתה מסכים, לפי זה, שצריך לקיים בכל תוקף את הצנזורה על מחזות וסרטים, שכמוהם כרעל בעורקיה של החברה?
— צנזורה? מה פתאום צנזורה?
— האם אתה מפקפק בהשפעה המזיקה של מחזות וסרטים רבים על נפש הנוער?
— הציבור יחליט בעצמו, אם הוא רוצה להינזק. אין טעם להכתיב לו תנאים סטריליים מלמעלה.
— אתה אינך סבור, שצריך להחרים את הסרטים, העושים שמות בתוכן הנפשי של החברה, ומרעילים ממש את רוחו של הפרט?
— כל אדם הוא בעלים על בריאותו ואין טעם להקים לו אפוטרופסים.
— האם ידוע לך, שמחנכים ופסיכולוגים טוענים, שצפיה בסרטים המתארים אלימות ולא מוסריים, יוצרת אקלים חברתי הרסני, ומעמידה בסכנה קיום את החברה ואת המדינה כולה?
— כן, קראתי את חוות הדעת האלה.
— ולא הזדעזעת?
— אני חושב שלא נוכל להרשות לעצמנו התערבות בריבונותו של הפרט. יעשה כל אחד מה שליבו חפץ. אנחנו חברה דמוקרטית, לא?
— גם כאשר חוסנה הנפשי והפיזי של אומה נמצאים בסכנה?
— גם אז.
— האם דבר זה אינו דומה למקרהו של חולה מסוכן, שאנו מונעים ממנו עזרה דחופה להצלת חייו, מפני שהחולה הנתון בתוך ערפול חושים, מביע התנגדות?
— אני סבור, שגם בסיטואציה כזאת הוא לבדו אחראי לגורלו. חוץ מזה אנשים השקיעו במחזות ובסרטים הממון כסף. איך נוכל לגרום להם הפסדים כה גדולים?
— האם אינך סבור, שצנזורה על מראות בלתי מוסריים, שיש בהם עידוד למעשי פשע נוראים, ושכבר הוכיחו עצמם כגורמים משפיעים בעצמה אדירה, היא ממש צו השעה, לנוכח העבריינות הגואה, והתמוטטות אשיות המוסר בארץ?
— דימוקרטיה מעל לכל, ידידי, שיקול דעתו של הפרט הוא לבד יכריע, ולא כפיית דיעות מחוצה לו.

* * *

— רגע, אתה מסכים אתי, שצריך להילחם בנגע הסמים בכל האמצעים?
— מה? אה, כן, איזו שאלה! לדעתי, זו אחת המשימות החשובות ביותר של החברה בישראל.
— איך אפשר, לדעתך, להילחם בנגע הזה?
— בכל הדרכים. הנושא הזה הוא חשוב מכדי שנבחר באמצעים.
— מה צריך, לדעתך, לעשות?
— צריך להבהיר, שכל המסייע בהצפת הסם ומכירתו, יידון בכל חומר הדין, כראוי למי שפוגע בבריאותה של החברה. כאשר חוסנה הנפשי של האומה נמצא בסכנה, צריך לפעול, בכל הדרכים, שום עיקרון אחר לא יוכל לעמוד בפני המשימה העליונה הזו.
— האם אין בכך משום פגיעה בדימוקרטיה, ובזכותו של הפרט להכתיב לעצמו את אורח חייו?
— לא, כאשר מדובר באלמנט כל כך יסודי, כמו התנהגותו השפויה של הציבור, והיפקרות הרצון, הרי — עקרונות של אי התערבות בשיקוליו של הפרט כמוהם כפשע. למה הדבר דומה?
— ...
— הכבר ידוע לי, כלומר, אתה מסכים, שהכרח הוא לקיים צנזורה על מחזות?
— זאת לא אמרתי, ידידי, אני נאמן להשקפת עולמי, שאין להרשות התערבות מבחוץ בשיקוליו של הפרט. יעשה כל אחד כרצונו.
— ואפילו יטיח את ראשה של האומה בכותל?
— דימוקרטיה מעל הכל.
— והסמים?
— חס וחלילה!
— והסרטים? ומחזות?
— אני לא מתערב.
— וההגיון?
— מה זה?

תם חלום מטוס הקרב הישראלי

זה יקרה, כנראה, סופית ביום ראשון הקרוב. הממשלה תחליט על הפסקת ייצורו של "הלביא" ובעקיפין תודה בכשלון הכלכלי הגדול ביותר בתולדות מדינת ישראל. למעל ממיליארד וחצי דולרים ירדו לטמיון. עוד כ־500 מיליוני דולרים יידרשו כדי לפצות עובדים ומפעלים שעמם יש הסכמים. ארה"ב מוכנה לסלק חוב זה ובכך היא מקלה על אלו שחשבו כי במקום להשקיע את הכסף בחיסול הפרוייקט ניתן לקדמו. נפלו גם כל ההצעות להתיעלות שתביא לחסכון אחרי שהתברר שאלו תוכניות על הנייר. גם אלו שתמכו בלהט בפרוייקט סבורים עתה שהיה זה משגה מלכתחילה להכנס אליו. החלופות טובות יותר זולות יותר. ברוח הקיימת היום במדינה השלב הבא הוא ועדת חקירה שתחפש את האחראים למחדל.

מאת א. פאר סופרנו הצבאי

הפור נפל ה"לביא" יכרע ויחבק ואין עוד מי שיקימנו. הלחץ האמריקני יחד עם התיצבות שיקול הדעת אצל רבים מאנשי הצמרת המדינית בישראל, המבינים עתה שהיה זה משגה להכנס לפרוייקט יביא ביום ראשון את הממשלה להחליט על הפסקת ייצורו של מטוס הקרב הישראלי ובכך יגווע חלום. אין איש במדינה שלא רצה כי מטוס שכזה יבנה בארץ. הכל היו מעוניינים בו בהנחה שיתן תעסוקה לאלפי עובדים. שיעזור לביסוס כלכלת המדינה ויתן מענה לדרישות חיל האויר. אך במציאות כל זה לא רק שלא קרה, אלא שההתפתחות היתה הפוכה. ההוצאות עלו מיום ליום והתקציב ה"לביא" גרר את ישראל להוצאות. מה עוד שעתה ברור באופן מוחלט כי מחירו של מטוס אחד בסופו של דבר, היה מגיע ל־75 עד — 92 מיליוני דולרים, לעומת כ־32 מיליוני דולרים למטוס החילופי שהאמריקנים מוכנים לספק לישראל האף־16־סי, שאינו נופל באיכותו מהמטוס הישראלי.

מדינה יכולה לקבל על עצמה לייצר מטוס, אם היא זקוקה לו, אם יש לה את הידע הדרוש ואת הכסף. אך היא לא תשתטה לעשות זאת אלא אם כן תהיה משוכנעת שהדבר כדאי מבחינה כלכלית, שתוכל למכור מטוסים ברווח, או שהייצור יעמוד בתחרות עם אותו סוג איכותי של מטוסים שאותה מדינה תקנה בארצות אחרות.

מתברר כי לישראל הנזקקת למטוסים יש את הידע והיכולת לייצר מטוס אך הכלכלנים שלה שגו וגרמו להפסד של מיליארד וחצי דולרים שירדו עתה לטמיון עם ההחלטה להפסיק את הייצור. האלטרנטיבה השניה היא להמשיך בייצור ואז להכניס לחבית בלי התחתית עוד מיליארד וחצי דולרים לפתות ולקבל באמצע שנות ה־90 מטוס שמחירו יהיה פי 3 ממטוסים דומים שניתן להשיג במערב, כשבאותה שעה בהחלט ייתכן שכבר יהיו במצא מטוסים מתקדמים יותר בציודם הטכנולוגי ובחצי ממחירו של ה"לביא".

עם כל הצער והכאב. ההחלטה שעתידה ליפול ביום ראשון בממשלה הכרחית. צריך להודות בכשלון, לטפל במהירות וביעילות בעובדים שימצאו עצמם מובטלים, להפסיק את המשך ההשקעות תוך נסיון לממש כל אגורה ממה שניתן להוציא מהפרוייקט ומומחים בתוך התעשיה האוירית אומרים שאנשים בלי כאב יוכלו להפיק מאות מיליוני דולרים ממכירת מידע, ציוד, פטנטים וחידושים.

אזרחי מדינת ישראל ככלל, רצו ב"לביא". אך ברגע שהפרוייקט הופך לנטל העלול להביא להטלת מיסים כדי לממש ביתו של מטוס בלתי הכרחי, ברור מה עמדתם ודעתם. כך גם ארה"ב. קשה לומר על המימשל האמריקני שלא עשה כל מה שיכל כדי שהפרוייקט יתממש. 550 מיליוני הדולרים שהאמריקנים נתנו לישראל כדי לבנות את המטוס הם הוכחה שבושינגטון האמינו למה שדיווחו להם מהארץ על תקוות הורודות לבנית מטוס שיעלה כמו אף־16־סי. אך משנתברר לאמריקנים שבארץ מסרו להם, וזאת בעדינות, מספרים לא מדוייקים, החלו לשלוח לארץ ועדות בדיקה שמצאו כי התחזיות הן מעל ומעבר. האמריקנים לא דברו בפומבי על הונאה. אך הם העריכו כי זה מה שקרה, ואין זה משנה אם היתה זו הונאה מכוונת או לא. את ההתנגדות האמריקנית הוביל תקופה מסויימת הד"ר דב זקהיים, לו נערך "רצח אופי" מכוון, לא מעט בשל היותו יהודי דתי. עתה מודים, אלו שיודעים את האמת, כי לו נתקבלו הצעותיו אז, ניתן היה לקבל מארה"ב יותר ממה שזו תתן היום בתחומים מסויימים ובתמורה להפסקת העבודה.

ארה"ב לחצה על ישראל בשנתיים האחרונות ובצורה דיסקרטית. בארץ הופעל, מול המנגנון האמריקני, הלובי של התעשיה האוירית שפעל בצורת סוללה של אנשי יחסי ציבור ופסיכולוגים. בזה אחר זה זומנו אישי מפתח לביקורים מלווים בשיחות שכנוע. חודשים ארוכים היתה ידם של אנשי התעשיה האוירית על העליונה. הם דברו על אבטלה וירידה של מהנדסים, על בטחון ונאווה לאומית, ניסו לשכנע במספרים שכל האלטרנטיבות יקרות יותר ומי שאינו מעורה בעשה בתחום זה נטה לקבל את התמונה שצויירה בפניו.

אך אט אט התבררה התמונה האמיתית. אם ישראל היתה מייצרת 75 מטוסים מדגם "לביא" היה מגיע כל מטוס בודד למחיר של 97 מיליוני דולרים. מחיר פנטסטי שאינו משתווה לשום מטוס דומה בעולם. אם היו מגדילים את מספר המטוסים המיוצרים בארץ ל־150 גם אז היה עולה כל מטוס 82 מיליוני דולרים וכל זאת בהשוואה לחלופה שהוא כאמור האף־16־סי, העולה 32 מיליוני דולרים בלבד ותיתן לקבלו לפחות שנתיים לפני המועד שבו היו אמורים להכנס לשרות מבצעי מטוסי ה"לביא".

בממשלה החלו בשבועות האחרונים להבין שפרשת ה"לביא" היא שילוב של דיני ממונות בדיני נפשות. נכון שמערכת השיקולים הכספית חשובה. אך מומחי צה"ל סבורים שהמשך ייצורו של ה"לביא" יש בה סכנה מוחשית כדי לגרר את הערבים למלחמה בישראל זאת לעומת הפסקת הייצור שתאפשר העברת כספים רבים לייצור אמצעי לחימה חליפיים שיהיה בם כדי להרתיע את הערבים.

ההחלטה, איפה, כמעט נפלה. ביום ראשון תתכנס הממשלה בירושלים לדיון מכריע ואם לא יחול שינוי יגישו השרים נסים ורבין הצעת החלטה משולבת שתעסוק בהיבטים הכוללים של הפסקת הייצור, דאגה לאלו שימצאו עצמם בלא עבודה והנחת היסודות לפרוייקטים החילופיים.

הודעת הממשל האמריקני כי הוא מוכן לממן את ההפסקה של הפרוייקט על ידי העברות של הקצבות בנות 250 מיליוני דולרים כל אחת בשנתיים הקרובות, למימון הוצאה זאת, תרמה יותר מכל להכרעה הסופית. עתה נותרו רק השיקולים הפוליטיים, הלא עניניים. יש, אומרים מחייבי המשך הבניה, עוד סיכוי שבכל זאת יוחלט להמשיך בעבודה. הסיכוי קלוש ביותר. מפני שגם אלו יודעים שאם ההחלטה על הסגירה לא תיפול ביום ראשון הקרוב, היא תתקבל במועד אחר. ישראל בוודאי לא תוכל ל"סחוב" את הגיבנת הזאת העולה לה כ־2 מיליוני דולרים ליום!

ובמילים אחרות שידאו את האבסורד: ישראל צריכה להשקיע במטוס 2 מיליוני דולרים ביום במשך 15 השנים הקרובות, זהו מעל ומעבר ליכולתה של ישראל. מה עוד שהכסף שהושקע במטוס עד עתה היה בעיקרו כסף אמריקני. עכשיו האמריקנים לא מעונינים להמשיך ולהשקיע בו. ישראל אינה יכולה להתעלם מהדרישה האמריקנית, כמו שהיא לא יכולה להתעלם מעמדת הצבא הרוצה בכסף של ה"לביא" לשם בניית החלופות. אלו, אומרים בצה"ל, משיקולים בטחוניים, דרושים לישראל יותר מה"לביא" שאפשר לקנות במקומו מטוסי אף־16־סי.

אם ישראל תרכוש 150 מטוסי אף־16־סי מארה"ב תחסוך לעצמה כ־2 מיליארדי דולרים בהם תוכל להשתמש לבניית החלופות של הצבא.

וההחלטה הסופית ביום ראשון. הדריכות לקראת הישיבה הזאת יש בה מן הצדק.

אב הטיפוס של ה"לביא" — עוד חלום שייגנז?

חוגים מדיניים

דוד אבן

שמיר ניצח את פרס גם בקרב על ה"גבעה" (=היל)

בעקבות ביקורו של ריצ'ארד היל, שליחו של שולץ, הגיע המימשל האמריקני למסקנה, כי יצחק שמיר הוא "האיש החזק" בישראל ובלי הסכמתו אין לדבר עוד על אפשרות של ועידה בינלאומית ★ האפשרות שנותרה על הפרק: הסדרי ביניים

— אני מקווה ששר החוץ, שולץ, ישקול היטב את החלופות שאני מציע, כדי לקדם את תהליך השלום והייתי שמח לשמוע ממנו על כך בהקדם.

— כן אדוני ראש הממשלה. מזכיר המדינה אכן מצפה לשמוע את הדיווח שלי על שיחותי אתך ועם ממלא מקומך, שמעון פרס. בטוחני שירצה להגיב על כך ויתכן אפילו שירצה "לקפוץ" לכאן לשיחות עמכם.

— נשמח מאוד לקבל את מר שולץ, כפי ששמחנו לקבל אותו כאשר היה כאן לפני כשנתיים. אני מאוד מקווה, שזמנו יאפשר לו לעשות זאת. אין ספק, שהביקור יוכל להביא תועלת רבה לקידום השלום.

שליחו של שולץ, ריצ'ארד היל, קם ממקומו והושיט יד לפרידה מראש הממשלה, יצחק שמיר. השנים החוו איש לרעהו על גילוי הלב בשיחות ויצאו אל העתונאים שהמתינו בחוץ.

כאשר אדם עם "נגיעות" קורא דברים, ולו יהיו קושט דברי אמת, הוא מסוגל להבין בדיוק ההיפך... שכן גם חותמו של הקב"ה אמת, והרי החותמת מסודרת תמיד הפוכה, כדי שתצא על גבי הנייר כהלכתה... אלא שצריך לדעת לקרוא את האמת, כאמיתותה...

נוסח ההודעה של שמיר והיל היה דומה: "השיחות היו קונסטרוקטיביות ומועילות. הועלו הצעות חדשות למען קידום השלום והמגעים בנושא יימשכו".

החיוכים על פניהם של שמיר והיל ("היל", באנגלית: "גבעה") לא יכלו להסתיר את העובדה, שגם בקרב על "הגבעה" ניצח שמיר את פרס. התקוות של אנשי משרד החוץ בירושלים, כי ביקורו של היל יחדש את הלחץ על ראש הממשלה לכינוסה של ועידה בינלאומית, הלכו ותמוגו ככל שהביקור התקרב לסיומו.

משתי השיחות שקיים שליחו של שולץ עם שמיר ומהשיחה עם פרס, מלבד שיחותיו עם השגריר פיקרינג ואנשיו וכן פגישות בלתי רשמיות שקיים כאן עם אישים שונים, השגריר לשעבר בארה"ב, ח"כ שמחה דיניץ, ועוד, יכול היה השליח לגבש לעצמו את המסקנה הבאה: יצחק שמיר הוא כיום "האיש החזק" בישראל. אין כל אפשרות להמשיך "לרוץ" לועידה בינלאומית, כל עוד ראש הממשלה מתנגד לה.

• שיחות ישירות ולא "מטריות"

אפשר לשער, כי נוסח של שיחות כמו זה שיובא להלן, אינו רחוק מהמציאות:

פגישה ראשונה עם שמיר: — שלום אדוני ראש הממשלה. מזכיר המדינה מקווה, שהסכמתך המלאה לקידום השלום באזור תשתלב עם כל צעד שניתן לעשותו בכיוון זה.

ראש הממשלה: קידום השלום הוא אכן, כפי שאמרתי למר שולץ, הדבר החשוב לנו ביותר. אנו מבינים, כי המלך חוסיין מוכן לשיחות עם ישראל, בצורה זו או אחרת, וברור לגמרי שאנו מחייבים שיחות ישירות עמו.

היל: אכן, גם אנו בוושינגטון חושבים, שהסכמתו של חוסיין חשובה ואסור לתת להזדמנות הזו לחמוק מידינו. צריך לעשות הכל כדי להביא את הצדדים לשיחות, וכפי שאנו מבינים מלך ירדן היה רוצה לעשות זאת תחת "מטריה", המבטיחה מראש אי כפיית עמדות על ישראל, חוסר אפשרות של בריה"מ להתערב בדיונים מעבר למעמד של משקיף, עזיבת השיחות במקרה של התערבות או כפיית עמדות על ישראל ועוד, בהתאם לנוסח שאני נושא עמי ב"נייר" זה.

שמיר (לאחר עיון ממושך ב"נייר"): אני מודה לכם מאוד על נכונותכם לערוב למעמדנו בועידה בינלאומית, אולם, כפי שציינתי קודם, הבעיה כאן כפולה ומשולשת: ראשית — אנו דורשים שיחות ישירות בלי תנאים מוקדמים ולא נוסחאות של "מטריות" כאלה או אחרות. שנית — אנו מתנגדים עקרונית לועידה בינלאומית, בכל צורה שהיא, מכיון שאנו נהיה שם במיעוט וכל ההבטחות האמריקניות עשויות שלא לעמוד במבחן בשעה "צרה" ואז נחשב אנו כמי שלא מוכנים להגיע לשלום. ולבסוף — אין מה לדבר על השתתפות בריה"מ ומדינות אחרות שאין להן יחסים דיפלומטיים עמנו בועידה כזו.

היל: אני מציע שאדוני יעיין שוב בנוסח התחייבויותינו, המוכיח כי אין מקום לכל דאגה מצד ישראל בכל אופן. אני מאמין היטב להבהיר, כי אתם מעדיפים שיחות ישירות, כלומר: ועידה אזורית.

שמיר: אכן כך. איננו מתנגדים גם להסדרי ביניים, כאלה או אחרים, כפי שהיה בזמנו עם מצרים, לפני הסכם קמפ־דייויד. אבל הכל במסגרת, או לקראת, שיחות ישירות. אני בהחלט אעיין במיסמך שנתת לי עד שנפגש שוב.

• אין תזוזה בלי "ידיים"

השיחה עם פרס: — מזכיר המדינה מעביר אליך דרישת שלום לבבית ומקווה, שבמאמץ משותף נוכל לקדם את תהליך השלום.

שר החוץ: אני מודה למר שולץ על מאמציו הבלתי פוסקים בענין זה. תקוותי, כי הצלחתם "להזיז" משהו אצל מר שמיר.

היל: לצערי עדיין לא. הגשתי לו את ה"נייר" שהעתקו לפניך, אך ממבט ראשון לא נראה לי שהתנגדותו לועידה בינלאומית תפחת. גם לחצים מדיניים ואחרים לא הועילו עד כה ומר שמיר זוכה לגיבוי מלא של הליכוד וכן של חלקים מסויימים במפלגת העבודה, כפי שדיווח לי השגריר פיקרינג.

פרס: אינני מסכים עם ההערכה הזו. לדעתי מחצית העם בעד ועידה בינלאומית וכל היותר בעד שלום. נוסחה כזו מאפשרת ליצור רוב "בעד השלום במסגרת הועידה", במיוחד לנוכח ההתחייבויות החדשות שלכם.

היל: הכל היה טוב ויפה, אם היו לכם מספיק "ידיים" בכנסת. הבעיה היא, שבשעת מבחן לשמיר יהיו יותר קולות, גם בממשלה, נגד הועידה ובצורה כזו אין אפשרות לקדם את הנושא.

• רעיונות חדשים וערוץ תקשורת

שיחה שניה ואחרונה עם שמיר: אדוני ראש הממשלה, אני מקווה שה"נייר" שהשארתי אצלך בשיחה הקודמת הביא לידי כך, שתסכים לשיחות עם ירדן, מצרים ונציגים פלשתינאיים, תחת חסות בינלאומית, מבלי שהדבר יחשב כועידה.

ראש הממשלה: אני חוזר ומודה למזכיר המדינה על המאמצים שהוא עושה יחד עמנו לקידום השלום. אין ספק שעזרתכם חשובה מאוד. יחד עם זאת הסברתי לו בעבר וגם לך בשיחתנו הקודמת, כי הענין אינו של ניסוח או של "כותרת" למסגרת השיחות. מה שחשוב הוא, שהן תהיינה ישירות, בין הצדדים, ולא עם מדינות שכלל לא מקיימות עמנו יחסים, או העוינות את ישראל במפורש.

היל: אם כך לא נותר אלא לקדם רק את האפשרות להסדרי ביניים, לקראת ועידה אזורית?

שמיר: נכון. אני מקווה שמר שולץ ישקול היטב את כל החלופות שאני מציע, כדי לקדם את תהליך השלום והייתי שמח לשמוע ממנו על כך בהקדם— — —

את ההמשך והסיום כבר הבאנו בראש הדברים, כך אין צורך לחזור עליהם שוב. הדברים השמעו גם ברמז מפי היל, כאשר אמר לעיתונאים: "הועלו רעיונות חדשים שיבואו לידי ביטוי בעתיד הקרוב. אין ספק כי נחוצה עוד מחשבה חדשה עם מאמץ".

וכאשר שליחו של מזכיר המדינה האמריקני, שבא ללחוץ למען ועידה בינלאומית, חוזר לוושינגטון עם "רעיונות חדשים", אשר "יבואו לידי ביטוי בעתיד הקרוב" — מבינים גם בצריפונים של משרד החוץ בירושלים, שבקרב על ה"גבעה" יצא שמעון פרס כשידיו על התחתונה.

שמיר הקפיד להדגיש בכל שיחה, כי קידום השלום חשוב לו יותר מכל והוא עושה למענו מה שאפשר, מלבד ועידה בינלאומית. ומבלי שאיש שם לב, לא רק שהשאיר את רישומו כ"איש החזק" בישראל, אלא יצר "ערוץ תקשורת" ישיר נוסף אל המימשל האמריקני, מבלי שיצטרך להשתמש בתיווכו של שר החוץ ואנשי משרדו.

וזהו עוד רמז לוושינגטון, כי בישראל מוטב לסכם דברים, קודם כל, עם יצחק שמיר, ורק אחר כך עם מישהו אחר...

בן ציון קלוגמן

את כספך לא תתן בנשך

המלוה והלווה - העכבר והחור

כאשר חז"ל באו לערוך אבחנה מדוייקת של נטל האחריות בין הגנב והפירצה הקוראת לו, הם טבעו את מטבע הלשון האומרת: "לאו עכברא גנב — אלא חורא גנב"...

שכן העכבר הגנב, מתוחכם ככל שיהיה, מחפש תמיד את מזלו בנקודת התורפה, המקום החלש ביותר. הוא יעדיף לחתור בדלת החצי־נעולה, מאשר להשקיע מאמץ יתר בפיצוח הכספת.

בעיסקי ההלוואות ברבית, אנו עדים לאותה תיסמונת. העכבר הנושך, הוא ללא ספק המלוה ברבית. עיסוקו המכרסם הוא נשך ותרבית. אבל ברוב המקרים — הפירצה קראה לגנב. החור הוא שהזמינו; ה"לוה" קרא לו להתקין צינור ניקוז לכסף שנצבר בעמל שנים...

אנו מצטטים לרוב, את דברי חז"ל שהבטיחו מראש למלוים ברבית, כי נכסיהם יתמוטטו. הבטחה המבוססת על הכתוב. מפתיע היה לכותב השורות, לשמוע מפי אנשים, דברים שאושרו ע"י יושבי על מדין, כי קיימת תופעה חמורה בהרבה: אנשים מקבלים ברבית סכומי ממון — כאשר גם הם... המקבלים... יודעים מראש כי הם עומדים בזה למוטט את נכסי המלוים.

אם דיברנו בשורות האחרונות בכפפות משי, ראוי שנפרט קצת יותר ונקרא לילד המלסטם בריות בשמו. מדובר באינשי דלא מעלי, המפתים אנשים רפי הבנה וחלשי אופי, ביניהם יתומים ואלמנות — להפקיד בידיהם "הנאמנות" את שארית כספם. הם מבטיחים "הרים וגבעות", "פיתוח והעמססי" תוך ידיעה מראש, כי לא יהיו דברים מעולם.

ניתן לחלק את עושקי הכספים הללו לשתי קטגוריות. יש כאלה שהם נוכלים מהרגע הראשון, פשוט עושים מאמצים לרכז סכומי כסף גדולים ככל שיוכלו, אותם הם מעבירים לאי־שם ואז — מתעופפים להם לאן שישאם הרוח ולא נודע כי בא אל קרבם...

ויש הנוטים יותר. אלה הם אנשים שנטלו כספים רבים, לכתחילה מתוך כוונות הגונות. אלא שהסתבכו מסיבות שונות. שבראשם — עתן הרבית. הם חשים בהתדרדרותם מטה מטה. עתה הגיעו לשלב בו הם בטוחים כי כל רבבת דולארים שיקבלו ממישהו — כל באיה לא ישובון. במצב חמור זה, מתוך ידיעה כי הכסף נופל למקום ממנו לא יצא עולמית, הם פונים לאלמנות, יתומים, אנשים קשי יום, וגם... ישיבות ומוסדות ציבור ומציעים עיסקות טובות בתנאים מצויינים.

ההגדרה "לוה רשע ולא ישלם" היא חיוורת מדי בנוגע לאנשים כאלה. גם המלים "גנב וגזלן" נשמעות מעודנות ביותר...

הצרה שאנשים אינם לומדים מנסיון, ונכשלים השכם והערב בפחת המסוכן שנפלו בו רבים כל כך...

אינשי דלא מעלי, מנצלים את האימון ואת התמימות ומצליחים להפוך "יורשים מחיים" של אנשים שזקוקים לכסף לא פחות מכל אדם אחר...

ראוי לציין, כי סכנתו של הסוג השני מבין ה"לוים", גדולה עוד יותר. שכן המדובר באנשים שלכתחילה ניסו לעסוק במה שנראה להם ישר. כאשר הסתבכו, עוד תפארת השם הטוב תלויה עליהם. אנשים מאמינים ומתפתים מדברי מתק שפתים של מי שפרקו נאה ומעורב בדעת עם הבריות...

אלא שעד מהרה יבוא המיקפה וישא הכתם הטוב... הלוה הרשע מעיקרא או רשע בדיעבד, "מודה היום" לעצמו שלא לשלם למלוים ברבית... הוא משנן את "נכסיו מתמוטטין" ופונה לבית הדין, בבקשה להסדר תשלומים של מחצה, שליש ורביע מהקרן... שכן גם זה בקושי ניתן לגבייה...

* * *

מן התגובות למאמר קודם בנושא זה, על גבי "המודיע", ניתן היה לעמוד על סערת הרוחות בציבור, בגין השערוריות המאמללות כל פעם קרבנות חדשים. אנשים שנפגעו בעצמם, נענו ואמרו: "יישר כחך ששיברת" את חומת השתיקה סביב נושא חמור זה; יהודים סוחרים הביעו תקוה כי ההתרעה עשויה להציל נפשות מישראל; יושבי על מדין קבעו כי יש להמשיך ולהתריע, למנוע אסון מרות. שכן לדעתם, אין כ"המודיע" בעל השפעה בציבור שומרי תורה, ויש לנצל זאת למטרות נעלות.

ראוי אולי לצטט מדבריו של אחד המגיבים, יהודי שיצא בעקבות שאלה פי רבו, מאיבוד כל כספו באותן השערוריות.

אבדך סוחר זה, כספר משמו של כ"ק מרן אדמו"ר מגור זיע"א, בעל "אמרי חיים" זצוקל, שהיה אומר על קרא "את כספך לא תתן בנשך", כי המלוה ברבית נותן את כספו — והקרן — בעבור הרבית... שכן הקרן בודאי תאבד ורק הרבית תשולם, כלי האי ואלי...

אלא שישנה גם זוית אחרת למטבע... קמו גם מתי מעט שהסיקו מסקנה הפוכה... נשמעו דברים "בזכותם" של המלוים ברבית, "כמובן" מפי אנשים הקרובים לנושא בצורה זו או אחרת... דברים בנוסח טיהור השרץ בק"ן טעמים...

הדבר מזכיר את דבריו של שיכור מפורסם, שטען כי השמיעו בפניו 100 טעמים מדוע אין לשתות יותר על המידה י"ש... אלא שטעמו האחד של הי"ש גובר על כולם!...

טעמו המשכר של הנשך, כוחו עמו שיבלבל אנשים לא פחות משוחד המעוור אפילו עיני חכמים.

ממונו של אדם המעמידו על רגליו...

היה אחד מפושטי הרגל הגדולים, מציג עצמו כמי שהעמידו את פלוני המכובד על רגליו.

— "הכיצד?" — היקשה, תמה אלמוני — "יהודי מידע הפסיד כל ממונו על ידך!"

— "היא הנותנת!" — השיב הלה: רשע לא ישלם — "בימים שקדמו להשקעה אצלי, היה נוסע לרווחתו ב"קאדילאק" מפוארת. כיון ששמט כספו במצולות תהום שחפרתי לו, אנוס היה למוכרה. נמצאתי מעמידו על רגליו..."

هكذا من الأمل

חידושים משמחי לב

בספרו החדש של הגרמ"מ שולזינגר "משמר הלוי" למסכת חגיגה

חז"ל מספרים בקהלת רבה אודות שהמע"ה: "משמר נכנס ומשמר יוצא לשמוע חכמת שלמה". משמרות לויה שמעמיד לנו הג"ר משה מרדכי שולזינגר שליט"א בחיבוריו הם כולם בב־חינת "משמר נכנס", לפי שכמדות רבו הגרי"מ שולמן זצ"ל מסלו־בודקא יש בהם "סגולה מיוחדת להמעיין בו, שנכנס מיד לתוך תוכו של הענין הנדון, ונתעורר בו חשק לעיון התבוננות עמוקה ורחבה", ויש בהם לפע"ד ברכת רבייה והמשכה. ספרו החדש למס' חגיגה בנוי, בחלקו המכריע, על שקלא־וטריא בכתובים עם חכמי ביהמ"ד וגדולים שבדור, בעניינים יסודיים שיכולים להיקרא נפש המסכת, ובעניינים המסתעפים ממנה. עיונים לגופו של פשט הדין, עיונים בדברי מפרשים ופוסקים. להפש אמיתה של תורה כדרך בעלי־תריסין שתורתם המרתם. צורה זו של חיבור מכניסה את המעיין בכור היצירה בחינת "עם המלך במלאכתו" ומחבבת עליו את הלימוד במסכת מתוך דיבוק חברים ותו"ח המגעים זה לזה בהלכה.

אי־אפשר במסגרת הנוכחית לצטט חידושי תורה וכדור ולפלפל בהם, אך חזקה על המוקקים לספר גופו, שלא יניחו אותו מידיהם, עד אשר ימוצו העסיס מכל מנסן התלוי באשכולותיו, בכל דף וע־מוד. בענין מיוחד קראנו המו"מ בין הרהמ"ח והגאון מעלרי הגר"י סופר שליט"א בענין השאלה הי־דועה: מדוע לא חיבר רבינו הק־דוש מס' מיוחדת לחנוכה? נרשה לעצמנו לציין כי השערת הרהמ"ח שהרעיון לקשור זאת עם המלוכה שנטלו החשמונאים הוא פרי המצאת ה"משכילים" מוכחת בין השאר בספר "עלי דשא" מרבי שמואל אוסטרוצר ע"ה (ח"ב עמ' ר"ד בהערה) אולם שם הביא גם מקור לגירסא משמו של החת"ס מספר "חוט המשולש" שחיבר נכד החת"ס (דף ל"ד ע"א), ואילו בהמשך דבריו ציין מדברי רבי אברהם בן הגר"א בשם אביו הגר"א כי אכן היתה מס' חנוכה והיא משבע מסכתות קטנות ואשר אבדה, עיי"ש.

אנו מברכים ברכת התורה וברכת הנהנין על כל חוליה חדשה במשנתו של הגרמ"מ שולזינגר, אשר תורתו מתברכת, ומלאכתו בחיבורים נעשית בחכמה ואינה סתם מלאכה. "כל מן דין סמוכו לגא".

א. ספרן

הרב שלום חיים פרוש

חמדת אריה - יבמות

מסכת יבמות היא כידוע אחת הקשות שבסדר תלמוד בבלי, וכבר דמוו עליה בזוה"ק (ח"ב רעו, א) בסוד עג"י (עירובין, נדה, יבמות) כך שהעיסוק בנבכי הסוגיות ובי־רורי ההלכות שבה דורש עיון והבנה עמוקים, וזאת בנוסף לי־דיעות מקיפות בכל מה שקשור לעניינים שבהם היא דנה, כדרכה של תורה שדבריה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר.

גודל הסברות של מסכת זו, היוו מאז מקום מרכזי לעיון, הס־ען יגיעה רבה ועמל קשה ומפרך, בכדי לרדת ליסודותיהן ושורשיהן, ואף רבותינו גדולי ראשי הישיבות בדור האחרון הביעו לא אחת את הספיקות וההתלבטויות שהיו מנת חלקם בהבהרת העניינים המסוב־כים ובהארת הסוגיות העמומות.

אי לזאת חייבים אנו להעריך את שבחיו של הספר הנפלא "חמדת אריה" על יבמות, מעשה ידי יוצר אבריך משמשו הרב הג־און רבי אריה יוסף רוטנברג שלי־ט"א שזכה להעניק ללומדי תורה מפתח להבנת כלליה ויסודותיה של מסכת זו, בצורה ובסגנון המ־עוררים התפעלות מרובה. ניכרת בהירות המחשבה ורוחב הדעת בהם מצטיין במיוחד ספר זה.

בט"ל הסימנים שבספר הקיף המחבר נושאים רבים, שבנוסף לחשיבות בירורם כשלעצמם, יש בהם יסודות עמוקים לפתרונן של סוגיות אחרות, ואין ספק כי עלמה של תורה יחזיק לו טובה על חלקו הרם בהארת עיניהם של עמלי תורה, לשמחה לבם על התרה הספיקות וליבון הכללים היסודי־ים, כבדי שיוכלו בנקל לרדת לעמקי היסודות ולהרחיב את ידיעותיהם והבנתם בסדר נשים בכלל ובמסכת יבמות בפרט.

ויחודו של הספר הוא כפי שהג־דיר המחבר בהקדמתו, בהיותו "מיוסד על שיטת רש"י — שלא דשו בה רבים — ומגמתו היא להציע יסוד ומהלך אחד שיעבוד בדבריו כחוט השני, ואשר לפי זה ישבו בחדא מחתא כל הדחורים בדרכו של רש"י בעניינים הנ"ל, ורווחא שמעתתא בע"ה.

מהענין להדגיש מה שהביא מרן החיד"א ולה"ה בספרו "שם הגדולים" (מערכת גדולים אות ש סוף סי' לה) בשם כ"י ישן נושן, אודות מעלתו של פירוש רש"י "ואם רבו הלוחמים עליו, כלי זיינו עליו ותשובתו מתוך דבריו כולם נכוחים למבין. אין מעלתו ניכרת רק ליחידים, כי במלה אחת יכלול לפעמים תירוצים של חבילי קושיות.

הגרא"י רוטנברג שליט"א ראוי להתהלה על שזכה להיות נכלל במסגרת זו של יחידים, שעמד על סוד הצמצום הגנוז במשפטים הקצרים של פירש"י, כמו שניתן להיוכח תוך כדי עיון היטב ב"חמדת אריה", ואכן ההדורים מתיישבים בדרך זו ורווחא שמ־עתתא.

קשה במסגרת ידיעה זו להרחיב את הדיבור אודות גישתו המקורית של הרב הגאון המחבר שליט"א, הן בבירור הסברות הי"שיבתיות", והן בהארת והבהרת דברי רבותינו הראשונים וגדולי האחרונים באחד, אך די בעיון קל בספר בכדי לציין את הבהירות המופלאה שניחון בה בביאוריו המעמיקים של בדרי עריות, כללי זיקה, הלכות יבום וחליצה, תפיסת קידושין בחייבי לאוין, ועוד, והנך ניצב לא אחת מופתע נוכח כח החידוש המעולה, המתלוה לכל סימן מסימני הספר, ואין ספק כי זכה לכך הודות לעמלו הרב ושקידתו המיוחדת במינה באהלה של תורה.

לפנינו גדלות בהרבה שטחים, במיוחד החתירה לעומק השיתין, כשאליה גלוה ההיקף הרחב של ידיעות בכל סוגיא הקשורה אף בעקיפין לענין הנדון, ועל כולן הסברא הישרה והרצון הכנה לה־בין כל דבר על בוריו, לפענח דבריהם של רבותינו גדולי הדו־רות, ליישב סתירות ולישר הדו־רים, ובודאי גם עומדת לו זכות הלומדים הרבים, בהיותו משתוקק להקל מעליהם את העומס הכבד בהבנת הסתומות, כך שעלה בידו להאיר עיניהם ולסייע בידם.

המחבר אינו פנים חדשות בהיכלי תורה, ספרו הראשון "חמדת אריה" על מסכת שבועות שראה אור לפני מספר שנים נתק־בל בהתלהבות בקרב לומדי התור־ה, לאחר שעמדו על חשיבותו ויקרת ערך חידושיו המעולים, תתקיימה בו ברכת ראש ישיבת פוניבז' — בה קנה תורתו בצעי־רותו — מרן הגראי"מ שך שליט"א בהסכמתו "שיפוצו מעינותיו לר־בים כהנה וכהנה".

הלב מתרונן נוכח פריחת גד־לות התורה בדור אחרון, ושומה עלינו להודות לנותן התורה ב"ה על חסדו הגדול עמנו בטיפוח גדולי תורה צעירים שמשנתם סדורה עליהם ותמבים הם עם מזכי הרבים בספריהם.

בטוחני כי הרב הגאון המחבר שליט"א יוסיף להעניק לנו מת־נבתו הרוחנית, חידושים בשאר עניינים, אותם הוא מזכיר בהק־דמתו, ושכרו הרבה מאד מן השמ־ים, בהיות זכותו גדולה לאין ערוך, ובודאי יהיה השי"ת בעזרו להגדיל תורה ולהאדירה.

האמונה והבטחון

מאת: הרב בנימין זילבר

שו"ב וכ"ב למאן דלא קמי כירא מוקירא מאד (תשובה לשואל)

נתקבל בזמנו מכתב היקר. וראשונה על אחרון אני בא כי חביב עלי הדיבור מענין אמונה וכבר אמרו בעלי הדרוש מה שכתוב "אבדה אמונה ונכרתה מפיהם" שאמונה אבדה בגלל שנכרתה מפיהם. וידוע דברי הרמב"ם (בסוף ברכות ובפי' דסנהדרין והובא במקור החיים על הארי"ח להראב"ן) שיש להאריך בענין אמונה, אבל נבצר ממני (ואני סומך מה שכבר הארכתי במקור החיים באות כ"ו) ורצוני רק להסביר, מה שכבר כתבתי באז מיכה חלק ד' סימן כ"ד שכבר נ"י נתקשה ועיינתי בו כעת וראיתי שהדברים הם כדברי אלקים חיים, הפך בה והפך בה כי נכתב בקיצור.

ראשית עלי להבהיר מה שכ־תבתי שם: "אין זאת אומרת שאין צריכים להשתדל ולחפש עצות בדרך הטבע למנוע התאונות אבל ריבוי הכתיבה והדיבור בזה, זה משפיע שלילי כאילו באמת יש באפשרותנו למנוע מזה, הדברים האלו הם ברורים ויסודם ע"פ מ"ש רבינו הגדול במס"ו פ"י, שיש השתדלות ויש השתדלות ריבוי השתדלות, מה שאין השכל הישר מחייב, זה יראת השוטה אבל השמירה המיוסדת על הנהגת החכמה והשכל, זה השמירה המחויבת, ומחודש בזה עוד חידוש דז"ל, ומי שירצה שלא ינהג עצמו בדרך החכמה ויפקיר עצמו לסכ־נות. הנה אין זה בטחון אלא הול־לות. והנה הוא חוטא במה שהוא עושה נגד רצון הבורא ית"ש שרוצה שישמור האדם את עצמו ונמצא שמלבד הסכנה המוטבעת בדבר אשר היא עלול אליה מפני חסרון שמירתו, הנה עוד הוא מתחייב בנפשו בקום ועשה, בחטא אשר הוא חוטא ונמצא החטא עצמו מביא לענש עכל־ה"ס. לכן כתבנו שכפין זה, באמר נמי בדיבורנו דריבוי התעמולה והכתיבה מבלי להזכיר ש"ש, זה מנציח באדם את הכחי ועוצם ידי, כאילו אין דין ואין דיין והער־לם כמנהגו נוהג והלב נעשה מטומטם ורחוק מאמונתו הצרף, פה בבחי' "וצדיק באמונתו יחי'" כלומר התקרבות ודביקות בו ית"ש.

ומקרא מפורש הוא בתורה, שאפילו בחובת השמירה משורש השכל והחכמה, אפילו מה שמ־פורש בתורה שצריכים שמירה, בכל זאת צריכים גם ביחוד עם חובת השמירה גם להזכיר את הדברים הידועים והמפורסמים. דמה שכתב הגרמח"ל בהקדמת מסילת ישרים "שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמתתם גלויה לכל, כך ההעלם כהם מצוי מאד והה־שכחה רבה". למרות שכבר זה ג"כ מפורסם מאד ומשתמשים במשפט זה בעניינים אחרים, אבל האמת שבעיקר הדברים מכוונים ליסודות של אמונה, והיינו מה שאומרים בתפלה "על חיינו המ־סורים בידיך ועל נשמותינו הפ־קודות לך" ומה שכתב הרמב"ן "כי כל דברינו ומקרינו אין בהם טבע ומנהגו של עולם כללי", או מה שרגילים לומר בקדושה "מלא כל הארץ כבודו".

ראמוד בספרי (המובא בפיר"ש) וכ"ה בשבת דף ל"ב א' אמר מר עוקבא מאי קרא "כי יפול הנופל ממנו", ממנו להביא ראי־תנא דבי רבי ישמעאל כי יפול הנופל ממנו, ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית שהרי לא נפל והכתוב קורא נופל אלא שמגלגלין זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב, ופירש"י דכתיב קורא הדורות מראש (יש־עיה מ"א) שנגלו לפניו הדורות ומעשיהם וכו'.

הנה יש לנו לימוד דאפילו בזמן שמזהירים על קיום מצות עשה של עשיית מעקה מצאה התורה לנכון להדגיש ביחוד עם זה, שלא לטעות שבאמת אפשר למנוע, אלא "כי יפול הנופל ממנו". ירדה תורה לסוף דעתו של אדם, שאין אמונה חושית מוטבע באדם שלא יצטרכו אמצעים לקנותה. אלא ימצאו אותה בני אדם בעצמם כמו שאר דברים הטבעיים כשינה והק־יצה, הרעב והשבע וכל שאר תנועות החוקקות בטבענו (עיין מזה בהקדמת מס"י ולענין קניית היראה הביא מאמונה חושית שמלא כל הארץ כבודו ממש כפ־שוטו, במסילת ישרים בפרק כ"ה האריך על דרך זו). והרי המדובר בבנים שמשתמשים בהם והסכנה מצויה ואעפ"כ כי יפול הנופל ממנו.

והאיל שכבר החילותי בזה אוסיף עוד מה שלמדנו בחדר של מוסר: יש ידיעה ויש ידיעה, וה־מרחק רב ביניהם, ובין הידיעה הגמורה בגדר "וידעת". ועד שמ־גיע היטב להחושים בבחי' "והשבות אל לבבך" ג"כ יש מרחק רב ביניהם. ואפרש את דברי: דהנה שלימות הידיעה והאמונה המביא לקיום כל התורה רמוז חז"ל במה שאמרו בסוף מכות "בא חבקוק והעמידן על אחת — וצדיק באמ־ונתו יחיה. אבל יש עוד מדרגה קטנה באמונה כמעט טבעית בלב של כל אחד ואחד בבחינת: "מאמינים בני מאמינים הם". ומה ההבדל ביניהם?

התעורר בזה באגרת המוסר לר"י סלנטר ז"ל דכתב: דאע"פ דאמונה זו נמצאת ומושרשת בלבב כל בר ישראל הנה כח הזה רק מסתתר בנו נמצא במצפוני הלב — "בכוח" — אין ניכרת השפעתו כלפי חוץ בהנהגה — "בפועל" בבחי' היום יום לשלוח פארותיו על האברים לאסרם במאסר היראה, שתרגש השפעתו בפרטים להשמר מעבירים המת־רגשות ומסובבות את האדם, וע"ז האריך באגרת המוסר היאך מגי־עים לשלימות האמונה בבחי' באמונתו יחי' אשר מהכלל הזה יתפעפו וימשכו כל הפרטים כולם בעבודת השם יתברך יעשיה.

והאמת דברי רבינו הגדול ז"ל, גמרא מפורשת היא, מה דאמרו ד"ל "גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרייה" הנה בזמן הסכנה מתעורר אצלו הנקודה הפנימית של אמונה אבל אין בכוח של אמונה זו שלא לבא במחתרת ולא להיות גנב ופלא.

שאיפתו גמלם האמונה הפשו־טה, שהכל בידי שמים ומזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה, ועוד ועוד, מאחר שהמדובר שהוא מאמין בפנימיותו. אלא, הן הן הדברים שכתוב באגרת המוסר הנ"ל דאמונה זו המושרשת בלבב כל ישראל (כמעט טבעי) מסתתר עמוק במצפוני הלב ואין ניכרת השפעתו כלפי חוץ.

ולאחר ההקדמה זאת בין תבין מה כל החרדה ומה הבקורת על העתון החרדי, כשמפרסם בכל פעם אודות התאונות כלשון של כל העתונות מבלי להזכיר הש"ש, ופעם התבטא בלשון "כאילו זו גזירה מן השמים", נכון שעתונות חרדית זה לא ספר מוסר, אבל לפי הכלל דמה הוא האדם? מה שקורא וזהו והרי המהות של עתון הוא ידיעות חדשות המדבר מטבע תודע מאנשים שמדברים תמיד בשפה של טבע ובהכרח משפיע על הקורא שכאילו העולם הפקר ולית דין ולית דיין ח"ו והלב נעשה מטומטם כתחיכת של טבע, אף שבפנימיות מאמין שהכל בידי שמים.

הנה בשבוע שעבר הנצ"ג של היהדות החרדית, באם ותבע הרבה שיש לעשות למנוע התאונות — כבר לא ידבר על תקציבים שאין להמדינה ולא מכבישים האדומים שאפשר עוד להבין את זה, אלא באופן סתמא תבע שכאילו המדי־נה יכולה למנוע את זה, בהיפך ממה שאמרו (במכות י ב) "מרש־עים יצא רשע".

והנה מלבד תאונות הדרכים יש עוד תאונות שכבר לא מדברים מזה, פשוט בגלל שכולם יודעים שאין אפשרות לשמור מהם, הלוא מפורסם שבכל שנה יש מאה אלף תאונות ביתיות, וחמישים אלף תאונות עבודה, ובזה כבר לא מת־חומים בתחומים של הכל, שה־גורם הוא ההפקרות, שכאילו לא חוששים על החיים. ההיפך מהכ־לל שהכל נותן האדם בעד נפשו ודרכו להזהר מסכנה כמו כל בע"ח. ובכל זאת כשקשה ר"ל לא שבים עד מכהו וכל אחד חושב שאצלו לא יקרה דבר כזה.

מה זה תאונות ביתיות ותאונות מלאכה? הגמרא בחגיגה דף ד' מספרת: רב יוסף כי מטי להאי קרא בכי "ויש נספה בלא משפט אמר אי איכא דאזיל בלא זמניה. אין, כי הא דרב ביבי בר אבא, הוה שכיח גביה מלאך המות אמר לי' לשלוחיה זיל אייתי לי מרים שער נשייא אזל אייתי ליה מרים מגדלא דרדקי, אמר ליה אנא מרים מגדלא שער נשייא אמרי לך אמר לי' אי הכי אהדרא א"ל הואיל ואייתיתה ליהוי למנינא אלא היכי יכלת לה, הות נקיטא מתארה בידה והות קא שגרא ומחריא תנורא שקלתא ואנחתא אגבה דכרעה קדרה נשר־פה, ואיתרע מזלה ואיתיתה ע"כ. והפירושים מיותרים.

הנה המדובר כאן בתאונ־ שגרמה מיתה שבא ע"י השליח של מלאך המות, מה עם התאונות הרבים ושאר תאונות שאין גורמים מיתה ממש, הנה בזהר פרשת אמור (ברעיא מהימנא) שאומרים לפני התקיעות המדבר ממשפט של ר"ה ה"ל וזה של העונשים שתובע עונש על חטאי האנשים ותובע דין ותופס האנשים והדוגם ומייסרם וכו' ושר העונשין בא ותובע דין על כל מעשי האנשים, לכל אחד ואחד כפי דרכו וכפי מה שעשה, ועכ"ז באים ומעידים על כל מעשה בני העולם ואלו הם עיני ה' שהם משוטטים בכל הער־לם וכמה הם עיני ד' שאין להם מספר ההולכות ומשוטטות בכל העולם ורואות על מעשה בני אדם וכו' ע"כ.

היום ר"ל שומעים מתאונות מחרידות שאין שום אפשרות להזהר, לא מזמן שמענו שאוטו נכנס בחצר, עלה על בני אדם שעמדו בחנות ועוד, עד כמה יש להרגיש היום יותר מתמיד מה שאמרו ז"ל בשבת דף ל"ב א': "אדם יוצא לשוק יהא דומה בעיניו כאילו נמסר לסרדיוט".

זה הכל לחשוב שאדם לא שומר את עצמו ומוסר עצמו לסכ־נות, אלא למשל, מי שצריך למות נותנים לו מחשבה לעשות עיקוף אם כחוק או שלא כחוק. ואותה נהגת שעברה פסי הרכבת והרגו הרבה תלמידות, היה אצלה ברור שיכולה לעבור, לפי שכן רצו בשמים בבחי' "ידעתם יסכל". ומה יעשו כשהנהג מקבל התקפת לב ומזה נגרם שרשרת של תאונות כמו שאירע לא מזמן.

מצד אחד יש לפרסם ולהזהיר שגם ע"פ תורה מחויבים לשמור על חוקי התנועה. ולפי המסילת ישרים הנ"ל האי שמירה מה ששורת השכל מחייב זה עצמו יכול להיות סיבה לתאונות, כתור עונש מן השמים ומצד שני להאמין וכן צריכים העתונות החרדית, לפרסם בכל פעם שכל תאונה הוא עונש מן השמים שלפי האמת א"א להזהר, וכבר מובא בחז"ל שכל נשיכת נחש הוא לפי הכתובת ואמרו ז"ל: ללמדך שאין הערוד ממית אלא החטא ממית, ולהזהר דברי הרמב"ן תמיד "שאין דברינו ומקרינו טבע ומנהגו של עולם כללי", וביחוד יש להזהר ע"ז בזמן שאנו עוסקים בדרכי הטבע, ואף שאנו מוזהרין להתרחק ממקום סכנה משום אל יעמוד אדם במקום סכנה, שמא לא יעשו לו נס אבל אם אומרים שאין עושין נס, הרי יש השגחה שלא שומרים אותו.

ואנו עדים בכל יום שיש תאו־נות שגם בעלי הטבעים לא יכולים למצוא הסיבה הטבעית, התאונה היתה בכבישים לא אדומים, וע־קיפה חוקית והליכה במעבר חציה.

יש להזהר בכל נסיעה לומר תפלת הדרך בכוונה גדולה ול־האמין מעומק הלב שהכל בידי שמים גם בנסיעות שאין לומר תפה"ד ע"פ דין, יש לומר בלא שם ומלכות. וזה יתן לו תחושה עמוקה שאין עוד מלבדו ושאין לו שום אפשרות להצל ע"פ דרכי הטבע. וממילא יתקשר לבו אל הבורא כל העולמות שזה תכליתו.

והרם זכור אותו האיש לטוב נציגנו נציג אגו"י בכנסת וכפי מה שנתפרסם על העתון החרדי "המודיע" שבאומץ לב דיבר על הבמה (שכל העולם מתעניינים מה שמדברים שם) על הצורך של יום של תפלה וצום, ובזה עצמו מתבטא שאין עוד מלבדו, ושכל דברינו ומקרינו אין בהם טבע ומנהגו של עולם כלל (רמב"ן סוף בא) שהרי תפלה וצום יסודו בשכר ועונש וכמו שכתב הרמב"ם בה־תחלת הלכות תעניות, וד' ישמרנו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה.

בנימין יהושע זילבר

כרך רביעי של "כרם החסידות"

שוב אנו מעלעלים בכרך חדש שמטעמו ערב לחיכם של שוחרי החסידות. הכרך הרביעי של "כרם החסידות" מוקדש גם הוא לחסידות דומברובה אם כי במובן לא כל החומר שנכתב בספר משתייך דוקא לחסידות זו.

מכון "זכר נפתלי" שלקח על עצמו את המטרה להפיץ את משנת החסידות תוצה מגיש לפנינו זו הפעם הרביעית אנצקלופדיה שלימה, מליאה וגדושה בחקרי הלכות חדושי תורתם של גדולי החסידות.

בקובץ שלפנינו מופיע שער חדש הסוקר את ציוני הקדש של מודיה ומאורי של החסידות. עורך הכרך, הרב חיים זילברשלג, ביקר בשלהי הקיץ דאשתקד בפולין, סיקר, אסף, וקיבץ פירורי מידע, ספורים של אבנים. לצורך עיבוד חומר הגלם שנאסף במדור זה, משמש יותר הרב זילברשלג אחר מקומות נידחים בספרות העניפה, חדשה וגם ישנה, ודלה ספרים מאלפים ופרטים לאלפים, עד שעלה בידו ליצור תמונה נכונה ממצב בתי העלמין בפולין.

את הבכורה הוא מקדיש לג־דולה שבקיבוצים היהודיים של טרום השואה, הלא היא קהילת ורשא המעטירה. על מחציתו של בית העלמין הענק ברחוב גנשא הוא כותב בין עלי הקובץ. כחצי מיליון יהודים ויותר נאספו אל אדמתה ונחו בה את מנוחתם, בוורשא. בקבצים הבאים, הוא מבטיח, תבוא סקירה על אתרים עתיקים באים בימים כמו ליזנסק, לובלין, קרקא, גור, קוזניץ, רופ־שיץ, דינוב, רימנוב ועוד ועוד.

בשער התורה אנו מוצאים גי־דונים רבים מגדולי החסידות כמו כתיבת שם עיר בגט מהרה"ק רבי פנחס מסאקאלוקא הערות בענ־יינים שונים מהרה"ק רבי ישראל דוד מראוזייל, על תקנת רבי שמ־עון בן שטח בכתובה כותב הרה"ק רבי יהושע העשיל מסאניסטרי־שין, על ספק ספיקא העתיד לה־תבורר כותב הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים ועל דיוקים בנוסח גט הגאון רבי ליפמן דוד שובקס.

שער החסידות מביא רשמים ושיחות מגדולי החסידות בביקורם בשנות תר"מ — תר"ס בברודי. על הנושא מעשי אבות עווה ושיפלות כותב הרה"ק רבי מרדכי זוסיא מהאצאליס. מסות על הצ־דיק מדומברובה, על הסבא קדישא משפולי, הסתלקותו של האדמו"ר מסלונים, הרבי התב"ידי השישי ועל צלילי נגינה בבית אלקסנדר בפרק תולדות החסידות. שאר המדורים הקבועים "אגרות קודש", "מכת־בים למערכת", "בשדה ספרי" ועוד — מופיעים בהידורם גם בכרך הרביעי.

יש בסדרה זו כדי להאדיר ול־הגדיל את יקרותה של החסידות ויבורכו כל העושים והמעשים המטפלים בהכנת החומר לדפוס ובאיסוף הפריטים הרבים מהם מורכב כל כרך.

מ.מ. צורן

המגיד הירושלמי
הגה"צ רבי בן ציון ידלר זצוק"ל

כ"ה שנים לפטירתו

מאת בן ציון קלמרסקי

תולדותיו

ח' כסלו תרל"ב נולד רבי בן ציון לאביו הרה"צ רבי יצחק זאב זצוק"ל שהיה ידוע כצדיק במעשיו וחיבר את "מדרש ציון" על המד־רש רבה. רבי יצחק זאב מרצאו מהעיר יאדל בליטא ובהגיעו לארה"ק קרא שם משפחתו על שם עירו "יאדלר", רבי בן ציון שנולד בין חומותיה של העיר העתיקה בירושלים נקרא בשם "בן־ציון" ע"פ אמרת אביו שאמר "מתוך אהבתי וחיבתי לירושלים אקרא את שם בני בן ציון ועי"ז זה השם ציון האהוב עלי יהא שגור על פי". כבר בילדותו ניכרו בו כשרונות מזהירים, וגדולי ירושלים דאז כהגאון הרב ר' שמואל סלנט זצ"ל ועוד גדולי תורה ראו בו נער מחונן בהתמדה עילאית בלתי רגילה.

מילדותו סבל במחלת עינים קשה ובמקרים רבים לא היה רואה כלל, אך חשקו הגדול בתורה גבר על מחלתו ועל אף יסוריו הרבים הרבה ללמוד ולעסוק בתורה תוך שהוא מתחנן ומרבה להתפלל לפני בוראו שיאיר את עיניו בתורתו תורתו משמע. וביה בזכות השי"ת הוטב לו והחל לראות אם כי לא בתכלית הראיה. המלמדים ב"חדר" בו למד רבי בן ציון לא יכלו להסתיר את התרגשותם ופ־ליאתם מכח הכשרונות והידיעות בהן ניחן רבי בן ציון, מספר שנים מאוחר יותר נחלה שוב בעיניו, והפעם היה המצב גרוע עד שאת אור השמש לא ראו עיניו, הרופאים היו אובדי עצות עד שיעץ לו אחד הרופאים לנסוע לרחוץ בים וע"י כך יביא מזור לתחלואי העינים, בלווית אחיו הגדול הרב אברהם יהושע זצ"ל נסע ליפו כדי לרחוץ בים, תוך כדי הנסיעה בעגלה שהיתה מלאה נשים הבחינה אחת מנשות ירושלים ברבי בן ציון וביסוריו ואמרה לו בזה"ל: "בחור, תקבל על עצמך שלא תסתכל בנ־שים, אז יאיר הקב"ה את עיניך, ותראה מאורות בעיניך"... כאלה היו הנשים הצדקניות באותן ימים בירושלים, היראת שמים שהיתה טבועה בהן הוטבעה גם באחרים, ואכן מאותו מקרה כזמנים שהאיר הקב"ה את ראייתו היה נזהר כל ימיו בשמירת העינים.

לאחר שיפור במצב בריאות עיניו החל בשקידתו הרבה בתורה ולילות שלמים היה יושב והוגה בתורה תוך מאמץ רב, אזהרותיו הרבות של הרופא ממאמץ יתר בעיניו לא הניאו את רבי בן ציון מהתמדתו בתורה. במלאות לו י"ב שנה חשק להתענות בצום תשעה באב. אביו ניסה להניאו ממחשבתו אך הוא בשלו. כשראה אביו עד היכן עקשנותו, אמר לו הרי מצב בריאותך לא נותן לה־תענות וזה בגדר סכנה. כדאי הוא שנלך להיוועץ ולשאול בגאון רבי שמואל סלנט ואותה התשובה: שהוא א יורה נקיימה. "בחור, מפני מה רצונך להתענות?" — שאלו רבי שמואל, "האיך נתאבל ביום הזה — הלא יום זה יום שריפת בית אלקינו" השיב רבי בן ציון, שאלו שוב רבי שמואל: "והרי עיניך חלר־שות, אך אם רצונך דווקא להתע־נות הוסיף רבי שמואל יכול אתה להתענות ויהא התענית הזאת רפואה לעיניך". ברכתו של הצדיק נתקיימה וב"ה מצב עיניו השתפר ומספר שנים היה בריא ושלם.

בגיל שש עשרה לאחר שנודע ברבים כעילוי וגאון בעל שכל חריף כיבדו אביו באמירת "הדרן" בסיום מסכת לפני קהל גדול, בי־הכנ"ס בחורבת רבי יהודא החסיד היה מלא בשעה שרבי בן ציון נשא את ההדרן משולב בפילפול ודברי אגדה דבר שריגש מאד את הקהל, עד שהגאון ר' יצחק ירנגוד זצ"ל ראש ישיבת "תורת חיים" עמד ונשקו על מצחו והכריז "בחור זה מיועד לגדולות ופיו יפיק מרגליות, ויעורר ליבות ישראל". בהגיעו לפרק האיש מקדש, נשא רבי בן ציון את זוגתו ע"ה בת הר"ר יוסף הרב מסלאי ובעמ"ס ספר גדול על המהרש"א כשאת החופה והקידושין עורך הגאון הקדוש ר' יהושע לייב דיסקין זצוק"ל, הרב מבריסק.

מגיד מישרים

מקום מיוחד נתבצר להם למ־גידי מישרים להורות את הדרך הישרה לפני המון העם, חז"ל קבעו במדרש רבה, שמות, אמרי רבנן צריך אדם לומר פרק או אגדתו או מדרשו, בשעה שהוא מבקשם לאמרם בציבור. רבי בן־ציון זכה לדרוש ברבים בסוכות מסידות הנפש התבונה העילאית לה זכה, חשובי ירושלים ובראשם הגאון רבי שמואל סלנט זצוק"ל והגאון רבי יוסף חיים זוננפלד הכ־תירוהו בתואר "מגיד מישרים", רבי יוסף חיים זוננפלד היה שח תמיד למקורביו "מצווה לחזק את דרשותיו של רבי בן ציון כי יש כוח בדרשותיו להשיב את לב עם ישראל בתשובה שלימה". רבי יוסף חיים בעצמו נהג לבוא לדרשותיו של רבי בן ציון אף שדרכו של רבי יוסף חיים היתה להתענות פעמים רבות. לא מנע את עצמו מלילך לשמוע דברים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב כלשונו. במיוחד התפרסם רבי בן־ציון בדרשותיו הנלהבות בליל תשעה באב בפני קהל גדול שאסף ליד שריד בית תפארתנו שחרב, הכותל המערבי.

בשנים שהכותל עדיין היה תחת ידים נכריות נשא את קינותיו בחצר ביהכנ"ס "ישועות יעקב" במאה שערים, כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, אבלו הכבד של רבי בן ציון על חורבנה של ירושלים היה בא לידי ביטוי בהורידו דמעות כמים בכל ליל תשעה באב בשעה שקונן על המקדש שחרב. קהל אלפים היה נוהר בכל ליל תשעה באב לדר־שותיו של רבי בן ציון. יהודי ירושלים מספרים כי כל מי שה־שתתף באחת מדרשותיו של רבי בן ציון בליל תשעה באב לא היה יכול שלא להוריד דמעות, אף עדותו הידועה של האדמו"ר הרה"ק ר' אהרליה ראטה זצוק"ל בעל ה"תולדות אהרן" שהעיד על רבי בן ציון שיש בו ניצוץ מנשמת ירמיהו הנביא, הוכיחה כי נשמתו של רבי בן ציון ינקה את רתחנותה ממקור החצוב בנביאי ישראל.

לא רק בירושלים היה רבי בן ציון נושא את משאותיו. תוכן כל דרשותיו היו בעיקר מוסבים על ענין חינוך הבנים והבנות שדבר זה מסר רבי בן־ציון את נפשו על כך בהקימו "בית יעקב" בכל עיי־רה בה הופיע, לשם דבר יצא בי־רושלים בית החינוך הישן לבנות שהיה נקרא "ר' בן־ציון יאדלער'ס חדר". שנוסד ע"י רבי בן ציון ששאף תמיד להמשיך בחינוך ברוח ישראל סבא.

באחד ממסעיו בארץ הגיע לע־ירה "גדרה" והחזן לשאת את דבריו בפני תושבי העיירה שהיו רובם רחוקים מחיי תורה ומצוות, בן משפחתו שנילוה אליו במס־עותיו ניסה להניאו מלשאת דברים עקב אי רצונם של האנשים לשמוע דברי מוסר, אמר לו רבי בן ציון "אני את דברי לא אומר לציבור. אני אומר זאת לעצמי אך בקול, מי ששומע גם הוא יערב לו". וכך עלה לשאת את דרשתו בלב העי־ירה כשבתחילתה היו נוכחים מספר אנשים מועט, אך בסופה לא נעדר איש מן הדרשה, צעירים רבים מספרים, אף פעם לא היינו יודעים מה זה שבת ומהי יהדות לולא ה"נביא הירושלמי" (כפי שנקרא בפי תושבי הערים) שהיה בא ומוסר לנו דברים ערבים. — דבריו שינו לי את מהלך חיי־ סיפר תושב "פתח תקוה" שרבי בן־ציון היה ממיסדי המושבה, ככל היה נקוט בידי רבי בן ציון לכל דרשה היה מקדים בפתיחה בזה"ל, "קראו לי לבוא כאן לדבר על הדברים הצריכים תיקון אני את עצמי עדיין לא תיקנתי איני מתכוון בדרשותי לאף אחד באופן פרטי, אך אם מישהו חושב שאליו התכוונתי, באמת אליו כוונתי".

כחודש אלול שנת תרפ"ב התקיימה בעיר וינה הכנסיה הג־דולה של "אגודת ישראל", רבי בן ציון אשר לא היה מוכן לעזוב את ארץ אבותיו אף לרגע, סירב בתח־ילה לבקשת אנשי ירושלים לצאת לכנסיה, הגאון רבי יצחק ירוחם דיסקין זצ"ל קרא לרבי בן ציון והטיל עליו באומרו, אני גוזר עליך לנסוע לכנסיה הגדולה ולשאת את דבריך, אתה הוא האיש היודע לבטא את מצב הדת בארץ ישראל הרבה יותר מאחרים, והו־סיף מקנא אני בכל האנשים שיזכו לעמוד במחיצתם של כל גדולי ישראל בכפיפה אחת. אף הגאון ר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל האיץ ברבי בן ציון לנסוע, תוך שהוא מוסיף "אתה הוא שלוחי". כך יצא רבי בן ציון לוינה במשלחת מורכבת רובה מאנשי ירושלים, נסיעתו היתה כרוכה בסיכונים רבים וניסים גלויים התרחשו בעת נסיעתו. כשהתכבד לשאת את משאו בכנסיה הגדולה פתח את דבריו בדברי תורה ואגדה, תוך שהוא משלב את מצב הדת בא"י, דרשתו התרגשת הותירה רושם כביר בלב כל המשתתפים. עד שדבריו הובאו לאוזני האדמו"ר מבלז הגה"צ ר' ישכר בער זצו־קל שהתבטא "מעולם לא שמעתי דברים של יראת שמים כמו דר־שותיו של רבי בן ציון". קרוב לשבעים שנים מילא רבי בן ציון את תפקיד הקודש כמגיד מישרים בירושלים קרתא דשופריא. רבי בן ציון היה מוכן בכל עת להשמיע את דבריו בכל צורך שהיה. מעולם לא הכין את דרשותיו, הגיע ופתח בדברים בבקיאות רבה בכל מכמני התורה בה שלט.

הגאון ר' חיים עוזר גראדזי־נסקי מוילנא זצ"ל אמר פעם בעת שיחתו עם רבי בן ציון, "אתם מתחייבים לדרוש כפי דעתכם, שכן כל אחד מישראל יש לו חלק בתורה, ומי שיש לו כשרון לפרסם את דברי התורה עליו לעשות זאת, ע"כ מחויבים אתם לדרוש ול־פרסם דעתכם שהיא דעת תורה אמיתית", בתקופת המערכה על צביונו של הישוב החרדי בירוש־לים נטל רבי בן ציון תפקיד נכבד כשליחם הנאמן של גדולי ישראל, ואת תפקידו מילא באמונה ובכ־בוד, הכה להשיב רבים מעוון. כותב שורות אלו וזכה בס"ד להיות מצאצאיו של רבי בן ציון ולשאת את שמו, זכה רבי בן ציון להעמיד דורות בנים ובני־בנים עוסקים בתורה ובמצוות וההולכים בתמים באמונה שידעו מסבם ואביהם אשר סלל את דרך התורה והיראה בליבות עם ישראל ואשר שמו של רבי בן ציון יאדלר, ייזכר תמיד בשושלת המגידים והדרשנים בקהילות המפוארות, בהדגשת מעמדו המיוחד כאחד השומרים הנאמנים על חומת ירושלים, יום פטירתו חל ביום ט"ו אב יום שמחה ויום טוב לישראל.

ת.נ.צ.ב.ה.

בני ברק
ORS
עבודה זמנית וקבועה
בס"ד
דרושות
★ סוכנים
להפצת מוצרי אלקטרוניקה
באזורים: ת"א, ירושלים, באר־שבע, הדרום, חיפה והצפון
דרוש רכב, נסיון במכירות ומוטיבציה גבוהה.
★ עובדי־יצור
לענפי המזון, המתכת והאלקטרוניקה.
★ טבחים מעולים
למטבח ספרדי/אשכנזי
★ נהג
עם רשיון ג', חלוקת מ.
העובדים בחברתנו נהנים משכר גבוה ומתנאים סוציאליים מלאים!
טל: 03-702148
בני ברק, רח' רבי עקיבא 65 (הכניסה מרח' ירושלים 10)
או. אר. אס... וזה עובד!

מה יום מיומים? חדש וחדשות
ב־ אפיקי מים
הפארק היחידי לציבור החרדי
פארק המים - קבוץ חפץ חיים
הכל בגדול !!!
האטרקציות המלהיבות לכל המשפחה
אי"ה החל מיום רביעי י' מנחם אב (5.8.87) עד יום ו' ג' אלול (28.8.87)
★ מכוניות מתנגשות
המתקן הגדול ביותר בארץ
★ אגם ענק
טרקטורי מים
★ טיסות במסוק הליקופטר

שטח הפארק ושטח המים
★ המגלשות ★ הבריכות ★ כרי הדשא
הסככות ועוד
הוכפלו ושולשו
עשרות מתקני לונה פארק
גמל ★ סוסי פוני ★ שעשועים
ביבר חיות מגרשי משחקים ועוד
3 מזנוני גלאט כשר ובהם מכל טוב
החל משתיה קרה, חמה וחטיפים
וכלה בפיצות, סנדוויצים וארוחות בשריות וחלביות
במחירים מחים!
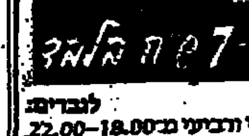
לאור בקשה רחצה נפרדת לגברים ונשים
רחצה לילית

גברים	א	ב	ג	ד	ה	ו
בוקר		13.00–9.00		13.00–9.00		
צהרים	17.30–13.30		17.00–13.30		17.30–13.30	17:30–12.30
ערב		22.00–18.00 רחצה לילית		22.00–18.00 רחצה לילית		
נשים	**א**	**ב**	**ג**	**ד**	**ה**	**ו**
בוקר	13.00–9.00		13.00–9.00		13.00–9.00	12.00–9.00
צהרים		17.30–13.30		17.30–13.30		
ערב	20.00–18.00		22.00–18.00 רחצה לילית		20.00–18.00	

לגברים:
כל יום שני ורביעי מ־18.00–22.00
לנשים:
כל יום ראשון וחמישי מ־18.00–20.00
ובימי שלישי מ־18.00–22.00
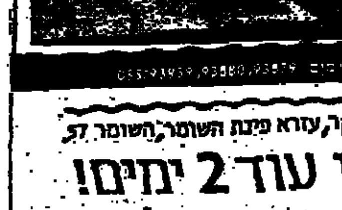
בימי שישי ושבת 50% הנחה!
להסעות מירושלים, רחובות אשדוד וכל חלקי הארץ
פרטים: הסעות/מרחבים בע"מ טל: 02-525179, 526394
פרטים: בני ברק הסעות דרכי נועם טל: 03-703296, 786520

בס"ד הסעות ע"י חברת "זהביטעט" 03-703296 03-786520 הסעות בשעה בשעות 7.30, 6.45, 6.15 תחנות: גן ורשא, חזו"א פינת בעש"ט, בנק פא"י, עזרא ליד מוניות דקר, עזרא פינת השומר, השומר 12
נהנתי! מגלשות מים, בריכות גלים, מזנון כשר למהדרין, בריכות ילדים, בריכת שחיה
נותרו עוד 2 ימים!
להתראות ב- פארק המים שפיים
בכל יום שני
לגברים בלבד. במרחק של 20 דקות בלבד מבני־ברק
מחיר הכניסה — 10 ש"ח
יום שני כ"ב אב תשמ"ז (17-8-87)
יום שני כ"ט אב תשמ"ז (24-8-87)
לפרטים נוספים: תיירות אינטרנשיונל טל. 03-706117 03-798628
שעות הרחצה: משעה 18.45 עד שעה 23.30
מאורגן על טהרת הכשרות בתאריכים דלקמן ע"י צוות חרדי מבני ברק
גזור ושמור

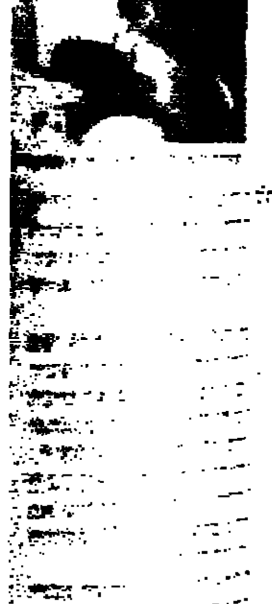

ספרות

מרן הק' רבינו אהרן רוקח זצללה"ה - האדמו"ר מבעלזא - שלושים שנה להסתלקותו

מאן דהוי באשכבתא דרבי מזומן לחיי העוה"ב

דברים שהשמיע כ"ק מרן האדמו"ר מבעלזא שליט"א בסעודת ההילולא של כ"ק מהר"א זי"ע, כ"א אב שנת תשמ"ז תפ"ק

בפרשת השבוע פרשת ראה נאמר: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה". ולהלן נאמר: "את הברכה אשר תשמעו", הצריך להבין כפל הפסוקים.

נאמר בפסוק: "הצדיק אבד ואין איש שם על לב, ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק" (ישעיה נ"ז א'), ותמוה שהפסוק מתחיל בצדיק ומסיים באנשי חסד.

תראה לפרש כי יום פטירתו של הצדיק, צריך לשמש כיום של חשבון הנפש לכל אדם ואדם, והוא מה שאמרו חכמינו ז"ל (כתובות דף ק"ג ע"ב) שבשעת פטירתו של רבינו הקדוש יצאה בת קול ואמרה מאן דהוי באשכבתא דרבי מזומן לחיי העולם הבא, ופירשו התוספות (שם דבור המתחיל "מזומן") "בלא דין ובלא יסורין", תראה כי כשר נפטר רבינו הקדוש נתעוררו כל אלו שהיו באשכבתא דרבי בתשובה, ולאחר שערכו לעצמם חשבון הנפש, ונפשפשו במעשיהם, וחזרו בתשובה שלמה, הגין עליהן זכותו של רבינו הקדוש להנצל מדין ויסורין ולפיכך הם מזומנים מיד לחיי העולם הבא, כי בלא תשובה בודאי לא מהני פטירת הצדיק וגם למה לא אהני רק מי שהיה באשכבתא.

והנה התעוררות זו של חשבון הנפש חייבת להיות בכל שנה ושנה ביומא דהילולא, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל (נדרים דף י"ב ע"א) שמתענין ביום שמת רבו, וזו היא המשמעות של התענית בכל מקום, וכמו שכתב הרמב"ם (ריש הלכות תעניות) "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הציבור וכו', ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו, ידעו הכל שמפני מעשיהם הרעים הורע להן וכו', וזה הוא שיגרום להסיר הצרה מעליהם, אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, וצרה זו נקרה נקרית, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה: "והלכתי עמכם בחמת קרי", כלומר, כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו, אם תאמרו שהוא קרי אוסיף עליכם חמת אותו קרי.

לפי זה יובן הפסוק: הצדיק אבד ואין איש שם על לב, כי בעוד שאבדת הצדיק מחייבת חשבון הנפש הרי: אין איש שם על לב, כי תולים את סיבת פטירתו בדרך הטבע, כאילו הוא דבר רגיל ממנהגו של עולם, ובזה גורמים חלילה צרות נוספות: ואנשי חסד נאספים והסיבה לכך היא: באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק, שאם היו עורכים את חשבון נפשם ומתעוררים בתשובה, בגלל פטירת הצדיק, היו נצולים מהצרות הנוספות.

חובת ההתעוררות ביומא דהילולא דרושה בכדי שיהיה לנו קשר עם הצדיק והתדבקות בדרכיו, ואז נוכל לקוות שהצדיק ימליץ טוב בעדינו עבורנו, ואם תאמר איך אפשר לאנשים כערכנו ללמוד מהצדיק הגדול שזוכה להתקשר כל כך, ואיזה קשר יש בינינו לצדיק, שהתעלה במעלותיו, ולא זו בלבד שנשמתו בגבהה משלנו, אלא אפילו גופו נעלה ושונה משלנו, כמו שמובא בספר אורח לצדיק (פרשת תזריע) בשם אביו הק' ר' אלימלך זי"ע שאמר שהלואי יזכו בני דורו לנשמה מזוככת כדוגמת גופו המזוכך.

אמנם לאמיתו של דבר אין ממש בטענה זו, שהרי מצינו שאמרו חכמינו ז"ל (יומא דף ל"ה ע"ב) "עני ועשיר ורשע באין לדין וכו' נמצא הלל מחייב את העניים וכו' יוסף מחייב את הרשעים", ולכאורה הרי יוכל העני לטעון טענה חזקה, וכי אני גדול כהלל הזקן, שאוכל לעמוד בנסיון העוני כמותו, וכן גם הרשע יכול לטעון ולענות, וכי אני בדרגתו של יוסף הצדיק, ועל כרחך התשובה הוא שאין הקב"ה מנסה את האדם אלא כפי כחו, והבחירה הוא בידו להתגבר על פתויי היצר, שאם לא כן נמצא שהבחירה ניטלה הימנו, ולפיכך יש עליו תביעה שיכל ללמוד מהלל הזקן, כי לפי הנסיון שלו היה מסוגל לעמוד כנגד יצרו.

ואת ועוד, ידוע מה שאמר כ"ק מרן דודי זצ"ל בשם כ"ק מרן אא"ז זי"ע בשם תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, שרואים שישנם צדיקים שזיכבו את עצמם, וכבר השלימו את עצמם ונתעלו כל כך שהיצר הרע בטל ופסק ממנו, ואף על פי כן יש להם נסיונות, והוא משום כי רצון הבורא להביא אותם לידי נסיונות, כי על ידי שהצדיקים השלמים מתגברים על הנסיונות, הם עוזרים בזה ומסייעים לפשוטי העם מאחינו בני ישראל שיוכלו לעמוד בנסיונות שלהם.

ועל דרך זה פירש כ"ק אבי זקני זי"ע את הפסוק: "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון" (במדבר כ"א כ"ז) ודרשינן בגמרא (בבא בתרא דף ע"ח ע"ב) "המושלים — אלו המושלים ביצרם", "בואו חשבון — בואו ונחשוב חשבונו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה", והקשה כ"ק מרן אבי זקני זי"ע כי מאחר שמדובר בצדיקים שהם כבר מושלים ביצרם, אם כן למה להם לעשות חשבון זה, המתאים לאותם שעדיין זקוקים להלחם ביצרם, אך לפי האמור יובן כי באמת החשבון אינו מיועד עבורם אלא הקב"ה מביא אותם לידי נסיון, לא למענם, אלא בעבור פשוטי העם, כי על ידי שהם יתגברו על יצרם, יוכלו גם הבינונים ופשוטי העם להתגבר על יצרם ולעמוד בנסיונותיהם.

וזהו הכוונה: "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון", לא בגלל שהם עצמם זקוקים לכך, אלא בכדי "שתבנה ותכונן עיר סיחון", היינו פשוטי העם, כמו שדורשו חכמינו ז"ל (בבא בתרא שם) "כעיר זה שמהלך אחר סיחה נאה", והיינו ההולכים אחרי יצרם, ועי"י באמצעות כחו של הצדיקים יוכלו גם הם לעמוד כנגד יצרם, ואת על ידי שיחשבו חשבונו של עולם.

ובזה נבין גם כן מה שהלל, ר' אליעזר בן חרסום ויוסף מחייבים את העניים, את העשירים והרשעים, כלומר כיוון שהלל לאחר שכבר השלים את עצמו נתנסה בנסיונות ועמד בהם, הרי הכין בזה את הדרך גם לבינונים ולפשוטי העם, שאף הם יוכלו לעמוד בנסיונותיהם, ולהתגבר כנגד יצרם, ולפיכך הוא מחייב את העניים. אם לא עמדו בנסיון משום שעל ידו היו מסוגלים לעמוד בנסיונותיהם.

והנה מצינו באליהו הנביא כאשר עלה בסערה השמימה, שאל ממנו אלישע: "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, ויאמר הקשית לשאול, אם תראה אותי לוקח מאתך יהי לך כן וגו', (מלכים ב', ב' ט'). היינו כי תשובת אליהו היתה שאם הנך רוצה כי גם אחרי הסתלקותי מן העולם, אמשיך לך להשפיע קדושה וטהרה, הרי הדרך לכך הוא: "אם תראה אותי לוקח מאתך", כלומר, שבודאי רגע קודם הפרידה תהיה הדביקות בכל עוזה ותוקפה ותחשוב שרק ברגע הזה אני עוד רואה את רבי ותו לא, ורגע אחר כך כשיסתלק, יעלו נגד עיניך כל הימים שהיית בצל הרבי, העבודה וההנהגה, ומעשים, ואם כה יהיה גם אחר זמן כאילו אירע הדבר ברגע זה, אזי תוכל להשיג מדריגה זו, שידשפע עליך ממני קדושה וטהרה — יהי לך כן — וכעין זה אמר כ"ק מרן דודי זי"ע בהספדו על כ"ק מרן זקני זי"ע.

וזה הוא הכוונה בפרשתנו: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", כי משה רבינו ע"ה אמר להם לבני ישראל שיסתכלו עליו, כפירוש האור החיים הק' זי"ע, שאנכי מוסב על משה רבינו ע"ה, כלומר, צורתי תהיה תמיד נגד עיניכם. ודבר זה מביא ברכה, שאם תלמוד ממני לעבוד את השם יתי ולאהבה וליראה אותו, אז תצמח לכם מזה ברכה אמנם אם תחשבו בלבבכם שאין לכם קשר עם משה רבינו ע"ה, מאחר שמשה הוא איש האלוקים שורי בעולמות העליונים, והוא למעלה מהשגתינו, ואנחנו בני אדם בשר ודם פשוטים, אזי נגרם בכך היפוכה של ברכה ח"ו.

הספדו של משה רבינו

מצינו שאמרו חכמינו ז"ל בגמרא (סוטה דף י"ג ע"ב) בשעת פטירתו של משה רבינו ע"ה: "מלמד שהיה משה מוטל בכנפי שכינה, ומלאכי השרת אומרים: "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל" (דברים ל"ג כ"א) והקב"ה אומר: "מי יקום לי עם מרעים, מי יתיצב לי עם פועלי און" (תהלים צ"ד ט"ז), ושמואל אמר "מי כהחכם ומי יודע פשר דבר" (קהלת ח' א') ור' יוחנן אמר "והחכמה מאין תמצא" ורב נחמן אמר "וימת שם משה" (דברים ל"ד ה') סמליון אמר "וימת שם משה" ספרא רבא דישראל, ודברים אלו מכוונים כדברי הספד ושבח על משה, והפסוקים הללו מבטאים מעלותיו של משה רבינו עליו השלום".

תראה לפרש הדברים בדרך רמז, כי על הכתוב: "ויתא ראשי עם", שנאמר לפני: "צדקת ה' עשה וגו'" מפרש בתרגום יונתן שכשם שמשה רבינו הוציאם והביאם בעולם הזה, כך גם בעולם הבא לאחר פטירתו הוא שמוציאם ומביאם, ומוכח שזוכה לכך בגלל שעשה צדקת ה' ומשפטיו עם ישראל, והיינו כמו שאמר כ"ק מרן דודי זי"ע בשם כ"ק מרן אבי זקני זי"ע, שהצדיקים שעובדים את השם יתברך למעלה מכחות הגוף בעלמא הדין, מצויים הם גם בחיים חיותם בשני עולמות, ולפיכך אף לאחר פטירתם מן העולם יש להם עדיין שייכות עם העולם הזה, בבחינת: "אגורה באהלך עולמים" (תהלים ס"א ה'), ואת ועוד, שעל ידי שמניחים בעולם הזה תלמידים שאומרים דברי תורה בשמם ומתנהגים בדרך הקודש ששמעו ולמדו מרבותיהם, ממילא נשאר השייכות בין הרב והתלמיד לעולמים.

ונוכל לומר שזו היא הכוונה בפסוק: "ויתא ראשי עם" — גם לאחר פטירתו מן העולם כאמור, משום שבכל ימיו: "צדקת ה' עשה", שעבד את קונו יתי בשלימות היותר נעלה ונוסף על כך: "ומשפטיו עם ישראל", כי מאחר שלמד תורה עם תלמידים, הרי שגם לאחר פטירתו נותרו תלמידיו, הממשיכים את דרכו בעבודת השם יתברך והלומדים את תורתו ולפיכך: "ויתא ראשי עם", אף לעולם הבא הוא מוציאם ומביאם כמו שהיה בעולם הזה.

ונוכל להמליץ ג"כ על כ"ק מרן דודי זי"ע, שעבודתו בעולם הזה היה למעלה מכחות הגוף באהבה ויראה ודבקות בהשם יתברך, וגם כשר שמתו בגן עדן העליון יש לה שייכות עם עלמא הדין, כי צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל, שהניח תלמידים ותלמידי תלמידים הממשיכים את דרכו הקדושה.

עוד שם: והקב"ה אומר: "מי יקום לי עם מרעים, מי יתיצב לי עם פועלי און", והפירוש הפשוט הוא כי משה רבינו ע"ה גלתם במרעים ובפועלי האון, אך אפשר לרמוז גם כן על פי דברי כ"ק מרן אא"ז זי"ע שפירש את דברי הפסוק: "ועתה אם תשא חטאתם ואין אני מחני נא מספרך אשר כתבת", (שמות ל"ב), ובגמרא (ראש השנה דף ט"ז ע"ב) ילפינן מכאן שלושה ספרים נפתחים בראש השנה, כי משה רבינו ע"ה ביקש שרצונו להיות בספר אחד עם כל ישראל, ואם חס ושלום נגזר על ישראל כלי חלילה ולהכתב בספרן של רשעים, אין רצוני להיות לבד בספרן של צדיקים לחיים, ולכן: אם תשא חטאתם ותכתוב גם אותן בספרן של צדיקים לחיים, אזי מוטב, ואם לאו, איני רוצה להיות לבד בספרן של צדיקים, ולפיכך: מחני נא מספרך אשר כתבת ותכתוב אותי בספר אחד עם כל כלל ישראל, ומצינו עוד שאמרו חכמינו ז"ל (סוטה דף י"ד ע"א) על הכתוב: "לכן אחלק לו ברבים ואת עצומים יחלק שלל, תחת אשר הערה למות נפשו ואת פושעים נמנה והוא חטא רבים נשא וגו'" (ישעיה נ"ג י"ב), שמשה רבינו ע"ה היה תמיד כולל עצמו עם הרבים, והיה מונה את עצמו עם הפושעים, בכדי שיכופרו עוונותיהם — ועי"י והוא חטא רבים נשא.

ונוכל לומר שזה היה הספדו של הקב"ה עליו: "מי יקום לי עם מרעים, מי יתיצב לי עם פועלי האון", היינו, מי הוא זה שיש לו אותה מסירות נפש של משה רבינו ע"ה אשר היה מוכן עבור אהבת ישראל. להעמיד את עצמו בשורה אחת עם הרשעים, ולהימנות על קהל מרעים, בכדי להצילם — מי יקום לי עם מריעים, שכלל עצמו עמהם, וכן: מי יתיצב לי — למעני — עם פועלי און, שהיה מוכן להיות כלול עם אלו שפועלים און, וכך היה גם כן כ"ק מרן דודי זי"ע שבערה בו אהבת ישראל במסירות נפש ממש, והיה קורא לכל אחד ואחד תמיד בשם צדיק, והיה תמיד מלמד זכות עליהם.

ושמואל אמר מי כהחכם ומי יודע פשר דבר, והכוונה הוא על פי מה שמצינו שאמרו חכמינו ז"ל (שבת דף פ"ט ע"א) שאמר הקב"ה ליצחק אבינו בניך חטאו לי, אמר לפניו רבונו של עולם בני הם ולא בניך, בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם (שמות ד') בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך, ועוד כמה חטאו: כמה שנותיו של אדם שבעים שנה, דל כ' דלא ענשת עלייהו פשו להו נ', דל כ"ה דלילותא פשו להו כ"ה, דל תרתי סרי ופלגא דצלויי ומיכל ודביה"כ פשו להו תרתי סרי ופלגא, אם אתה סובל את כולם מוטב, ואם לאו פלגא עלי ופלגא עלך, תראה הכוונה שיצחק אבינו ע"ה קיבל עליו יסורים עבור כלל ישראל, ובזה עשה פשרה בין ישראל ואביהם שבשמים. וזה הוא שאמרו חכמינו ז"ל על משה רבינו ע"ה: מי כהחכם ומי יודע פשר דבר, שבחכמתו עשה פשרה בין הקב"ה ובין ישראל, בזה שקיבל עליו יסורים למענם, פלגא עלי ופלגא עלך, וכן נוכל להמליץ על כ"ק מרן דודי זי"ע שידוע שהוא היה סובל ומדוכא ביסורין למען כלל ישראל, וכ"ק מרן אא"ז זי"ע אמר עליו בצעירותו שעי"י היסורים שכ"ק דודי ז"ל סובל ינצלו הרבה יהודים מיסורים, ועליו נוכל להמליץ: מי כהחכם ומי יודע פשר דבר — שעשה פשרה בין ישראל לאביהם שבשמים.

ור' יוחנן אמר: "והחכמה מאין תמצא", בהקדם פירושו של הנועם אלימלך הק' למשנה (אבות א' א') "משה קיבל תורה מסיני", כי מה שזכה משה רבינו ע"ה לקבל את התורה הק', היה הכל בגלל גודל ענוותנותו, שהנמיך את עצמו דוגמת הר סיני שהיה נמוך מכל ההרים, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל (סוטה דף ה' ע"א) "לעולם ילמוד אדם מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל ההרים וגבעות, והשרה שכינתו על הר סיני, וזה משה קיבל תורה מסיני, בגלל שלמד עצמו מהר סיני להיות עניו.

וזה הוא הכוונה: "והחכמה מאין תמצא". שאי אפשר לזכות בחכמה, רק על ידי ענוה, שהרי כל המתייהר חכמתו מסתלקת ממנו (פסחים דף ס"ו ע"ב) ורק מי שהוא בעיניו בבחינת אין, זוכה לחכמה, כמו שאמר ר' יוחנן עצמו בפסוק זה: "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממשים עצמו כמי שאינו" (סוטה דף כ"א ע"ב).

וסיום הכתוב הוא: ואי זה מקום בינה, והכוונה הוא על פי שאמר כ"ק מרן דודי זי"ע רמז על כך שאמות הארון היו שבורות: אמה וחצי, אמתיים וחצי, ולא כן בשאר כלים כי ידוע הסיפור שכ"ק מרן אא"ז זי"ע זכה פעם להשגה גדולה ביותר, ואמר אחר כך שיותר ממה שנהנה ממה שהשיג בעצם, נהנה מזה שנתוודע עתה שיש מה להשיג יותר ויותר ולכן היו אמות הארון שבורות, לרמז שידע האדם שלא הגיע לשלימות ויש עוד ועוד מה שעדיין לא השיג.

ומצינו בגמרא (ראש השנה דף כ"א ע"ב) "חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולם ניתנו למשה חסר אחד", והנה משה רבינו ע"ה השתוקק כל ימיו להשיג שער הזה שלא ניתן לו, וזה שנאמר: ואי זה מקום בינה, וכך גם היה כ"ק מרן דודי זי"ע, שידוע ומפורסם גודל ענוותנותו, שהחזיק עצמו שהוא יותר קטן אפילו מהקטן שבישראל.

הרב נחמן אמר: "וימת שם משה עבד ה'", ואפשר לפרש על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות דף ל"ד ע"ב) שר' חנינא בן דוסא הלך ללמוד אצל ר' יוחנן בן זכאי, וחלה בנו של ר' יוחנן בן זכאי, א"ל חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה, והניח ראשו בין ברכיו וביקש עליו רחמים, וחיה. אמר ר' יוחנן בן זכאי אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו לא היו משגיחים עליו, א"ל אשתו, וכי חנינא גדול ממך, אמר לה לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך, ואני דומה כשר לפני המלך.

וקשה שהרי יש בכלל מאתים מנה, ואם עבד הוא חשוב, הרי כל שכן שהשר הוא הרבה יותר חשוב, אך הענין הוא על פי מה שאמר כ"ק מרן דודי זי"ע בשם רבי יוסף סמיגא ז"ל שהצדיקים שעובדים את השי"ת באמונה פשוטה, יש להם כח בתפלתם, יותר מהצדיקים העובדים את השי"ת בדרך מחקר ושכליות, והביאור הוא על פי דרך שמביא הבני יששכר (מאמרי ראש השנה) בשם הרבי ר' זושא ז"ל על הפסוק: "תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב" (תהלים פ"א, ד' ה') דהנה מלך במשפט יעמיד ארץ, ואם חס ושלום בני ישראל אינם זכאים בדין, והקב"ה רוצה לזכות את ישראל, על כן נתן להם הקב"ה את מצות שופר שהוא חוק בלי טעם, ועל ידי שהם עושים ומקיימים מצוות בלי טעם, על ידי זה הקב"ה גם כן מזכה אותם בדין במשפט, כנגד מדה נגד מדה, ככו שמקיימים מצוות בתורת חוק בלי טעם, כן ראויים הם לזכותם בלי טעם.

ובזה יובן ההבדל שבין השר להעבד, כי בעוד השר מכיר את נימוקיו של המלך וטעמיו לכל חוק וחוק שהוא מחוקק, מאחר שהמלך מתייעץ עם השר בכל ענין הנוגע לטובת המדינה, הרי העבד עושה רצון המלך אך ורק מתוך קבלת עול מלכותו, ללא כל ידיעת והבנת טעמיו ונימוקיו.

וזה שאמר ר' יוחנן בן זכאי שהוא כשר לפני המלך, היינו שיש לו השגה בטעמי המצוות כדרך שר שיודע טעמן, של כל גזירות המלך, ואילו ר' חנינא בן דוסא הוא בבחינת עבד לפני המלך, שאין לו השגה כל כך גדולה בטעמי המצוות, אלא עושה את רצון קונו בפשטות ובתמימות, ומתוך אמונה פשוטה, והרי כבר ידענו כי זה שעובד את השם יתי באמונה פשוטה, יש לו כח התפלה יותר מזה שעובד את קונו באמצעות השכל והחקירות, לפיכך אמר ר' יוחנן בן זכאי, שכחו של ר' חנינא בן דוסא בתפלה הוא יותר חזק מכוחו הוא, מאחר שר' חנינא בן דוסא הוא כעבד לפני המלך, המקיים גזירותיו בתמימות מבלי שישיג את טעמן. ולפיכך תפלתו יותר מקובלת.

והנה משה רבינו ע"ה עמד בתפלה ובתחנון אל השם יתי שיזכה ליכנס לארץ הקודש, ומסתברא שאילו היה יודע טעמו של הקב"ה, בענין זה שמשה רבינו ע"ה לא יכנס לארץ ישראל, בוודאי שלא היה מתחנן כלל, נמצא שמשה רבינו ע"ה היה בענין זה בבחינת עבד לפני המלך, ועשה רצונו יתברך, מבלי שידע ויבין טעם גזירה זו.

וזה שפירש האבן עזרא על הפסוק: "וימת שם משה עבד ה'", שאפילו במותו עשה מה שציוהו כעבד, היינו כאמור שבדבר זה היה משה רבינו ע"ה בבחינת עבד, שעושה את רצון קונו ללא שום נימוק וטעם, אלא אך ורק משום שכך הוא רצון וגזירת המלך, וזו היתה כונת ר' נחמן: וימת שם משה עבד ה', שמיתתו היתה בבחינת עבד ולא בבחינת שר.

וכמו כן ידועה הנהגתו של כ"ק מרן דודי זי"ע שהיה רגיל לומר בתורתו שצריכים לעבוד את הקב"ה באמונה פשוטה ולא על ידי חקירה, וכך היה נוהג לומר בכל דבר: אבי ז"ל אמר כך, אבי ז"ל עשה כך, כחוק בלי טעם, רק בתורת גזירת כיבוד אב, והרי אותו צדיק שעושה רצונו יתברך שמו בבחינת חוק יש לו כח גדול בתפלה, וכמו שראינו בעינינו אצלו שתפלתו הקדושה עשתה פירות, וידוע ומפורסם הדבר לכל.

סמליון אמר: "וימת שם משה ספרא רבא דישראל", תראה לפרש על פי מה שכתוב בספרי דרוש לפרש את דברי חז"ל בגמרא (ראש השנה דף כ"א ע"ב) על הפסוק: "ביקש קהלת למצוא דברי חפץ" (קהלת י"ב י') ביקש קהלת להיות כמשה, יצתה בת קול ואמרה לו: "וכתוב יושר דברי אמת" (שם), ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, והכוונה הוא על פי מה שכתוב בספרים הקדושים על הפסוק: "ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים" (דברים ד' ח) שיש צדיקים שהם בבחינת חוק, ויש צדיקים שהם בבחינת משפט, כלומר קיימים צדיקים שרואים אצלם דיבורים ומעשים שקשה להבין אותם. על דרך שפירש הרבי ר' ברוך זי"ע את הכתוב: "ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל ויאמר דוד" (דברי הימים א' כ"ט) שבאמת דוד המלך ע"ה בירך את השם יתי, אך לעיני כל הקהל: ויאמר דוד, היה נראה כאילו הוא מדבר דברים בעלמא.

ומצינו שאמרו חכמינו ז"ל בגמרא (סוכה דף כ"א ע"ב) "שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד", והנה הנהגתו של משה רבינו ע"ה היתה גלויה ומובנת לכל, כי כל הנהגתו היתה תורה, וכמו שמבואר באור החיים הק' ויש אלה הדברים ע"ש על כן זכה משה שחמשה חומשי תורה אף שנגנזים בו כל הפרד"ס, אולם אין מקרא יוצא מידי פשוטו וגם תינוק בן חמש למקרא לומד תורה הק' ומבין אותה כפי השגתו, אם כי עדיין אין לו ידיעה והשגה בתוכיותה פנימיותה וסודותיה, וברזים הגנוזים בה, וגם מה שהתינוק מצפצף כפיו הוא תורת אמת.

לעומת זאת שלמה המלך ע"ה היה כל דברי חכמתו בבחינת משל תמשל כמו במשלי קהלת שיר השירים, שבפשטות קשה לרדת להבנת הדברים ורק אם יתבונן האדם בשום שכל והעמק דבר, יוכל לרדת לסוף דעתו, ולהבין עומק כוונתו וכן מעשיו היו בבחינת סתרי תורה שאינם מובנים לכל.

והוא מה שפירש הרבי ר' אלימלך זי"ע מה שאמרו חכמינו ז"ל (ספרי מטות ב' והובא ברש"י ז"ל) כל הנביאים נתנבאו בכה, מוסיף עליהם משה שהתנבא בזה הדבר, כלומר, נבואת משה רבינו ע"ה היתה כמפה הפרוסה שכל אחד ואחד יכול להבין אותה, ולכן היא נקראת בשם: זה הדבר, המורה על דבר ברור ומובן.

וזה שאמרו: בקש קהלת להיות כמשה, כלומר, שלמה המלך ע"ה ביקש שיוכלו להבין את דבריו בפשטות גם את המשל, כשם שמבינים את תורת משה, ועל כך יצתה בת קול ואמרה: וכתוב יושר דברי אמת, כי תורתו של משה רבינו ע"ה היא רק בבחינת יושר דברי אמת, שגם היושר דברים אמתיים הם — ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, משום שרק נבואת משה רבינו ע"ה היה בזה הדבר, שהוא בחינת דבר הברור ומוכן לכול, וזה הוא הכוונה בדברי סמליון: ספרא רבא דישראל, שרק משה רבינו ע"ה בכחו הגדול, השיג מעלה זו, שעליה נאמר, ספרא רבא דישראל, שדבריו יהיו שוים לכל נפש כקטן כגדול.

וכן נוכל להמליץ על כ"ק מרן דודי זי"ע, שכל דיבוריו הקדושים היו תורה, וכל הנהגתו היתה תורה שלימה, ואם כי בוודאי היו בהם עמקות רבה שלאו כל מוחא סביל דא, אך היו גם מובנים בפשטות בבחינת: וכתוב יושר דברי אמת.

ממשיך השושלת כקש"ת האדמו"ר שליט"א מבעלזא בסעודת ההילולא

למען ירבו ימיכם וימי בניכם

ואלה הדברים האחרונים שדבר בקדשו לפני בני ישראל

כרגיל נשא מרן הקדוש מדברותיו הקדושים בעת עריכת השולחן הטהור אשר לפני ה'. ובשבת קודש פ' עקב, יום לפני הסתלקותו לשמי רום, כה היו דבריו הק' שהיו כעין צוואה בנוגע לחינוך הבנים על טהרת הקודש משאת נפשו הק' כל הימים.

בתחילת דבריו אמר בשם אביו הקדוש מרן מהרי"ד זי"ע:

הכתוב אומר: "כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה" (קהלת ט') אמר מרן מהרי"ד זי"ע שפסוק זה האומר כי אין דעת וחכמה לאחר שהולכים לשאול — לאחר הפטירה — מדובר רק באנשים שלא השאירו בנים ותלמידים בעולם הזה, הם נקראים בחינת "עומדים" בעולם העליון, דבכר אינם יכולים להתעלות יותר דשם אין מעשים וזכיות, אולם אלו שהשאירו במותם בנים ותלמידים ההולכים בדרך אבותם ובדרך־רבם, ודברי תורתם שגור בפיהם וכל אורח חייהם הוא בדרך שהשרישו בהם אביהם ורבם, הרי גם בשאול הם חיים, כי זכרם ותורתם חי לעד, ועל ידי תורת ממשיכי דרכם אף הם מתעלים בעלמא דקשוט והם נקראים בחינת "הולכים" בעולם העליון...

לאחר מכן ביאר מרן הקדוש על דרך רמז את הפסוק: "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ".

הוא אמר: הפסוק מרמז כאן שאם ילכו בניכם בדרך אבות בדרך התורה והיראה, אז ימי "השמים" של האבות יהיו כמו על "הארץ", שאפילו בעת יהיו בשמים, נחשב להם כאילו חיים על האדמה.

ורבינו הקדוש הדגיש וסיים דבריו הקדושים: "על ידי חינוך הבנים לתורה וליהדות נחשבים ההורים בעלמא דקשוט כאילו חיים הם עדיין ועל ידי בן עלים ונתעלים הם אף למעלה..."

הק' מוהר"א בשולחן, זמן קצר לאחר הגיעו ארצה מימינו אחיו הרה"ק מבילגוריא זצ"ל

הרב י. בן אהרן

רעיא מהימנא

אחת מנפלאות ההנהגת עולמו של הקדוש ברוך הוא היתה כה מנהיגותו של קדוש ה' מכובד אהרן קדוש ה' מבעלזא זי"ע זצ"ל. חידה נשגבה ונעלמה מבינת אנוש.

הוא הגבר אשר לא היה לו עם עניני העולם הזה ולא כלום, והתקדש בקדושה של מעלה כחד מהשרפים — ירד לסוף דעתו של כל אחד ואחד אף מפחותי העם וניהל את עדת ישראל בתבונה ובחכמה, הגם שהיה נעלה מבינת אנוש, נעלה מכל מחשבות בני דורו. גבוה שמים מארץ כן גבהו מחשבותיו ממחשבות בני אדם עלי חלד.

בלבוש גופני התהלך לו השרף עלי אדמות כשגופו ואבריו אינם אלא כלי להחזיק את נשמתו הקדושה בכלל מובבה של המילה, אכילתו וכל עניני גופו היו עבודת הקודש כדוגמת תורה ומצוות. בשעת אכילתו ראוהו הכל כיצד מופשט הוא מגשמיות ודבוק בבוראו יתי"ש. אותה דבקות ואותה התפשטות הגשמיות שנראתה על פניו בעת התפילה ועבודות הקודש היתה ג"כ ניכרת עליו בעת אכלו ומשקהו. כדברי הרמח"ל ז"ל בספר מסילת ישרים: "הקדוש הדבק תמיד לאלקיו, ונפשו מתהלכת בין המושכלות האמיתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו כאילו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים עודנו פה בעולם הזה. והנה איש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן, כמקדש וכמזבח... כי השכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש. ומעתה המאכל שהם אוכלים הוא כקרבן שעולה על גבי האישים... וישכין הבורא את שמו עליו כמו שעושה לכל קדושיו ואז יהיה כמלאך ה' ממש וכל מעשיו אפילו השפלים והגשמיים כקרבנות ועבודות"...

ואמנם כן. בעת טועמו את האוכל שהוגש לפניו ראו עליו את הדבקות וההתלהבות דקדושה כעבודת הקרבנות ופניו זהרו באור יקרות — עודנו פה בעולם הזה ומתהלך לפני ה' בארצות החיים — — —

ברם, כל אלו לא היו בהם מכדי להרחיקו מחברת בני אדם ולהתבודד בינו לבין קונו ולהתעלות במדרגותיו. אדרבא כאן נערך הפלא הגדול של כח הנהגתו, שאם כי היה מוכן בתכלית היזכוך, קדוש וטהור בכל מיני קדושה וטהרה אשר ראשו מגיע השמימה — גם מוצב ארצה, יד ועסק לו עם מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש. האדם הגדול בענקים ירד אל נמוכי קומה והדריכם והדיגם צעד אחרי צעד, שעל אחר שעל, בבחינת וירד משה מן ההר אל העם.

* * *

ראה הקדוש ברוך הוא צדיקים שהם מועטים עמד ושתלם בכל דור — חסד עשה הקב"ה עם בניו שגם בדור יתום שלא זכה לגדל מקרבו צדיק ומנהיג לפי המידה — הוריד להם צדיק מדורות קדם למען לא תהא עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה, ואם כי אינו משתייך לדור אעפ"כ שתלו הקב"ה בדור השפל — לא לתיתם עמוד לפניו כל צדיקי וגאוני הדור ללא הבדל חוג ועדה הכניעו עצמם לפניו ועמדו לפניו כעבדי לפני מריהו — כל מי שעינים לו ידע והבין כי קדוש ה' רבינו הקדוש זי"ע לא השתייך כלל לבני דורנו, אלא תקפו וכחו, וגודל קדושתו מימי קדם, והקב"ה שתלו בדור זה לדעת את צאן עמו.

בשר חי אל תקופת קדומים זוהרת היה רבינו הקדוש ואף זאת מחסד השי"ת עלינו שחמל על דור יתום אשר, בהלוכותיו והנהגותיו הקדושות והנוראות זכינו לטעום מעט מעט מהתקופה בה זרחה שמשו של אור ישראל וקדושו מייסד תורת החסידות, הבעל שם טוב הקדוש זי"ע.

דורנו, דור עני, הסתרה שבתוך הסתרה, לא זכה למראה עינים אלא למשמע אוזניו. אבותינו מימי קדם סיפרו לנו מאורחותיהם של צדיקים, מדרכם הקדושה והנוראה של רבותינו. מאורי עולם. שהיו כל כולם שלהבת אש קודש לאביהם שבשמים, ובאזנינו שמענו מהאותות והמופתים שפעלו בקרב הארץ לשנות הטבע ולשדד מערכות שמים בכחם ובגבורתם לטובת עם ישראל, בבחינת צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים.

אולם לא לגברי נתגבו העינים: מי שזוכה לקרבתו של אותו צדיק רבינו זי"ע ראה בעיני שכלו מעט מזעיר דרך חרכי חומת ההסתרה מהנשמע על צדיקים מימי קדם, העינים נפתחו וראו מראות אלוקים ממה שהיה לפנים בישראל בימי מלכותם של רבותינו הקדושים, החוסים בצלם של הבעש"ט הק' זי"ע ותלמידו הגדול המגיד ממעזריטש זי"ע ועכי'.

אכן, ראה הקב"ה צדיקים שהם מועטים עמד ושתלן בכל דור. וגם דורנו זכה לאחד מהצדיקים המועטים — — —

* * *

בימי מלכותו והנהגתו ראה מרן בעני עמו. תקופות קשות עברו על עם השם, החל במלחמת העולם הראשונה, שהיו לה השלכות חמורות לחרבן קהילות ישראל מבחינת ההתבצרות הרוחנית, וכלה בשואה האיומה בימי מלחמת העולם השניה, בה היתה השמדה רוחנית ופיזית. של רוב בנינו ומנינו של עם ישראל.

עין בעין ראו הכל כיצד נשתל מלאך מושיע זה בימי הרס עולם אלו, להחיות עם רב, כי למחיה נשלח לשארית ישראל לשקם, להקים ולבנות דורות שלמים ההולכים בתורת ה', ולעומת זאת, להרוס, לנתוץ ולהאביד את המחבלים בכרם ה' צבקות אשר כאלו לא חסרו בימי הנהגתו.

החילת הנהגתו של מרן היתה בשנת תרפ"ז. הימים ההם ימים של חדלון ושממון רוחני לאחר התפוררות הקהילות ברחבי גאליציה עקב מלחמת העולם הראשונה. המתים המתים על רבניהם ואדמו"ריהם יצאו את גאליציה למצוא להם מקום מפלט מחמת המלחמה, שהגיעה עד שערי ארצם. בשנת תרפ"ב, עם שקוט הארץ מתרועות המלחמה התלו שארית הפליטה לשוב אל בתיהם אשר בכל ערי גאליציה. בכל פינה ופינה ניכר היטב ההרס והחורבן הרוחני. כ"ק מרן, ראש גולת אריאל רשכבה"ג רבי ישכר דוב זי"ע מבעלזא שאף הוא שב אל העיירה בעלזא לחדש את המלוכה לאחר שעזבה את פרוץ המלחמה. היהודים שיצאו לקראתו אל תחנות היהודים שיצאו לקראתו על תחנות הרכבה בכל מקום בואו, אין כיד שוואר גזעוואראץ פאר די אירנג־ לבראה השינוי הנורא שחל ביהודים אלה במשך שנות המלחמה. תולעת ההשכלה הארורה והציונות כבר כרסמה בהם ותשתה שמות בחלקים גדולים של היהדות.

לא עברו ימים רבים ומרן הקדוש מהרי"ד זי"ע נסתלק לגנזי מרומים. רבינו הקדוש שידע היטב עבור מה נשלח מן השמים והעבודה הרבה המוטלת עתה על כתפו בשיקום ההריסות — נאנח מרות וזעק בעת הלוית אביו הקדוש: "אבי אבי איזה דור השארת עלי"?

ואכן חפץ ה' בידו הצליח, להקים את חומת בת ציון ההרוסה. קהילות ישראל הוקמו מחדש ושוב נשמע קול התורה והחסידות בערי גאליציה, ועם ישראל חזר לתפארתו הקדומה. עד ימי מלחמת עולם השניה שאז עלה הכורת והשליך משמים ארץ תפארת ישראל, בהשמדת רוב מנינו ובנינו של עם ישראל.

שוב נטל על עצמו מרן הקדוש את עבודת השיקום והבנין. וכאן ראו הכל את חסדי השי"ת המרובים אשר הרחיב לעמו בצר, והשאיר לפליטה לחיים בנסים תסי נסים גלויים ונסתרים את רבינו הקדוש ואתו עמו אחיו הגאון והצדיק הקדוש רבי מרדכי מבילגוריא זי"ע אשר יחד הקימו את ההריסות בבנין ושיקום והרבות עולם בהקמת עולה של תורה וביצור חומת היהדות למען שארית הפליטה.

לאורך שתי תקופות חורבן אלו היי רבינו תיוות בחכמה אלקית, כחוד מקמאי. את ספינת ישראל בין גלים סוערים והובילה לחוף מבטחים, עד עבור תקופת השיקום מסיום חורבן השואה שאז תם תפקידו עלי אדמות, ונתבקש לישיבה של מעלה.

* * *

במשך תקופת הנהגתו התגלה מרן כמנהיג ומורה דרך בחוסר עליון. עם היותו מנותק ופרוש לגמרי מחיזו דהאי עלמא — ירד אל פחותי העם והורם והדריכם בעצתו אמונה, ובישועתו לכל נצרך בין בגשמיות ובעיקר ברוחניות. ושמע אל סבלותם. וכאן נתגלתה ביותר שאת מידת הענוותנות הגדולה שהשליך נפשו מנגד למען ישראל וקיבל ע"ע יסורים וסיגופים נוראים עבור עם ישראל אשר כל מיני חולי ומדוה ויסורים באו עליו עד שאמר פעם: "גם לבן נח אסור לאחל יסורים כשלי... כי אם לעמלקים"!

ואמנם, עם גודל מידת הענוותנו לא חשך שבטו מלהכות בקדקדם של רשעים וכל מיני מתחדשים. וכארייה דבי עילאה לחם נגדם וגדר גדר ועמד בפרץ, ובמיוחד ראה משאת נפשו את החינוך הטהור של ילדי ישראל העזובה להמשך רציפות הדורות. לבל יסטו כמלוא נימה מדרך אבותינו ורבותינו הק' ועל זאת חירף נפשו ולחם במלוא עוזו. לא חשך על כוחו וזמנו היקר. כיתת רגליו ממקום למקום ומעיר לעיר. לייסד תלמודי תורה לילדי ישראל לעשות נפשות לאביו שבשמים. כי זה היה כל חפצו להקים דורות ישרים לה' ולתורתו. וכפי שמרגלא בפומיה: "מען דארף צו גרייטין א דור מען זאל זיך נישט דארפן שעמען מיט די אקעגין גייך משיחן בב"א..."!

בשנים מועטות שלאחר הנהגתו כבר הוכר בתפוצות ישראל כגאון וקדוש וכאיש אשר רוח אלקים בו. וכולם הריצו אליו שאלותיהם הרוחניות והגשמיות בין בעניני הכלל ובין בעניני הפרט. והכל נתהך ע"י מוצא פיו. ביכיד נתוספו ספסלי ביהמ"ד בכל מקומות הנהגתו. עין בעין ראו הכל איך שבעלזא היא אבן שואבת לכל מבקש ה'. אשר ממנה נמשכים מעינות תורה וחסידות לכל רחבי העולם. גם כאן בארץ הקודש הקים רבינו הקדוש ייסד וטיפח דור חדש של תורה וחסידות לכל רחבי העולם, ולמרות שהתהלך כחוד משרפי מעלה גבוה מעל גבוה מבינת אנוש, ירד אל העם וקירבם והתעניין בכל דבר כקטן כגדול אם זה הקמת ת"ת, קירוב נשמות תועות. עניני חסד, הנהגות קהילות ותקנות רבנים ומנהיגים. לכל בעיות אלו אשר

(המשך בעמוד י"ד)

המודיע

هكذا من الأصل

מרן הק' רבינו אהרן רוקח זצללה"ה - האדמו"ר מבעלזא - שלושים שנה להסתלקותו

בצלאל לנדוי

איש אלוקים

שלושים שנה עברו מאז עבר כ"ק מרן הרב הקדוש קדושת אהרן זי"ע מעולם הזה לעולם שכולו טוב. נדמה לנו שרק זה עתה הסתר פני בימותינו. רק זה עתה זכינו ליהנות מאורו, שכן גם בעודנו עמנו היה נעלה מאתנו, גם כאשר התהלך עלי אדמות, הרי למעשה היה נעלה מכל ענייני העולם הזה, כל היותו בעולמנו היה רק למעננו, להורות לנו דרכי אמונה ודרכי עבודת ה', ובקיצור "לחיותנו כהיום הזה".

"מחציו ולמטה — איש, מחציו ולמעלה — אלקים" עם כל הסתייגותנו מהתיאורים ומהנסיונות להשוות בין בני הדורות האחרונים לבין דורות ראשונים כמלאכים, נדמה לנו שכ"ק מרן היה בין האחרונים שניתן להכיר לגביהם, בדרך משל כמובן, את דברי המדרש על הפסוק "וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים" מהו איש האלקים אמר ר' אבין מחציו ולמטה איש, מחציו ולמעלה האלקים" (דברים רבה פי"א סי' ד), על יסוד המובא בזוהר הקדוש "אתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא".

זכינו אנו, בדורנו, לראות אותו ולקבל מושג לפחות מה פירושו של "איש האלוקים", ועוד בשנות נעוריו אמר עליו אביו מהרי"ד "ער איז אהימעל מענטש" כולו אלקות מחציו ולמעלה אלקים. כולו שמימי, אינו אוכל ואינו שותה, אינו ישן, עד שהרופאים מתפלאים מהיכן צדיק זה חי. עשרים וארבע שעות ביממה דבוק הוא בה'. הסובבים אותו מרגישים זאת הם רואים שרק גופו שוכן בתוכנו, אבל בעצם כל כולו מרחף בעולמות עליונים. אינו מסיח דעתו, אפי' רגע כמימרא, מקודשה קנו, מקדש ומטהר עצמו בשרפי מעלה.

ובכל זאת, למרבה הפלא "מחציו ולמטה איש" עם כל התבודדותו ודבקותו בבוראו, יודע הוא מכל הנעשה בעולם הזה. את עדתו מדריך הוא כתבנה וכזוכמה, וכך הנהיג את בני עדתו כשלושים שנה, ולא היו אלו שנים רגילות כל עיקר.

את הפסוק הנאמר על אברהם אבינו (בראשית י"ח) "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", היה ה"חתם סופר" מפרש אילו היה אברהם אבינו פורש מן העולם הזה והיה מבודד עצמו מכל האנשים, יתכן שהיה מגיע למדרגה גדולה ממה שהיה לו, אלא מלאכים יש לו להקב"ה בעולמו די והותר. רצונו של הקב"ה הוא בצדיק שאינו מבודד עצמו מאנשים אלא מלמד הוא את רצונו של הקב"ה, הוא כצדיק שאינו מבודד עצמו מאנשים, אלא מלמד הוא את בני דורו ללכת בדרכי ה' ולעבדו בלבב שלם, אברהם אבינו היה דבוק בה' בכל לבו ובאותה שעה הוא עוסק להכניס בני דורו תחת כנפי השכינה, והקב"ה סיפר שבחו "ידעתיו" — לשון חיבה, "למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו" ואימרה זו ניתן להמשיך על רבינו כ"ק קדושת אהרן זי"ע, שמיום עמדו על דעתו שהיה דבוק בה' ופירש מכל עניני גשמיות והיה עוסק בצרכי בני ישראל ללמדם תורת ה', מוריד את עצמו לעסוק בצרכי צבור ולהנהותם בדרך אשר ילכו בה.

יש בידי כותב הטורים חומר להשלמת דמותו המופלאה של כ"ק מהר"א אך לפי שעה נציין את הספר "ליקוטי אברהם", שהופיע לאור זה עתה, והוא כולל "חידושים מן התורה והש"ס, דברי חסידות וסיפורי צדיקים, להרה"ח רבי אברהם מהודר (מאוער) וכאמור בהקדמה "יקרה אהבת בעלזא בעצמותיו וכשהגיע לארץ ישראל לפני כחמישים ושתים שנה בפקודת האדמו"ר נשא את דגל בעלזא ברמה, ועשה רבות להפצת חסידות בעלזא.

בספר כלולים מסורות מופלאות, בחלקם הגדול הועלו לראשונה על הכתב ובין היתר הוא מוסר מפי הגביר ר' דוד שרייבר, נשיא כולל באליציה ששמע מפי כ"ק מהרי"ד מבעלזא, שאמר לו מפה לאוזן את שורש נשמתו הגדולה של בנו מהר"א, שאפילו מי שחושב שמכיר אותו במדרגותיו טועה הוא, כי הוא הצנע לכת, אך "הדברים לא ניתנו להיגלות אלא מפה לאוזן".

עוד בהיותו ילד העמיד אותו זקנו מהר"ש על יעודו ותפקידו. שנים בהן היה רגיל להמצא לעתים קרובות בחדר זקנו בשעה שהחסידים נכנסו אליו עם "פתקאות". באחד הימים כאשר הילד אהרן נדחס ניגש אליו זקנו והעיר אותו "עוד תצטרך להיות ער במשך לילות רבים כדי להאזין לצרותיהם של ישראל ולהשתתף בצערם", — הסביר לו — רצוי איפוא כי תתרגל לכך כבר מעתה".

אביו מהרי"ד היה אומר "העולם סבורים שקראתי לבני בשם אהרן על שם זקנו הרה"ק ר' אהרן מטשרנוביל בגלל קרבת המשפחה שבינינו. אולם טעות בידם. קראתי לו אהרן על שם הרה"ק ר' אהרן מקרלין, שקיבל על עצמו צרות שמיועדות לחול על ישראל, ואף בני עתיד לקבל על עצמו צרות העתידות לבוא ח"ו על ישראל.

בשנת תרפ"ו, לאחר פטירתו של אביו כ"ק מהרי"ד, הפצירו בו ראשי החסידים ליטול על עצמו את ההנהגה, הוא לא ראה את עצמו ראוי לכך, ורק לאחר הפצרות מרובות נענה להם. עם התמנותו למלא מקום אביו המשיכו רבבות החסידים ברחבי גליציה והונגריה לנסוע לבעלזא כמו בימי אביו, ואף הוא נטל על עצמו את סבלותיהם ולא חדל מהתפלל להקלת מצוקותיהם ותחלואיהם.

משקיבל עליו את משא הציבור, הנהיג את נשיאותו ברמה להעלות אחריו בכל כחו את השומעים לקולו "חסיד בעלזא — טפן — חייב לשמש כמופת וכדוגמא להליכותו של חסיד בכל מעשיו. הליכותיו ואף במחשבותיו, ולקדש גם את עניניו הגשמיים כגון אכילה ושתיה ויתר צרכיו ההכרחיים.

המלמד את שומרי האמונים

המושג צדיק הדור בתורת החסידות, אינו בא רק להעלות את מנהיג הדור מעל כל מושגינו, להיפך הוא בא לקרב אותו אל כולנו, אפילו אל הפחות שבפחותים, צדיק הדור, נטל על עצמו את כל העיניינים של הדור, אף התחייב לפזר אהבה לכל הזקוק לה, אהבה במידה במשקל, לפי כח קבלתו של כל איש ואיש. כ"ק רבינו מהר"א היה האחרון, שליכד סביבו את כל שומרי האמונים. הוא היה היחידי שכל העולם היהודי הכתיר לאדמו"ר חסידיו ולא רק לחסידיו. אלא לכל החסידים ולכל המתנגדים, הוא היה קדוש נערץ ע"י כולם, משום שכולם ראו בו את הלהבה האחרונה שלהטה עדיין בדורנו הצונן, הלהבה שהיה בכוחה להלהיב רבבות לקרבן לאבינו שבשמים.

הנהגה חדשה הנהיג רבינו בבעלז, למעלה מן המקום ולמעלה מן הזמן, ולא כל אחד יכול היה להתלוות אליו, אולם למרות זאת נמשכו אליו המונים ברובם הגדול להתבשם מדרכי הנהגתו ומיעוטם להשיח לפניו את סבלם ומכאוביהם, ולהתברך ממנו כפקודת ישועה ורחמים משמי מרום.

בהלווייתו של מרן זי"ע ברחוב יפו בירושלים

גם לפני כך היה נעלה מכל עסקי העולם הזה, אולם, דווקא לאחר שנטל על עצמו את ההנהגה התבודד עוד יותר בחדרו בלמוד התורה ובעבודת ה', עד שזכות גדולה היתה לאיש להכנס לקודש פנימה לדקות ספורות, לקבל את ברכתו, עצתו והדרכתו.

כייהודה של שושלת בעלזא, שאדמו"ריה שמשו גם כרבני העיר, כיהן רבינו בעקבות אבותיו הקדושים, גם כרבה של בעלז. היות וזמנו לא הורשה לו לטפל אישית בכל בעיות הכשרות, נתמנו לידו שני דיינים, אשר פסקו את השאלות השוטפות שהתעוררו בעיר, אך השאלות הקשות והחמורות הובאו ע"י הדיינים להכרעתו של רבינו.

מיום עמדו על דעתו עד יומו האחרון לא שינה מדרכו הקדושה והמופלאה. כשם שבשנות נעוריו היה שרוי בתענית כל הימים והלילות, לבד מטעימת פורתא בשעה מאוחרת בערב, ולעתים קודם עלות השחר, כך נהג עד אחרית ימיו. כמעט כל שעות היממה עסק היה בתורה ובתפלה, וגם בשעתיים שנראה כישן במטתו, דהיינו בשעות 7-5 בערך בבוקר, היה מתעורר באמצע שנתו, נוטל ידיו, מסתובב בחדרו ומרחש בשפתיו הקדושים וכך נהג כל ימות השבוע.

מי שהתבונן בסדר עבודתו של רבינו הקדוש, ועד כמה שמסוגל היה להתבונן, ראה שכולו היה רק רוחניות. כל כולו היה קודש לתורה ועבודה. לגבי הזמנים של יום ולילה לא למענו נוצרו, כי הרי מה נפקא מינה, גם היום וגם הלילה נוצרו אך ורק לעבודת ה' וללמוד התורה, מה זה משנה אם עכשיו יום או לילה, אם אין צורך לאכול או לישון, ולא בכדי אמרו רופאיו במשך כל שנות חייו, כי בדרך הטבע אינם יודעים כיצד איש כזה מסוגל לחיות.

רבינו החל לנהוג בדרכו המופלאה, עוד בהיותו צעיר לימים, עד כדי כך שהרופאים התלוננו באזני אביו, שלא תהא לו כל אפשרות להמשיך בהתנהגותו זו בלי אוכל ושינה. לאחר שפקד עליו לנוח כל יום אחרי ארוחת הצהרים, למען יוכל לאזור כח ולהמשיך בעבודתו הקדושה בתורה ותפילה, קרא מהרי"ד לבנו וציווה עליו בגזירת "כיבוד אב" לשכב לנוח כל יום אחרי ארוחת הצהרים, בהתאם לפקודת הרופאים. רבינו שכיבד את אביו ביותר, נענה לפקודתו, ובכל יום אחרי הצהרים היה משכיב את עצמו לרגעים ספורים על הספה, ומיד היה קם בשמחה, על שזכה לקיים מצות כיבוד אב.

שקידתו המופלאה על התורה

משנות נעוריו ועד יומו האחרון שקד היה רבינו על התורה במסירות נפש, ואף בשנותיו האחרונות כאשר כבדה ראייתו היו המשמשים קוראים לפניו שיעורים הקבועים ובכללם ברמב"ם ובספרי חסידות כגון "נועם אלימלך" ו"קדושת לוי" שהיה לומד בו מדי יום ביומו, כולל תשעה באב ויום הכפורים.

משנות נעוריו היה חוזר כל בוקר לפני התפילה על מסכתות שלמות בע"פ והוא נהג כך עד ימיו האחרונים. כאשר אחד המשמשים העיר לו על 14 דקות שישנן עד לזמן התפילה, העיר רבינו "בשהות זו אפשר לחזור מסכת שלמה".

הקרובים אליו היו מביעים את התפעלותם מגודל כחו בתורה, אם כי גם כאן כמו ביתר מדותיו השתדל ביותר להצניע את הליכותיו.

משמעות מיוחדת במשנתו ללימוד תורה בהתמדה, ואת דבריו בערב יום כיפור לפני "כל נדרי" הקדיש לתביעה זו. הוא היה נוהג לפתוח בדברי אביו "שאף על פי שאמרו חז"ל שיש ארבעה חילוקי כפרה, ועל עוון חילול השם לא מהני תשובה מחיים, אולם על יסוד דברי הרמב"ם, דשעיר המשתלח היה מכפר אפילו על עוון חילול השם, ומבואר בספרי האזינו בפסוק "כשעירים עלי דשא", — כשם ששעירים מכפרים אף דברי תורה מכפרים, נמצא דעל ידי לימוד התורה מהני תשובה אף בחיים.

"אפי' קל וחומר יש בזה, דתורה מכפרת על הכל" — היה מוסיף, שכן אמרו חז"ל (ר"ה י"ח) על הפסוק (שמואל א ב) "לכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה" — בזבח ומנחה הוא דאינו מתכפר אבל מתכפר בתורה, ואם כן יש ללמוד קל וחומר, השתא היכא דקרבן מהני, כמו שפסק הרמב"ם הנ"ל גבי שעיר המשתלח, דמכפר על הכל, אם כן תורה ודאי, דמכפרת על הכל".

הנערץ והנקדש בעיני כל

מו"ר הסופר החרדי ר' דוד זריצקי הפליא במעלתו של כ"ק מהר"א שהיה נערץ ונקדש בעיני הכל. מנהיגים רוחניים באומתנו לא נבחרו אף פעם בבחירות, לא הצביעו עליהם ולא נתעוררה אף פעם בעיה אם הם ראויים לכך, או לא. הכתר ניתן להם מהקב"ה והאנשים הרגישו בתוך מחשבותיהם על מי הושם כתר ההנהגה, והם נהרו אחריו. מנהיגי אומתנו אינם מחויבים להבריק. להצטיין בכל אותם הדברים שמנהיגות אחרות מחייבת. רבבות היהודים, מוצאים בעצמם את הלב הגדול ומכתתים את לבבם אליו. הם הרוחים הכרה כי רק מנהיג זה יפתח להם את הדרך לרווחה, והם נוהרים אל היכלו, משכימים לפתחו, פותחים אותו ומוצאים את הלב המבוקש, את המוח המבין ואת האהבה שהם כמהים לה. אלפי הרבבות אינם יודעים בעצמם, כיצד לב אחד פועם בשביל כולם, וכיצד יכול מוח אחד לדעת את אשר במוחות של רבבות. הם באים אל מנהיגם, כל אחד בשמחתו ובצרותיו, וכל אחד מוצא את אשר הוא מבקש, והיא גדולתו של המנהיג בישראל.

בעל "מסילת ישרים" מסביר את מדת הקדושה: "הקדוש דבק תמיד לאלקיו, ונפשו מתהלכת בין המשכלות האמתיות, באהבה בבוראו ויראתו, הנה מושב לו כאילו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים, עודנו פה בעולם הזה, והנה איש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן כמקדש וכמזבח, כי השכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש".

ניתן להמשיל זאת על רבינו מהר"א זי"ע, בלי אומר ובלי דברים, הרי ברגע שנכנס אליו יהודי בדבר ישועה ורחמים, נפלו עליו אימה ופחד, עד שארכובותיו דא לדא נקשן הלה היה חוזר בתשובה על כל עוונותיו, כדי שלא יתגלה בבושתו בעמדו לפני רבינו. שהכל היה גלוי לפניו, כ"אורים ותומים", אשר חדר לתוך תוכו עד לנקודה הפנימית ושורש הנשמה.

בעל "מאור ושמש" מסביר כי אם "האדם מקדש ומטהר עצמו מקטנותו, וכל ימיו הוא לומד על טהרת הקודש הוא משיג יראת הרוממות, והוא יכול לקרב את נשמת ישראל להבורא ב"ה ולהכניס בגופי התורה ומצות ויראת שמים, ואור קדושתו מופיע על תלמידיו ותלמידי תלמידיו, ההולכים בעקבותיו עד סוף כל הדורות".

על הכתוב "קרב אל המזבח" (ויקרא ט ז) מביא רש"י "לפי שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש, לכך נבחרת" ופירש האריז"ל (ליקוטי תורה שמיני ומטו ביה משמו של הבעש"ט, ועיין גם נועם אלימלך שמיני מרעתא דנפשיה) "מפני שיש לך יראה ובושה מן השי"ת, לכך נבחרת כי זבחי אלקים רוח נשברה (תהלים נ"א י"ט). עיני כל ישראל מכוונים אליו כבחינת תל תלפיות, תל שכל פיות פונים אליו, שהרי "למה אתה בוש" בשביל שאתה בוש ביראה עצומה שאין כדוגמתה, לכך נבחרת להיות רבן של כל ישראל.

אהבת ישראל ללא גבולות

"לא הביט און ביעקב" והוא היה מרבה להמליץ זכות על עמו ישראל, כדברי בעל "תפארת שלמה" (פרקי אבות קנ"ג ב): "והנה הדבר הזה הוא מושרש בלב הצדיקים, המבקשים כלל טובות ישראל, כמו שידענו זה כבחינת אדוננו הצדיק האלקי ר' פישלי מסטריקוב זי"ע, שמעולם לא היה יכול להאמין ששום אחד מישראל יחטא ויעבור איזה עבירה, וכל מה שהגידו לו הכל היה מכזב, כי לא האמין, כי אמר שכל איש מישראל לא יחטא, והנו מגודל קדושתו ודביקותו בהשי"ת האוהב עמו ישראל, וכבר נאמר "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל", לכך הנה הצדיקים ההולכים לפני ה' הנה עיני ה' אל צדיקים, גם כן אינם רואים שום חטא על ישראל כל הימים".

דומה כי כל שורה ואות כאילו נכתבה במיוחד כתיאור חי של רבינו, שהרי כך היתה הנהגתו כל ימיו, וכשמו כן היה, כאהרן הכהן בשעתו "אוהב שלום ורודף שלום בין איש לרעהו, ובין כלל ישראל לאביהם שבשמים" וכו'.

"עיר וקדיש מן שמיא נחית" — זו היא ההגדרה להנהגתו העילאית. ברוח הדברים מצינו גם ב"תולדות יעקב יוסף" "כי צריך המנהיג הציבור לשם שמים, להשיש את העם בגשמי וברוחני, לא במילולי בלבד, לומר תוכחה ומוסר, רק גם במחשבה, שיקשר את עצמו בו ית', ואחר כך יראה לקשר את עצמו עם בני הדור ולהעלותו ולדבקו בו ית' בתואר רועה" (עקב).

יהדות פולין ראתה ברבינו צדיק יסוד עולם שברכותיו ותפילותיו נשמעות ומתקבלות בשמי מרומים ומנהיג ומדריך דרכה בכל הבעיות שעלו על הפרק, הן הנוגעות לרוחניות והן בכל מה שקשור לצרכי הקיום היום יומיים בכלל ופרט, ותקצר היריעה לספר נפלאות שהיו בעקבות תפילותיו וברכותיו של צדיק הדור שאינן חוזרות ריקם.

תשובותיו לשואלים בעניני עסקים, משפחה וכדומה, היו מבוססים על פי הלכה או מנהגי חסידות שנתקבלו בציבור, אם כי בכל כוחו השתדל שלא להבליט זאת. הרי כמה דוגמאות בלבד; ימים מספר לפני סוכות כאשר אחד ממקורביו פנה לרבינו בשאלה באיזה יום להכנס לדירתו החדשה, יעץ לו להכנס לדירה רק אחר סוכות, והוסיף כי בסוכות צריך לצאת מדירת קבע לדירת ארעי, וכיון דאין דירת קבע בפחות משלושים יום, הרי אם יכנס עתה כמה ימים לבלבד לפני סוכות לדירה חדשה, לא יוכל לצאת בסוכות מדירת קבע.

בעת הכנת התכנית להקמת בנייני ישיבה דחסידי בעלזא בירושלים, התברר כי אין אפשרות להקים את בנין בית המדרש בכוון מזרח בלבד אלא דרומית מזרחית, ורק חלק מכותל המזרח יהיה מכוון למזרח, כאשר נכנסו שלשת העסקנים ר' שלום פוגל ז"ל ויבלח"ט ר' הלל וינד ור' משה אורטנר, לרבינו ושאלוהו אם אפשר לבנות את ביהמ"ד בכיוון הנ"ל, השיב להם שאם קטע מהכותל מכוון למזרח ניחא, שכן באותו כיוון בדיוק עמד ביהכ"נ בבעלזא, הוא הוסיף כי בשעה שזקנו מהר"ש בנה את בית הכנסת בבעלזא רצה לצאת ידי כל הדעות. "מאחר שבעל ה"טורי זהב" פוסק שיש לבנות את בית הכנסת בכיוון מזרחית דרומית, בנה אף הוא את בית הכנסת בכיוון מזרחית דרומית, והעולם אינו יודע מזה".

הרב הדומה למלאך ה' צבקות

"אם דומה הרב למלאך ה' צבקות — יבקשו תורה מפיו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו". מטרתם העיקרית של חסידים ואנשי מעשה בנסיעותיהם לצדיקי הדור, הסתופפותם בצל קדשם, הוא לשמוע תורה מפיהם לספוג יראת שמים מראות פניהם, ולקלוט מדות טובות ונעלות מדרך התנהגותם בקודש, בכל אשר יפנו ויעשו.

נערץ היה רבינו בעיני כל גדולי דורו, גדולי תורה ואדירי מעשה, ביקשו את קרבתו כבר בשחר ימיו וציפו בחרדה למוצא פיו הקדוש. ראשי אלפי ישראל, רבנים, ראשי ישיבות ומנהיגי עדות חסידים, השכימו לפתחו. רבנים וגאונים השתוקקו לברכותיו, בידעם כי הוא הגבר הוקם על, אשר עליו נאמר "צדיק מושל ביראת אלקים" — צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

אם כל אלה כך, על אחת כמה וכמה שומרי האמונים לבעלזא, שנהרו להסתופף בצל רבם, מתוך הרגשה נאמנה שהוא דומה למלאך ה' צבקות. לא היה צורך להיות גדול בתורה ויראה, כדי להיווכח בזאת. אף האדם הפשוט, למרות מיעוט הבנתו וקוטן השגתו ידע כי נוסע הוא לרבי שהתעלה מחומריותו וזיכך גופו עד כדי כך שהיה בבחינת מלאך ה', אשר מפיהו יבקשו תורה, ועל דל שפתותיהם נישא הלל לבורא עולם על כי זכו לכך.

כל מי שבא לבעלזא הרגיש אף בלי משים, כי הוא נמצא באוירת רוחניות נעלה ושונה מזו, בה הוא נמצא תדיר. כמעט ללא כוונה מיוחדת היה מרגיש כי נשמתו מתעלה וזוכה למזון לו היא זקוקה. ריתוקו של האדם מרוחניות, בעטיה של שקיעתו בחומריות, מקהה את תחושי בהרגשת הנועם וההנאה, שהיא מנת חלקה של נשמתו, כרגעים עילאים ועילאיים כאלה. אולם רוחו הפועמת בו אינה יכולה שלא להשאיר את רישומה עליו, וכולם מעודפל נחה עליו הרגשה, כי זכה למשהו טמיר ונעלם, אם כי אין הוא יכול לבטאו כל צרכו.

ורבינו עצמו נעלה היה מעניני העולם הזה. כל שעות היממה עוסק בתורה ובתפילה וכל מי שראה אותו עומד בתפילה, נחרד מעוצם יראתו של אותו צדיק מהדרת השי"ת. כל תנועה מתנועותיו קודש לשם שמים, ואין כל פלא שהחזירו רגשי קדושה לכל רואיהם.

אם בכל ימות השנה כך, על אחת כמה וכמה בימים הנוראים, בראש השנה כאשר הכריז "המלך" בקול צעקה והתעוררות, פניו נשתנו ללפיד ושוב נתעורר כשלג, עמדו כל העם והשתדלו להסתכל עליו וגעו בבכי.

הוא הדין בליל ראש השנה, כשאמר על שולחנו הטהור "ילדו מזמור" בהתרגשות רבה, ירדו דבריו חדרי בטן. כשעלה על הבמה להגיד "ההתעוררות" לפני התקיעות מספקת היתה הצצה אחת בפניו, כדי להתעורר בתשובה כשהיו שומעין מפיו הפסוק "אשרי העם יודעי תרועה" ואת מדרש חז"ל שיודעין לרצות את בוראם בתרועה, נהפך רוח אנוש בקרבו.

מאמצי ההצלה — "וידום אהרן"

מיד עם קבלת הידיעות הראשונות על השתלטות הנאצים על מרכזי היהדות באירופה המזרחית החלו פעולות ההצלה בירושלים, בנסיון להציל את האדמו"ר ובני משפחתו להעלותם לישראל, במאמצים אלה נטלו חלק חלוצי חסידי בעלזא שעלו לארץ ישראל שנים מספר לפני השואה. בשנת תשכ"ז, במלאת עשור להסתלקותו, הביא כותב הטורים בשיתוף עם ידידי הרה"ג רבי נתן אורטנר רבה של לוד, כמה מכתבים על מאמצי ההצלה שבהם נטלו חלק רבי בעריש אורטנר מתל אביב, רבי אברהם פרסטר מירושלים ז"ל, ויבלח"ט הגאון רבי אלימלך אשכנזי והרה"ח רבי הילל וינד, שלא שקטו ולא נחו במאמצי ההצלה.

מאז ועד עתה נתגלו בארכיונים מכתבים נוספים, שיש בהם כדי לשקף את המאמצים העצומים שהושקעו במפעל ההצלה, עד שזכינו לראות את פני קדשו בארץ הקודש ועוד חזון למועד להעלותם על הכתב בס"ד, אולם נצטמצם בציון התנהגותו המופלאה כהגיעו לארה"ק.

לנשיא מדרגתו הגיע במדרגת "וידום אהרן" לאחר הצלתו מעמק הבכא, בכבודו של עולם ישב, בחוצות אשר בעיירה בעלזא, הסתופפו מאות ה"יושבים" אשר שכחו מכל הבלי העה"ז. הם הרגישו עצמם, כביכול, בגן עדן רוחני עלי אדמות, והנה בא צורר היהודים ימ"ש ועמו מרעיו מזרע עמלק ידו פרש צר על כל מחמדי עין, הרג ורצח, החריב ושרף כל אשר בא תחת ידו, לולי ה' שהשאיר לנו שריד ופליט לבית בעלזא, שני האחים הקדושים כ"ק מהר"א ואחיו כ"ק הרבי ר' מרדכי מבילגוריי"א.

שבורים ורצוצים הגיעו האחים לארץ ישראל. כל בני המשפחה נרצחו ונשרפו על המוקד. בנו הגדול של רבינו מהר"א, הגה"צ ר' משה הי"ד, נשרף חי. האם יש ביכולתו של קרוץ מחומר לתאר צער גדול מזה, אולם לא מחשבותינו מחשבותיו של צדיק הדור, שדביקותו בשכינה הק' אשר עוז וחדוה במקומו, אינה נפסקת לרגע קט. כאן היית מבחין בתושיות התמונה החיה, המדריגה הגדולה של "וידום אהרן".

"וידם אהרן" דממה החרדית ובוקעת כל המחיצות של ברזל עד לרקיע השביעי, דממה שאין מלים לתאר אותה, כאשר נשמע בשמים קול דממה דקה כזאת "מלאכים יחפזון, וחיל ורעדה יאחזון", ויאמרו הנה הנה נראה לאיזה מדרגה מופלאה יכול ילוד אשה להגיע.

רבינו קובע את מקום מושבו בארץ הקודש

במסעו לארץ שהיה מלווה בנסי נסים הגיע לבוקרשט רבינו ישב כשהוא שקוע בשרעפיו ודבוק בקונו. אחיו הגה"צ רבי מרדכי מבילגוריי זצוק"ל שוחח אותה שעה עם המסובין, בין היתר הכיר בכאב ובצער את החורבן של יהדות אירופה וכי בעוה"ר עלה הכורת על בעלזא ועל החסידים היושבים, לפתע קם רבינו על רגליו וקרא בהתרגשות "חס וחלילה וזקני מהר"ש זי"ע אמר שבעלזא תהיה אבן שואבת ופנת יקרת לתורה ויראת שמים עד ביאת הגואל". סיום הדברים נאמרו על ידו בקול רעש שזעזע את המסובים.

השומעים הוכו בתדהמה אחוזי תמהון כיצד לאחר החורבן הנורא עדיין מחזיק רבינו בתומתו, בבטחון בלתי רגיל, בו בזמן שהוא עצמו ואחיו, היחידים ששרדו, עדיין נודדים ולא מצאו מקום מנוחה. לא עברו אלא שנים מספר והכל נוכחו לראות כי לא נפל דבר מדבריו ארצה.

המעבר החד בין היותו יושב על כסא ההנהגה בבעלזא לבין הגיעו לארץ כפליט מלחמה, שריד יחיד למשפחתו המפוארת, לא ניכר כלל על רבינו. מיד החל לשקם את ההריסות ולחדש את תפארת החסידות שנפגעה בעקבות השואה. תוך זמן קצר הפך ביתו לתל תלפיות והכל משכימים לפתחו חדשים בעצתו כאשר ישאל איש בדבר האלקים.

החודשים הראשונים לאחר עלייתו מוקדשים היו לפעולת ההצלה. רבינו שנשא על שכמו את דאגת רבבות היהודים אשר נותרו עדיין באירופה לא שקט ולא נח ויחד עם ראש גולת פולין כ"ק אדמו"ר בעל "אמרי אמת" זצוק"ל מגור קרא לתענית ציבור וצום ותפילה בכ"ח אדר תש"ד.

באותו יום נערכה עצרת תפלה בהיכל ישיבת מאה שערים, בה נשא רבינו את דברו ועורר את אלפי האספים להתחזק בעניני חינוך הבנים, טהרת המשפחה ועוד. לאחר מכן שמעו ההמונים את משאו של אחיו הגה"צ מבילגוריי זי"ע, שהתריע על השאננות וכן כתוצאה מהתעוררות זו נפקחו עיני הציבור בא"י לראות את המתרחש באירופה הדוויה.

היהדות החרדית מקבלת את פניו בהתלהבות

עם עלייתו של רבינו לארה"ק היתה הרגשה בציבור שראש גולת אריאל עלה לעמוד בראש מערכת ישראל לביצור חומת היהדות. מו"ר ר' משה בלוי הקדיש את המאמר הראשי ב"קול ישראל", בטאונה של אגודת ישראל בארץ הקודש לקבלת פניו בציינו ש"עלייתו המשמחת לארה"ק. בשעה זו אשר מצבו של הישוב החרדי בכי רע, שונאים מבית ומבחוץ וכולו מוקף אויבים, המתנכלים לקעקע יסודות קיומו. בשעה רצינית שכזו, כפול ומכופל לכולנו ערך ביאתו של אותו צדיק בתוכנו".

"עמדתו של אדמו"ר שליט"א מבעלזא בכל העינים הנוגעים לתה"ק, תקיפות דעתו בפתרון סבך הבעיות העולות על סדר יומו של הציבור מעת לעת, היא לנו למשיב נפש ותועלת לאין ערוך אשר ודאי נרגיש בה בימים הקרובים".

"אדמו"ר מבעלזא יפגוש כאן אלפים רבים, אשר לבם חד עם אלקים ותורתו, ציבור גדול המוכן למסור נפשו על קוצו של יוד של המסורה, הוא יפגוש בארה"ק ציבור מלוכד העומד בקשרי מלחמה זה עשרים וחמש שנה, ציבור המובדל מהם ומכל אשר להם, הוא ישמח לראות דור ישרים ההולך בעקבותיו, בעקבות כל אלה הגאונים הצדיקים אשר הורו לנו את הדרך בה נלך".

את מושבו בארץ הקודש קבע כ"ק האדמו"ר מהר"א דווקא בעיר תל אביב "אם כי הוצע לפניו להשתכן בירושלים עיר הקודש, או ביתר ארצות החיים צפת וטבריה, קבע את מושבו דווקא בעיר תל אביב, שרוב תושביה לא היו מהדרים במצוות, כדי לנעוץ קנה של חסידות בים של חילוניות, וקבלה בידינו שמעט מן האור מגרש הרבה מן החושך".

לילדו של אחד החסידים מלאו שלש שנים, וכמנהג עטף אותו בטלית להוליכו ל"חדר", ובו ביום חגג את חגיגת התקנת הפאות אשר בהם יתפאר. רבינו הורה לו להוליכו כך עטוף בטלית, לכל אורך הרחוב הראשי בתל אביב, רחוב אלנבי, כדי להפגין ולהראות לכולם כי ב"ה נוסף בתל אביב עוד ילד עם פאות ארוכות, בדרך ישראל סבא.

דאג רבינו את דאגת הדור וכרועה נאמן הגן על צאנו, שפך שיח לשלומם של ישראל. בתקופת מלחמת סיני בשנת תשט"ז, עמד על משמרתו והרבה בתפלות ובתחנונים, ימים ולילות ללא הרף, לא נתן שינה לעיניו. נמנע מלטעום מאומה. ולא הפסיק מתפלותיו למען יושבי ארץ להינצל מזממם הרע של צוררי ישראל.

בשעה שרבינו עלה ארצה מעמק הבכא, הביעו כמה חוגים משכילים בארץ את הסתייגותם מקבלת הפנים הלבבית שזכה לה רבינו, ואחד מהם נתן ביטוי לרחשי לבו. באחד העתונים החילוניים פורסם מאמר משכילי מובהק בו נאמר בין היתר: "שחרור ביקשנו, חירות ביקשנו, יחד עם הקאפוטה שזרקנו, זרקנו מעלינו גם את הירושה הגלותית הזו, שלא

(המשך בעמוד י"ד)

תמונה נדירה של מרן זי"ע עם אחיו מהר"מ מבילגוראיא

נ.ש. אבי אשר

כזה ראה וקדש

עם מלאת שנתיים להסתלקותו של מרן בעל ה"קהילות יעקב" זצוק"ל

כותב רשימה זו חב חלק גדול מחייו הרוחניים לרבנו "הסטייפלר". נער הייתי כבן י"ז שנים כשהגעתי לישיבה מישיבה תיכונית (לפני כעשרים ושתיים שנים). מתוך מחשבה להציץ, אך לא להפגע. באותי עם מצוקות הדור: מחד — עולם קריירה קורץ מלווה בשירי עולם אידיאליסטי של התחדשות חיים יהודיים "חדשים" בארץ ישראל משכו בכחות מעטיים החוצה. מאידך, הרצון הצורך להריח ריח תורה, לטעום ממעין הנצח של תורה בישראל, גם הוא לא קהה עדין.

היות ובישיבה הגדולה אליה הביאתני השגחתו ית' לא מצאתי מזור למצוקות, שאלתי מי ששאלתי מיהו "היהודי הגדול" בדור הזה. כשמסרו לי את שמו, העזתי וכתבתי אליו מכתב בו הבעתי משהו מתהיותי. סברתי שהסיכוי לקבל מענה מיהודי העסוק כ"כ בהיותו תל־תלפיות לציבור, הוא מזערי. אך למרות זאת היה בזה מן ההשתדלות של התלוי החש שיאשים את עצמו לנצח, באם לא יעשה מעשה אף אם יש רק סיכוי קלוש בו.

להפתעתי המרובה, קבלתי כעבור ימים תשובה מפורטת. המלים האירו באור כה גדול, וחשתי שהן הצובות מתאי לבו של ענק־רוח שהיה בהם טל־תחיה לנפש נער צעיר נבוך שסבר עליו המדבר. כך החלה פרשת התכתבויות ופגישות פנים־אל־פנים שזכותי והאירה לי בישיבה, בעשיה ובכל הליכות חיי התורניים האישיים והציבוריים.

להלן מכתב שכתב אל כותב השורות בריש הקשר. כמדומני שיש בו קטעים שיש להם מסר לציבור אף בימינו.

נתקימו בו ברבנו דברי הגמ' בפסחים ג: "ישלם לך ר' יהודה בן בתירא דאת בנציבין ומצודתך פרוסה בירושלים".

בעה"י, יום ה' יג' ויחי התשכ"ה

להב' היקר שיחי' ויצליח בתורה וירש"ש.

מכתבך קבלתי והנה מלפנים בדורות שעברו היתה עזיבת לימוד התורה בגיל כמותך רק הפסד של התהוות תלמיד חכם מופלג, אבל עכ"פ נשאר שומר תורה וירש"ש באשר שהסביבה כולה היתה כבה.

אבל כהיום צער כזה מסכן מאד מאד כל האמונה וכל היהדות ר"ל כי אחוז קטן נשארים — אחר יציאתם לשוק החיים בגיל כזה נאמנים לתורה —. ואחז"ל אל תאמין בעצמך וכו' ואע"פ שנדמה לו כי בטוח הוא במה שיש לו. מ"מ לאט לאט הסביבה פועלת באופן נוראי ה' ישמרהו.

ובכל אופן הלא באותן ב' שנים שתצטרך ללכת וממילא לא תוכל לעזור. הלא טוב שתלמוד בתוה"ק אותן ב' שנים ותעשה קביעות [בסדר שלישי] עם חבר טוב ללמוד היטב הגמ' והטור ושו"ע ואח"כ תשתדך ותנשא, ואחר שתהיה כבר נשוי או כפי הרגיל קצת השתדלות יפטרו אותך מגיוס רק לאימונים של שלשה חדשים ולפעמים רק לחודש. תמצא שתוריה עסק התורה הקדושה ב' שנים ותתחזק בי"ש ותורה תהיה מופלג בעה"י וגם תהי' מסודר בפרנסה טובה באופן שתהיה נשוי תוכל לעזור במדה הטובה גם להוריך.

בודאי כל התכניות אינם בטוחות במאה אחוז, אבל הלא גם לכשתלך לצבא לא תוכל לדעת ולסדר תכנית בטוחה לעתיד כי לא תדע מה ילד יום.

צריכים לבקש רחמים תמיד לסייעתא דשמיא שלא יצא חיו לתרבות רעה ולהיות מחזיק בתורת יוצרינו יוצר בראשית באמונה שלימה, כי לזה נברא ויפה שעה אחת בתורה ומע"ט מכל חיי עוה"ז.

באותן שנים שתלמוד בישיבה תקבע סדר אחד לעיון כנהוג בישיבה וסדר אחד לבקיאות, היינו ללמוד עם חבר טוב בשני דפים בכל יום בלא רוב התוספות רק באותן תוספות הנחוץ להבנת הסוגיא והכל לפי כשרונך, ואז במשך ב' שנים יהיה לך ידיעה רחבה אי"ה ברוב הש"ס.

ספוק אינם מוצאים אא"כ לומדים בהתמדה זמן חשוב — ולא לקרוא עתונים וספרים חיצוניים כלל חלילה — ואז במשך הזמן תרגיש נעימות נפלאה אי"ה בעסק התורה.

והנני מברכך שתצליח בתורה וירש"ש תצליח ברוחניות וגשמיות.

יעקב ישראל קניבסקי

צריך לדעת כי כל יגיעה שיגע בתורה אינו הולך לאיבוד ח"ו והכל משתלם משמים לאחר זמן, לכ"א לפי מה שנגזר עליו מצה"ש בשבילו מפאת חולשתי קשה לי להאריך בדברים הצריכים אריכות.

הסבא מנובהרדוק - חי

תנועת המוסר העמידה ג' זקנים שזכו לכינוי הסבא. הסבא מקלם, הסבא מסלובודקא והסבא מנובהרדוק. סבא במובן שהשאירו אחריהם מורשה, מאורות של תורה ויראה, שבאישיותם ובתורתם האירו פן בתנועת המוסר.

אם מנסים להגדיר בהגדרות־כותרות מקום אפשר להשתמש בהגדרות המפורצות: הסבא מסלובודקא — "גדלות האדם". הסבא מקלם: שלטון השכל על המידות וההנהגה. והסבא מנובהרדוק: ביטול (במובן חוסר חשיבות) החומר.

כל אסכולה, זכתה והעמידה תלמידים הרבה שראו בה את הדרך בה ילכו, את הנתיב בו יצעדו לעלות בסולם מדרגות האדם ע"מ לעבדו ית'.

הדעה המושרשת בציבור היא שהשנים הסבא מסלובודקא ומקלם, העמידו תלמידים הרבה הממשיכים דרכם. ואילו דרך נובהרדוק נעלמה כדרך שיש בה "טופח ע"מ להטפיח" בהקמת ישיבות ומעינות תורה המפכים באור גדול בדרכה.

ואמנם, יש אלפים — תלמידי ישיבת סלובודקא וחברון על הסתעפויותיהם, שנתגדלו על ברכי רעיון גדלות ורוממות הנפלא המיוחד בכחות הנפש של כל יחיד, שמכחם מסוגל הוא לדחות את חושך התאוות והשלילי שבתוכו.

כך, דומה גם ששיטת הסבא מקלם קנתה וקונה לה מהלכים בציבורים גדולים של בני־תורה בהשפעת ישיבת מיר וגיגולוה: ר' ירוחם זצ"ל על "החכמה והמוסר" שהרביץ בגדולי המשגיחים של דורנו הממשיכים לסלול שבילים לאור נתיבתו.

רק הסבא מנובהרדוק נדמה היה שזהותו על אחדות: לא מאבק בגשמיות, כי אם ביטולו — חוסר התיחסות אליו כמי שראוי למלחמה, רק חזון זה דומה היה שאין לו ממשיכים ולא שלח פארותיו לציבורים גדולים.

יש שאמרו הדרך אינה מתאימה להכונות הדור, לבעיות הדור, לצרכי הדור.

בא רבנו ה"סטייפלר" במהותו ובאישיותו וקרא קריאת תגר — חולשה היא בנו ולא בתורת הסבא מנובהרדוק!!

בא רבנו הסטייפלר במיוחדתו, בחד־פעמיותו, בהיותו עיני העה"ז כאינם ראויים להניד עפעף של מאבק, בחוסר כניעתו לצוקי הימים ולדעת "הבעלי בתים" שכבוד ותאוות הם־הם משהו שיש להאבק עמה, והטיל צל על כולם. הוא־הוא שעמד והכריז: חזונו של הסבא בתוכו!

זכורני, נכנסתי אצלו ושאלתי בענין צבורי, הרים גבותיו העבות, הביט בי בעיניו החודרות, הניע ידו בתנועת ביטול כאומר: ראו באיזה שטויות מתעסקים בני חלד! ובחצי משפט העמיד הענין באמות המידה הנכונות שלו.

יש מרבותינו שהוא אב, יש שהוא סב. רבנו היה זקן.

"כשם שפרצופיהם שונים, כך דעותיהם שונות" וכבר אמרו בעלי המחשבה שפרצופיהם שונים ללמדך שדעותיהם שונות. והיא בחז"ל שנברא האדם יחידי כדי שיאמר בשבילי נברא העולם, בהרגשת שליחות פרטית [illegible] הבורא על עמו ישראל. כשם שפרצופיהם של ישראל שונים, כך גם לרבותיהם לגדוליהם יש [illegible] שמביא לידי ביטוי בהבלטת [illegible] בתורה ובמידות, וממילא מצליח להיות [illegible] שונים של ציבורים שונים. [illegible] נשמה, שבחמלת הבורא על עמו ישראל [illegible] עמוד אש, אורים ותומים של הציבורים על דברותיו מכיר "כי פי ה' דבר".

יש מגדולינו, שלבד מאותיותיו [illegible] בתורה, מהוים מוקד משיכה לציבור במראה דמות האב.

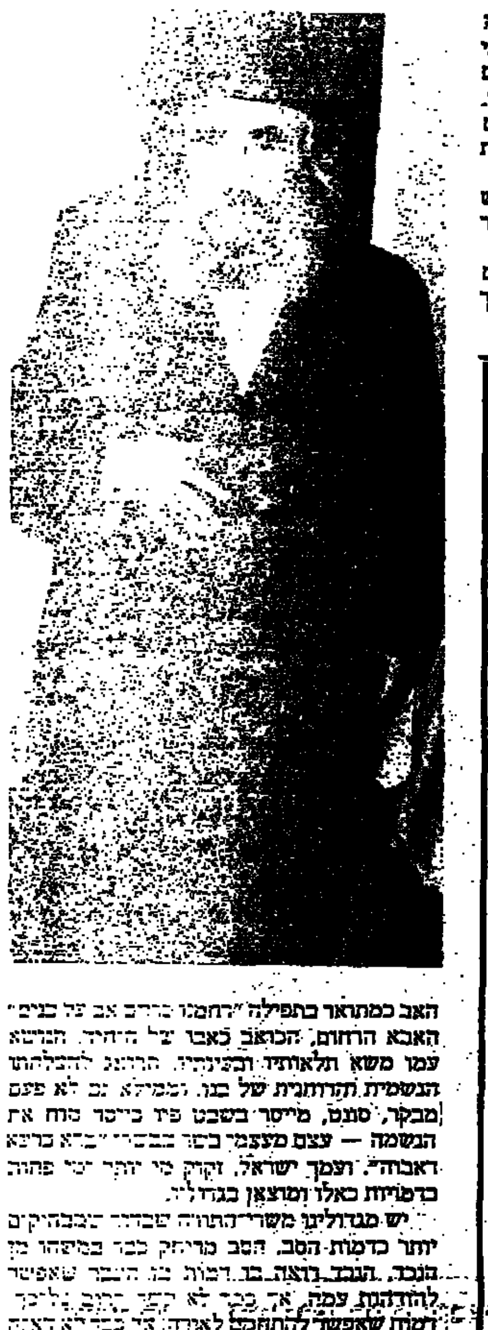

האב כמתואר בתפילה "רחמנו כרחם אב על בנים" האבא הרחום, הכואב כאבו של היחיד, הנושא עמו משא תלאותיו וצרותיו. [illegible] הגשמית והרוחנית של בנו. [illegible] מבקר, סונט, מייסר בשבט פיו [illegible] את הנשמה — עצם מעצמי [illegible] ראבוה". ועמך ישראל, זקוק [illegible] כדמויות כאלו ומוצאן בגדוליו.

יש מגדולינו משרי התורה שבדורו [illegible] יותר כדמות הסב. הסב מרוחק כבר במקצת מן הנכד. הנכד רואה בו דמות [illegible] שאפשר להזדהות עמה, אך כבר לא [illegible] דמות שאפשר להתחכך לאורה. [illegible] מידית לפרטים שיש עמה [illegible] על כל פגם מייד עובר [illegible] אך [illegible] קרבה של שייכות.

רבנו, אפשר שבביתו היה אב גם סב, אבל כלל־ישראל — היה זקן.

זכורני, יותר מפעם אחת שנכנסתי אליו בעניינים פרטיים וכלליים [illegible] בתקיפות: אני לא רב!

כמו אדם מעולם אחר — [illegible] לפני המחנה. לא מחבק [illegible] אב אף לא [illegible] ליטופי סב, אך מביא אלינו [illegible] מעולם שכולו קודש טהור. [illegible] הדורש "כזה ראה וקדש" כל [illegible] אנשי הדור מכל בתי המדרש [illegible] ורועים, גם להם בבואם [illegible] דבר האורים והתומים של הדור — [illegible] הסטייפלר.

נעים יותר במחיצת [illegible] האב, אך אמת דרשנו [illegible].

רבנו הסטייפלר — "יהודי קדוש"

בתולדות עם ישראל, [illegible] בשמות על־פי חזונו [illegible] "פוק חזי מאי עמא דבר" [illegible] התארים הנלוים לגדולי [illegible] "קדוש". יש צדיק, יש גאון, יש [illegible]. כשמנסים להתחקות אחר [illegible] נמצינו למדים [illegible] אותם שמתו על קידוש ה' [illegible] ה': כך מצאנו בכת אחת: [illegible] לוד, ובאחרות רבנו הקדוש, [illegible] הקדוש.

מיהו ומהו קדוש [illegible].

קדוש הוא הנפרד. [illegible]

"קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם" [illegible] פרשת קדושים), נפרדים. [illegible] רבון העולמים. פסוק [illegible] ישראל: מה הוא [illegible] אותנו להיות נבדלים [illegible]

כך מצינו פסחים [illegible] וברש קידושין "דאסר [illegible]"

ופסוק מפורש מכריז [illegible] קדושים כי קדוש אני ה' אלקיכם [illegible] מן העמים להיות לי. [illegible] ובכך נבדל מן העולם. [illegible] ומסוגל הוא האדם [illegible] קדושה לקדושה הטבעית [illegible] מצוות ה' יתברך.

רבנו היה נפרד. שונה. [illegible] בקני המידה הרגילים. [illegible] מעמו. "לא מחשבותי מחשבותיכם ולא [illegible] דרכי". רבנו התעלה התדבק [illegible] שדרכי מחשבתו והנהגתו [illegible] מושגינו והרגשותינו.

לא אחת כשנכנסתי אצלו [illegible] על צדדיה, הגביה ראשו [illegible] הבטה שהיה בו כח חודר [illegible] בהצעה זו או צד [illegible] מקורי, שונה, משל [illegible]

זאת ועוד, כאבן נוסף [illegible] קדוש. איתא בגמ' [illegible] מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי [illegible] קדושה מביאה לידי רוח הקודש.

המלה "קדוש" [illegible] הקשרים רוחניים לעולמות [illegible] "קבלה", סתרי־תורה והשפעתם בעולמנו. [illegible] להזדקק למשמעות [illegible] ברי שקדושה היא השער [illegible] וכל הבא לדרוש אלקים, [illegible] קדוש, שבידיו המפתחות לסוד [illegible] והרוח, מפתח התפילה [illegible] על המתהווה בעולמות עליונים [illegible] בעולמנו. כל הבא במחיצתו של [illegible] שהוא במחיצת רז־סוד [illegible] המפתח לתעלומתו.

ישיבת הר"ן - הישיבה הראשונה בשכונת רמות בירושלים חוגגת את חנוכת הבית

המעמד המפואר שישולב בחגיגת הכנסת ספר תורה וספרי נביאים להיכל הישיבה, ייערך במלאת שנתיים להסתלקות מרן הגרי"י קנייבסקי זצ"ל, שיזם ועודד את הקמת הישיבה

מאת אמיתי שולמן

לפני שנה הונחה אבן הפינה לבנין ישיבת הר"ן בשכונת רמות פולין בירושלים ההלה יציקת היסודות. הבניה שנמשכה 12 חודשים בתקציבת חנוכת הבית של בנין הישיבה, כל 4 קומותיו, מדברת בעד עצמה יותר מכל.

מי שיודע כמה מרץ, יוזמה וממון דרושים לבנות בית כנסת וישיבה בכל מקום, מי שמכיר כמה מכשולים וקשיים עומדים בפני מי שרוצה לעשות זאת דוקא בשכונת רמות בירושלים — יבין איזו הצלחה מיוחדת יש לה לישיבת הר"ן. הזוכה לחנוך בשבוע הבא את בניינה הגדול והמהודר, בפאתי רמות פולין, במלאת שנתיים להסתלקות מרן הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל, שיזם ועודד את הקמתה.

צריך לחזור מעט אל ה"בראשית", כדי לזכור מה עבר על הישיבה, הנקראת על שמו של הגה"ק רבי נחום משאדיק זצ"ל, כאז ייסודה.

היה זה בשנת תשמ"א, כאשר שמה של שכונת רמות, הוצמד לחזיקת האבנים בכביש בשבת ולחילול ה' הגדול שנלווה לכל אלה. הרה"ג ר' צבי וייספיש, ביקר אצל דודו־זקנו, מרן הגאון רבי ישראל יעקב קנייבסקי זצ"ל, ה"סטייפלער", עם חותנו, הגאון רבי ראובן פיין. ה"סטייפלער" אמר: "שום דבר לא יעזור. כנגד חילול ה' צריך להקים ישיבה ברמות".

מיד לאחר הבריח קם ונתן את סכום הכסף הראשון להקמת הישיבה. מאז לא חדל מלהתעניין על התקדמותה וביקש תמיד לחזקה כפי יכולתו.

הרה"ג ר' צבי וייספיש, ראש הישיבה, פעל מיד לפי ההוראה שקיבל. הכריז על יסוד הישיבה, שהתמקמה בצריף קטן, בלב האזור החילוני של שכונת רמות א'. התושבים ראו את הדבר בעין לא יפה. הם הודיעו שלא יניחו ואכן הפריעו אפילו למעמד פתיחת הישיבה, בו השתתפו גדולי תורה וראשי ישיבות מכל רחבי הארץ. גם הציבור החרדי בשכונה לא היה עדיין גדול ואפילו שכונת רמות פולין היתה אז רק בראשית איכלוס תושביה.

● השפעת הישיבה

אולם הזמן עושה את שלו. אט־אט נרקמו קשרים בין הישיבה לבין התושבים. משנאה עיוורת ללא סיבה, הפכו התושבים לשקטים ואחר־כך לאוהדים. חלקם השתתפו בשיעורי תורה ויהדות שנתנו האברכים. השפעת הישיבה על האזור החלה להראות בעליל.

אולם העירייה לא היתה מוכנה להשלים. אפילו לא עם מה שה־תושבים החילוניים היו מוכנים. דרישות לפינוי הצריף הקטן, שהיה בעבר מבנה לבית ספר, החלו לה־גיע בזו אחר זו.

כעבור שנה, באחד הימים, בהפתעה וללא כל הודעה מוקד־מת, הגיעו למקום פועלים ערבים והחלו להרוס את הצריף. הם נכנסו בכח. הקבלן ניפץ באבן את כל החלונות. ספרי התורה וספרי הקודש העומדו בסכנה. הרב וייספיש נכנס בכח לצריף, תוך כדי ההריסה, למרות שהדבר היה כרוך בסכנת נפשות ממש, הם איימו להכניסו למאסר, אולם לא נרתע והציל את ספר התורה וספרי הקודש מההרס והחורבן שהם זרעו במקום שקודש לתורה ולתפילה.

הזעם וההתמרמרות על המעשה היו ברורים. מאות מתושבי ירושלים יצאו להפגין נגד ההריסה ודרשו למצוא לאלתר מקום חלופין לישיבה. בהפגנה זעקו על ההפרעות ללימוד התורה ולתפילות בגלל ההרס, על ההתעלמות מצרכי הציבור החרדי, בעוד עבור החילונים היו תקציבים בשפע למבני ומתקני ספורט, בריכה וכד'. המפגינים הביעו זעמם על כך, שהדבר נעשה דוקא נגד הישיבה הנקראת ע"ש של הגה"ק רבי נחום משאדיק זצ"ל, שצאצאיו הרבים היו מבוני השכונות הראשונות מחוץ לחומה ורכשו במיטב הונם את רוב שיטחה של רמות כיום.

באותם ימים החלו אברכי ישיבת הר"ן לטעום טעמם של נדודים. בהעדר מקום קבע ראוי לשמו, השתכנו זמנית בצריף אחר, ששימש כגן־ילדים. המקום "רותח" בימי הקיץ ודולף בגשמי החורף. הכיור צלה על גדותיו ולימוד התורה היתה משימה שלא היה קל לעמוד בה באותם ימים.

אולם בתמיכת גדולי ישראל, שחיזקו אותו מאז יסוד הישיבה, המשיך הרה"ג ר' צבי וייספיש במלאכת הקודש. לא בכדי הפך עד מהרה לבן־בית אצלם. כאשר בא, התפנו מלימודם והושיטו יד בעצה, בהכוונה ובחיזוק. הם יודעים עד היום, כי אין צעד גדול או קטן הנעשה בלעדיהם.

באותם ימים תמכו וחיזקו את ידיו אביו הרב ר' שמואל וייספיש, יו"ר הנהלת הישיבה, וגיסו, הרב אהרון בנדמן. יחד סייעו בידו להוציא לפועל את רצונו של מרן הסטייפלער זצ"ל, להקים ישיבה במקום חילול ה'.

● אור תורה ויראה

למרות הקשיים — הפיצה ישיבת הר"ן אור יקרות של תורה ויראה בשכונת רמות. ההצלחה היתה מעל ומעבר למשוער. כיום, כאשר מדובר על כ־70 אברכים שילמדו בישיבה בראש־חודש אלול, כמעט וקשה להיזכר באיזה קצב ודינמיות התפתחה הישיבה עד שהגיעה לממדים כאלה בתנ־אים בה היתה נתונה. נשיא הישי־בה הוא הגאון ר' ראובן פיין, ראש ישיבת תורה ודעת בארה"ב.

במעמד שציין את הנחת אבן הפינה לבנין החדש בשנה שעברה כבר לא באו החילונים להפריע. כבר זמן רב קודם לכן, כאמור, נרקמו הקשרים וההשפעה גדלה. חלק מהתושבים מכירים אישית את ראש הישיבה והאברכים ולא פעם קמים לכבודם כאשר נכנסים לאוטובוס וכד'.

ההשפעה הרוחנית מצאה את הדרך ללבבות וכך שינו רבים מתושבי המקום את אורחות חיי־הם. התפתחותה ההולכת ונמשכת של תנועת התשובה בשכונת רמות — מוכיחה ומדברת בעד עצמה יותר מכל.

ואם נרצה להיווכח, איזו חשיבות מייחסים לישיבה גדולי ישראל, די אם נציין, כי הגאון רבי חיים קנייבסקי ראה לנכון לקחת חלק במעמד זה, למרות שאף לעיתים רחוקות הוא יוצא מבני־ברק.

כאמור, הבניה היתה הצלחה יוצאת מגדר הרגיל. במיוחד אם לוקחים בחשבון, שהעירייה הו־ציאה צו הפסקת בניה למשך 6 חודשים, מתוך השנה. אך למרות כל הקשיים הללו ועוד רבים אח־רים, ניצב כיום בנין ישיבת הר"ן על 4 קומותיו, בהדר ובפאר, מתנשא מעלה־מעלה ומשקיף הרחק לעבר הנוף המרהיב של הרי יהודה וירושלים.

את הישיבה יאכלסו 70 הא־ברכים, שכולם תושבי רמות. חלקם באו לשכונה רק בכדי לה־תקבל לישיבה זו 5 אברכים שלמדו כאן מכהנים כבר כיום פאר כראשי ישיבות ומרביצי תורה ברחבי הארץ. ועוד היד נטויה, להגדיל תורה ולהאדירה.

אין בית מדרש בלי חידוש, והחידוש שהנהיג ראש הישיבה בישיבת הר"ן: לימוד רצוף מ־9 עד 9. מ־9 בבוקר עד 9 בערב. יום שלם שכולו תורה, עם שמירת זמנים מדוייקת להפליא, לימוד בעיון ובבקיאות ו"סדר" מוסר כמיטב המסורת של הישיבות הליטאיות.

כל אלו גרמו לביקוש גדול להתקבל לישיבה. 250 אברכים רשומים כמי שרוצים להסתופף בין כתלי ישיבת הר"ן. בבנין יש חדרי פנימיה וחדר אוכל מרווח, כדי שתהיה אפשרות לענות על כל הצרכים, כראוי למוסד תורני חשוב זה. גם מתוכננת פתיחת ישיבה לבחורים וישיבה לצעירים בעתיד.

ישיבת הר"ן היתה הישיבה הראשונה הנתכנת בשכונת רמות. אין ספק, כי היא ה"נחשון" שב־עקבותיה יבואו עוד רבים אחרים בע"ה. אך מדרך בנייתה ומהמ־אמצים שהושקעו, יוכלו ללמוד רבים וטובים. הנה כך בונים מרכז גדול של תורה ויראה בישראל.

● אישור לבית כנסת

צריך לזכור, שבית המדרש הגדול שבישיבה ישמש גם את כל תופשי התורה שבסביבה לתפילה וללימוד בכל עת. כאשר מדובר בשכונה שבה 3000 משפחות חרדיות, הבינו אפילו אנשי עיריית ירושלים, כי לא יתכן להשאיר את האזור בלא מקום תורה ראוי לשמו. אחד הקובעים בתחום התכנון והבניה אמר: "אנחנו יודעים שהרב וייספיש אינו בונה בית כנסת אלא ישיבה. אבל אנו מעלימים עין"... ואכן. האישור המקורי הוא רק לפתוח בית כנסת במקום...

לצד הבנין הגדול יתפתחו חיי תורה באזור כולו. עוד שיעורי תורה. חברותות. סדרים — אין גבול לאלומות האור שמגדלור רוחני זה יוכל לשלח לכל עבר.

ראש הישיבה דואג לכל פרט. גם גנרטור לשבת מותקן בבנין והישיבה כולה תפעל בשבת בעזרת הגנרטור המיוחד. בין־לבין הוא יוצא לחו"ל וחוזר. משגיח על הלימוד בישיבה. עוסק בבעיות ה"פיניש" של הבנין, עונה לשא־לות בבעיות שונות של האברכים — ומאחורי כל אלה עליו ל"כ־סות" חוב ענקי של חצי מיליון דולר, שהלך ותפח ככל שהלך וגבה בנין הישיבה.

(המשך בעמוד י"ד)

הבנין המפואר של ישיבת הר"ן בפאתי שכונת רמות פולין בירושלים, על 4 קומותיו

במעמד שציין את הנחת אבן הפינה לבנין הישיבה. משמאל: הגאון רבי חיים קנייבסקי, הרה"ג ר' צבי וייספיש, ראש הישיבה (נואם), הרה"ג ר' שלמה ניימן, רבה של שכונת רמות, הח"כ הרב מנחם פרוש, הגאון רבי נסים קרליץ, ראש כולל חזון־איש ורבה של רמת אהרון ב"ב.

מרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל נואם במעמד ההכרזה על פתיחת הישיבה בשכונת רמות. לשמאלו: הגרי"מ חדש שליט"א, מנהל רוחני דישיבת חברון, הגר"נ קרליץ, אב"ד פ"ת, הגרח"ש קרליץ, מראשי ישיבת "בית מאיר" ב"ב, הגר"ר פיין, נשיא הישיבה ור"י תורה ודעת בארה"ב, הרה"ג שמואל וייספיש, יו"ר הנהלת הישיבה, הרה"ג צבי וייספיש, ראש הישיבה, הרב אהרון בנדמן. מימין: הגרי"מ עדס, ראש ישיבת "קול יעקב", הרה"ג י. בוטח, חתנו של מרן ה"בבא סאלי" זצ"ל, הרה"ג עמרם אלחדד, חבר ביה"ד חיפה ורבה של רמות, הרה"ג שלמה ניימן, רבה של רמות, הרה"ג מרדכי וייספיש, מראשי ישיבת "אהל מלכה"

עוד חידוש מבית מדרשה של ישיבת הר"ן: הכנסת ספר תורה עם ספרי נביאים

עוד חידוש מבית מדרשה של ישיבת הר"ן יהיה בחגיגת חנוכת הבית של בנין הישיבה בשכונת רמות — חגיגת הכנסת ספר תורה בשילוב עם הכנסת כל ספרי הנביאים להיכל הישיבה, שבו כ־350 מקומות.

ספר התורה מהודר ביותר הוחל בכתיבתו ע"י סופר סת"ם, ת"ח וירא שמים מובהק, מיד עם יציקת היסודות לבנין הישיבה. לפני הכנסתו להיכל הישיבה ישתתפו גדולי התורה וראשי הישיבות שיקחו חלק במעמד, בסיום כתיבת האותיות של ספר התורה.

הבטיחו השתתפותם גדולי התורה, פוסקי הדור, גדולי ראשי הישיבות רבנים דיינים ואישים מכל החוגים.

קיסריה - ארכיאולוגיה ואמת

יעקב ר. סלומון
מחבר הספר "זעקת ישני עפר"

ביום בו נכנסו האויבים להיכל, ד' אב, בשנה זו תשמ"ז, באו אבי איתן ואנשי אגף העתיקות לחפור ולחטט קברים בקיסריה, לאחר שהמשלחת האמריקאית משכה ידה מחפירה במקום בשל הבנת ראשי האוניברסיטאות בארה"ב לרגשות היהודים לקברי אבותיהם.

פעילות יוצאת דופן זו, של חפירה מטעם אגה"ע הממשלתי בשטח בו קיים רשיון בר־תוקף למשלחת זרה, נעזרה בהחלטתו של השר נבון שביקר בשטח והיתה בתוקף ליודי של אנשי אתרא קדישא. החלטה זו נעזרה בתק־שורת הישראלית ובקהילה האר־כיאולוגית כשבראש המדברים אנו מוצאים את הפרופ' העתיק ב. מזר.

את טענות התקשורת אנו יכו־לים לסכם בערך כך: אין במקום קברים ולא יתכן שיהיו קברים, גם אם יש קברים הם קברי גויים ולא של יהודים. ואם הם של יהודים הרי חייבים לחפור בהם כדי שלא לתת ל"שחורים" להכתיב למדע־נים בעלי "הצווארון הלבן" את מחקריהם הכל־כך נחוצים למדע.

אנו, יהודים מאמינים בני מא־מינים, סומכים על דברי המשנה הקובעת את סימני קבר ישראל: "המוצא מת מושכב כדרכו" זהו סימן לקבר ישראל. ואם יש שלשה בתוך עשרים אמה הרי זו "שכונת קברות".

אנו גם בטוחים בבטחון גמור כי תיאוריהם של המדענים הארכיאולוגים הם שקריים. אין לנו כל ספק בכך. אם ה"מדעניות" שלהם נותנות את האפשרות לק־ביעת תאריך של מימצא לפני יותר מ־5747 שנים, הרי הם שקרנים ובדאים ללא שום ספק. כי אי־אפשר שיהיה מימצא מלפני שהיה אישהו ממצא גשמי.

אי לכך אין לנו שום ספק כי בסיסי החישוב שלהם לתיארוך מימצאים הם שקריים בהחלט ואין שום מקום להתחשב בכך. מי שמפקפק בקביעה זו הרי שמינות נזרקה בו.

*

אולם כדאי לנו לעשות היכרות קצרה עם הדמויות הארכיאולוגיות ו"קביעותיהם" המדעיות כאשר מדובר בשאלת החפירות בקברים.

בספר שכתבתי בשלהי שנת תשמ"ב הקדשתי 10 עמודים למספר שקרים בולטים של האר־כיאולוגים, אין כאן המקום לחזור על כל מה שנכתב שם. (ראה: "זעקת ישני עפר" עמ' 82־73).

המעניין שמר א. בירן המוקע בספר הנ"ל בשקריו בנסיונותיו להטיל ספק ביהדותם של הקברים בגוש חלב, למרות שגם החוקרים הארכיאולוגים טענו כי זו היא הקבורה האופיינית היהודית לג־ליל... דוקא הוא נמנה על להקת היועצים הארכיאולוגים ששר החינוך נבון קיבל את עמדתם.

אותו בירן שטען למשרד הד־תות (שדרש את העצמות לקבורה) נראה שאין אלו עצמות יהודים, הוא עצמו, כאחראי לחוברת "חדשות ארכיאולוגיות", כתב כי עדיין אין הוכחות אם קבר מפואר זה יהודי או לא. ואילו החוקרים שפרסמו ב"קדמוניות" מאמר על קברים אלו מסיימים את מאמרם במלים: "מותר לשער שיש לייחס בניה מפוארה זו לאחת מתקופות השגשוג של גוש חלב היהודית".

והרי בידינו קצה חוט לדעת את אישיותו של מי שיעץ לשר החינוך להחליט על המשך החפי־רה בקיסריה, אולם דמות נוספת יש כאן בפרשה זו. פרופ' בנימין מזר. הבה נלמד עליו.

כמדומה שפרופ' מזר יכול לז־קוף לחובת עצמו את אחד הפרקים המבישים ביותר בתולדות חיטוטי שכבי בארץ־ישראל. הוא היה אחראי לחפירתם של אלפי קברים ב"בית שערים", קברים שהם בודאי של יהודים, ארונות קבורה מעוטרים עם כתובות עבריות בי־ניהן גם שמות שלפניהם מופיע התואר "רבי".

הדבר ברור כי מי שחיטט וחי־לל בצורה כה גסה ואכזרית אלפי קברי ישראל, יעשה כל מאמץ ששפלות תהומית זו תקבל לגי־טימציה.

אם נרצה לדעת עד כמה הפ־רופ' הזקן הוא סובלני אספר את אשר ראיתי כעד־ראיה ביום ט' ניסן תשמ"ב בבית שערים, שעה שבקרתי במקום. עם עוד אברכים [לרגלי שערוריית החפירות החדשות שנערכו אז] כליווי להג־ר"ח קניבסקי שליט"א.

שוטר שנכח במקום פנה לאחד האברכים וטענה בפיו: מדוע הכל צריך להתנהל במלחמות ובמאב־קים, הנה הפרופ' מזר בסביבה, שבו ליד השלחן דברו ביניכם בנחת וסכמו את הענין. האברך הסכים.

פרופ' מזר אך ראה את האברך ומיד קפץ כנשוך נחש והתנפל עליו באגרופים קמוצים תוך הטחת גידופים בימה נמוכה... רק הת־ערבותו של השוטר מנעה מהפרופ' הזקן להכות את האברך.

תאמרו יש בלבו של מחטט שכבי אכזרי זה סנטימנטים למקום בו ביצע את פשעיו, הרי תקרית אחרת עם אותו פרופיסור, הפעם הוא מופיע כ"מתנדב" אקראי.

במהלך בניית אחד המחלפים ליד כביש ירושלים — תל־אביב נתגלו סימנים של מערת קבורה, היה זה בחנוכה תשמ"ם, משמרות אברכים שמרו במקום. ואחר שהענין סוכם עם ארכיאולוג המ־חוז, נפגשו אנשי מע"ץ וסולל בונה, שבצעו את העבודה, עם הרב שמידל שליט"א לסיור בשטח. פרופ' מזר שחלף בכביש ירד לשוליים, עצר את הרכב ויצא ממנו כשהוא ממטיר מטר גי־דופים על ראשו של הרב שמידל. היה זה הקבלן מטעם סו"ב שפנה אליו: זקן, חזור לרכב וסע הלאה, אתה מיותר כאן!

הרי לנו הסובלנות של "זקן בית הארכיאולוגיה" ממנו שמע שר החינוך עצה ודעת מה לעשות בקיסריה, אולם יורשה לי להע־לות גם מנסיון העבר עם ארכיאו־לוגים בכלל, ועם פרופ' מזר בפרט, את מדת המהימנות והאמינות של הארכיאולוגים.

*

נקפוץ לרגע ל"עיר דוד" או ליתר דיוק לתל־עמל השוכן לצד הקיבוץ, ליד "גן השלושה — הסחנה". בחודש אייר תשמ"ג היתה כאן זירת המלחמה עם מחטטי שכבי. הפעם משלחת מתנדבים מטעם אגף העתיקות בראשות נו־רית פייג.

בחפירות שנערכו בחצר המו־זיאון הארכיאולוגי המזרח־תיכוני היה בית־קברות מעל מערת קבו־רה. כלומר: היתה מערה בשטח החפירה, אולם במיפלס גבוה יותר היה בית קברות אחר. ביום י"א אייר תשמ"ג (24 לאפריל 1923) ניסתה נורית פייג לשכנע את אנשי "אתרא קדישא" כי המערה היא כנענית = היה זה תכסיס מצידה להתעלם מבית הקברות שמעל המערה ולהתמקד בדיון על המע־רה עצמה] היא הציעה לבקש מאבי איתן שירשה לראות את מימצאיה שהעלתה מהמערה הנ־מצאים בחדרה שבמשרדי אגף העתיקות ולהחליט לפי המימצאים על גיל המערה.

ארכיאולוג שנשלח לבדוק את המימצאים ענה כעבור יומיים כי המימצאים שבחדרה אינם שייכים כלל וכלל למערת קבורה זו, המימצאים האלו נחשפו בגבעה סמוכה ואין שום קשר בין אותה גבעה למערה הנידונה. את מי־מצאיה מן המערה לא העבירה עדיין לירושלים לאגף העתיקות.

בחוברת "חדשות ארכיאולוגיות" שיצאה לאור אחרי החפירה, דו־וחה נורית פייג על חפירותיה בתל עמל. כאן היא מספרת על שכבת מילוי בגובה 0.6 מ' מעל המערה. למי שלא מתמצא באר־כיאולוגיה נסביר כי זו היא נוסחה הפוטרת את הארכיאולוגית מל־התייחס למה שנמצא בשכבה של של 60 ס"מ שהיא בדיוק כעובי הרגיל של קבר.

צוות טלויזיוני שהגיע למקום לסקר את האתר השני במחלוקת, ראו במו עיניהם כאשר הארכיאו־לוגית היתה עסוקה בחילוץ גול־גולת מתוך אותה "שכבת מילוי", היא היתה כל־כך עסוקה עד שלא הבחינה בצוות העומד ומתבונן במעשיה.

כאשר התפנתה מ"עבודתה המדעית" נשאלה לתגובתה בקשר להפגנות החרדים במקום והיא ידעה לענות כי סיפור בית הקברות במקום נולד אך־ורק בדמיונם של אנשי אתרא קדישא.

כשנצטר, מתלשה קמה אחד מהם לחלונה: "ראיתם?" וכולם ענו במקהלה: ראינו!

*

הבה נחזור ל"גיבור" השערו־ריה שלנו, לפרופ' מזר, לבדוק את מידת נאמנותו והיצמדותו לאמת.

לפני כ־15 שנה ביום י"ב מב"א תשל"ב חתמו פרופ' מזר וסגנו מאיר בן־דוב על זכרון דברים עם נציגי ועדת ההלכה ומשרד הדתות על חפירת סקר במורד הר־הבית לוודא האם יש בו בית קברות או לא. (צילום מופיע ב"זעקת ישני עפר" עמ' 185).

בסיכום בדיקת הסקר נערכה תכנית עליה מתנוססת חותמתה של "החברה לחקירת ארץ ישראל ועתיקותיה המח' לארכיאולוגיה של האוניברסיטה העברית, חפי־רות ארכיאולוגיות בירושלים", וחתימתו של מנהל המשלחת מטעם פרופ' מזר ל. רטמאיר, כשמעליהם מתנוססת הכתובת "המפה נכונה עם מצב הקברים". (ראה: שם עמ' 186).

כל זה לא מנע מפרופ' מזר להכחיש הכל (מוסף "הארץ" י"ד אב תשמ"א) ולא עוד אלא שהוא חתם עם עוד "חוקרים וארכיאו־לוגים" על הצהרה חד־משמעית שהתפרסמה בעתונות כי בעיר דוד לא היה מעולם בית קברות יהודי.

מי שהיה בעבר סגנו במשלחת החפירות, מר בן־דוב, אישר בשעתו בראיון שהתפרסם ב"כותרות ראשית" כי בחפירת הסקר נתגלה והתברר כי אכן השטח הוא בית קברות.

פיתקה קטנה בחתימת ארכי־אולוג מחוז י־ם שליוותה משלוח של עצמות אדם שהוחזרו למשרד הדתות לקבורה, מספרת על עצ־מות מ"אתר ג'" בעיר־דוד.

אולם שקרם הבולט של כל אותם חוקרים ופרופ' מזר בראשם צף ועלה בעת חפירות הסקר שנ־ערכו בחורף תשמ"ג ע"י אתרא קדישא, אגה"ע והרבנות הצבאית. וכבר התפרסם מכתבו של הגר"י חיים שליט"א גאב"ד ירושלים, שבמו עיניו ראה את הקברים במורד הר הבית.

גם דן בהט, למרות שבשנת תשמ"א חתם על ההצהרה, אישר בחתימת ידו כי במורד הר הבית נמצאו קברים.

זוהי דמותו של "זקן בית הארכיאולוגיה" המשמש כמבלדר לשר החינוך בהחלטתו הלא־נבונה לאשר מתן רשיון־כפול לאגה"ע לחפור בשטח עליו ניתן רשיון למשלחת ארכיאולוגית רק בגלל העובדה שהמקום הוא בית־קברות ויש עדיין בעולם יהודים שאינם יכולים להביט בשוויון נפש על חילול וזילזול נפשע זה.

*

שאלה קטנה לי אליכם. מר נבון, אבי איתן ופרופ' מזר: איך תגיבו על איחול כזה "יאכלו העורבים את בשרכם לאחר מות־כם, ישתו הכלבים את דמכם ועצמותיכם יהיו כדומן על פני השדה"?

מדוע לקברי אבותינו אתם מבצעים קללה זו?!

"שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו באו־לך" (הפטרת השבוע)

יבנאל - מלאך רע עונה אמן בעל כרחו

כתב וצילם משה מיכאל צורן

מי שיצעד כיום ברחובותיה של המושבה יבנאל ישפשף את עיניו. אברכי משי, ילדי תשב"ר ונשים צדקניות מהלכים שם בנחת ומהווים את הגרעין הראשון של התיישבות חרדית במקום. 50 משפחות שומרות על שמיטה. 25 ילדים נוסעים מדי יום ל"חדר" בטבריה ומספר דומה של בנות לבית יעקב

נסענו בכביש הראשי. בצידי הדרך צעדו 2 ילדי חמד, פאותיהם מתבדרות ברוח החזקה שנשבה באותו יום. נעים היה להצטרף לשיחתם שנסבה על דברים העומדים ברומו של עולם. ניכר היה עליהם שילדי תשב"ר ותיקים הם.

לא עברו שניות מאז שהילדים נעלמו מטווח ראייתנו והנה יוצא לו אברך "של משי" מחווילת קוטג' ברחוב הראשי וכשגמרתו תחת בית שחיו הוא ממהר לבית תלמודו. בעוד מספר דקות, כך התברר לנו, יחל שם שיעור העיון בגמרא. לא היינו צריכים להרחיק ראות עד שהבחנו בעוד כעשרה אברכים שכמותו שמיהרו בזריזות אל אותו בית מדרש.

כשירד הלילה וערפלי החושך עיבו את האפילה, חשבנו שה"ידי־רה התורנית" הזאת תרגע מעט. סוף סוף גם במקומות הריכוז החרדיים מעטים יותר הלומדים בשעות הלילה מבית. טעות היתה בידינו.

במרכז הקהילתי המקומי — קול סאון. ככל שהתקרבנו לאולם הגדול, כך התעצם הרעש והתגבר. "אסיפת פעילי המועצה המקומית האמורה לדון בסעיפים חשובים העומדים על הפרק", חשבנו. ושוב הופתענו. ושוב לטובה.

מאות אנשים, נשים וטף, בס־פסלים נפרדים כמובן, מצפים לבואו של אחד מגדולי המרצים של תנועת החזרה בתשובה, הרב ד"ר שלום סרבניק. באולם נשמעים ויכוחים ערים עוד בטרם הגיע המרצה למקום. זה אומר בכה וזה משיב בכה, העיקר: "יש אלוקים במקום הזה".

★ דגל התורה — בראש התורן

המקום הזה הוא לא פחות ולא יותר מאשר יבנאל. יש אלוקים במקום הזה, ואנכי, וכמותי מן הסתם עוד מקוראי עיתון זה, לא ידעתי! כנראה, שיבנאל, זו שעלתה לכותרות מספר פעמים בשנתיים האחרונות ולאו דוקא באסוציאציות מעודדות ומרנינות ושראשיה ופעיליה העדיפו לעי־תים את המלחמה החזיתית בלומדי התורה שבאו להשתקע במקום — דוקא ביבנאל זו, עלתה קרנה של היהדות בזמן האחרון לאין שיעור.

הפעילים התורניים במושבה בת 80 השנה, ניצלו את ההפוגה בין קרב לקרב, בין מלחמה תק־שורתית אחת לרעותה, והעלו את דגל התורה אל ראש התורן. כש־בראש הפעילות הזאת מנצח רבה של המושבה הרה"ג ר' מאיר סיני פרנקל, מי שידע להשיב מלחמה שערה לאלה שקמו כנגדו וכנגד הרב שיק רבם של חסידי ברסלב שאיווה את יבנאל למושב לו. הרב פרנקל וצוות עוזריו ופעילי המרכז התורני ביבנאל ניצלו כל הפוגה כזאת והקימו עוד נדבך ועוד נדבך, עד שכיום אפשר לומר שיבנאל של היום שונה בתכלית השינוי מיבנאל של עד לפני שנתיים ימים בלבד.

כנראה שזו הדרך. אם באת להלחם במסיתים ובמדיחים, אתה צריך להעיז את פניך כנגדם, לצאת במלחמה חזיתית, לנצל את כל המישורים האפשריים על מנת לצאת מנצח במערכה.

והרב פרנקל יצא מן המערכה בנצחון והראיה: ביום חמישי השבוע, הגיע ליבנאל מארה"ב הרב שיק, ויתחיל להתגורר במקום באורח של קבע. בכך־תמה וגם ספה הפרשה שעוררה את זעמם של שלומי אמוני ישראל בכל אתר. הרב שיק לא בא ליבנאל בידיים ריקות. ביתו המפואר שנבנה במשך השנה האחרונה בקצב מואץ הסתיים ממש בימים אלה והפועלים שעבדו במקום עשו את כל המאמצים להכשיר את הבית סופית. גם תלמידיו הרבים שעברו לגור ביבנאל, סייעו בימי סוף השבוע בכל יכלתם לסיים כל ההכנות הדרושות.

בסיור בבית המפואר, שנמצא במקום הגבוה ביותר במושבה ושמחזיתו ניתן להשקיף אל כל יבנאל, גילינו שעוד בטרם באו ארצה כבר החלו אברכים להתפלל בבית המדרש שבקומה התחתונה. "אנחנו מדברים כאן ביבנאל על מנין של אברכים בני תורה, בעוד שעד לפני שנים ספורות לא היית יכול למצוא כאן מנין של בע"ב לתפילת מנחה", אומר הרב פרנקל. בקומה התחתונה, הוקם גם מקווה טהרה מפואר שגם הוא כבר החל לפעול באופן מעשי. כפי שנמסר רכש הרב שיק גם את המגרש הסמוך לביתו הפרטי ועליו הוא מתכנן להקים בנין בן 3 קומות, בכל קומה 600 מ"ר. ובהן יוקמו פנימיה לבני ישיבות, אולם שמ־חות ובית כנסת מפואר.

★ "לא תהיה לנו ברירה; נצטרך לפתוח "חדר" מקומי"

חשוב לזכור, שהפעילות התורנית במושבה החלה עם הקמת תנועת בעלי התשובה במ־קום ושיבתם של עשרות משפחות לחיי תורה תקינים ומושלמים, בסיועו של המרכז התורני ביבנאל

(המשך בעמוד י"ד)

הקלאים בכולל שביעית.

הרב משמיע שיעור בכולל.

מסעות ארוכות ברחובות יבנאל.

מבצע אלקטרה אצל שטרן 10 תשלומים ללא ריבית - הגרלות

תנורי אלקטרה
8 תשלומים שווים

אספקה מיידית מבית אלקטרה למיתר

לקונה תנור בתקופת המבצע בלבד
להשתמש לכבכב
-.95 ש"ח

תא נשלף - חידוש במטבח הכשר - בלעדי לאלקטרה באישור המכון המדעי הטכנולוגי לענייני הלכה גם למהדרין

מקפיא אלקטרה
250 ליטר 145×10=1450
* דגם חדש
מקפיא אלקטרה 200 ליטר
135×10=1350
* דגם חדש
* בין כל 10 קונים תערך הגרלה - אחד יקבל כספו בחזרה

מדיח כלים ווסטינגהאוז
370×5=1850

מכונת כביסה קינג אלקטרה
125×10=1250
שנתיים אחריות
מכונת כביסה ג'ט אלקטרה
135×10=1350
שנתיים אחריות

מיקרוגל ווסטינגהאוז
חשמלי 99×12=1188
מיקרוגל ווסטינגהאוז
אלקטרוני 115×12=1380

שי חינם:
* 50 כלי השחמה
* ספר בישול
* הדגמה חינם בבית הלקוח

אלקטרה
הנוחות שלך - האתגר שלנו

שטרן רח' מלכי ישראל 29 גאולה ירושלים טלפון 381230 381956

هكذا من الأصل

המודיע

שמשון לרנר

חינוך להסתפקות במועט

...ונראה, שלכך ציוה לנו השי"ת לאבד את יושבי הארץ (כנען) ולה־ תרחק מהם מאד — יותר משאר אומות־העולם, אף שכולם שונאים את ישראל ומבקשים את רעתם, עם כל זה, יכולים אנו להשמר מהם, כי הם מגלים את שנאתם ואת רש־ עותם לעין כל, כאשר ראינו תמיד, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם.

אבל מלכי כנען, עקב היותה רוח אחרת עמם — שמסתירים שנאתם, והיה במחשך מעשיהם, כי חכמתם המה אך להרע, שיודעים בבירור, שכל המיצר לישראל נעשה ראש, שאין זה רק לפי שעה, אבל לענה ומרה תהא אחריתו, כי ראו מה שאירע לשכניהם — מצרים! עמלק! סיחון ועוג! לכן נותנים עצות בנפשם ושמים כל מגמתם להחטיא את ישראל לפני אביהם שבשמים, כדי לעורר עליהם איזה קטרוג רח"ל.

ולפי שיודעים שישראל קדושים הם, ואם יסיתו אותם לעבור על עבירה שבתורה, לא ישמעו להם אפילו בעד כל הון דעלמא, לכן עושים זאת במרמה, נראים להם כאוהבים ומחליקים לשונם להסיתם לדברים קלים, דברים שאדם דש בעקביו, כגון לדבר דברי נבלה בגאוה ובוז —להלביש את עצמם במלבושיהם הפרוצות, שעי"ז יוכל לבוא לכל המדות הרעות ולעבור על כל העבי־ רות שבתורה, וכמובא בספרים הקדושים — האיך ועד כמה צריך להתרחק מדברים אלו, כי עי"ז שולטים כל מיני עין הרע רח"ל.

וכבר אמרו רבותינו ז"ל: צ"ט חלקים (מהאנשים) מתים מעין הרע, וגם אני רואה בעיני, בכל יום! באים אלי בני אדם רבים, ושופכים לבם לפני, במר נפשם, וגם כותבים אלי ממקומות רחוקים: כמה חלאים רעים ומרות רבות ורעות עוברים עליהם, ואנכי הרואה כי רובא דרובא בא מעין הרע רחמנא ליצלן, ולפע־ מים אני חוקר על התחלת הדבר —במכוון, לפי השעות שעין הרע שולטות בהם, והם מודים לדברי.

לכן, כל שומר נפשו, ירחק מהם — שלא ללכת בחקותיהם, ובל יגעו בלבושיהם, ואפי' להסתכל בהם יזהר מאד... וזה מרומז כאן בכתוב: כי אתם עוברים את הארץ... ואם לא תורישו וכו' רק תלכו בחקותיהם, ללבוש כלבושיהם, אזי והיו לשכים בעיניכם וכו', רצה לומר שישלוט בכם עין הרע רח"ל וכו', ע"כ דברי

(קטע מדברי הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע. מובאים בספה"ק תורת חכמים, בפ' מסעי, עה"פ כי אתם עוברים את הירדן...)

* * *

שיחות רבות יש בספרים הק־ דושים, על המגרעות שבדיפה אחר ה"מותרות", ועל החיוניות שבהסתפקות במועט. עיין ב"כלי יקר" פ' וישלח, המבאר את ההב־ דל בין דברי יעקב לדברי עשיו. יעקב טוען: וכי יש לי כל! — כל מה שדרוש לי — יש לי! ולעומ־ תו, עשיו, מודה הוא שיש לו הרבה — יש לי רב! אך אין זה מספיק עבורו, זקוק הוא תמיד לעוד ועוד!... (עיי"ש באריכות).

האמת היא, שבדורנו ה"מ־ תקדם" קשה מאד להטיף מוסר על נושא זה, שהרי כמעט ואין אחד שלא יהא לקוי בנושא זה, ולו במעט.

ולא זו בלבד, אלא שעל דורנו אפשר לומר "אכשר" דרא, אין לך כיום הוצאה, שאפשר לומר עליה כי היא נכללת בגדר "מותרות", ולכל הוצאה יש ק"ן טעמים וה־ סברים, בכדי להוכיח את חיונ־ תה.

עדיין זכורים אותם הימים, שכאשר הלך מאן־דהוא וקנה לעצמו ספה, בחדר אשר "הודבק" לו השם "סלון", הביטו עליו כעל רודף אחר המותרות והיום, בדו־ רינו ה"מתקדם", אין לך בית ללא ספה, ואין לך בית ללא "סלון", ויש בתים רבים ומשפחות רבות, שחדר זה, יש עליו שלט, "הכניסה מותרת רק לזרים"... לבני המשפחה נאסרה הכניסה, רק אם יבוא, אי פעם, אדם זר, תהיה לו הזכות להכנס אל החדר המיוחד הזה, ולא רק לילדים נאסרה הכ־ ניסה, אלא גם לבעל ולאשתו בעצמם, גם להם נאסרה הכניסה לשם, ובחדר זה משקיעים דמים (תרתי משמע) ליפותו ולנאותו עוד ועוד, וכל זה למה? בכדי שאם יבוא אי פעם אורח, יוכל לומר: ראיתי את הסלון של משפחה... ההיא ממש נפלא.

הכל הפך להיות "חיוני", בלי מזגן — אי אפשר לחיות, ולא רק מזגן פשוט, אלא הוא צריך להיות "מפוצל", ולא רק אחד, אלא צריך שבכל הדירה יהיה קר, גם בחדר האמבטיה. ומובן מאליו, שצריך שיהיה מהפירמה הטובה ביותר.

בכל חדר צריך שתהיה בו נברשת בדולח יפה ואוחזת, כל המרבה הרי זה משובח, שהרי מנורה פשוטה, "איננה מאירה כלל"... ונברשת זו חייבת להיות עשויה מקריסטל אמיתי, ולא ח"ו מחיקויים, שהרי "מדת האמת" דורשת זאת!...

התמונה חודרת ומשנית כשמ־ דובר בוילונות, צריך להתרוצץ בחנויות, ולמצוא בד מיוחד, שה־ גיע מעבר ל"הרי אודם" שכל מטר ממנו עולה טבין ותקילין, וכן צריך לצפות את כל הדלתות והחלונות.

וכן לגבי ציפוי הקירות, פעם נהגו לסייד, אח"כ התקדמו לאט לאט, עשו טפטים וכדומה, היום יש שינויים מהפכניים גם בשטח זה, וצריך שהקירות מהתקרה יהיו מצופים בעץ מיוחד (הכל עשוי מחומרים דליקים רח"ל).

ומי מדבר מהרהיטים עצמם, בשטח זה יש כבר כלל ידוע, שאין זה משנה כלל הטיב והחוזק, כאן אומר ה"שם", — הפירמה והנגר שאצלו הוזמנו הרהיטים, הכל צריך להיות ב"סגנון כפרי" וכדו־ מה... אך הכסף המשולם עבור זה, אינו במושגים "כפריים"... אלא בסכומים אסטרונומיים.

והמטבח? גם כאן יש הרבה מה להשקיע, מטבח אמריקאי, עם כל הפטנטים, ארונות — מה שיותר, שהרי מקרים שהמשפחה תגדל, וצריך שיהיה בארונות מספיק מקום, לא רק עבור 12 ילדים, אלא גם עבור 24 נכדים נוספים. המכשירים שבמטבח, הכל בנוי ל"גדולות ונצורות"...

ועל מה הולכים?

לא הולכים על מרצפות רגי־ לות! צריך ללכת על שיש, לבן או שחור (ועד שההורים משלמים אותו, תמיד "שחור" להם לפני העינים...).

ומובן מאליו, שאין הרשימה מסתיימת עדיין, ישנם סעיפים רבים שטרם נגענו בהם, בינה, צעצועים, מאכלים, רכב, טייפ וכדומה, הכל צריך להיות משופרי דשופריה, מה עושים אם אין תק־ ציב? עובדים שעות נוספות, מת־ רוצצים בגמחי"ם, וכל הראש משוקע ב"שיש עץ ואבן", ומובן מאליו, שאם הראש מושקע בדב־ רים אלו, אין הוא מושקע בחינוך הילדים, ובעניינים אלו מס, שכים לפתע על מידת ה"בטחון", סומ־ כים על המלמד, על המחנכים, ושוכחים שאם הילדים רואים שבעיני הוריהם העיקר הוא ה"חומרי" ולא הרוח, מדוע שהם יהיו שונים?

ואפילו אם ההורים הם אמידים, הם יכולים להרשות לעצמם להשקיע בדירתם כחצר גינת ביתן המלך של אחשורוש, אסור להם לעשות זאת, משתי סיבות, האחת: למען חינוך ילדיהם, והשניה — למנוע עין הרע.

סוף סוף, הרי המושג הזה (עין הרע) לא הומצא ע"י אנשים פרי־ מיטיביים. זה מובא בחז"ל, ואף בתפילה התקינו בקשות מיוחדות בשטח זה (שתצילנו — מעין הרע) ואם כן, מדוע שהאדם יזמין לעצמו צרות בידים?

ואם אנו אומרים צרות, כוונתינו לכל השטחים, (גם לשטח החינו־ כי) שהרי חז"ל נתנו את המשל הזה, על אותו הבן, שאביו האכילו והשקהו ורחצו וסכו ותלה לו כיס של מעות בצוארו וכו', מה יעשה הבן שלא יחטא?

ומשמעות הדברים, שילדים שמתרגלים לחיי רווחה מופלגים, אין הם גדלים כמיוחל... ואדרבה, חז"ל אמרו: הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה... וצריך לשקול היטב, לפני כל הוצאה, האם היא תביא תועלת, או ההיפך רח"ל?

מדור הספרים

יומן למורה

"הימים — כמגילות, כתוב בהם מה שתתפצו שיזכר לכם". זהו המוטו הפותח את היומן למורה, שהוציאה השנה, לראשו־ נה, הסתדרות מורי אגודת ישראל. בקטע זה מתבטא השוני המבדיל בין יומן זה ליומנים אחרים, שהוצאו על ידי מו"לים אחרים.

לכל אורך הדפים, של יומן מקורי זה, אנו מוצאים דברי חז"ל ופתגמיהם. שיש בהם כדי להורות דרך הנהגה שהמורה מתחייב בהם, בתקף מלאכת הקודש שהוא נטל על עצמו. כדי שיהיה הרב דומה למלאך ה', שהוא תנאי ראשון לקבל תורה מפיו.

הסתדרות מורי אגודת ישראל והעומדים בראשה אינם מסתפקים במאבק מקצועי. מאבק על זכויות המורה כפרט וכלל, ואין בפרט אלא מה שיש בכלל. היא עוסקת גם בתחום החינוכי. ביומן המהודר שיהיה בידי כל עובד ועובדת הוראה, ימצא המורה את כל הנ־ חוץ לו בעבודתו. את דפיו המ־ הודרים להפליא, מעשה ידי אומן, מעטרים אמרותיהם של גדולי ישראל.

ביומן יש גם דפים מיוחדים למערכת שיעורים לכל שבוע, לפי מספר השעות. זה אמנם לוח לשנת תשמ"ח, אולם הוא מתחיל בראש חודש אלול תשמ"ז, שבו מתחי־ לים את שנת הלימודים מתש"ח.

ביומן יש גם דפים בצבע אחר, בו יכול המורה לרשום פרטי תלמיד ותלמידה. גם מועדי בדיקה לפי המקצועות ולא לאחרונה, גם דפים שבו יוכל המורה לרשום את התלמידים ב"לוח היעבים" ונוסף על כך גם דף מיוחד שהוא מיועד לאסיפת מורים או מורות. לפי המקצועות הנלמדים. ועדיין לא אמרנו את כל המעלות הכלולות בלוח זה, שנערך כפי הנראה, על ידי אנשי מקצוע מעולים שהם מכירים את מערכת החינוך החר־ דית לפני ולפנים.

פרק מיוחד מנחה את המורה בעזרה ראשונה. דבר שהוא חשוב מאד למורים העוסקים עם התל־ מידים והתלמידות לפעמים רבות, צריכים להזדקק לעבודה זו בשעת הצורך, הרי זה מעשים לעתים קרובות שבהם עומדים אנשי הוראה אובדי עצות ומצפים למי שיודע. כאן כלולה הדרכה מפור־ טת מאד, שניתנה על ידי מומחים, ה' ישמרנו ויצילנו מכל רע.

המדור "זכור ימות עולם" היא יצירה בפני עצמה. פרק זה נותן בידי המורה חומר מעניין שהתל־ מידים זקוקים לו. הכל מסודר לפי התקופות השונות החל מבריאת האדם הראשון, לכל התקופות. מיהושע לזקנים, מזקנים לשופ־ טים ונביאים, מלכים לפי חלוקתם, נביאים ונביאות, סדר הנביאים, הכתובים, תקופת התנאים תקופת האמוראים, סבוראים, גאונים ראשונים ותקופת האחרונים.

בלוח יש גם בשורה משמחת: שארגון המורים ייסד הוצאה לאור של ספרי לימוד לכל מקצועות החול, על טהרת הקודש, הספרים שיאושרו על ידי המחלקה הפד־ גוגית של מרכז החינוך העצמאי יוכנסו כספרי לימוד בכל בתי הספר של החינוך העצמאי.

מורים ומורות שיש בידם חומר לספרי לימוד המעונינים להוציא ספרי לימוד, מוזמנים על ידי הס־ תדרות המורים להתקשר עם המ־ טפלים בנושא שהם מנהלי ומנה־ לות בתי ספר.

היומן טוב גם למלמדים בת־ ת"ים ומורות במערכת החינוך העל יסודית. זוהי יוזמה הראויה להער־ כה.

מ.ד.

א. מרגלית

תחינת תמיד, תודת תמיד

מוגש לצוות המורות המעולה של מכון בית יעקב למורות בירושלים, העושות מלאכתן אמונה, הרחק מאור הזרקורים לכבוד חג היובל.

להיות מורה בסמינר.

לעמוד אצל הנול, ולהשחיל פס דק־דק, כקרן של אור אל המסכת המתהווה.

* * *

להציץ בחרך ארוך, כהשתאות — על קצה האצבעות — אל ציוריו של הדור הבא. לראות את אבריו המתרקמים, את חיוכי הבראשית, קמטי ההבנה המתרשים במצח, ולהתפעם — ולהתפלל: שיהיה השיר המושר מוסר, ולא שיר הרס. שיהיה צלילו נבון והעמקתו ברורה. שחריקה פה ושם לא תצריד את הסימפוניה, לא תקרע את המוסיקה.

להודות — ולשמוח; על הזכות לצרף את הקול הדק, הלוחש, למקהלה.

* * *

לשפשף עיניים מתמהון מול הפלא של ניצנים מוריקים, נפתחים, מול התנשאות הגבעולים, התבקעות הפקעות, השולחות יונקות אל אדמת האם — ולהתפלל תמיד על יבולים יוזקים ועל ברכה בבר, גם זה הסמוי מן העין.

לראות בגיל וברעדה איך קמלה פתאום עלה נבול, איך נרצץ בר שיקוי הדיים. עורקיו שנראו חסומים מתפוקקים, מתחילים לפתע להזרים אל קרבו מי ישועה. נבלמה צפירותו ורפיסותו ואגלי טל בוהקים על הקרף המתחדש.

לראות בעין את הצמיחה המתמדת — ולשאת מבט תודה מתמשך על מעבר להרים.

* * *

להתיצב כל היום אל מול הפסיפס המטומר המתרקם לאחד. המון אבני אלגביש המסתדרות במבנה המפולא. חוטי עדות, סלילי חוגים, פקעות שבטים, שנהיים ביחוד לדגל. לראות איך האינטגרציה מתחיידה למול הוד ההתרקמות, השומרת על צבעיה היהודיים ומופיעה עם זאת במכלול קסום.

* * *

להתבונן בראשים הרכונים על ספריהם — ולהיתקף רחשי תודה, רחשי תפילה.

תודה על הזכות — לתת, להשכיל, להעמיק את תלמי המחשבה, לעצב ולרלוש את אישיות העתיד.

התפילה — אל מול גודל התפקיד, נטל האחריות ועומס המשא.

* * *

להתמלא רגשי הודיה לנוכח העיניים הנפקחות בהשתאות ובתוהיה, חיוכי ההבנה, מבטי היישר־כח.

ולדאוג למול פנים מכורכמות, עיניים נשואות בתוהיה, מבטים אוזכי משמעות.

* * *

וכעבור שנים —

לפקוח עינים מאושרות: גדיים שנעשו תיישים, שנעשו צאן, שנ־ עשו עדר — והם רבוצים על נאות הדשא המוכרים, מנהלים על מי מנוחות, עם השבט המשענת המנחים והמנחמים.

— ולהתמלא חרדה: האם כל בני הצאן רבוצים על כרי הדשא הדשנים? האם לא נתלשה, חלילה, עז פוחה מן העדר?

— ומי יודע אם נעשה הכל, בזמנו, כדי להשיב אותה אל הדיר?

* * *

לשמע — בלב רחב — בכל מקום, בכל זמן, את המלות הצופן המוכרות, הנהדרות: "מה שלום המורה?", "המורה זוכרת אותי?" — להתמכר בסיפוק, ולהתחולק בתקרבת העבר באחוות ידידות, לפרוש לפרוסות את ככר הזכרונות ולמלא מן אל קן מחדש את מצבורי הרעות.

— ולראות, לעתים רחוקות מאוד, אחת מני אלף — מתחמקת, אחת שקשה לה להביט הישר, עין בעין... ולכאוב כאב אין קץ.

* * *

להתערבל תמיד ברוח הרעננה של נעורים נצחיים תוססים, של שמחת פריחה ואביב־עד. מחוזי מחוזר אביב, מתעגלים, ממלאים את החלל בצלילי תקוה, באוושת צמיחה מרשרשת, חיונית — ולחוש מאשליה של רעננות־עולמים, של שכחות המחוג הנע קדימה. כי דור הולך ודור בא והמורה במקומה עומדת.

* * *

מורה בסמינר.

תמיד מטלטלת מקוטב אל קוטב: מן הגוות אל הדאגה, ממוסר הכליות אל האושר, מן הסיפוק אל הצביטה שבלב.

כעץ השדה:

נושאת כפיים לתפילה, נרכנת בהודיה, מוזקפת באושר היצירה וכפופה, מטה שכמה לשאת בעול.

ורוחה חרישית מלטפת, גם רוחות סער — חולפות תמיד בין עפאיה.

הרב משה טורק
מנהל ת"ת יסודי התורה - תל אביב

לדרכו של מחנך למופת

25 שנה לפטירת המחנך הדגול ר' שרגא סיני ז"ל

אמנם כבר עברה תקופה די ארוכה מאז הסתלקותו של המחנך הדגול ר' שרגא סיני ז"ל מיסד ומנהל בית הספר יסודי התורה בת"א, אך דמותו האצילה עדיין כדוגמה לאלו העוסקים בעבודת הקודש לחנך ילדי ישראל לתורה ויראת־ש.

בסקירה קצרה נסקור את תולדות חייו:

ר' שרגא ז"ל נולד בבית של תורה. בגיל צעיר נשלח ע"י אביו שהיה מלמד דרדקי ללמוד תורה ב"יסודי־התורה" בעיר ואם בי־ שראל פרשבורג. שם התקרב אל הצדיק המפורסם ר' יהושע דוד הצוקיל הי"ד, אשר היה מפורסם בצדקותו ובקדושתו. שקודן נפלא אשר עשה לילות כימים בתורתו, וכדי שיוכל להיות שקוע בתורת ה' קיבץ כמה נערים בעלי כשרונות שבאו מחוץ לעיר ועמהם למד גפ"ת בעיון. מבין תלמידים אלו מצא ר' שרגא ז"ל את מקומו שכבר אז הצטיין בכשרונותיו הברוכים ובשכלו הזך. עם סיום לימודיו בפרשבורג עבר לישיבת הגאון מניטרא הגרש"ד אונגר זצ"ל (חותנו ביזו"ש של יבלחט"א כ"ק אדמו"ר מקלויזנבורג) מרבו זה קיבל ר' שרגא את דרכו בהנהגה בכלל ובחינוך בפרט.

לאחר שנים של יגיעה בתורה עבר ר' שרגא ז"ל לוויענא. במקום זה פעל רבות בארגון צעירי אגודת ישראל אשר זכו לקירבה מיוחדת מכל גדולי התורה שהגיעו למקום לצורכי ריפוי ועי"ז השפיעו מרו־ חם ומגדולתם על כל בני החבורה הקדושה. כאן זכה להכיר את האדם הגדול בענקים הגאון ר' יוסף בומגרטן זצ"ל.

בפרוץ המלחמה הגיע ר' שרגא לא"י והחל להתעסק במפעל קטן בהרצליה. אך תשוקתו היה גדול להתמסר לחינוך. הראשון שהכיר כאן בכשרונותיו הברוכים היה הג־ און הרב מובשוביץ זצ"ל רבה של רמת־השרון, אשר מיסד בתי חינוך באיזור חינך את בנין בכיתו והציע את ר' שרגא לסייע בזה. מכאן עבר ר' שרגא לתל אביב ונתקרב למחיצתו של הג"ר יואל פולק זצ"ל רבו של חוג חתם סופר במקום (ומיסד בתי החינוך הכש־ רים בזירה.) אפיזודה מעניינת הביאה לר' שרגא ההתעוררות ליסד בית חינוך. היה זה בזמן באב כשישב בביהמ"ד של חוג חתם סופר ונכנסו תלמידים מבית ספר חורדי לאסוף כספי צדקה. כאשר הבחין שתלמידים אלו נועלים נעלי עור לרגליהם, נתרגש מאוד ומיד הביע לרב פולק ז"ל את החלטתו לייסד בית חינוך משלהם אשר בו יחנכו את התלמידים לדקדק בהלכה קלה כבחמורה.

למעשה הצורך בבית חינוך כזה כבר הורגש בקרב כמה בעלי בתים חרדיים במקום אשר דרשו חינוך יותר חזק מזה שהיה בביה"ס הדתי "מוריה" (אשר באותה תקופה לימדו שם אנשים חשובים מאוד) כי רצונם היה עז שבניהם ימשיכו ללמוד בישיבות קדושות, וכורים הם לטובה על התמסרותם בכל לבם ומאודם למטרה קדושה זו.

ר' שרגא סיני ז"ל הבין כי לא יתכן כלל לייסד בית חינוך בלי התייעצות והדרכה תמידית של גדולי ישראל לכן הרבה להתייעץ עם גדולי ישראל ביניהם מרן החז"א והגאונים אב"ד פרשבורג, אב"ד פוניבז', הגרי"ם שלזינגר ר"ים ישיבת קול תורה, זכר צדיקים לברכה ויבלחט"א הגאון ר' מרדכי יפה שלזינגר אב"ד בתל אביב.

בחושו הטבעי הבריא (כהג־ דרתו של הגרי"ש גרוסברד שלי־ ט"א) ידע להציע כל ספק וכל נידון בצורה החכמה והברורה וכך הגיש את ספיקותיו בכל נושא לפני גדולי התורה אשר הדריכו אותו בכל צעד ושעל. ואמנם כגו־ רל כל ענין קדוש היה גם גורלו של בית הספר "ראשיתו מצער". במיוחד באותם ימים קשים ימי מלחמה אשר המצב הכלכלי היה חמור מאוד ואם אין קמח אין תורה, למטרה זו באו חברי הוועד לידי הסכם שהם ידאגו להעמיד את הסכומים הדרושים כדי שיוכלו לשלם למחנכים את המשכורת בזמן. לעומת זאת הסכימו המחנ־ כים לעבוד בתשלום נמוך מהמ־ קובל ואף להוסיף שעות נוספות על עבודתם. כאן המקום להזכיר לטובה את שמות חברי הוועד אשר דאגו זמן רב לקיים את הב־ טחתם ומכספם החזיקו את בית החינוך החדש. יו"ר הוועד הראשון הי' ר' משה יעקבסון ז"ל (גיסו של הגרי"ם שלזינגר זצ"ל) אחריו שימש כיו"ר ר' נפתלי בינג שניהל עד סוף ימיו את ביה"ס. ר"א בנ־ דיקט, מר יפה, ר' מאיר הרמן, ר' פ. לינק, הרה"ח ר' משה אברהם כהן והרב בנימין קרלנשטיין זכ־ רונם לברכה. ויבלחט"א הרמ"ם לוי הי"ו ועוד. הסדר זה היה קיים עד יסוד זרם הרביעי שהכניס סדר חדש במערכת חינוך החרדי ואף בזמנים הקשים שעברו אח"כ על חינוך העצמאי דאגו חברי הוועד לקיים הבטחתם.

ר' שרגא ז"ל ראה את אחד מסודות ההצלחה של החינוך לבחור מחנכים מיוחדים ועפ"י תקנון מיוחד שהוכן על ידו בהת־ ייעצות עם גדולי התורה נקבע מי הוא הראוי לעבודת קודש זו ומי הם התלמידים שיש לקבל בבית החינוך. (אגב, אחת התקנות היתה שמורה שאשתו אינה הולכת בכיסוי ראש כהלכה אינו ראוי לשמש כמחנך בביה"ס, תקנה חשובה מאוד באותה תקופה.) צוות המורים הראשון נבחר ע"י הגרי"ם שלזינגר זצ"ל ואכן זכה שבמוסד קודש זה ישמשו בהוראה תלמידי חכמים ואישים דגולים ומפורסמים ביניהם הגרי"י זלצר, הרה"ג ר' אברהם וולף, הרה"ג ר' וליג פריבלסקי זכרונם לברכה, ויבלחט"א רבים מאישי החינוך בדורנו כהרה"ג ר' פרץ אריאל (כיום רבה של הר־השומר) הרה"ג ר' אליעזר ברנזייג, הרה"ג ר"י הלברשטם הרב מבויאן לוי (מפקח בחינוך מ"מ) הרב מאיר מונק (מנ־ הלי ת"ת תורת אמת) הרב יעקב ק. פפנהיים (מנהל ביה"ס בצירך) הרב פנחס ביברפלד, הרב מטאבע הרב גרוס שליט"א ועוד מחנכים נכבדים.

בזכות התמסרותו ופעליו הב־ רוכים זכה בית הספר בזמן קצר לשם טוב, ובמשך תקופה קצרה נהי' מקום הלימוד צר מהכיל את כל התלמידים שהגיעו מהבתים הטובים ביותר בת"א. עיריית ת"א סירבה להשתתף בהקמת מבנה למטרה זו. ובלית ברירה הוכרחו לחפש פתרונות שונים. הרה"ג ר' יואל פולק העמיד לרשות הת"ת את בית חוג ח"ס. ויותר הכתות סודרו בבתי הכנסיות שבעיר ול־ פעמים אף לא קיבלו רשות הגב־ אים ללמוד בפנים ולמדו בפרוזדורי ביהכ"נ. (אחד ממקומות הנדודים של ביה"ס היה בסוכתו של הגאון ר' יוסף צבי הלוי זצ"ל אשר חיבב חודיות ביה"ס). ר' שרגא ז"ל היה רגיל לומר לצוות המורים למוד סדר באי סדר.

ואמנם מה נהדר היה המראה כאשר היו נכנסים במקום דל כזה ורואים את הסדר הנפלא ששרר בכתה: הילקוטים מונחים בפינה אחת והמעילים מסודרים בפינה שניה ושום דבר לא הפריע לתל־ מידים ולמורים מלהתעמק בלי־ מודים. לא פעם קרה שהיה המחנך צריך להעביר כמה תלמידים לפינה אחרת מפני הגשם שנטף במקום שישבו. וגם זה לא הפריע להם להמשיך בלימודם תמידים כסדרם.

כך נדד ביה"ס ממקום למקום עד שבדרך השגחה פרטית נמצא פתרון מסודר עבור ביה"ס. באחד הימים הבחין ר' שרגא ז"ל ביהודי שהסתובב אחורי דלתות ביהכ"נ והאזין ללימודי התלמידים. ר' שרגא הזמינו לשיחה. ואכן נכנסו דבריו לאוזן קשבת וכאשר שבק יהודי זה חל"ח השאיר צוואה שכל רכושו יועבר לזכות ביה"ס למטרת בנית מקום לימודים מסו־ דר. התחנה הראשונה היתה ע"ג ביהכ"נ "מאה שערים" בת"א אשר בהסכמת רבני וגבאי ביהכ"נ נבנ־ תה קומה שניה על ביהכ"נ למטרת קודש זו. ובהשתדלותו הרבה של הרב אברמוביץ שליט"א הושלם המבנה. מיד נתמלאו הכתות והחלו ימי השלוה של ביה"ס. אך לא עבר זמן קצר ושוב החלו התלמידים והמחנכים לסבול מלחץ רב עקב ריבוי התלמידים כי' שנהרו ללמוד בביה"ס. עיריית תל אביב הסכימה לתת תרומתה בבנית קומה שלישית על ביהכ"נ.

מאוחר יותר כאשר גם כאן היה המקום צר הסכימה העיריה בהשתדלותם הרבה של כמה עסקנים חשובים ובראשם הרב אברמוביץ שליט"א להחליף את הבנין תמורת הבנין המפואר בו שוכן כיום בית הספר ברח' חדרה. בעת העברת בית הספר היסס חלק מחברי הוועד מלהעבירו כי הסביבה היתה אז ממש כמדבר שממה. ובאמת סרבו חלק מההו־ רים לשלוח את הילדים בגיל הגן למקום נידח זה. עמד אז ר' שרגא ז"ל והסביר למורים כי לפי ראות עיניו מתפתחת העיר לכיוון הצפון והמקום יהי' מרכזי ביותר. ראינו בו אז את ה"חכם עדיף מנביא" כי אכן כדבריו כן היה. ובמשך הזמן זכינו בע"ה אף להקמת קומה נוספת. לא נגזים אם נאמר שבמ־ סירותו נעשה בית הספר כחלק מעצמיותו. עד כדי כך הגיע, הדברים ששום טירדה לא עיכבה ממנו את בואו בזמן ללימודים.

אביא כאן דוגמא אחת. באחד הימים כאשר נולד לו למז"ט בן הופיע כרגיל לביה"ס. באותו יום הזדמן ר' נפתלי בינג לביקורת בביה"ס (ביקורים כאלו היו שכיחים ביותר כדי לעקוב על דרך לימוד של מחנך צעיר וכדו') בתוך הדברים סיפר ר' שרגא למר בינג, כי היום נולד לו בן. והילדים הקטנים לבד בבית. רק לאחר שהכריחו מר בינג לחזור לביתו עזב ר' שרגא את ביה"ס. זו דוגמא אחת מהרבה על מסירותו הגדולה לתפקידו.

אישיותו הגדולה היתה מיוחדת במינה כל כולה בנויה ומיוסדת על אמונת חכמים והכנעתו לגדולי התורה לא ידעה גבול. כשהתייעץ איתם לא ניסה לקבל היתר או הסכמה אלא בא לשמוע חוות דעתם. מאידך לחם תמיד נגד הת־ בטלות לפני חילוניים ושיטותיהם בחינוך וכדומה, אדרבא דרש לחנך לגאוה חרדית בבחינת ויגבה לבו בדרכי ה'. היה אגודאי בלב ונפש (עדיין זכור לנו קבלת הפנים המ־ כובדת שערך לכבוד נשיאה השני של אגו"י הרי"ם לוין ז"ל).

אחת התקנות הנפלאות שתיקן בביה"ס לקיים אסיפת מורים חודשית ומדי פעם אף בהשתתפות גדולי התורה או אישי חינוך מפו־ רסמים, ואכן זכה שבמשך ארבעים וחמש שנה כמעט לא עבר חודש בלי ישיבת מורים בהם דנו על עניני הענף השובים ועל התלמידים בפרטיות כפי שמעידים דוחי הא־ סיפות. וכאמור אף מפעם לפעם אצל גדולי התורה החל ממרן החז־ זו"א זי"ע ואח"כ אצל הרב מפונ־ ביז' או אצל הרב פולק ז"ל שנים לא מעטות אף התאספו המורים בבית הרה"ג ר' שרגא גרוסברד שליט"א ודנו כחוצי יום על עניני חינוך.

גם חלומו לייסד ישיבה כהמ־ שך לביה"ס אמנם לא התקיים במילואו אבל התקיים במקצת. על רעיון זה טרח הרבה ואכן מספר שנים התנהלה ע"י ביה"ס ישיבה קטנה בראשות הגרי"ש גרוסברד. וכאשר עבר הרב למשרה בבוהה הקימו במקומה כתה ישיבתית המתנהלת עד היום כמתי־ ישיבתית גבוהה. (בבני ברק הוקם גם כולל אברכים "יסודי התורה").

כמה צער נצטער ר' שרגא ז"ל על החופשים הארוכים. תכניתו היתה לקיים "קמפי" דוגמת הקמפים היהודיים של צא"י בינה. הוא טען כי רק בימי החופש אפשר להדריך ולהשפיע על ילד בעיירי וכמו כן למצות בעל כשרון שאינו מנצל כשרונותיו. שנים מספר הגשים את חלומו המחנך הדגול הרה"ח ר' אליהו ברדין ז"ל ששימש כסגן מנהל בביה"ס. כאחד הסוד־ לים המוצלחים הבחין ר' שרגא בתלמיד ממסיימי ביה"ס — שלא בהצלחה מרשימה — כי הוא מצטיין במדת חסד באופן יוצא מן הכלל. נאנח ר' שרגא ואמר — מתבייש אני מעצמי. שמונה שנים למד תלמיד זה אצלי ולא גיליתי בו את המדה המופלאה שיש בו. (תלמיד זה משמש כיום במשרה חינוכית חשובה) בכלל היה דורש לראות בכל ילד כראש ישיבה או מנהיג כמו שאחז"ל עה"פ אל תגעו במשיחי אלו תי־ נוקות של בית רבן.

עבודתו החינוכית מסתכמת בנסיון להרכיב שיטת החינוך של החתם סופר, עם שיטת העמקות של הישיבות הליטאיות מצד אחד, שיטת החדר הטהור לפי נוסח הקפדה על סדר ומשמעת כשל תלמידי פרשבורג, כמו"כ התחלת הלימוד בסדר מועד הקרוב ללב הילד ומחנך אותו לאהבת מצוות המעשיות ודקדוקם. לסיים מסכתות שלימות בסדר מועד ולשננם בע"פ. ואח"ז בכיתות הגבוהות לימוד סדר נזיקין בעומק, כנהוג בישיבות הקדושות כיום.

דאג גם להקנות לתלמידים הערצה מיוחדת לגדולי התורה והחסידות והיה מנצל לצורך זה ימי חג מסויימים לדוגמא בימי החנוכה היו התלמידים נוסעים להשתתף בהדלקת נרות אצל א־ מגדולי הדור כהגרי"ש והאדמו"ר שליט"א וכדו'. ואח"כ לסעודת מצוה אצל המחנך. סעודות ראש חודש שימשו אף הם למטרה זו ע"י סיפור על גדולי ישראל וצדיקי הדור בזה הפך אצל התלמידים המושג של ראש חודש רגיל למושג של "יום כפרה לתולדותם". כהמשך לשיטת חינוך זו נהגו התלמידים שנים רבות ללמוד ביום השנה של גדולי התורה לעילוי נשמתם ואף לבקר בקברם.

אף לאחר פטירתו של ר' שרגא ז"ל זוכרים תלמידיו להוקיר את זכרו ובהזדמנויות היו פוקדים את קברו (בליווי מחנך כמובן) ואת־ קברות המחנכים הרב וייס והר' אליהו ברדין זכרונם לברכה.

אסור לנו לשכוח את חלקה הרב של רעיתו ע"ה אשר שנים רבות ניהלה ובישלה במטבח של ישיבת יסודי־ה"ת. ואף אחרי פטירת ר' שרגא פעלה רבות לטובת בית הספר. ואמנם זכו שהקימו ישיבה על קברם כי זכות גדול מקימו של המוסד הגדול הזה אשר ממנו זכו לצאת הרבה תלמידי חכמים מהם מורי הוראות ר"מים משגיחים רבנים ועסקנים חשובים נוקף לזכות מעשיהם הגדולים. יהי"ר שיתקיים במפעלו הגדול צוואתו של רבנו החתם סופר זי"ע שלא יבוש המעין ולא יקפא האילן כי' ועוד רבות בשנים יפריח תורה בישראל להגדיל תורה ולהאדירה.

יהי זכרו ברוך.

בביה"ס "בית יעקב" ביסודות לא צריכים להתחנן על כל אגורה...

בבנין מפואר, חדש למדי; כיתת מחשבים בבחינת "המילה האחרונה" בתחום זה ★ לראשי המועצה האזורית יש התחשבות מקסימלית ★ המשאבים החינוכיים מוצאים את עצמם במקום המתאים, מה שלא נוכל למצוא במרבית הערים והעיירות בארץ

משה מיכאל צורן

כהמשך ישיר לרשימה על מושב יסודות, אי אפשר שלא לייחד מקום בפני עצמו על מסירות הנפש לחינוך שפיעמה בקרב כל המתיישבים. אלמלא זה, הם בעצמם מודים, ספק אם היינו רו־ אים פירות כה מבורכים בצאצאינו כפי שהם נראים כיום, כנטיעים מחוטבים בישיבות הקדושות ובבתי הספר "בית יעקב".

שלבים רבים, מהם קשים ומ־ עוקלים, עברה מערכת החינוך ביסודות. רצון התושבים לתת לבנותיהם חינוך טהור ככל האפשר היה זה שהעביר את בית הספר של הבנות ממערכת החינוך הממלכתי־דתי לחינוך העצמאי בשנת תשי"ך.

פרט נוסף יצוין והוא שעל פי הסכמת כל התושבים ביסודות הוחלט בשנים ההם שלא יוקמו במושב מוסדות מעל גילאי בית הספר היסודי, ובהגיע הילדים לגיל זה, ישלחו ההורים את ילדם לל־ מוד היכן שליבם חפץ. כך המצב עד היום.

★ **עד לפני 15 שנה לכל מושב היה בית ספר משלו**

מנהלת בית הספר "בית יעקב" של החינוך העצמאי ביסודות כיום היא הגב' רייכנברג, תושבת יסו־ דות. בשיחה עמנו היא מספרת שבית ספרה הפך להיות איזורי מלפני 15 שנה לערך. עד אז, היא אומרת לפליאתנו, היה בכל מושב באיזור בית ספר משלו. בבני ראם, בבית חלקיה, במתתיהו, קרית מלאכי, קרית גת, כפר אליהו ועוד בכל מושב היה מספר תלמידים שחייב קיום בית ספר מקומי.

במשך השנים פחת מספר התלמידים, בעיקר בגלל התבגרות ההורים כשהצעירים לא התיישבו ברחבי המועצה האזורית, ואז נאלצה המועצה לצמצם את בתי הספר בשטחה ולהקים מוסד אי־ זורי שנבחר דווקא במושב יסודות ממנו באו המספר הגדול של התלמידים.

134 התלמידות הלומדות כיום ב"בית יעקב" ביסודות מגיעות כאמור מכל הישובים הנ"ל, וכ־ מובן גם מיסודות.

הגב' רייכנברג משמשת מזה 10 שנה בתפקיד הניהול בביה"ס והיא מגלה לנו שבניגוד למה שקורה בבתי ספר אחרים, בעיקר של החינוך העצמאי, הצריכים לנדנד למוסדות העירוניים ולחי־ לופין להנהלת החינוך העצמאי על העברת תקציבים לרכישת פריטים אלו או אחרים, המצב בבית ספרה שונה לחלוטין.

★ **אפילו מימון כיתת המחשבים הגיע מן המועצה האזורית**

"העובדה שכל מושבי המועצה האזורית נחל שורק הם דתיים, גורמת לחלוקת כל המשאבים המוקצבים לחינוך בצורה היעילה ביותר", היא אומרת, ומשבחת את ראש המועצה האזורית, מרדכי הוניג איש קיבוץ "חפץ חיים", המנצל כל אגורה ואגורה המועב־ רת לקופת המועצה לצרכי החינוך ומעביר את הכסף ליעדו המתאים ביותר. "מה אתה צריך דוגמא טובה יותר מאשר המחשבים אותם קיבלנו מכספי המועצה, בעוד שבבתי"ס אחרים חייבים לנהל על כך מלחמת חורמה עם ראשי הציבור המתנגדים בדרך כלל להעלאת הרמה בבתי ספר חרדי־ ים", אומרת המנהלת.

ראשי המועצה האזורית מבינים שבכסף הזה אנו מחנכים את ילדינו־שלנו וזו סיבת ההיענות מצד כולם. גם הבנין המפואר, שהוקם לפני 8 שנים, ניבנה מכספי משרד החינוך שהועברו למועצה.

המשפחות השולחות את יל־ דותיהן ללמוד ב"בית יעקב" הן בעיקר משפחות של בני תורה, בתים טובים שהאווירה השולטת בהם היא התורה והיראה, דבר המשפיע בהכרח על כל בית הספר וכיתותיו.

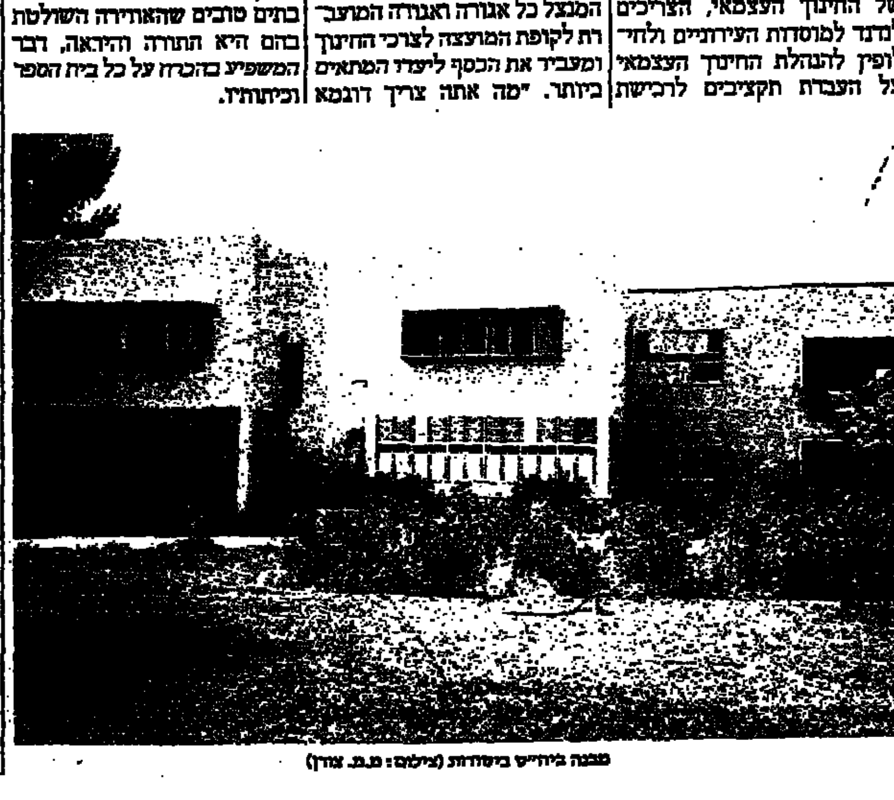

מבנה ביה"ס ביסודות (צילום: מ.מ. צורן)

★ **"והדרת פני זקן" — ניקוי חצרות הבתים בבתי גלמודים במושבים השונים**

כשאנו מבקשים מהמנהלת לספר לנו על מבצעים מיוחדים הנערכים בבית הספר שלה היא מעדיפה להצטנע. בכלל, כששמ־ עה שבאים להכין כתבה, לא גדו־ לה במיוחד, על המוסד, נרתעה. "במשך כל השנים אנו מחנכות את תלמידותינו לצניעות, לאי־ התבלטות, וכעת נלך ונפרסם עצמנו בצורה גלויה כל כך", אמרה לנו.

לאחר ששמענו ממנה, טיפין טיפין, על ההוי המיוחד שבבית הספר, ידענו שאכן זה הוא אופיו וזו היא שיטת החינוך הבדוקה לפיה מגדלים דורות של בנות "בית יעקב" ביסודות.

"אנו משתדלים להעניק לתל־ מידה את החינוך הטהור ביותר שקיים, ללא כל פשרות", מצהירה המנהלת. התוצאות בשטח, את זה אנו מוסיפים כבר, מגלות שהמאמצים לא איכזבו. כל בוגרות ביה"ס ממשיכות בסמינרים של "בית יעקב" וידועות כתלמידות שקדניות וחרוצות. גם בנות עזרת המורה נקלטו באופן יוצא מן הכלל במוסד זה, והמשיכו לאחר מכן את דרכן ב"אור החיים", בסמינר בראשל"צ ובמקומות נוספים.

בין המבצעים הבודדים שהס־ כימה הגב' רייכנברג לספר לנו היה מבצע "והדרת פני זקן", אך הבה ונשמע כיצד מקיימים מבצע כזה ביסודות. "הוצאנו את התל־ מידות למושבים בהם מתגוררים גלמודים וישישים, ובקשנו שינקו את הבתים. כיוון שהתברר בשלב יותר מאוחר שהזקנים אינם מעונ־ יינים שזרים יכנסו לביתם, הסתפקו התלמידות בניקוי החצרות שמס־ ביב לבתים, כשהן עושות את המלאכה בצורה יסודית ביותר ומותירים את הגלמודים בנקיון מהולל". מבצע נוסף של עזרה וסיוע לילדים נעשה בתוככי בית החולים "קפלן" ברחובות, שם סבבו הבנות במחלקות הילדים וסייעו במה שהיה נחוץ.

צוות המורות בבית הספר הוא מעולה ומסור. חלקו מגיע מן המושבים באיזור וחלקו יורד יום יום מירושלים.

יסודות איתנים ביסודות.

ORS בני־ברק
עבודה זמנית וקבועה
בס"ד
דרושות
★ עובדות יצור
בלתי מקצועיות. הכשרה תנתן במקום!
★ מעבדות תמלילים
★ מעולות
על תוכנת וורדמיל רא"ב
★ טבחיות מעולות
למטבח ספרדי / אשכנזי
★ נשים לבקורת־בד
עם ידע מועט בתפירה.
הכשרה תינתן במקום!
★ מזכירה / כתבנית מעולה
עם נסיון קודם
העובדים בחברתנו נהנים משכר גבוה ומתנאים סוציאליים מלאים!
טל: 03-702148
בני ברק, רח' רבי עקיבא 65 (הכניסה מרח' ירושלים 10)
או. אר. אס... וזה עובד!

הסתדרות מדיצינית הדסה
מרפאות הדסה בבית שטראוס
לטובת הציבור הירושלמי הנהלת הדסה חיזקה את פעילות מרפאות החוץ בבית שטראוס
בבית שטראוס פעולות המרפאות הבאות:
1. ילדים.
2. כירורגיה ילדים.
3. עיניים.
4. פנימית.
5. שירות כירופודי (לכפות הרגלים).
6. שירות דיאטטי.
שעות הקבלה:
ימי ראשון, שני, שלישי 14.00—17.30
ימי רביעי 11.00—17.30
ימי חמישי 14.00—17.30
הכתובת: בית הבריאות שטראוס, רח' שטראוס 24.
לפרטים נוספים נא לפנות לטלפון: 02-227468.
לידיעת הכהנים: אין חשש מטומאת מתים.

האתרוג הארץ ישראלי בשנת השמיטה:

אתרוג של שביעית היוצא לשמינית

הואיל ואתעביד בה מצווה חדא לתעביד בה מצוה אחרת...

כבר גדולי הפוסקים קבעו בדורות שעברו אין חשש להוציא אתרוג של שביעית לחוץ לארץ לקיום מצוות ד' מינים ★ גם רבני דורנו ובתי הדינים ממליצים על אתרוג של ארץ ישראל בכל שנות השנים וביותר בשנת השמיטה ★ האתרוגים דהשתא מאוצר בתי הדין

מאת: י. זילברברג

כאשר קורא טורים אלה, או כל יהודי אחר, יטול בידו אתרוג ביו"ט ראשון של סוכות בכדי לברך עליו, ספק גדול אם תעלינה מחשבות בליבו על קורותיו של אתרוג בשלבים שקדמו לקנייה. בכל שנה ושנה קשים שלבים אלה ומענינים, אולם בשנת שמיטה קשים הם ומענינים פי כמה וכמה.

שש שנים תעבוד

מה הקשר בין חודש אב לאתרוג? הרי האתרוג ניטל בחג הסוכות? אלא שעונת היצוא וקטיף האתרוגים מתחילה בחודש אב, ובעלי הפרדסים החלו כבר בהתארגנות לקראת השיווק. רגע אחד, "בעלי הפרדסים" אמרנו? האמנם? סליחה טעינו, שלוחי "אוצר בית דין" עוסקים בזאת ובשל כך יש לנו ענין לדעת, לשמע ולעקוב אחר התהליך שעובר האתרוג בשנת שמיטה. בימים אלה ממש הותחלה העונה הבוערת הקטיף האיסוף השיווק. וענין נוסף, זוכרים את "פרשת החרוטל"? בנושא זה נאמרו שטויות רבות. "נקודת תורפה" צודקת שליליה כתבו כמה "יודעים" מהעיתונים החילוניים, בכמה "מהם "תפסה" כותרות ראשיות, היתה "כיצד ניתן לשווק תוצרת של שנת שמיטה לחו"ל". "באמת" שאלה קשה היתה זו. באמני "תורה ועבודה" הפכו את העולם בשאלה ומדוע לא ידעו שאת "ההיתר" המציאו כדי שאפשר יהיה לייצא תוצרת חקלאית מתוך הנחה שהיא של גויים? אך בעצם טעינו מה-נושא. הרי באתרוג מדובר ובפרדסים שהושמטו כדין. גם כפי שמסתבר החלו בימים אלה משלוחי האתרוגים לחו"ל. ובכן, איך בכל זאת מייצאים שלוחי "אוצר בית דין" את יבול האתרוגים של שנת השביעית לחו"ל?

כדי לבאר את השאלות התמיהות, וכדי לעמוד על מהלך הענין באנו אל מנהלי חברות "מרכז אתרוגי ישראל" ו"יהדר אתרוגים ליצוא", שהם גדולי משווקי האתרוגים בארץ ובחו"ל, יצאנו עימם אל הפרדסים, שם פתחנו ספרים ותיקים ושמענו מהם דברים הנוגעים להלכה הנוגעים למעשה.

"גידול האתרוג מסבירים המנהלים — קשה מאוד, כיון שהוא חשוף למזיקים רבים". הרי האתרוג צריך להיות "הדר", ואם חסר בו משהו מן היופי אין הוא "הדר", ללמדך כי יש אתרוג "כשר" ויש אתרוג "הדר". פולמוסים רבים ידועים כבר מקדמת דנא על ההידור וכשרותו של האתרוג הישראלי, ומתמיד נחלקו הגדולים באם האתרוג הישראלי עדיף על האתרוג מתוצרת מרוקו, והאם הוא חשוב ואף כשר יותר משאר סוגי האתרוגים.

בספר "אמרי בינה", ובספר "נפש חיה" להגאון מקאליש, כ"בית יצחק", ב"ערוך לנר" ועוד, נאמר בפירוש תוך ציטוט דברי הגאון הר"ש סלנט — "שהראוי והנכון לכל איש ירא ה' לקחת אתרוג למצוה מפרי הארץ כדי לקיים המצוה כתיקונה". גם הבי"ח, האר"י, המבי"ט והרמ"ק הידרו אחר האתרוג מא"י.

"לאור העדיפות שקיבל האתרוג הארץ-ישראלי — מסביר מנהל חברת "הדר" אנו נהגים לעמול ביום ובלילה בכדי לגדל אתרוגים נאים, למען יוכלו אחינו בני ישראל לברך בחג הסוכות על אתרוג כשר ומהודר. ואנו מקיימים ב"הידור" את הפסוק "שש שנים תעבוד" שכן העבודה קשה ומפרכת".

באמתחתו של הר"ר מנדל פודגנשטרן, ממנהלי "מרכז אתרוגי ישראל בע"מ", מצויים מכתבים רבים מרבנים ואבות בתי דין בארץ ובתפוצות, כאלו החיים עימנו כיום ואף מכאלו שכבר הלכו לעולמם, הפוסקים מפורשות כי האתרוג הישראלי עדיף על שאר סוגי האתרוגים.

ראשי בית דין דאגודת הרבנים באהה"ב ובידו"צ קליוולנד כותבים — "יעצ"כ החלט בכל תוקף יעד בשם התוה"ק להשתמש אך ורק באתרוגי ארץ ישראל, גדולי אחינו העובדים בזיעת אפם ובמסירות נפשם על שדמות ארצינו הק' הזקוקים לעזרה... בהא סלקינן ובהא נחתינן בשם תורתינו הקדושה שאין אדם רשאי לקנות אלא רק אתרוגים מארצינו... לפיכך עלינו להודיע ולהזהיר לכל אנ"ש וקהילתינו הק' שאין לצאת יד"ח בכמה שמכבים אתרוגי מאראקא. ורק לקנות אתרוגים שיש להם סימנים הנ"ל ומסורת בידינו מאבות אבותינו ורבותינו הק' בלי הפסק זמן כלל מאז ועד עכשיו".

בין המכתבים אפשר למצוא את מכתבו של הגאון ר' משה פיינשטיין זצוק"ל אל הר"א לנדמיר, מיום ט"ז שבט תש"ם, בו הוא כותב "הנה כבר ביארתי בספרי "אגרות משה" חאו"ח סי' קפ"ו, ונתפרסם בשמי הרבה פעמים אחר כך בשני השמיטה שעברו וגם עכשיו בשנת תש"ם, שהיא שנת שמיטה, יוכלו לפרסם דעתי בדבר אתרוגי א"י בשנת השמיטה", זאת בנוסף לדעתו התמידית כי יש להעדיף את אתרוגי א"י על פני אתרוגים מארצות אחרות, מה עוד שגם מסייעים בזה במצות ישוב א"י כדברי הרידב"ז.

גם בד"ץ ועד הרבנים שעל יד אגו"י הוציא כמה וכמה מכתבים "ראוי ההגון והידור מצוה שתתקיים המצוה ע"י אתרוגי ארצינו הקדושה ת"ו והמפורסמות א"צ ראי, שאתרוגי ארץ הקודש פרי הארץ לגאון ולתפארת, עולים בהידורם וביפיים על אתרוגי חו"ל, ונוסף על זה מקיימים ע"י גם מצות ישוב א"י וכו', להדר ולקנות אתרוג של מצוה מאתרוגי אה"ק ת"ו, הלא כתוב הדר הוא בספרן של צדיקים הנ"ל וכו'.

וכאשר רואים מכתבים ופסקי דינים אלה אי אפשר שלא לשאול — האמנם הכל נוהרים אחר אתרוגים מארץ ישראל? והתשובה לכך היא חיובית. "אמנם לפני כמה שנים החלו כמה יהודים לשווק בחו"ל אתרוגים ממרוקו והמסחר שלנו נפגע קמעא — מספר אחד ממנהלי החברות — אלא שכבר באותה שנה יצא הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל עם עוד מספר רבנים החברים באגודת הרבנים ב"קול קורא" ובאזהרה שלא לקנות מהאתרוגים ההם. ואכן כיום נוהרים כולם, גם בארץ וגם בחו"ל, אחר האתרוגים מארץ ישראל. ההוכחה הטובה ביותר לכך היא יצוא האתרוגים הגדול שאנו מייצאים לחו"ל מידי שנה".

גיבורי כח עושי דברו

במה הדברים אמורים? האם רק בשש השנים הפשוטות קונים הכל מאתרוגי ארץ ישראל? והרי בשנת שמיטה מתרבים הדינים וההוראות ויש לכאורה חשש שמא יפריע הדבר למסחר באתרוגים, אלא שאין זה כך. בשנת שמיטה מתרבים המהודרים הדואגים ליטול דוקא מאתרוגי ארץ ישראל, ביחוד משום שהם יודעים שבאתרוגים אלה נשמרו הלכות שביעית על כל פרטיהן ודקדוקיהן מתחילה ועד הסוף. אתרוגים אלה נמצאים בהשגחה קפדנית של הבד"ץ ועד הרבנים דאגו"י, והם נמסרים ל"אוצר בית דין" עבור כלל הציבור.

ההידור של נטילת האתרוג הישראלי בשנת שמיטה מוכר כבר בדברי הרידב"ז זצ"ל "מצוה להדר אחרי אתרוג ולולב של ארץ ישראל שיש עליהם קדושת שביעית וכו', דהואיל ואיתעביד ביה מצוה חדא להתעביד ביה מצוה אחריתי וגם משום ישוב ארץ ישראל. בנוסף לכך קוראים גדולי הדור ליהודים לעזור לקהל החקלאים שומרי השביעית הנקראים "גבורי כח" בהפיצם מכתבים כגון זה — "חברי מרכז אתרוגי ישראל הם שומרי תורה ומצוות ומגדלים בזיהם לתורה ולתעודה, על אחת כו"כ שמצוה רבה לתומכם ולסעדם ולכבד את אתרוגיהם על אתרוגי ארץ העמים".

לא פלא הוא אם כן שהכל חפצים באתרוגים אלו שנשמרה בהם קדושת שביעית על כל הלכותיה, לא רק היהודים תושבי א"י, אלא גם היהודים מחו"ל, היכולים לסייע בכך ל"עושי דברו".

פרי עץ הדר...

"פרי עץ הדר אל תקרי הדר אלא דבר שדר באילנו משנה לשנה" (סוכה ל"א, ל"ה), דרשה זו דורשת הגמרא על האתרוג. והיא אינה אלא מציאות ממשית. האתרוג מצוי על האילן כל השנה ובמשך כל השנה צריך לטפל בו, לטפח אותו. ולשמור עליו, שכן ידוע כי האתרוג הוא פרי מפונק מאוד...

"האתרוג דר על כל מים" (סוכה ל"ה), הוא זקוק להשקייה תמידית, שאם לא כן עלול הפרי להיפסד. הדבר יקר מאוד כאשר מדובר על כמה מאות דונמים וכמובן דורש עבודה מאומצת. בנוסף להשקייה יש לזבל את העצים ולדשנם, שכן יש מקומות בהם עלולים העץ או הפירות למות. גם עשבי בר הצומחים ליד העץ עלולים לגרום לפגמים ולמחלות בפרי ואף את המים המיועדים לעץ הם לוקחים ובכך הם מונעים את התפתחות האתרוג וגידולו. על כן במשך כל השנה חייבים בעלי הפרדסים לנכש ולכסח את הטפילים הללו. כמו כן יש לדלל את הפירות הגדלים על העץ בכדי שלא יפריעו זה לגידולו של זה, ויש לשמור על הפרדס ממזיקים, מחיות חורקים, למשל חרק הנקרא מלסקו העלול להרוס פרדס שלם. כמו כן יש לרסס את העצים, ריסוס כנגד מזיק

האתרוג דורש עבודה קשה ומאומצת... כל אתרוג ואתרוג נבדק (משמאל) ומתנגב (מימין). ברקע נראית האתרושה השוכבת בשביעית.

אחר, אינו עוזר כנגד מזיק אחר, כך שיש לרסס עשרות פעמים בחומרים שונים. ואם נדבר על הקטיף הרי הוא קשה במיוחד ודורש מומחיות רבה. לא פשוט להוריד את האתרוג מהעץ ויש להיזהר מאוד שלא לפגום בו ולעשותו חסר. בנוסף לכך את הענפים צריך לתמוך בעזרת מה שנקרא בלועזית "סאנאדות" הדורבה עמל ויגיעה מושקעים בחיבור תומכות אלה אל העץ.

לאחר הקטיף רוחצים את האתרוג במים, לא על ידי סרט נע כי אם בידיים ממש. ומן החיוב לומר כי כל השנה פוקח המשגיח את עיניו על האתרוגים הבלתי מורכבים בכדי שיהיו כשרים לחלוטין. עבודה מרובה כאמור מושקעת באתרוג אותו אנו נוטלים בסוכות.

שנת שמיטה — הפרדס הפקר!

אם בכל שש השנים חמורה ההשגחה על פרדס האתרוגים, הרי בשנה השביעית חמורה וקפדנית היא שבעתיים. שנת השמיטה אצל מגדלי האתרוגים אינה מתחילה בראש השנה, אלא הרבה לפני כן. עם גמר העבודות של השנה שלפני השביעית מפקידים בעלי פרדס האתרוגים את הפרדס על פירותיו עבור בית הדין, ומאותו רגע ואילך אין בעלי הפרדס בעלים כלל. נוסח ההפקר המלא נכתב על דף ובו תשעה סעיפים. מפורטים בו מספר הדונמים המופקרים, צורת עבודות השדה, ענין שלוחי בית דין, אופן משלוח האתרוגים לחו"ל, צורת מכירתם בארץ ובחו"ל על כל המשתמע מכך כגון — שכר טירחה, דמי הפירות וכו'. כתוצאה מהפקר זה יוצאים הפרדסים מכלל דין "שמור". מענין לציין כי אם הכל הפקר על פי ד"ת לא צריך כלל היתר מכירה שכן לא מוכרים את השדות אלא מפקירים אותם בהפקר גמור לטובת בי"ד. כאחד מסעיפי ה"הפקר" נכתב "הרשות ביד הבד"צ למנות שליחים אחרים לכל הפעולות הנ"ל שיפעלו איתנו או בלעדינו מבלי כל טענות ומענות ועיכוב מצידינו כלל".

"אוצר בית דין" ותפקידיו

כאמור עם הפקרת השדות מקבל בית הדין את הבעלות על הפרדס כולו. (דרך אגב בשנה זו — תשמ"ז, משתמשים "מרכז אתרוגי ישראל — הדר בע"מ" בשלושה אוצרי בית דין, כדי לאחד את כל החוגים, הבד"צ של העדה החרדית, בד"ץ ועד הרבנים ואף הרבנות הראשית לישראל — ברם ללא היתר מכירה.).

בראשית פעולות בית הדין הוא מודיע מהן הפעולות המותרות ומהן האסורות לעשות בפרדס. בין השאר הוא עושה זאת על ידי תליית כרזות המודיעות על המלאכות האסורות כגון דילול הפרי, גיזום הענפים, עקירת עצים וכו', ועל המלאכות המותרות, כגון ריסוסים נגד מזיקים והדברות נגד מחלות. דבר נוסף המצויין על הכרזות הוא, אלו עבודות צריכות להיעשות לפי הוראות הממונה. המשגיח מטעם בית הדין נמצא בפרדס במשך כל ימי השמיטה והוא פוקח עין על כל התהליכים שעובר הפרי עד לרגע אריזתו.

בבקורי בפרדס ראיתי את המשגיח של העדה החרדית ר' בנימין הופמן כשהוא צמוד אל הפועלים ופותר כל בעיה שמתעוררת בעת הקטיף, האריזה ואפילו על עצם הדבקת המודעות על כל ארגז וארגז, עד כדי כך מגיע הדקדוק ומגיעה ההשגחה.

בנוסף לכך ישנה פעילות הלכתית בלתי פוסקת המתנהלת ע"י המשגיחים והממונים מטעם בית הדין. הרב ד. לנדוי שליט"א מכהן כממונה על אוצר בית הדין של ועד הרבנים דאגו"י, והוא מוציא הוראות ודינים בקשר לטיפול בפרי. הדברים נעשים בפרוטי פרטים, על פי הוראות בית הדין וכך יוצא הפרי כליל מדין "נעבד" בשביעית. כמו כן מוציא בית הדין "הכשר" עבור האתרוגים שנמסרו לאוצר בית דין ומנפיק "כתב מינוי שליחות" עבור אחד המנהלים, כדי שיוכל לשמש כשליח אוצר בית דין מטעם הבד"ץ על השדות והאתרוגים — שליח ולא בעל בית.

"אפשר להשתמש בלבנולה, אפשר גם להשתמש במתוך לשבלולים. אין להוריד אתרוגים בכל גודל שהוא עד שיצהיב אף כשהוא רוכב על האתרוג השני. מאחר ועש התפוח עלול לכלות את פרי האתרוג אפשר להשתמש באנסיגר..." דברים אלו, אין לנו כל הבנה בהם. אולם יש בהם בכדי לספר במקצת על הבעיות השונות הצצות בפרדסי האתרוגים בשנת השמיטה. "שנת השמיטה אינה שנה פשוטה אומר המנכ"ל של חברת "מרכז הדר" בעקבות ההלכות הרבות המאפשרות רק חלק מהמלאכות הקשורות בפרדס מופיעות בעיות שונות שקשה לחזותם מתחילה".

הרב לנדוי בודק מקרוב את הענינים ומשיב עליהם. אתרוגי הערלה למשל מהווים בעיה חמורה. בהוראותיו מפרט הרב לנדוי כי יש מתמידים שלא להוריד את אתרוגי הערלה ויש מקילים, אולם מן הראוי להחמיר. כן אומר הדבר לגבי קטיף האתרוגים מן השנה שעברה מהעץ שאסור, אם לא למצוה או ע"י שליח בית דין, כתוצאה מכך כורתים ענפים תחת עומס הפירות, ממש נשברים מרב כובד, הדבר גורם הפסד ניכר מאוד אך הרי בשביעית עסקינן. כמו כן גם באילנות אותם נטע גוי יש בעיה חמורה ואמנם הרב לנדוי הורה לעקור לגמרי את האילן עד השורש. ובעניני ריסוסים, כותב הרב לנדוי ב"תזור" עבור בעלי הפרדסים כי יש להקפיד שלא יהיה הריסוס משביח את האילן, כפרדסי אוצר בית הדין נתן הרב הוראה שכל הריסוסים יעשו ע"י גויים.

גבורי כח... קטיף אתרוגים מהשנה שעברה — יש הסתר. אשר ע"כ נשבר הענף מחמת כובד האתרוגים שעליו

משגיח ועדת השמיטה ר' בנימין הופמן בודק פרדס אתרוגי "ערלה" שפירותיו אסורים

עז ביטוחים ופננסים
עקב ההצלחה הגדולה אנו ממשיכים במבצע
מבצע הלוואות
ללא ריבית
★ הלוואות ללא ריבית
לשכירים, עובדי מדינה, משטרה, עירידה ומוסדות עד 5,000 ש"ח
★ הלוואות מסובסדות
לעצמאים ולחברות מ־10,000 ש"ח
פרטים: רח' בן יהודה 2 ירושלים קומה ב' חדר 233
טלפון: 02-343879 02-864431
אמינות ושרות ללא תחרות זה אנחנו!

המודיע הצעיר

גליון 78 פרשת עקב

בינים

בנים, בנים. אליכם אנחנו פונים היום. ולא רק אנחנו פונים אליכם. יש כל כך הרבה עינים שמביטות בכם. עינים שרוצות לסקר ולראות: איך נוהגים הילדים החרדים בימי החפשה שלהם? איך הם נראים כשאינם במסגרת?

לפעמים התשובה משמחת-לב ומאירת-עינים. אז אתם מקדשים שם ד'. גם אנשים חילוניים רואים אתכם מתנהגים כשורה, בנמוס ובעדינות, בצניעות ובקדשה, והם חושבים בלבם: אכן, התורה עושה משהו לבן אדם, מכרחים להודות!

אבל... לא נעים לכתב, אבל לפעמים רואים גם דברים אחרים. ילדים שבבת אחת כאילו שכחו הכל. הם מתפרעים וכל היתר. הבעיה היא קדם כל שלהם, של מה שהם מעידים על עצמם. וחוץ מזה, מה אומרים אז המתבוננים?

הביטו, כך נראים ילדי החמד של התורה — — —

החנוך שאתם מתחנכים בו דומה לכלי זהב, שקשה לקנותם וקל לאבדם. אל תשכחו את הסכנה הזו. קבעו עתים לתורה ולתפלה, והיו כל היום — מה שאתם צריכים להיות.

עד כאן בינתים,
חני.

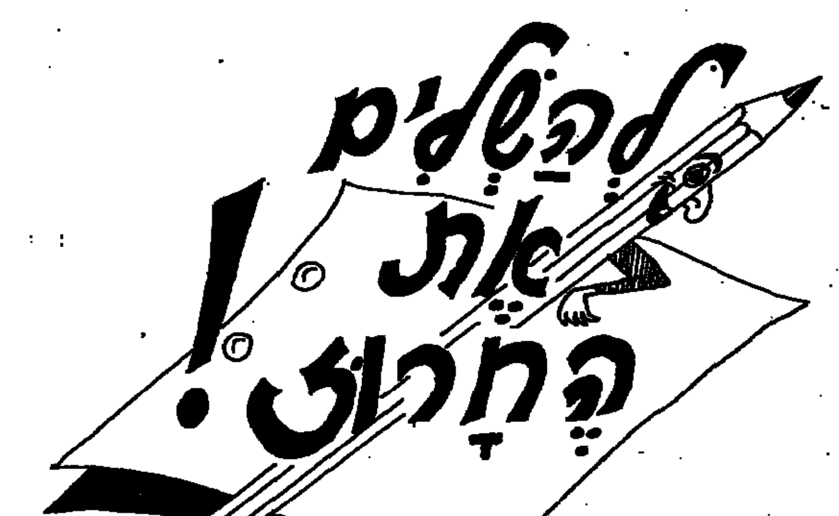

ספור

לפעמים, כשבאים לירקן בטענות ואומרים לו: "שמע, זה לא סביר — המחיר שאתה מבקש. בעתון כתוב שק"ג לימון עולה רק שני שקלים!" הוא לגמרי לא בהל ועונה בזלזול: "נו, אז תקנו לימונים בעתון" —

— — אתם מכירים את התשובה הבלתי-הוגנת הזו?

אנחנו היינו ביום השני להבראתנו המשפחתית בכפר הנפש "אורות". נזכרנו בירקנים האלו, כשהתחלנו לשאול מה עם כל הדברים שהבטחו בעתון. חמש הארוחות ביום התגלו כשלש פלוס עוגיה, שתיה ושזיף. (תאמרו: לא צריך להיות גרגרנים? נכון! אבל גם לא צריך לכתב חמש כשמדבר בשלש.) "החדרים הממזגים" להטו כשרב בגלל תקלה בלתי צפויה (?) במערכת החשמל. הסעות יום יום לים? בטלו, בגלל המדוזות. יש פצוי? — שאלנו. "מה זה כאן, חברת השקעות שטוענת-פצוי?" קבלנו תשובה. רחצה בברכה דוקא התקימה, אולי לשם גוון, אבל רק בשעת בקר כל כך מקדמת, שהתעצלנו לקום בה. באמת, אפילו בשבוע הזה למהר בבקרים?

קצורו של דבר: מצאנו את עצמנו, חבורת נערים קצת מאכזבים והרבה משעממים, שאחרי לא מעט הפצרות והמון צפיות הגיעו ל"אורות" — ועסוקים בבעיה כל כך ביתית: מה לעשות?

אלחנן הציל את המצב. אולי בגלל שהיה מבגר מאתנו, בחור ישיבה של ממש, הרגיש שעליו לעשות משהו. הוא נסך בנו קצת מרץ וכח, והטיל עלינו משימה: חברו המנון! "המנון?" — תמהנו. "זה עסק של קטנים". "ואני אומר לכם שזה עסק לגמרי לא רע גם לגדולים! תראו שזה יוסיף לכם מצב רוח. אני נותן לכם שעה. אם תחברו המנון מצלח באמת — אני מבטיח לקחת אתכם מכאן לטיול. טיול של ממש!" עכשיו השתכנענו. "קחו לכם שורה אחת מן הפזמון. "זרק לעברנו אלחנן, והתחיל לפזם: "נבר-לה ר-מים של-כף-כף!"

רצנו לחדרים להביא מכשירי כתיבה. כשאנחנו מכף מים בקצב "נבר-לה ר-מים של כף-כף-כף!" אחרי כמה דקות שכבנו בדשא, עפרונות בידינו, ואנחנו מנסים להשלים את ההמנון.

השורות הראשונות הלכו די מהר, אבל הבעיות צצו דוקא בפזמון. מה מתחרז לכף? יוסי נסה לשחד "בלוי בלי שהמצפון נוקף". זה נשמע לא רע, אמרנו. אבל אורי התנגד: "מה זה אומר? אם יש סבה לנקיפות מצפון — אז שתבואנה, ואם אין — אז מה יש פה לשיר?" כן, הוא צודק. נו, מה עוד מתחרז עם כף? חנוך השמיע משהו כמו: "כל נער כאן צוחק ותוקף". נשמעה רטינה כללית. מה פתאום לתקף? מכרחים חרוז הגיוני. "אפשר" — הציע מאיר — "את כל המכשולים אתה עוקף". נסינו לשיר אחריו, זה היה נחמד. אבל לאורי היה שוב מה לומר: "אילו מכשולים, קדם כל? ואם יש מכשולים — צריך להתגבר עליהם, מה פתאם לעקף?" "הוי, באמת, אורי", אמרנו. "כאן לא שעור בהשקפה! אתה לא רואה שלהתגבר לא מתחרז עם כף?" "אני רואה, אבל אני גם רואה שאי אפשר לשיר שטויות, כדי שתתחרזנה לכף". בעצם הוא צדק.

ובכן, מנין ימצא החרוז לכף? אמא של דודי היא מורה לעברית. נסינו לאתר אותה כדי לשאל בעצתה, אף לא מצאנו אותה במבנים. "היא יצאה קצת עם הקטנים", אמר אבא שלו. "אתם יודעים?" אמר פתאם שימי.

"אולי הבעיה זה עם הכף?" — "מה פרוש?" תמהנו. "איזו מין מלה זו כף?" שאל שימי. "כף זה — — — זה כף. ימים של כף?!" הוא החריף את הטון. "אלו הימים חריות".

— "אז בשביל מה לקרא לזה כף? מנין המלה הזו? היא נראית לכם מתאימה לנערים כמונו?" התחלנו לחשב שהוא צודק. "אוף, אסור כבר לומר כף?" נאנח בנצי. "זה לא ענין של אסור ומותר, "ענה לו שימי. "זו מלה רחובית, זולה. אנחנו לא עוסקים בחיים בעשית כף. ימים של כף?!" הוא החריף את הטון. "אלו הימים שלנו?" "נו, אז מה אתה מציע?" שאלנו.

אורי התחיל פזמון חדש: "את אורות באור נמלא" — ופתאם היו עשרים חרוזים מתאימים: "בשתוף פעלה מלא", וגם "כמה קסם כאן מתגלה", ואפשר: "והמצב רוח עולה!" ועוד, ועוד... "וזהו זה", אמר שימי בנימת נצחון. "אתם רואים? למלה סבירה — יש חרוזים סבירים. רק הכף עשה את כל הבעיות"...

אלחנן היה מרצה מן ההמנון. אבל עוד יותר מרצה כשהסברנו לו למה החלפנו פזמון. "אתם מאה אחוז!" אמר. "יותר טובים ממני! איך זה לא הרגשתי לבד?"

אחרי הרהור הוא הוסיף "זה מה שעושה שפת הרחוב לבני אדם"...

ובכן, לכל המענין: אינו מבלים ימים של כף. אנו ממלאים את "אורות" באור.

למדור "עצות ומלח"!

אני בן תשע. בכל ערב מתחיל אצלנו אותו ויכוח. אמא שלי רוצה שאלך לישון בשמונה וחצי, ואני רוצה בעשר ואפילו יותר מאוחר. הויכוח מתמשך לטענות שכל פעם חוזרים עליהם. בסוף אני נרדם מאוחר, בבוקר מתקשה לקום, וההמשך ידוע. אולי תגידו לי, אחת ולתמיד, כמה צריך ילד בן תשע לישון?

שלמה
מבני ברק

★★★
★

במה לישון?

לשלמה, שלום!

קודם כל נאמר לך אחת ולתמיד משהו חשוב יותר מן הדבר ששאלת עליו: כשאמך אומרת דבר מה, עליך להשמע ללא ויכוחים וללא טענות. ההורים מבינים מה טוב עבור ילדים, והבן מצווה לכבדם, ולשמוע בקולם, גם כשהדבר אינו מתאים לדעתו.

ועכשיו לעצם הענין: אפילו לפי שעון הקיץ, בשמונה וחצי כבר לא "ערב". יוצא שהויכוח שלכם מתחיל בלילה. לא ציינת באיזו שעה עליך לקום בבוקר, אבל בודאי שלילד בגילך חשוב "גם למען בריאותו — להקפיד על שעות שינה מספיקות.

השעה עשר היא מאוחרת מדי, ללא שום ספק. ואם את בעית הבוקר אתה גם מבין, אז מה — אם כך — אינך מבין?

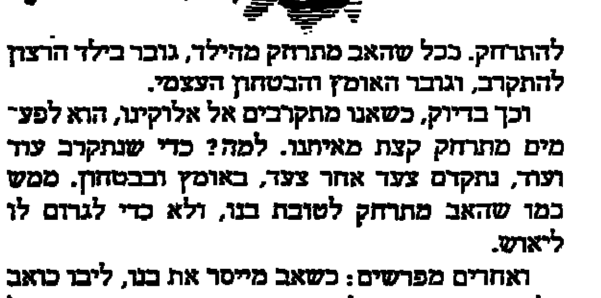

טביל בפרשת השבוע
עקב

"וידעת עם לבבך, כי כאשר ייסר איש את בנו, ד' אלוקיך מייסרך" (ח,ה)

לרבים מאתנו קורה, שאנו מנסים להשתפר ולהתקדם. האחד — בתורה, השני — בתפילה, אחר — בזהירות מלשון הרע. והנה, דווקא כאשר נדמה לנו שהנה הנה התקדמנו, עשינו צעד גדול קדימה, דווקא אז קורה משהו — והמטרה שוב רחוקה.

אומר המגיד ממזריץ': אמנם כך. הדבר דומה לאבא שרוצה ללמד את בנו ללכת ביציבות. הוא מעמידו על רגליו ומתרחק ממנו. כשהילד מתקרב אליו מוסיף האב להתרחק. ככל שהאב מתרחק מהילד, גובר בילד הרצון להתקרב, וגובר האומץ והבטחון העצמי.

וכך בדיוק, כשאנו מתקרבים אל אלוקינו, הוא לפעמים מתרחק קצת מאיתנו. למה? כדי שנתקרב עוד ועוד, נתקדם צעד אחר צעד, באומץ ובבטחון. ממש כמו שהאב מתרחק לטובת בנו, ולא כדי לגרום לו ליאוש.

ואחרים מפרשים: כשאב מייסר את בנו, ליבו כואב עליו והוא מתעצב על זה. גם השי"ת מצטער בצערם של יהודים, צער הכלל וצער הפרט.

هكذا من الأصل

לוח זמני השבוע — פרשת עקב — ראה; כ׳־כ״ז אב תשמ״ז

יום החודש	יום השבוע	מנ״א	עלות השחר	עטיפת הטלית	נץ החמה	סו״ז קר״ש למג״א	סו״ז קר״ש להתניא והגר״א	סו״ז תפילה למג״א	סו״ת להתניא והגר״א	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
כ	ז	עקב	3.22	4.07	5.00	7.32	8.20	8.54	9.27	11.42	12.16	3.38	5.02	6.27
כא	א		3.22	4.08	5.00	7.32	8.20	8.54	9.27	11.42	12.15	3.38	5.01	6.26
כב	ב		3.23	4.08	5.01	7.33	8.20	8.54	9.27	11.41	12.15	3.37	5.00	6.25
כג	ג		3.24	4.09	5.02	7.33	8.20	8.54	9.27	11.41	12.15	3.36	4.59	6.24
כד	ד		3.25	4.10	5.02	7.33	8.21	8.54	9.27	11.41	12.15	3.36	4.59	6.23
כה	ה		3.26	4.11	5.03	7.33	8.21	8.54	9.27	11.41	12.14	3.35	4.58	6.21
כו	ו		3.26	4.11	5.03	7.34	8.21	8.55	9.27	11.41	12.14	3.35	4.58	6.20

לפי אופק ירושלים × לפי שעון החורף מתוך לוח דבר יום ביומו

המודיע השבוע לפני שלושים שנה

עצרת מחאה המונית בתל־אביב נגד חילולי השבת בתחבורה ציבורית

תל־אביב, יום ג׳ (מאת סופרנו) — במחאה נמרצת נגד חילולי השבת בתחבורה הצבורית, שנ־גרמו בעיקר ע״י חב׳ דן ונגד הת־נהגות המשטרה שהתייחסה באי־בה אל מפגיעי השבת, — ננעלה הערב עצרת המחאה ההמונית שנערכה ברחבת בית הכנסת הג־דול בהשתתפות אלפי איש.

העצרת שנקראה ע״י הרבנות הראשית והמועצה הדתית התנה־לה בראשותם של הרבנים הרא־שיים לת״א, האדמו״רים מאוזרוב, ולסופולי, מהדיין, סלונים וסט־ריקוב, רבני ודייני העיר, ראשי הצבור הדתי ועסקני השבת.

בסיום העצרת הוחלט לפנות לממשלה ולכנסת בתביעה לחוקק חוק ארצי לשמירת השבת בחיים הצבוריים במדינה, לרבות בתח־בורה. כן הוחלט לדרוש מחברת "דן" ר"אשד" ויתר חברות התחבורה הצבוריות להפסיק לחלוטין את חילולי השבת.

הרב הראשי, אונטרמן שפתח את עצרת המחאה ציין בדבריו, כי העצרת נקראה לתת ביטוי מתאים לזעקת השבת המתחללת בשטח התחבורה הצבורית בת״א רבתי ובאזור דן.

אמנם נעשה נסיון לשפר את המצב ע״י ניהול מו״מ עם חב׳ דן, אולם הדבר לא נשא פרי, למרות כל המאמצים לא נרתע דן והתע־קש להמשיך בנסיעותיו תוך חילול השבת, ואף המשטרה שיתפה אתם פעולה, שעה שנאמני השבת הפגינו נגד חילולי השבת.

בסוף דבריו קרא לראשי המ־דינה, לחוס על כבוד השבת ולא לפלג את העם לשני מחנות אוי־בים, בהדגישו כי השבת הנה מבצר היהודים ולא נוכל להבליג לנוכח חילולה.

אחריו נאם, הרב הראשי סר־לידאנו שהדגיש, כי מספר פעמים נערכו הפגנות לשמירה על השבת בתחבורה, אולם עדיין לא הוסדר הדבר ולא עוד אלא שהמצב הולך ומחריף וקרא לכל הגורמים לא למתוח את סבלנות הצבור הדתי ולהבטיח את שמירת השבת באר־מצעות החוק.

סגן ראש העיריה, א. בזיאר מסר בנאומו, כי עירית ת״א הע־בירה לשר הפנים חוק עזר עירוני לצמצום התחבורה בשבת, אך משטרת ישראל פנתה לשר התח־בורה ולשר המשטרה בבקשה לא לאשר חוק זה, ממתי מתערבת המשטרה בחקיקת חוקים — שאל.

סגן ראש העיר, הרב י. מ. אברמוביץ שנשא את נאום הנעילה אמר, בדבריו "כי יותר משעלינו למחות נגד "זוועת שבת הזוך" בשכונת שפירא, עלינו לתבוע את צערנו וכאבנו על חילול השבת וכבוד ישראל ע״י שומרי חוק היהודים בישראל, בעיר העברית הראשונה".

הוא הדגיש, כי עד כה לא פורסמה כל הכחשה או תגובה ממשלתית בדבר העדות במשפט כפר קאסם "כי נצטווה להחדיר בלב פיקודיו במשמר הגבול שנאה ליהודים דתיים", כאשר כבר עברו מאז שבועות אחדים.

"אם כל חטאת" זו — המשיך הרב אברמוביץ — מקורה בשנאת חנם כלפי היהדות הדתית ושורש החטא מקורו בתפיסה המוטעית ההולכת ומשתרשת בקרב חלק מסויים של שומרי החוק כי כלפי יהודים דתיים "לית דין ולית דיין" — והדבר זה יש לעקור מן השורש למען לא יוקם חיץ בארץ הזאת בין אחים.

להלן מחה הרב אברמוביץ נגד שר התחבורה המסרב להצמיד את המוניות שמחוץ לת״א למקומות עבודתן ולאסור עליהן להציף את כבישי העיר בשבתות ובחגים חדש פעולה נמרצת מהנציגים הדתיים עד לקבלת חוק השבת הפעלתו בכל רחבי המדינה.

בסיום דבריו קרא לממשלת ישראל ובמיוחד לשרים הדתיים לפעול עוד השנה לביטול שעון הקיץ, אשר רוב הצבור מתנגד לו הגורם לחילולי שבת ולריב אחים ללא צורך.

בתום נאומו הקריא הרב אבר־מוביץ את ההחלטות ולאחר מכאן התפזר קהל האלפים בשקט.

אחד מנאשמי קהיר טוען כי הודאתו נסחטה בלחץ עינויים

קאהיר, יום ג׳ (ע״ר) — אחד מהנאשמים במשפט הקשורים נגד השלטון במצרים, עבדל חמיד איסלמבולי, חזר בו היום מהודאתו, אשר הוגשה לבית הדין על ידי התביעה, בטענו כי מסר את ההודאה עקב עינויים.

איסלמבולי, לשעבר פקיד בכיר במשרד והסברה המצרי, סיפר כי נלקח לבית הכלא הצבאי עבסיה שבמדבר, נסגר בתא והושאר לשכב על רצפת האבן במשך יומיים ללא שמיכות, מזון או מים.

הוא הוכה מספר פעמים בשוטים, ונאלץ לעמוד במשך זמן ממושך על רגליו, שאחת מהן היתה פצועה.

איסלמבולי סיפר כי החוקרים אמרו לו: "אם לא תספר לנו את הכל, נכלא את אשתך וילדיך ישארו רעבים. ידוע לך מה שקרה ל"אחים המוסלמים". ואתה ידע גם שיש לנו שוט וגם אמצעים אחרים".

ארה״ב מכחישה כל שייכות לקשר במצרים

דובר משרד החוץ האמריקאי בושינגטון, מר לינקולן וייט, הגדיר היום כ"מצוצה מן האצבע" את העלילה המצרית כאילו שגריר ארצות הברית במצרים היה קשור בקבוצת אזרחים מצריים העומדים עתה למשפט בקהיר באשמת נסיון לרצוח את נאצר ולהפיל את משטרו.

נחנך הבנין המפואר של בית הספר המרכזי לבנות "בית יעקב" בתל־אביב

תל־אביב, יום ב׳ (מאת סופרנו) — באוירה חגיגית ובהתרוממות הרוח בנוכחות רבנים אדמו״רים, מנהיגי היהדות החרדית וקהל רב, נחנך היום בטכס רב־רושם בנינו המפואר של ביה״ס המרכזי "בית יעקב" ברח׳ סעדיה גאון פנת אר ליפנט בתל־אביב.

ליד שולחן הנשיאות נראו האדמו״רים, מסדיגורא, אחוזה, צ׳ורטקוב, מהדיין, הרב כהנמן מפוניבז׳, הרבנים הראשיים לת״א אונטרמן ומולידאנו ויתר רבני העיר ראש העיריה מר ח. לבנון וסגנו הרב י. מ. אברמוביץ, ראש עירית בני ברק ר׳ ראובן אהרנוביץ, סגן יו״ר מרכז אגו״י הרב ש. שצרנביצקי, נציגי מרכז החנוך העצמאי בהרכב הרב מ. פרוש, הרב ה. ליברמן ומר פ. ד. פרידיגר הרב מ. לנדוי הרב פ. מונדרי וחברי ועד החנוך של אגודת ישראל.

סגן ראש העיר הרב י. מ. אברמוביץ שפתח וניהל את החגיגה, סקר בדבריו את תולדות בית יעקב מאז יסודה ועד הלום.

בסיום דבריו הודיע הרב אברמוביץ כי השנה תקים העיריה עוד שני בנינים חדשים לבתה״ס של החנוך העצמאי בעיר והכריז כי ביה״ס המרכזי "בית יעקב" ישא את שמה של הגב׳ שרה שני־רר ע״ה מחוללת תנועת בית יעקב.

הרב הראשי אונטרמן העלה על נס את תנועת בית יעקב המ־גדלת דורות של בנות נאמנות, נשים כשרות וצנועות, אמהות המחנכות את בניהן ובנותיהן ברוח ישראל סבא.

כן בירך הרב הראשי מולידאנו והדגיש כי יש להבטיח לתנועת בית יעקב והחנוך העצמאי את כל הזכויות הניתנות לזרמי החנוך האחרים.

ראש העיר מר ח. לבנון שהביע את שמחתו להשלמת הבנין הע־לה זכרונות מתקופת יסודה של בית יעקב בעיר מולדתו קרקוב. בהד־גישו את העזובה ששררה בשטח חנוך הבנות עד להקמת בית יעקב.

לאחר מכאן הוקראו ברכותיהם של הגרי״ז סורוצקין יו״ר הדירק־טוריון של החנוך העצמאי, הרב י. מ. לוין נשיא הועה״פ העולמי של אגודת ישראל, שנבצר מהם להשתתף בחגיגה.

את ברכת מועצת גדולי התורה הביא האדמו״ר מאוזרוב שהביע את שמחתו על שביה״ס בית יעקב זכה למשכן רוחני וגשמי נאה בת״א.

הג״ר כהנמן מפוניבז׳, שביקש את סליחת הקהל על שנאלץ לקצר בדבריו עקב הצורך לחזור לבני ברק להשמעת שעורו היומי בי־שיבת יודו כלה, אמר בדבריו כי הקמת תנועת בית יעקב המהווה, מעין "ישיבה לבנות" היא השגחה מן השמים שלולא זאת לא היתה ח״ו הקמת בתים נאמנים ביש־ראל לתורה ולאמונה.

את ברכת מחלקת החנוך העי־רונית הביאו ראש המחלקה מ. ד. מגיד ומנהלה של המחלקה ד״ר ב״צ כהוד.

הרב מ. פרוש הביא את ברכת מרכז אגודת ישראל ועמד על השנוי הגדול ביחסן של עירית ת״א ויתר הרשויות המקומיות לחנוך העצמאי.

אחרון המברכים היה הרב שמואל שצרנביצקי שבירך בשם ועד החנוך של אגודת ישראל בת״א והודה לכל עסקני החנוך החרדי בעיר על השלמת שלב נוסף בעבודתם הקדושה.

בתום הנאומים נתכבד האד־מו״ר מצ׳ורטקוב לתלות את המזוזה בשער הכניסה הראשי ויתר הרב־נים והאורחים נתכבדו בקביעת המזוזות ביתר חדרי הבנין.

פורקה הקואליציה השמאלית בטבריה

תקציב עירית טבריה אושר בקולות האופוזיציה

טבריה — תקציב עירית טב־ריה לשנת 1957/58 בסך מליון ושלוש אלף לירות, אושר לאחר דיון ממושך ותוך כדי פירוק הקואליציה הפועלית והקמת שותפות בלתי רשמית בין מפא״י, הציונים הכלליים ואגודת ישראל.

בדברי תשובתו לדוברי הסיעות השונות הכריז ראש העיר, כי הוא עדיין לא יודע אם הצעת התקציב שהגיש למועצת העיריה תקבל את הרוב הדרוש.

בעד התקציב הצביעו חמישה חברי מפא״י נציג הציונים הכלליים ונציג אגודת ישראל, בעוד שנגדה הצביעו סיעות מפ״ם חירות אחדות העבודה והתנועה הדתית הלאומית.

נציגי הציונים הכלליים ואגודת ישראל מסרו בהודעותיהם כי לא הוקמה כל קואליציה והם הצביעו עבור התקציב כדי שלמחרת היום לא יהיו תוהו ובוהו בעיר ובעיריה.

בגין קורא למו״מ על ברית עם צרפת

תל־אביב, מוצ״ש (ע.) — קריאה לממשלה לפתוח מיד בשיחות עם ממשלת צרפת על הקמת ברית רשמית בין ישראל וצרפת — השמיע במוצאי שבת מר מנחם בגין, ראש תנועת "חרות", במפגן עם למען ברית ידידות צרפת־ישראל, שנערך בככר "מר גרבי" בתל אביב, במעמד קהל רב.

חברי המשלחת הצרפתית, המסיירים עתה בארץ, בראשותו של מר דיק סוסטל, השקיפו על המפגן מאחורי החלונות באחד הב־נינים שבככר, ונתקבלו בתשואות נלהבות על ידי ההמונים.

מר בגין עמד על הידידות בין צרפת וישראל, כפי שבאה לידי ביטוי בימי מיבצע סיני, והדגיש כי יש אידיאלים ואינטרסים משותפים בין ישראל וצרפת, שבכוחם להבטיח יסוד איתן לב־רית בת־קיימא בין שתי המדינות.

המשטרה מגינה על מתפרעים בירים

ירושלים, מוצ״ש — מספר פרוחחים ערכו הערב הילולא וחינגא וריקודי פריצות באחד הבתים הפונים לרחוב מאה שע־רים, סמוך לבתי המדרש המרובים המרוכזים בסביבה.

שני אברכים חרדים שעברו במקום ומחו על כך הוכו קשות ע״י הפרחחים עד זוב דם.

המשטרה שהגיעה למקום אסרה את האברכים המוכים ועודדה את הפרחחים להמשיך במעשיהם.

קהל רב שהתאסף במקום הביע את מחאתו נגד התנהגות המשט־רה.

טרשת עורקים

(המשך מעמוד י״ג)

צלום רנטגן נעשה בזמן הזרקת החומר.

את הטיפול ניתן לחלק לטיפול שמרני ולטיפולים כירורגיים. הטיפול השמרני הינו בעיקר תרגול הליכה, הפסקת עישון (למעשנים) ונטילת תרופות. מטרת התרופה הינה לשפר זרימת הדם בכמה צורות, קיימות תרופות הגורמות להרחבת כלי דם. אחרות המונעות היווצרות קרישים וכן מצויות תרופות המגבירות את האלסטיות של הכדוריות האדומות, ומקלות על ידי כך את מעברן בחללים צרים.

בשנים האחרונות נכנסה לשימוש שיטה להרחבת חלל העורק על ידי הפעלת לחץ חזק על דפנותיו מבפנים. דרך העור מכניסים לעורק צנתר ומקדמים אותו עד לאזור החסום. בקצה הצנתר נמצא "בלון" — כאשר מגיעים לאזור החסום מנפחים את ה"בלון" והוא לוחץ מבפנים "מגהץ" את דפנות העורק, וכך מרחיב את החלל. בשיטת ה"ב־לון" מטפלים כיום בחסימות קצ־רות של כלי דם כמו למשל בעורקי הלב, עורקי הכסל והירך, ואף בעורקי הכליות.

כאשר העורק חסום ואין אפשרות לדרכי טיפול שמרניות, יש לנקוט בטיפול כירורגי. לפני הכירורג עומדות האפשרויות הבאות:

1. ניקוי העורק הפגום על ידי כריתת השיכבה הפנימית המעובה שלו.
2. עקיפת העורק החסום תוך שימוש בוריד או בעורק סינטטי (פלסטי).

תוצאות הניתוחים בעורקים הגדולים הינן טובות מאוד. ככל שקוטר העורק המנותח קטן, קט־נים גם ההצלחות.

כירורגיה ישירה נעשית היום בהצלחה רבה על עורקים מקוטר 2 מ״מ ומעלה.

האמצעים לבדיקות בלתי חו־דרניות מאפשרות כיום מעקב צמוד אחר חולים במחלות כלי דם, והפנייתם לנתוח במקרה של החמרה, עוד לפני שהנזקים שהו־פיעו הם בלתי הפיכים.

מוגש ע״י ארגון רפע״ה ארצית ת.ד. 3518 ירושלים.

בס״ד

מיוחד לציבור הדתי

בריכה גדולה בלתי מקורה
בקמפוס המקסים של חוות הנוער
בסן סימון, רח׳ שי עגנון, ירושלים

שחיה לגברים בלבד
עד ל־1 בספטמבר יום יום.

מחיר מיוחד: 6 ש״ח בלבד

תחבורה באוטובוס קווים: 4, 24, 22.
פרטים בטלפון 02-637548, לבקש את הבריכה

בשורה טובה
לילדי ישראל
הופיע הספר
"פרח מטה אהרן"

ספורים חינוכיים
משנות ילדותו
של רבינו אהרן
קדוש ה׳ מבעלזא
להשיג בחנויות הספרים
ובדוכני המכירה בהר־המנוחות
ביום ההילולא - יום א׳

בשכונה שלנו

סיפרה: שולמית

עם רדת החשכה התחלנו להרגיש לא נוח. כבר הגיעה השעה לעלות הביתה, וסימה איננה. שעה של חיפושים ללא תוצאות. אם בתחילת המבצע עוד חשבנו שהיא חומדת לנו לצון, כעת היינו כבר משוכנעות שהיא נאבדה. עוד אנחנו עומדות ותוהות, ניגש אלינו יהודי די מבוגר. ניכר היה שהוא מודאג מאד: "קוראים לי שמואל שטראוס" אמר. "אולי ראיתן ילדה בגילכן, אולי קצת יותר קטנה, בלונדינית?" — "אתה מחפש

את סימה?" שאלתי. "כן, כן! מנין את יודעת שקוראים לה סימה?" — היא אמרה לנו", עניתי בלי לחשוב.

"אמרה לכן?" שאל בטון בלתי־מאמין. — "לא", ניסיתי להסביר את עצמי, "שאלנו אם קוראים לה רחל, שרה, אסתר, בינה, גולדה... עד שהגענו לסימה". הוא חייך חיוך עצוב והמשיך בחקירתו. — "אתן יודעות איפה היא?" — "לא", ענתה ציפי. "שיחקנו מחבואים ואנחנו מחפשות אותה כבר שעה".

מר שטראוס החויר, וכאילו הבין את השאלה התלויה באויר: "סימה שלנו חלתה לפני ארבעה חודשים. היא איבדה את הכרתה, ומאז אינה מדברת. רב גדול יעץ לנו לעבור לגור לכאן". הוא נאנח אנחה עמוקה: "מי יודע לאן נעלמה?" נדמה היה לנו ששפתיו ממלמלות איזו תפילה חרישית.

חדוה בעלת היוזמה לקחה את הענין לידים: "כל שתים תחפשנה ברחוב אחר. נעבור מבית לבית, נחפש ביסודיות, נשאל את כל מי שנפגוש". מר שטראוס יחכה כאן, כדי שיהיה לנו למי להודיע מה העניינים. ניפגש בעוד כחצי שעה" — סיכמה.

נחלקנו במהירות הבזק לקבוצות. ציפי וחדוה לקחו את הרחוב שבו עמדנו, גיטי ואני רצנו לרחוב שלנו, (שימו לב לחלוקה החברתית החדשה!...) ושתי הרותיות — לרחוב של חדוה. בדרך פגשה אותי רוחלה: "שולי מה איתך? כבר נורא מאוחר!" — "אני יודעת" השבתי במהירות. "באה ילדה חדשה לשכונה, היא לא מדברת בגלל שהיתה חולה לפני כמה חודשים. אולי תצטרפי לחיפושים?" רוחלה שנדהמה מן הקצב ומן הבלבול גם יחד, ניסתה לברר לעצמה: "מדוע מחפשים אותה? מה זה קשור לחוסר הידיעה לדבר?" — "כי היא נאבדה!" השיבה גיטי תשובה פשוטה למדי. — "ככה? אקח איתי את יהושע? באיזה רחוב עוד לא מחפשים?" את השאלה שמעתי בחצי אוזן תוך כדי ריצה. כמובן שלא עניתי.

כשהגענו לבנין עלינו מיד לקומה העליונה. בדקנו את הגג המגודר, למרות שהחושך ודודי המים הענקיים הפחידו אותנו. הקפנו את החצר פעמיים. שאלנו את אברהם כץ שחזר ברגע זה מבית הכנסת. אולם כל מאמצינו היו לשווא — סימה איננה! עוד בנין ועוד בנין, הפזמון "שלש ארבע ו... סימה! סי־מה!..." חזר על עצמו שוב ושוב. גם במקום המפגש עם מר שטראוס לא קיבלנו שום ידיעה חדשה, גברת שטראוס המודאגת הסתובבה, שאלה עוברים ושבים, ולא הפסיקה מלקרוא "סי־מה!...זה אמא!"...

חדוה מסרה את שמות הרחובות שעדין לא נסרקו, ושוב התפזרה החבורה. כשהגענו לסוף הרחוב שלנו, הודיעה לי גיטי שלבית הזה היא לא נכנסת. היה זה ביתו של הזקן — אספן הגרוטאות — מה שנחשב תמיד למקום משחק לילדים שובבים. נסינו לקרוא לה מבחוץ: "סימה!... אנחנו מחפשות אותך... סימה!" "ש...ש...", היסתה אותי גיטי. "נדמה לי ששמעתי משהו". החלטנו בכל זאת להכנס לחצר. המחסן היה נעול, והגרוטאות עמדו במקומן. "סי־מה!" הפעם שמענו תשובה ברורה. "אני כאן", ענה קול עדין ובלתי מוכר. "איפה?" שאלנו פה אחד. "בתוך המחסן". "מיד נזעיק עזרה", הרגעתי אותה. "את בסדר?" — כן, ואני יודעת לדבר" הוסיפה בהתרגשות.

פתאם מכרתי בזה! איך היא מדברת? הפחד הנורא, המצוקה, והרצון לחזור הביתה — הזיזו כנראה משהו במוחה של סימה. פתאום, מחוסר ברירה, הצליחה לדבר. אחרי עשר דקות הגיעו כל "צוותי ההצלה". עד מהרה נפרץ המחסן ולצהלת כולנו רצה סימה הישר לזרועות אימה. אמנם בלחש — אבל בברור, שמענו כולנו: "אמא! את מאמינה?"

בדרך הביתה אמרה חדוה: "תראי, ממש מעז יצא מתוק. הילדה כבר ארבעה חודשים לא מדברת. ופתאום — היא פתחה את הפה... איזה נס!"

המודיע הצעיר

גילתה: שולמית

הספור שמאחורי

רשת הפלא

לרובנו המכריע, אם לא לכולנו, אין סימפטיה מיוחדת לעכבישים. נכון שכך? העכביש בעצם לא מזיק, ואין בו כל רע. בעינינו נחשבים קורי העכביש סימן בדוק להזנחה, לחוסר נקיון ולשאר מרעין בישין. בעצם, אפשר לכנות את העכביש "סנר־ביש", הוא יעיל בקטילת חרקים ממש כסנר״ים למיניהם... אלא שמזלו ביש. אף אחד אינו מכיר בסגולותיו...

מי שינסה לחיות בשלום עם עכביש במטבח, מובטח לו שיפגוש בהרבה פחות זבובים, תיקנים (ג׳וקים) וטורדנים אחרים. הללו הם מאכל תאווה לכל עכביש רעב. לאחרונה נעשים נסיונות להשתמש בו כמדביר חרקים בשדות. הוכח כי הרבה עצים לא נתקפו על ידי המזיק המיוחד להם, הודות לעכבישים שחיו בין ענפיהם. (מלחמה כזו במזיקים נקראת מלחמה ביולוגית).

עכבישים יש בכל הגדלים: גדולים, קטנים ובינתיים. גם הצבעים מגוונים: יש חומים, שחורים, צהובים; מפוספסים או מנוקדים בכל צבעי הקשת. בעולם ידועים כשלושים אלף סוגים. בארץ כמה מאות, מתוכם שנים המסוגלים להזיק לאדם: "אלמנה שחורה" ו"שושן חוב".

איך טווה העכביש את הרשת? הנפוצה ביותר היא הרשת הגלגלית: העכביש עומד על ענף ומחכה לרוח מצויה. כשהיא מגיעה, הוא שולח קור דקיק. הרוח נושאת איתה את ה"טרמפיסט" עד שהוא נתקל בענף סמוך. כשהעכביש מרגיש שהקור נתפס, הוא מותחו ומצמידו לענף שעליו הוא עומד. עכשיו יצעד על החבל הדק המתוח בין שני הענפים עד לענף השכן. כעת מפריש העכביש מבלוטות הנמצאות בבטנו, קור חזק ועבה יותר. הוא מותח אותו בטורי הראשון. כשהקור האופקי מוכן חוזר העכביש למרכזו. הוא מחבר קצר קור נוסף ומתחיל את הכוון האנכי. כך מתקדמת הרשת לאט לאט. על הקורים משאיר העכביש טיפות דבק, כדי שזבוב שיתקל ברשת לא יצא ממנה בשלום.

העכבישים מסתתרים. רעד ברשת מעיד שטרף נתקל בה. אזי משתק העכביש את טרפו באמצעות ארס, ואחר כך טורף אותו. לעכבישים גם שמיעה מצוינת! ומה שיותר מעניין, זה שחוש השמיעה שלהם מצוי ברגליהם.

רשת של פלאים; עולם של פלאים. צריך רק להביט!

פתרונות לרגע חושבים 73

1. בלק בן צפור
2. מים, גל, חול, חוף
3. הגדר הטובה, עכו, מצפה שלום

איך העסקים?

לר׳ יוֹסֵף בַּר מִבְּרִיסְק בָּא אֶחָד מִתַּלְמִידָיו. שָׁאַל אוֹתוֹ הָרַב עַל שְׁלוֹמוֹ וַעֲסָקָיו. "ב״ה, אֲנִי עוֹשֶׂה עֲסָקִים טוֹבִים" עָנָה הַתַּלְמִיד. כַּעֲבוֹר רְגָעִים מִסְפָּר חָזַר הָרַב וְשָׁאַל אוֹתוֹ עַל עֲסָקָיו. הַתַּלְמִיד הֵשִׁיב אוֹתָהּ תְּשׁוּבָה. כְּשֶׁחָזַר הָרַב בַּשְּׁלִישִׁית, הִתְחִיל הַתַּלְמִיד לְסַפֵּר לוֹ פְּרָטִים עַל עֲסָקָיו. כְּשֶׁחָזַר הָרַב בַּשְּׁלִישִׁית, הִתְחִיל הַתַּלְמִיד לְסַפֵּר לוֹ פְּרָטִים עַל עֲסָקָיו.

הִפְסִיקוֹ ר׳ יוֹסֵף בַּר וְאָמַר לוֹ: "הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם! וְאִם כָּךְ, לֹא אַתָּה עוֹשֶׂה עֲסָקִים טוֹבִים, אֶלָּא הַקב״ה. רַק דָּבָר אֶחָד נִמְסַר בְּיָדֶיךָ — יִרְאַת הַשָּׁמַיִם שֶׁלְּךָ. כְּשֶׁשָּׁאַלְתִּי אוֹתְךָ עַל עֲסָקֶיךָ, הִתְכַּוַּנְתִּי לְעִסְקֵי יִרְאַת הַשָּׁמַיִם שֶׁלְּךָ"...

זוכים רגע חושבים 73

פרס ראשון שרה ושמואל בידרמן, רח׳ שטשן 39/2 ערד - **בריכה ביתית מתנפחת**

פרס שני מנחם אליאך, ק. פיטסבורג 42/7 ת״ד 8297 אשדוד - **כדור־ים מתנפח**

פרס שלישי עקיבא גרינצוויג, צנחנים 22 תל־אביב - **חבילת זיקוקים**

78

רגע, חושבים!

הפעם, לפי בקשות קוראים, אנו מקדי־שים את "רגע חושבים" לקוראים הצעירים מאד בני השש־שבע. השאלות קלות, ותוכלו לפתרן בלי מאמץ מיוחד. בהצלחה!

1. אם תמלאו נכון את המשבצות לרוחב, לפי ההגדרות הנתונות תקבלו בטור המודגש לאורך את שמה של עיר הקודש. (אם ההוראה אינה מספיק ברורה לכם — בקשו עזרה מהאחים או מההורים)

א בו מבשלים
ב בהמה שנותנת חלב
ג הסימן = במילים
ד גשם מן השמים
ה בעל חיים נובח
ו המקום שבו גרים
ז ההפך מעצוב

1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			

2. לפניכם רמזים לשמות ילדים וילדות, שיש להם הסבר נוסף, מלבד השם. מצאו את השמות. (למשל: רינה, שם ושם שמחה.)

א אומרים אותה לפני כל אוכל
ב עוקצת
ג בגן החיות
ד ההפך ממוות
ה מזל
ו ההפך מלקח

בין הזמנים

שׁוֹאֲלִים וְגַם עוֹנִים,
מְשַׁנְּנִים, מְבַלְגְּנִים,
קְצָת מְעַצְבְּנִים
לְתִגְרוֹת הֵם מוּכָנִים.
בָּנִים!

זֶה נֶחְמָד
כְּשֶׁבַּבַּיִת
נִמְצָאִים גַּם הַבָּנִים.
זֶה נֶחְמָד
כְּשֶׁפִּתְאֹם
גַּם הֵם בָּעִנְיָנִים.

הבית שלנו

מי מוכן לארח?

אנחנו, קבוצת הורים לילדים חריגים, מחפשים משפחות חרדיות שתהיינה מוכנות לארח אחד מילדינו לתקופות קצרות, החל מלילה אחד, שבת אחת או מספר ימים בשבוע.

הצורך הזה נובע לעיתים מסיבות של שמחה משפחתית הכרוכה בנסיעה, לעיתים לרגל לידת האם או מצב חירום כגון: אישפוז של אחד מבני המשפחה.

לפעמים, משפחת הילד החריג זקוקה לתופשה קצרה להחלפת כוחותיה כדי שהיא תוכל להמשיך לתפקד וגם למלא את החסר עבור יתר בני המשפחה.

באירוח כ"ל ניתן לקיים מצוה גדולה של חסד ששכרה בצידה בהשפעה החינוכית על בני משפחת המשפחה המארחת.

מנסיון של משפחות שעשו זאת בעבר שמענו הדים חיוביים ביותר.

בירושלים יש מאות משפחות חרדיות עם ילדים חריגים בגילים שונים ובמצבים שונים, שאינן יכולות לנצל את האפשרויות הרשמיות הקיימות בעזרה לאירוח אצל משפחות שאינן דתיות, או במסגרות לא חרדיות אחרות.

אנחנו פונים אל משפחות חרדיות המוכנות להשתתף להתקשר אתנו כדי שנוכל להקים רשימה של מארחים אפשריים באזור ירושלים.

ניתן לפנות לטלפונים: 526329, 814923, 820819.

בשם הורים לילדי החינוך המיוחד
א.ש.

קוקה קולה ושלשולי קיץ - היכן האמת?

טפול יעיל בשלשול או בהקאות מחייב החזרה מהירה של הנוזלים שהלכו לאיבוד אל הגוף. חומרים כמו נתרן אשלגן והסוכרים מוספים משפרים משמעותית את איזון הנוזלים בגוף. אמהותינו וסבתותינו נהגו להוסיף גרגירי מלח גם לשתיה של ילד משלשל כדי לשמור על רמת מליחות נאותה בגופו — בעזרתה נשמרים גם הנוזלים. רופאי ילדים רבים ממליצים היום להשקות ילדים משלשלים בקוקה קולה דווקא בזו המקורית. החוסר בהכשר לקוקה קולה גרם ליסורי מצפון להורים משלנו: "כן לתת לילד — או לא לתת". ובכן יש לי בשורה עבורם במחקר שערכו ד"ר צבי ריצמן וד"ר שמעון פנחס מבית החולים סורוקה הוכח כי במשקאות הקלים ובעשרות מאכלים נוספים שנחשבו טובים לשלשול יש ריכוז נמוך מאוד של מלחים או ריכוז גבוה מדי של סוכרים.

לפי פרסומים של ארגון הבריאות העולמי הריכוז המומלץ של נתרן הנחוץ למתן טפול רפואי יעיל, נע בין ששים לתשעים יחידות לכל ליטר. בכל המשקאות הקלים שנבדקו במחקר (קולה, פריגת, תפוזים, ענבים, בירה מאלט ומרק עוף נמס) נמצא ריכוז נתרן הנע בין ארבע לעשר יחידות בלבד לכל ליטר, במרק עוף היה ריכוז גבוה מדי של יחידות נתרן מה שעלול לגרום להחמרה נוספת בשלשולים ובהקאות.

רמת ריכוז הסוכרים במשקאות הקלים שנבדקו עולה בהרבה על הרמה הדרושה לטפול יעיל בשלשולים. הרמה המומלצת על ידי ארגון הבריאות העולמי היא 333 יחידות בלבד לליטר. בקינלי, למשל מגיע רמת הסוכרים ל־790 יחידות לליטר.

ד"ר ריזמן ממליץ לכן להזהר משתית משקאות אלה, ובעיקר ילדים, בזמן שלשול, במקומם לטפל בתכשירים רפואיים מסחריים לפי המלצות הרופא. אגב, הסכנה למבוגרים פחותה בהרבה.

רעיון לגננות - לאסוף גרוטאות - וגם לכמה שכנות טובות

כדי למסד את נושא אסוף הגרוטאות, שבשנים האחרונות חוסך להורים ולגננות כספים רבים מציעה לנו קוראה מבני ברק שהגננות, בעזרת בני ביתן או אמהות מתנדבות, תצבענה שקים משומשים של תפוחי אדמה (או מלח וקטניות) בצבעים עליזים, אפשר לכתוב עליהם "הכל לגן". יש להפוך להם מתלים נוחים.

את השקים הנ"ל לחלק בין ילדי הגן לשמוש ביתי, לשקים אלה יזרקו בני ביתם את כל קופסאות הקרטון והפלסטיק שאין בהם צורך, בקבוקים ריקים קופסאות גפרורים וכו' וכו' גם תבניות ביצים נקיות. הגננות תקבלנה את התכולה אחת לחודש או יותר, לפי קצב המילוי.

לרעיון זה יש רעיון נוסף, מעין סעיף ב': לנצל שקים אלה, בעיקר במשפחות בהן הם מתמלאים בקצב מהיר מאוד עבור המקלטים שבכל בנין. בימי הקיץ הלוהטים נעים לילדים לבלות במקלט הקריר, בתנאי ששומרים על נקיונו. בעזרת כמה מרפים או שולחנות ישנים אפשר ליצור עבור ילדי כל בנין פינת עבודה, הדבקה ציור וקריאה — לפי הגיל. והכשרונות [illegible] הבנין, תבניות ביצים, קופסאות משחת השיניים והגפרורים וכל מה שראוי לשמוש חוזר בשעורי מלאכת יד חובבים — ינוצלו עד הסוף.

אני מקוה שלפחות חלק מן הקוראות עדיין זוכרות את ההודאות התאורים מן התערוכה של נצול הגרוטאות שתוארה במדור זה לפני כארבע שנים.
שר"ש

לקראת הצגת המחזה "אבדת בת מלך" מספורי רבי נחמן מברסלב זיע"א

מחזה מספורי המעשיות של רבי נחמן מברסלב ספורו הראשון מאבדת בת מלך שתורגם לשפות רבות ונהנה רוב מאוד.

שמשמעותו עמוקה מני ים ואין חקר למוסר ההשכל הנלמד ממנו.

ספור זה ממוחז ומבוים ע"י קבוצת נשים חרדיות מצפת ובינהן בעלות תשובה שתורמות את הידע המקצועי של כל אחת בתחומה בצד מסירות והתלהבות ללא מצרים להצלחת המחזה.

בקרב נשי ברסלב ואחרים שוררת צפיה והתעניינות לקראת הערב, שבו יעלה המחזה. [illegible] המרשימה ואביזרי [illegible] שנבנו, ועוצבו במיוחד לערב זה.

כן תופיע מקהלת בנות מרשימה בליווי תזמורת מיוחדת במינה.

סידרת ההופעות הראשונה מתחילה בתאטרון הגליל ביום שני כ"ב מנחם אב, "באהל שם" בתל אביב, ביום שלישי כ"ג מנחם אב, ובירושלים באולם וינגרטן ביום רביעי כ"ד מנחם אב.

ההכנסות של ההצגה מוקדשות לת"ת "מגן אבות" בצפת.

לא מתקבל על הדעת?

תמונות עגומות מן החיים

הקטעים שלפניכן מציירים תמונות מן החיים. כולן אמיתיות. (כמובן, בשינויי פרטים מזהים). לצערי, תמונות עצובות כאלה אינן חד־פעמיות, אלא קורות שוב ושוב בחיי היום־יום.

נראה לי, שרק חוסר מודעות גורם להן. לו היינו מתארים לעצמנו את הרגשת הזולת לצרכיו — לא היו חוזרות ונשנות תמונות מצב אלה. הסיפורים נועדו כדי להרים מעט את המסך מעל רגשות כואבים, לפקוח את העיניים, לעורר את תשומת הלב, לגלות את הצד הנוסף של הקשיים.

אין שואל ואין מבקש (לעזור)

יצחק ורוחמה הם זוג חביב וחברותי, אנשי חסד מאין כמותם. ביתם פתוח לרווחה לחברים ולידידים; חסרי־בית מצאו בו מפלט, דכאי־רוח מצאו אצלם אוזן קשבת לצרותיהם.

והנה ביום לא בהיר אחד, העיבה עננה כבדה על חייהם. ילדם הקטן חלה במחלה קשה וממושכת. מצבו הצריך טיפולים קשים ויקרים. הטיפול בו, הריצות, לבית החולים, הדאגה לשאר בני המשפחה כל אלה הטילו מעמסה כבדה על הזוג. למרות הכל, המשיך ביתם להתנהל כהרגלו... ויצחק המשיך לצחוק ולחייך, ורוחמה המשיכה לרחם...

אך מועקה כבדה העיקה על ליבם. נדמה היה להם, שחבריהם נטשום בעת צרתם. הם, שעודדו תמיד את האחרים וכה זקוקים הם עתה לעידוד, הרגישו כי בודדים הם בכאבם. הם, שכל בקשת עזרה של חברה נענתה תמיד ברוחב־לב ובמאור פנים — חשו כעת, שההתעניינות והעזרה שמציעים להם בני המשפחה וחבריהם הקרובים — אין בהם די כדי להרגיע את נפשם המתענה.

אמנם, ברחוב עצרום שכנים וחברים ושאלו אותם (ואכן, במבוכה מרובה) לשלומם, והטלפונים — הרבו לצלצל, אך הם הרגישו, שלא כך צריכים לנהוג ידידי אמת; עבורם היו שיחות אלו בגדר יציאת חובה כלפי הנימוס בלבד. וכי איזו עזרה (וכמה דרושה עזרה במצבים כאלה) אפשר להגיש דרך שפופרת הטלפון? אמנם כן, גם שיחת טלפון חשובה היא, ואל לנו להתעלם מכוחה בהבעת התעניינות בזולת, אך האם אין בה יותר הרגעת מצפונו של המטלפן מאשר הגשת עזרה ממשית?...

בואו ונכיר לעצמנו: חברים ניכרים בזמן שמחה, אך ידידי אמת נבחנים בשעות של צער.

גם אם אין לנו זמן פנוי (ולמי יש?) ואף אם גם אנו נושאים על גבינו משא כבד... וגם אם שרויים אנו במבוכה ואיננו יודעים כיצד לנהוג נוכח ידידינו עמוסי הכאב — למרות הכל, עלינו לפנות אליהם ואז נגלה שזה כלל לא קשה ומאוד מועט, נציע להם, חוזר ונציע, את עזרתנו, לא נחדל מלהראות להם את התעניינותנו, נוכיח להם כי אנו זוכרים אותם והם במחשבותנו כל הזמן. לפעמים, זו העזרה היחידה (והנדרשת ביותר) שיכולים אנו להושיט להם...

גם פרחים אפשר לגזול

השמחה במעונם. סוף סוף הגיע היום הגדול: יום נשואי הבת. לאחר ההכנות הממושכות — הכל מוכן ומזומן. האולם ערוך לתפארת ופרחים מפארים כל שולחן וכל פינה. ממש תענוג לעינים. מפאת השמיטה, טרחו המארחים לקנות פרחים מלאכותיים יפים. ההשקעה בקנית הפרחים היתה גדולה, לכן החליטו, שלאחר החתונה, יקדישו את הפרחים כגמ"ח לשמחות. כל עורך שמחה יוכל להשאיל ולפאר בהם את שמחתו בזמנו. אמנם, יפים מאד היו סידורי הפרחים על השלחנות ושמחו את עין־רואיהם.

החתונה תמה, קהל המוזמנים התפזר לביתו. בעלי השמחה עמדו אף הם לעזוב את האולם ורצו לאסוף עמם — כפי שתכננו — את זרי הפרחים. והנה — אף לא פרח אחד נשאר על השולחנות.

הן הפרחים — לא פרחים טבעיים היו (שנעשה משום מה הרגל לקחתם...) היו אלה פרחים מלאכותיים מקנת כספם: ואלו נקנו בכסף רב, טרחה רבה הושקעה בסידורם.

כששמעתי סיפור זה הזדעזעתי. זמן רב לאחר החתונה עוד הדהדה באוזני קריאתה הכואבת של בעלת השמחה: "הרי זה ממש גזל. הרי השקעתי בפרחים אלו כדי להקדישם כגמ"ח".

האנשים שלקחו את הפרחים מחוסר מחשבה עשו זאת. סתם, מתוך הרגל רע... אך, אנא, גם בשוגג — אל נא נהיה גזלנים, אגב, גם הפרחים החיים אינם צומחים על המדרכות. אנשים אינם לוקחים הביתה את המפות והכסאות, מדוע פרחים מותר לקחת בלי לשאול כלל?

בלי להכנס לפרטים ובלי דוגמאות נוספות

לפני שבועות מספר, עברה חברתי תקופה קשה. התברר כי הולד שבמעיה אינו חי והיה עליה לעבור חויה מתישה וכואבת, נפשית וגופנית.

אחרי המשבר בשלב הראשון, ידעה שעליה להתמודד עוד עם בעיה חריפה נוספת: הפגישה עם הרחוב. היא ידעה, שכל פגישה מקרית בחוץ עם שכנה או עם חברה תגרור אחריה מסכת שאלות מביכה ומכאיבה. היא החליטה לחסן עצמה ולא לתת לשלב זה לעורר כל פעם מחדש את כאבה. היא החליטה בנפשה, שפשוט לא כולם יודעים מה שעברה ושאלותיהם נשאלות בתמימות, ולכן אל לה להפגע מדבריהם.

זה היה קשה — אך היא עמדה בכך.

בשיחה גלוית־לב שהיתה בינינו לפני זמן קצר, שפכה את ליבה וספרה: "השתדלתי ויכלתי להתמודד עם החויות הקשות שעברתי, אך הגרוע מכל היו שיחות הטלפון. הדבר, שפחדתי ממנו יותר מכל בזמן האחרון. היה צלצול הטלפון. עם הספורים הטלפוניים לא הצלחתי להתמודד.

איני מבינה, מדוע במקום להרים טלפון ולומר סתם כך בפשטות: הצטערתי לשמוע מה שקרה לך, רציתי רק לדעת מה שלומך ואולי אוכל לעזור לך במשהו? לשמוע את התשובה וזהו. במקום זה התמשכה לי כל שיחה דקות ארוכות ומיגעות. כולן הכבירו במילים, ניסו לעודד, אך הגרוע מכל היו: הסיפורים שלהן.

מדוע כל אחת חשה צורך לספר על מקרים דומים שעברה היא, או אחותה, או בת דודתה, האמנם הדרך להרגיע היא הוספת כאב על כאב? וצרות רבים היא חצי נחמה במקרה כזה?

הרגשתי שבמקום לחשוב מה טוב עבורי ומה יהיה נעים לי הן מצאו הזדמנות לפרוק כאן את כאבן שלהן.

האמנם זה הזמן לטעון על משאי הכבד, עול נוסף של כאב וצער?

כל צלצול של הטלפון גרם לי לאבד את סבלנותי ולהפוך לעצבנית, שיחות הטלפון היו לסיוט.

* * *

לא מתקבל על הדעת? אבל אלו הן עובדות אמיתיות שקרו ושקורות, כל מה שחסר כדי להפוך את התמונות מקצה לקצה זה קצת דמיון. פשוט לתאר לעצמי את עצמי במצבה של הידידה בנסיבות דומות, להזכר לרגע במוחש בסיטואציה דומה שקרתה לי, ומה לא רציתי שיעשו לי אז.

ש. צלצל

חינוך ילדים הוא פרק בעבודה עצמית

מתוך שיחה עם מרכזת המרכז להכשרת מנחות הורים - בירושלים גב' יפה ברזכאי

לאחרונה אנו עדים להתרבות חוגי הורים ולהגברת המודעות בנושאי חינוך ילדים וברצון לשפר וללמוד.

כדי להכיר מקרוב את המסגרת המכשירה מנחות הורים פנינו למייסדת הגב' יפה ברזכאי המנהלת את המרכז להכשרת מנחות הורים בירושלים מזה עשר שנים. גב' ברזכאי היא ראשון וחלוץ בשטח ההנחיה בציבור שלנו העבירה מנסיונה הרב לאחרות שהקימו מרכזים דומים בערים אחרות.

גב' ברזכאי מסבירה לנו שתחום הנחית הורים הוא תחום חדש יחסית, המקנה להורים כלים נוספים להגשים את יעדם הגדול: חינוך הבנים. ההנחייה אינה מתימרת להורות, לפסוק או לפתור. יש בהנחייה אלמנט של חשיבה. לדעת שחינוך ילדים הוא פרק מרכזי בעבודה עצמית. זהו עבודה יסודית על המידות, על הרצונות ועל המשאלות. אנו מאד מקפידים שהמפעל שלנו המושתת על יסודות נאמנים של תורת ההשקפה אמיתית ומומלץ ע"י גדולים. יהדות לשפור חיובי במשפחה. זהו המוטיב המנחה אותנו בהוראה ההנחייה.

שאלנו את הגב' בר זכאי מה הביא אותה לרצות לייסד מפעל חדש ובלתי מוכר עדיין?

היה אכפת לי לראות אמהות יקרות מתלבטות בבעיות חנוך. או כאלה שפשוט בקשו "לחזור לעשתונותיהן" אחרי התמודדויות בלתי מוצלחות וכאלה שרצו ללמוד וכולן הלכו לרעות בשדות זרים. הלימוד במסגרות אלה לא הלם את רוח הבתים שלנו. וגם לא עזר לפתור את הבעיות. אבל לנו לא היה מה להציע.

"את הדחיפה והאומץ, קבלתי לאמיתו של דבר, מכוון בלתי צפוי. הייתי במשרד החינוך כדי ללמוד מקרוב את הנושא וכקשתי שמות של מורים ופסיכולוגים. לפתע אמר לי אחד הבכירים במשרד: מה את מתעניינת אצלנו על מורים? אצלכם יש שפע של מורים ותלמידים מעולים — אצלנו אתם באים לחפש?!

משפט זה נתן לי דחיפה עצומה לפרויקט. הבנתי ביתר שאת שעלינו להיות גאים במה שיש לנו להציע לתלמידות. יש לנו הכל משלנו. ולא עוד אלא שיש עוד בכוחנו ללמד לאחרים.

מכאן ואילך — מספרת לנו אשת שיחנו — החלו הדברים להתגלגל במהירות. משרד החינוך הכיר בנו כ"בית ספר מאושר להכשרת מנחות הורים". שהלימודים בו מקנים תואר "מורה בכירה". הנהלת ה"חינוך העצמאי" תרמה רבות לקידום הענין וליצירת קשרים מתאימים במשרדים. וכמו כן הואילה לפקח על תוכניות הלימודים ולבקרן. ולבדוק את התאמתו של כל איש מהצוות. מרכז "אגודת ישראל" תרמו ברוב אדיבות את האכסניה ושם אנו מקיימים את הלימודים גם היום. ב"בית פנחס".

מגוון של נושאים ותכנים

"התחלנו עם מורה אחת וכיום יש לנו צוות של כ־10 מורים. ברצוני להדגיש שהמורים שלנו הם אנשי מקצוע מעולים וכולם שומרי תורה ומצוות. הצוות הנוכחי מקדיש מאמצים בלתי נלאים להעלות את בית הספר לרמה גבוהה מכל הבחינות עם הצוות נמנה המרכז הרוחני הרה"ג הרב דוד וייס.

גב' ברזכאי מפרטת לפנינו את התכנים הלימודיים, מחשבה יהודית; התפתחות הילד; מבנה המשפחה היהודית; סוגיות של הילד החריג; סוגיות בתקשורת בין־אישית; דינמיקה של הקבוצה. גישות הנחייה שונות; לקויי למידה; משחקיה; עבודה בשדה־ההנחייה עם הדרכה וכו'. והמגוון רחב הרבה יותר.

שאלה: למי מיועדת תוכנית ההכשרה?

גב' ברזכאי: חשוב להדגיש את הנתונים הנדרשים דווקא עכשיו. כשיש עלינו לחץ כבד. אנו אמורים לפתוח שנת לימודים חדשה אחרי החגים הבעל"ט ולכן מועמדות מתאימות בלבד רצוי שתפנינה. המסלול מיועד לבעלות תעודת הוראה כמורה, גננת או אחות מוסמכת. כמו כן נשים שיש להן נסיון בעבודה חינוכית וטיפולית עם הפרט והמשפחה.

נשים ללא תעודת הוראה תתבקשנה לעבור ראיון מיוחד.

הלימודים הם חד שבועיים. מתקיימים בימי רביעי בין 8:00 ל־13:00 ונמשכים שלוש שנים וחצי.

"אנו מקיימים חוג הנחיית הורים פתוחים לקהל הרחב בכל חלקי העיר. המנחות מנסות לעזור הרבה מעבר למה שמתבקש מהתפקיד...

שאלה: מהי בעצם דמותה של מנחה טובה היוצאת מבית היוצר שלכם?

— כדי למנות את מעלותיה של מנחה טובה, נראה שאצטרך לצייר דיוקן של אדם מושלם. ואין באמת כאלה. למעשה מנחה טובה היא דמות חינוכית שאפשר לחקות אותה. יודעת איך לבקר את עצמה. יודעת להתמודד במצבי לחץ. יודעת מתי לשתוק וכמו כן מתי להשתיק ולהסיח הדעת. מאזינה טובה. פתוחה לשמוע אחרים. שומרת סוד. מכבדת כל אדם, מעריכה אנשים גם אם לא חושבים כמוה. אשה בעלת נסיון. מכירה את הקשיים והלבטים ורוצה בלב שלם לתקן תוך שהיא זוכרת לשאת תפילה שעצותיה תהינה במקום ומועילות.

הספר "הורים כמחנכים"

אנו מקיימים מספר ימי עיון בשנה בנושאים אקטואליים המתעוררים במהלך העבודה בשטח. את שנת הלימודים השנה התחלנו ביום עיון בנושא: "סיפורו רגישויות". וכו'. המרכז שואף להרחיב את גבולותיו ולחדור לציבור הרחב בסדרת הרצאות בנושאים חינוכיים. כי אנו מאמינים שיותר קל לא ליצור בעיות מאשר להתמודד איתן כשהן קיימות.

מפעל נוסף שקיים ליד המרכז הנו אנו רואים תרומה חשובה לציבור. הוא המכון להוצאת כתבים חינוכיים מבוקרים, הפועל בחסות המרכז ועליו מופקדת הגב' נעמי ברייטקופף.

הספר שהוצאנו לאור "הורים כמחנכים" התקבל בהתלהבות רבה בכל החוגים ועתה שוקדים על חלק ב' מלבד אלה היד עוד נטויה והתוכניות רבות. הרבה סיפוק יש לנו ב"ה מההיזון החוזר מצד הציבור המחזק את ידינו להמשיך הלאה. ולהתקדם במשימות שנטלנו על עצמנו.

ב"ש סלמן

מיומנו של אבא

מַחְסָלוֹן

מחסן הוא מקום לשמירת סחורות או חפצים שונים.
סלון הוא חדר מרווח בדירה לקבלת אורחים.

הדברים ידועים לכולנו ושום דבר לא צריך לגרום לערוב רשויות, אלמלא המצב המיוחד שנוצר בבית, כאשר היולדת שהתה בבית ההחלמה ועל הבעל הוטל לשמור ולשמר את סדרי הבית.

הקשיים הרגילים מוכרים. ברגע הנכון אי אפשר למצוא את אבקת השוקו. שקיות האוכל לילדים "נעלמו" וגם בצהרים צריך לחפש הרבה עד שמוצאים את הסיר המתכת הבשריים.

את ענין האוכל עוד מצליחים לעבור איכשהו. אך החלפת הבגדים היומית היא בעיה חמורה בפני עצמה. התוצאה הסופית, של ילד אחד הלובש את חולצת אחיו הגדולה וילדה הלובשת את חצאיתה הארוכה של אחותה, היא, במקרה הטוב — לא נעימה.

יש עוד כמה בעיות המטרידות את סדר יומנו במצב זה, אך עולה על כולנה הנקיון. כאן מתחלקת הבעיה לשתים.

ראשית - נקיון הילדים. ה"המוזות" שאתה מרשה לעצמך בשלושת השבועות, לא פותרות שום דבר. הרי הילדים עולים מהחצר, מאובקים לגמרי. ה"שעבודי" לסבון ולמגבת הרחצה הם בלתי נמנעים, איפוא.

שנית — נקיון הבית. רק בימים אלה אתה שם לב, שגם אחרי העוזרת עוד נשאר לרעייתך מקום נרחב להתגדר בו. לנקות אבק, להבריק ארונות שהעוזרת לא הגיעה אליהם, פינה עלומה "מלאה" בלכלוך ועוד כהנה וכהנה. ומה כאשר אין עוזרת בכלל?

אלא שנקיון הבית, מתברר לך. אינו הלכלוך דוקא. צריך לאסוף את הצעצועים למקומם הנכון, את הבגדים שהוחלפו ופוזרו בין החדרים, את הניירות, את הצבעים, את הספרים, המחברות והרשימה עוד ארוכה.

הנסיון בתחום זה מלמד אותך מהר מאוד, שהחדר "החביב" ביותר על הילדים הוא הסלון. לשם מתנקזים רוב הצעצועים, הכדורים, הספרים והצבעים.

כל עמלך לשנות "סדרי בראשית" עולה בתוהו, בבחינת "והארץ היתה תהו ובהו"! עם משמעות חדשה לפסוק.

"מדוע דווקא בסלון"? — אתה שואל, ואחת הבנות עונה: "כאן זה המצב של הבית"...

רעמי הצחוק של הילדים מגבירים את המבוכה, ולא נותר אלא לשאול: "ממתי הסלון זה מחסן"?

כאן הגענו לערוב הרשויות ולעיל. ערוב רשויות ההופך מוחשי וממשי יותר ויותר, מדי יום, בצורה מדאיגה. בשלב מסויים אתה "מרים ידיים" לנוכח שפע החפצים הפזורים במחסלון.

בניגוד לדעה הרווחת, זו אינה שאלה של סבלנות או חוסר יכולת. גורם ה"שבירה" משחק כאן תפקיד די חשוב. וגם [illegible] זה מתברר לך, כי הסלון הנקי שאתה פוגש מדי צהרים וערב, בכל ימות השנה, לא מבהיק מעצמו. מישהו עמל קשה על כך...

ש. אמיתי

רשות לרופא

מאת פרופ. אליהו ענתבי מנהל מחלקה כירורגית וכלי דם בי"ח השרון

טרשת עורקים - (ארטריוסקלרוזיס) התפתחויות בטיפול במחלות

מחלות העורקים הינן ברובן מחלות חסימתיות, בהן העורק הולך ונסתם באופן הדרגתי עד לאפשרות של חסימה מלאה. המחלה השכיחה ביותר הינה טרשת העורקים או ארטריוסקלרוזיס. המחלה יכולה לתקוף את כל העורקים אבל כרגיל מתרכזת יותר במקומות מסויימים בהם מופיעים הסימנים.

כאשר חלל העורק מוצר, מגיע פחות דם לרקמה אותה הוא מזין. אם ההצרות אינה גדולה מגיעה לרקמה כמות דם היכולה להפיק לפעילותה התקינה. אבל כאשר מדובר בפעילות מאומצת — כשכמות הדם הדרושה גדולה מהרגיל — יכולים להופיע הפרעות בתיפקוד הרקמה. כאשר נשללת מרקמה אספקת הדם לחלוטין מפסיקה הרקמה לתפקד ויכול להופיע מות של הרקמה או נמק. מספר דוגמאות יכולות להמחיש תופעות אלה: שלילת אספקת דם מוחלטת למח מלווה בשיתוק צד אחד של הגוף — תמונה הידועה כשבץ מח. הפסקה מוחלטת של זרימת דם לקטע משריר הלב מלווה במה שנקרא התקף לב שהוא בעקרו נזק לשריר הלב מחוסר דם.

היצרות ולא חסימה מלאה של כלי דם המובילים למח יכולים לגרום לסימני חסר חולפים שמתבטאים בתופעות עצביות: שיתוקים חולפים, עוורון חולף, הפרעה פתאומית בדיבור ועוד.

בהצרות של כלי דם המובילים ללב, מופיעים כאבים בשעת מאמץ — מחלה הקרויה אנגינה פקטוריס. בהצרות כלי דם במעיים יכולים להופיע כאבי בטן קשים אחרי האוכל, ובשעת העיכול. הפרעה בזרימת הדם לכליה יכולה להיות מלווה ביתר לחץ דם.

אחת הפגיעות השכיחות ביותר הינה הצרות בכלי הדם המוליכים לרגליים. אז מופיעים כאבים בהליכה המכריחים את החולה לעמוד ולנוח. התמונה מוכרת כתסמונת צליעה לסירוגין. כאשר ההצרות גוברת, [illegible] וכאשר התופעה מחמירה עוד יותר יכולים להופיע כאבים במנוחה ואחר כך גם פצעים. (כיבים) ונמק של אצבעות או כף הרגל.

אבחנות החסימה נעשית ע"י בדיקת דפקים, טמפ' הרקמה וע"י שיטות "בלתי חודרניות" להערכת זרימת הדם. בדיקות אלה מבוססות על מדידת לחצים בכלי הדם (גם הסתומים) ועל שינויים בנפח הרקמה. שינויים אלה ניתנים למדידה באופן מתמיד כאשר בכל פעימות לב נכנס דם לרקמה ונפחה עולה.

לאחרונה נכנס לשימוש מכשיר חדש: שילוב של אולטרה־סאונד עם דופלר, מכשיר זה מאפשר ראית כלי הדם ומדידת הזרימה בו באמצעות גל דופלר. רק לאחר שנבדק החולה בעזרת המכשירים הבלתי חודרניים אפשר לגשת להדגמת כלי הדם ע"י צינתור או ארטריוגרפיה... יש לציין שהצינתור נעשה רק לפני החלטה על טיפול כירורגי. אין כל הצדקה לצינתור אם אין מתכננים נתוח מכיוון שהתהליך הינו תהליך מתקדם וצילום המצב נכון לרגע ביצועו.

הארטריוגרפיה הינה בדיקת רנטגן בו מוחדרת מחט או צינורית לכלי דם ודרכו מוזרק חומר ניגודי.

(המשך בעמוד י"ד)

המרכז וראה בנים לבניך
הפועל בהמלצת גדולי התורה והפוסקים בא"י
בנין מדיכלל רח' שמואל הנגיד 1 ירושלים
טל: 221961, 02-224327
UR'E BONIM L'VONECHO

מוקד מידע
קו טלפוני פתוח לשאלות הציבור
המוקד פועל בימים א' וד'
ביום א' כ"א אב (16.8.87)
רפואת הגבר
שאלות הלכתיות ורפואיות
בין השעות 19.00 — 20.30 טלפונים: 221961, 02-224327

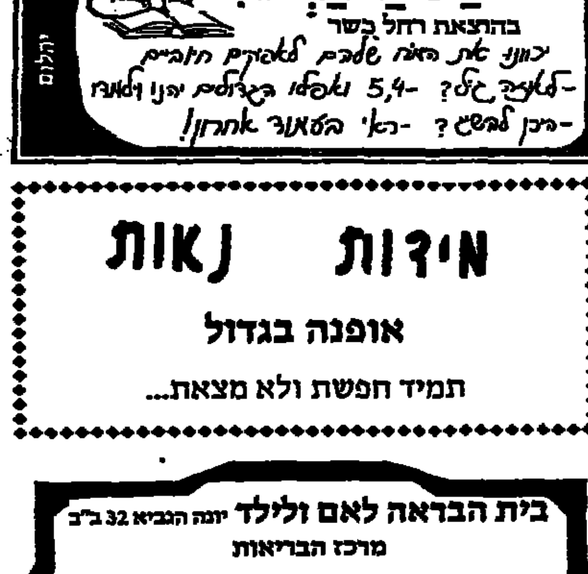

מידות נאות
אופנה בגדול
תמיד חפשת ולא מצאת...

בית הבראה לאם ולילד יונה הנביא 32 ב"ב
מרכז הבריאות
הודעה
הננו שמחים לבשר לנשות ב"ב והסביבה על פתיחת:
1. פתיחות קורס הכנה ללידה בהדרכת מורה חרדית מוסמכת ע"י הארגון לפסיכופרופילקטיקה בביילדות. בקורס תינתן הדרכה בהתעמלות מיוחדת לנשים הרות, הרפיה, נשימות ותזונה בהריון.
2. קורס התעמלות בשיטת פלדנקרייז לנשים וצעירות בהדרכת מורה חרדית ומוסמכת.
הקורסים יתחילו בס"ד בחודש אלול תשמ"ז
לקבלת פרטים נא לפנות למשרדנו בשעות 9.00-14.00 ו־16.00-19.00 או בטלפון מס' 780289 או 796630

עיצוב פאות ברמה גבוהה
"ליבית"
סלון לפאות ותספורות
ב"ב, רבי עקיבא 96
5700663

פינוקיו - עילית
היום פתוח
מ־0 עד 1
תצאיות במחיר ביח"ר
רח' בר־אילן 20 בנין העשיה

תספורת ברמה גבוהה
"ליבית"
סלון לפאות ותספורות
ב"ב, רבי עקיבא 96
טל' 5700665

הגיעו דגמים חדשים
שמלות וחליפות
חצאיות חולצות
אלגנט וספורט אלגנט
אין בעיית מידות
עם נסיון עשיר של המומחית
נמשך מבצע חצאיות וחולצות במחירי הקה
תפארת רמות 81/4
טל. 02-868799
כל ערב בשעות 8—10
אפשרי תאום זמן אחר טלפוני

דור ישרים מונע דמעות
הורים יקרים
בהגיע בנכם לגיל השידוכים פנו לאגודת דור ישרים
בבדיקת דם ניתן למנוע מחלות גנטיות רח"ל.
האגודה פועלת על פי ברכת של גדולי הדור באה"ב ובארץ
ביניהם הגרש"ז אויערבך שליט"א הגרי"ש אלישיב שליט"א
הגר"ש וואזנר שליט"א והגר"נ קרליץ שליט"א
טל: 02-431972 02-864274 03-792352 03-705436
הבדיקות נערכות ללא תשלום ובאנונימיות

מלכת הפאות
PRINCESS
NEW YORK • LONDON • PARIS • TEL-AVIV • ANTWERP

"פרינצס" — מלכת הפאות הגיעה!
פאות היוקרה לכלה ולאשה הצעירה מעכשיו גם בישראל
מעולם לא היתה לך פאה מלכותית כזאת: —
ובמבחר כה גדול של גוונים ודגמים
קלה, גמישה ומאריכת ימים. נסי ותווכחי בהבדל
מכירה בלעדית בארץ במחירי היבואן: "חוט השערה"
רשת סלוני הפיאות היוקרתיים, החוגגים 18 שנה לקיומם
ירושלים: רח' שטראוס 20 * בני ברק: רח' ירושלים 16
PRINCESS – מלכת הפאות ולא סתם עוד פאה

אשת חיל
תוכניות העשירה לאמהות
מופע חינוכי אמנותי ומרהיב
המתבסס על הקלטות האהובות לולדים
הכל בגלל כדור אחד
למי מחכים הילדים
המופע יתקיים בעז"ה ביום א', כ"ח מנחם אב (23.8.87) באולם "המרכז" ר' עקיבא 53 בשעה 6.30 בערב.
בתוכנית: 1. המחזת הסיפורים ע"י בנות, בהשתתפות מפיקות הקלטות
לאה פריד ושרה קיסנר
2. דברי קישור ע"י המפיקות
ארגון והנחיה ע"י הגב' טובה מנצר
התכנית מומלצת למורה, לגננת ולגן הסמינריסטית
מכירת כרטיסים מוקדמת:
יהלום
המופע החוויתי המשותף לאם ולבת

هكذا من الأصل

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ ברמות א׳ 4 + 4 ארונות קיר מסודרת, דרומית + מרפסת 02-863685

★ ברמות ב׳ 4, מחסן ארונות קיר ומטבח חימום פרטי 02-867127

★ במרכז הר־נוף 4 מרווחים + מחסן, ק״ב. טל. 08-476954 02-415661

★ בגבעת שאול ברח׳ כתב סופר 28, נותרו דירות בנות 3 ו־4 חדרים. פרטים 8.00-10.00, 02-521535 02-225916 במשרד

★ לדתיים: בגבעת שאול, 3 + הול, גדולים, ק״ב, מרפסות + מזווה. 02-534757 02-523927

★ בבר־אילן 2½ חדרים, 3 מרפסות, דוד שמש, הסקה, $48000 טל. 343871

★ בים סוף 23 מפוארת ק״א 4 חדרים + מרפסת + חצר + מחסן מערבית צפונית $115,000 02-814235

★ דירת 2½ ק״ב + מרפסות סגורות + מטבח גדול באבינדב 9 02-823241

★ בסנהדריה המורחבת 3½ ק״ג נוף יפה מאוד מטבח גדול 02-813854 (תווך)

★ 2 ברמות א׳ כוון מזרח נוף יפה + טלפון ללא תווך (053)618541

★ 4 באנטסדורף + פ״א + חד״ש ק״ד, אין מעלית 02-815026

★ בהר־נוף, 4 + מחסן, נוף ושמש, ק״א 02-234598 02-226824 14.00-17.00

★ ליד ארזי הבירה, בית 4 חדרים, חצר, זכויות בניה 160,000 02-418987

★ בבית־ישראל החדשה (רחוב חיים עוזר) דירת 2 חדרים גדולים ק״א. 03-9328686

★ לדתיים, בנוה־יעקב, 3 חדרים עם תוספות, 35,000 דולר, טלפון 02-354425

★ בהר־נוף, 4 + מחסן, חצר, גינה, כניסה פרטית, 02-224769 02-538654 02-638657

בדמ״פ

★ בדמ״פ בבית וגן, ברזיאר 9 ב׳, ק״א, 2 גדולים דרומיים והול, 2 מרפסות. $36000 414203, בערב

להשכרה

★ דירת 3 חדרים ברמות ג׳, ריהוט מלא + טלפון לשנה ק״ד 02-864466

★ בירושלים בתל־ארזה, להשכרה 3 חדרים חדשה, קומה א׳, מיידי 03-905193

★ דירת 2-3 חדרים יפה בגבעת שאול, + טלפון, מרוהטת חלקית. 02-532368

★ בבית וגן, 2½, לזוג, אפשרות לתקופה קצרה 02-420890 7.00-8.00 בבקר

ביקוש דירות

★ דרושה דירת 3-3½ ברמות / בעיר ללא תווך 02-827179

★ דרושה דירה בשכונה חרדית (אפשרי בטלד סטון) 4-5 חדרים, לתקופה ממושכת. 02-868798

★ דרושה דירה מרוהטת באזור עזרת תורה מטרסדורף לסוכות טלפון 055-58436

חנויות

★ בדמ״פ בשמואל הנביא 45 מ׳, מקום מרכזי לכל מטרה. 02-813590

מגרשים

★ בבית וגן מתארגנת קבוצה לבניה עצמית 5-6 חדרים בשערי־תורה וקסטוו 02-828602

★ בתל ארזה — גוש 80, טכרים — ישא ברכה בית וגן — שערי־תורה וקסטוו גבעת שאול — עמרם גאון ונגיארה 02-820751 02-828602

אבדות

★ נמצא צמיד זהב להתקשר: 055-31945.

★ נמצא במונית ניילון עם שמלה ביום שני י״ד מנחם אב המאבד יתקשר לטלפון 02-539256 לבקש את רבקה לפנה״צ

מכונות תפירה
החודש במבצע בחנות לוסטיג
מכונות תפירה
מהפירמות:
מודיקס, ברדר, זינגר, פאף
תשלומים ללא ריבית
ובמחירים מפתיעים
שרות והדרכה במקום
אחריות 5 שנים
תקוני מכונות תפירה מכל הדגמים גם בבית הלקוח
ירושלים — לוסטיג, רח׳ שטראוס 29 טלפון 222946
בני ברק — סלון המרכז, רח׳ ירושלים 12 טלפון 702153

"המומחה"
לעבודות צבעות
סיוד סמבורסקס
עיצוב פנים
שפכטים
כלליים
טל: 03-768369
יהלום

בני ברק

למכירה

★ למכירה: ק״א 30 מ״ר, ק״ב 80 מ״ר ר׳ עקיבא 03-780060

★ פנטהאוז קומותיים מפואר בבית יוקרתי 7 חדרים תוספות ושכלולים, כניסה — דצמבר 87, $225,000 — ביום 03-794783 בערב — 03-9343901

ערי הארץ

צפת

★ למכירה וילה מפוארת בהר־כנען צפת + בינה ותוספות 04-242282

עבודה

★ למפעל בב״ב דרושה פקידה עם נסיון בהנה״ח וידיעת אנגלית טלפון 787511

★ דרושה בחורה לעזרה לפאות אלישבע, יחזקאל 2 ירושלים 9.30-1 5-7

★ דרוש פקיד עם ידע בהנהח״ש בתל אביב 03-838785 (03)812075

★ לת״ת חדש דרושים מלמדים מנוסים לגיל הרך, תנאים טובים 02-828225 02-819820

★ דרושה מנהלת חשבונות מנוסה ועצמאית למשרה חלקית בת״א 03-650612

★ דרושה בבקעה עוזרת לנקיון + טפול בילדה אחרי הגן. בשעות 9.45-14.45 א־ה טל: 724822 אחה״צ.

★ במרכז תל־אביב דרושה מטפלת לשעתיים, בשעות הצהרים 03-614373

קורסים

★ גרפיקה! רמה מקצועית, קבוצה מצומצמת, מורה חרדית בעלת נסיון כגרפיקאית וכמורה 18 שנה. תנתן תעודה למסיימות. נפתחת קבוצה גם למתקדמות רובנשטיין 292182

בריאות

★ במחיר סמלי! (כולל ביקורי בית) לנשים רחיות לטיפול ורפוי כאבי גב ורגליים עיסוי עם שמן ע״י מומחית 03-795380 לבקש את יוספה טלפון זמני 03-792590

★ בית הבריאות בני־ברק פיקוח רפואי רפלקסולוגיה + עיסוי רפואי וכללי פיזיותרפיה לנשים א־ה לגברים ב־ג־ו טלפון 781904

תזמורת

★ תזמורת חסידית עם האורגן — סינטיסייזר החדיש ביותר של ימהה 02-863964 03-797384

טפטים

★ בואו לראות ולקנות מהמבחר העשיר של טפטים תוצרת חוץ ותוצרת הארץ גפנר — אבן האזל 7 כל יום 5-10 בערב 02-818221

טבעונות

★ גם עם גבינה טעים ביותר — "תפוחיך" 02-867910 03-904353 03-790638 04-643949

שידוכים

★ בס״ד "בנה קינך" שידוכים לדתיים שטראוס 20/ב טלפון 02-242428

שונות

★ אברך מוסמך להוראה, מוכן לקבל משתלם בהוראה בתשלום. 02-827320 9-10 בערב

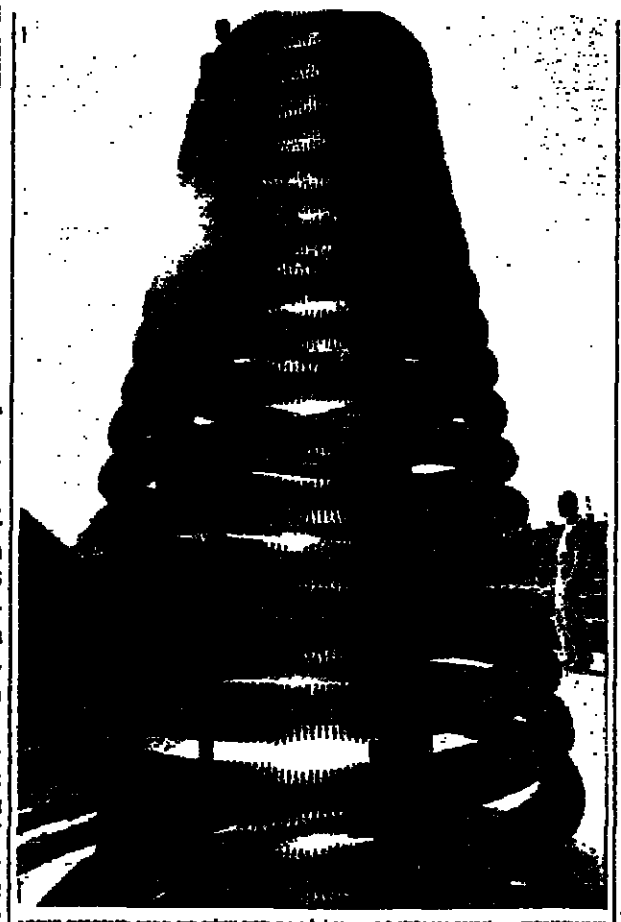

שטוטסבורג — "יסוד אנרגי" זה מסוגל לחמם בית שלם רק בכוח האנרגיה שהוא קולט מסביבתו. הקלט הקומפקטי מספיק לחימום משוער של שטח בן 130 מט״ר. ומסייע לחסכון של 80 אחוז מן האנרגיה הרגילה הנחוצה לחימום בית במשך השנה. מחירו של הקולט כ־4000 דולר.

מחר מלווה מלכה רבתי בביהמ״ד "בית אהרן" פ״ת

מחר מוצש״ק אור ליום כ״א אב, במלאת שלושים שנה להסת־לקותו לשמי רום של כ״ק מרן אדמו״ר מבלכמא זצוק״ל, תתקיים מלוה מלכה ההתעוררות שנתית בשילוב סיום הש״ס אשר תיערך ברוב פאר והדר, בהיכל בית מדרשו המחודש של כ״ק האד־מו״ר רבי אברהם א. פלק שלי־ט״א מפתח־תקוה.

בסעודת ההילולא יטלו חלק רבני העיר, וכן אישי ציבור ואור־חים חשובים, מפ״ת ומחוצה לה לכבודו של הרה״ק בעל ההילולא.

ביום זה, ייחנך גם מקוה טהרה חדשה שנבנתה בבנין בית המדרש, לרווחת הציבור המתפללים.

דרושה אשה או בחורה מסורה
למגורים עם
אשה מבוגרת
02-532747

מכירה מיוחדת בחיפה
בגדי תינוקות, שמלות לילדות, חולצות לגברים, חלוקים לנשים, כלי מיטה
במוצש״ק פר׳ עקב 9-11
רח׳ חרמון 16
כדאי לבוא

גני ילדים ומעונות יום בית יעקב ירושלים
המשרד הראשי דונאס 4 טל: 228505 ירושלים
בשכונת רמות ג׳ (03)
דרושה דירה בדחיפות למטרת גן־ילדים
בתנאים טובים
להתקשר מידית לטלפון הנ״ל בשעות לפנה״צ

בס״ד
דרוש בדחיפות
מבנה בן 6-8 חדרים עבור תלמוד תורה
+ חצר גדולה בהתאם
לפנות לטלפון 6-821415 02-825588

בית מרקחת
אליעון
ליד רהיטי
אדיסון
רפואה שלמה
פרוות אדיב
כאן ההפקה בלבן
תבצעים מתנות לחג
רח׳ ישעיהו 10 YESHAYAHU STR.10
TEL.232553 טל.
פתוח רצוף מ־8.30 בבוקר
עד 7.30 בערב

זוכרים אותי?

כך נראתי לפני הטיפול!
יועץ טבעוני חרדי
בבני־ברק ובירושלים 03-767640
מיכאל פרנקל B.S.
מטפל בבעיות אסטמה, עיכול, חוסר ריכוז, מגרנות, ראומטיזם, אולקוס, לחץ דם, סכרת
בדיקות אלרגיה לסוון

בס״ד
למוסד ציבורי דתי גדול בירושלים
דרושים
1) מנהל חשבונות מדופלם
נסיון של 8 שנים לפחות גיל עד 48
ידע בהפעלת מערכת ממוחשבת
נסיון בניהול צוות עובדים.
2) מנהל משק
הממונה על אפסנאות, מחסן, בניה, נקיון ומטבח.
3) ממונה על כח אדם
אקדמאי רצוי בתחום מנהל עסקים, כלכלה, סטטיסטיקה
לפנות לת.ד. 7153 ירושלים אך ורק בכתב יד
בצירוף קורות חיים
סודיות מובטחת

יבנאל - מלאך רע עונה

(המשך מעמוד ס׳)

שהוקם ע״י הרב מאיר סיני פרנקל. בעלי תשובה אלה, אומר הרב, היוו את הגרעין הראשון שהצביע את כל הצמיחה הנוכחית.

50 משפחות שומרות השנה על כל דיני השמיטה ביבנאל, למי שהכיר את יבנאל ב...שמיטה הקודמת. לפני 7 שנים, לא היה כמעט אף אחד ששמר על שמיטה. מתוך 50 שומרי השמיטה, אפשר למנות 17 חקלאים, המשביתים את כל שדותיהם. "במקום כשלנו, בו רבים הצחקוקים מצד חברים וידידים על שומרי השמיטה. הנ־סיון הוא רב", אומר הרב פרנקל, ולמרות כל זאת לא שעו החקלאים הללו, לשכנועי חבריהם והעדיפו לשמור על השמיטה בכל פרטיה ודקדוקיה. כל 50 המשפחות הללו רוכשות את מוצרי הפירות והיר־קות שלהן בחנות שמיטה בטבריה.

רוצים עוד הפתעה? — 25 ילדי תשב״ד יוצאים מדי בוקר בבקר בשעה מוקדמת מאוד, ל"חדר" בטבריה על מנת לקנות שם תורה ויראה. עוד 15 בנות יוצאות לטבריה לבית הספר "בית יעקב". מספרים אלה הם ממש "בלתי סבירים", אך המציאות מדברת בעד הכל. התקיים באנשי יבנאל "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ". דווקא עקב השיסויים הארסיים בכלי התקשורת, צמחה תנועה גדולה לתורה ולתעודה.

★ 100 ילדים חילונים חוזרים בקיטנה תורנית

"בעוד זמן קצר לא תהיה לנו ברירה ונאלץ לפתוח "חדר" — במקום על מנת שלא להטריח את הילדים הרכים לנדוד מדי יום לטבריה", אומר הרב. כך או כך הסטנדר המוביל את הילדים לטב־ריה כבר קטן מדי וביבנאל מחפ־שים תורם לסטנדר גדול יותר. חי־דוש נוסף מהותי מאין כמוהו, היא הקייטנה התורנית שפתח הרב פרנקל במושבה, ובה משתתפים זו השנה הד׳3 ברציפות כ־100 ילדים, רובם חילוניים גם יחד. במשך הקייטנה מחדירים בילדים, שרובם בגילאים נמוכים, ערכי־יסוד ביהדות תוך שילוב פעילות קייטנית ונופש מעולה. המעניין ביותר הוא שהקייטנה הזאת היא היחידה הפועלת ביבנאל. לא המועצה המקומית ולא המתנ״ס מארגנים קייטנה דומה. גם את שאר הפעילויות, עם קשישים וצ־רכים סיעודיים אחרים, שבדרך כלל חוגיהם מאורגנים ע״י הרשות המקומית, הרי שביבנאל היא על גבו של המרכז התורני.

כשנכנסו לפני־ולפנים של פעילותו של המרא דאתרא הבחנו שהדברים מתחילים מפעילויות פעוטי־גן לכאורה. למשל, לפני כל יאהרצייט של תושב המושבה נשלח מכתב מהמועצה הדתית לביתו ובו מובעת אליו פניה לבוא לבית הכנסת ולומר קדיש ולעסוק בהתייחדות תורנית לזכר המנוח. לפני כל בר/בת מצווה נשלח מכתב דומה לבעל השמחה שיבוא למשרדי המועצה הדתית ויקבל את ההדרכה הנצרכת. בהגיעות הקפות שניות במוצאי שמחת תורה מגיע בקביעות אוטובוס מלא וגדוש עם בחורי ישיבה ה"עושים שמח" — וגורמים להרקדה המונית במרכז המושבה. הרקודה עם יראת שמים.

★ 50 משפחות חרדיות מתכוננות לעבור ליבנאל

פעילות מבורכת זו נעשית כאמור באמצעות המרכז התורני ביבנאל שהוקם ע״י המרא דאתרא ושאגב נמצא בגרעין ניכר.

ולאחר כל זה, אין פלא אם שומעים ש־50 משפחות חרדיות מבקשות לבוא ולהתגורר ביבנאל! איכות החיים, השקט הסביבתי, מחירן הזול־יחסית של הדירות (קוטג׳ מפואר במרכז המושבה נרכש בזמן האחרון ע״י אברך בן תורה ב־85,000 דולר בלבד) ושאר התנאים המשופרים הם סיבות מספיקות בהחלט לבני תורה, שרצונם גם להשפיע על אחרים מבני ישראל שישובו למוטב, לעקור את מטלטליהן ולהתגורר ביבנאל. לכשתעבורנה משפחות אלה לגור במושבה, הם ימצאו כבר כאן עשרות משפחות חרדיות שכאמור רכשו דירות בכל רחבי המושבה ובונים בה את ביתם. האברכים בני התורה נימנים על תלמידי הרב שיק והם משנים את פני המושבה לבלי הכר.

וגם כולל יש ביבנאל. לא רק כולל לחקלאים שומרי שמיטה הבאים ללמוד מדי יום בבית המדרש עם אברכים שתורתם אומנותם, אלא זה הוא כולל שהוקם עוד בטרם שנת השמיטה וימשיך בעז״ה לעמוד על מקומו גם לאחריה כשאת ספסליו יחבשו אז עשרות אברכים המתגוררים ביבנאל. מרנין, מרנין עד מאוד, להתבונן בפניהם של החקלאים הללו הנושאים ונותנים בעמלה של תורה בהוכבי יבנאל, חזון של אחרית הימים.

בבקורנו השבוע במושבה נוכחנו גם בשיחה האהדה אל כל נושאי האידישקייט עולה וגובר מיום ליום. בשיחה עם בעלי תשובה מקומיים כמו הרב אבנר סלמה כתברר שמה שגרם ליחס זה היא דווקא ההסתה הגדולה בכלי התקשורת בזמן האחרון בכל הקשור ליבנאל. "נפשם של התושבים נקעה מרוב השקרים והבדותות, ובכלל הם לא מסוגלים לסבול את הכרזת המלחמה הזאת נגד קדשי ישראל וזו אחת הסיבות העיקריות שהביאה לשינוי הד־רסטי באווירה בכל תחומי המושבה". אומרים כאן בעלי התשובה. אם עד לפני מחצית השנה כשהיה הולך יהודי בעל חזות חרדית ברחובותיה של המושבה, היה זה כבחינת פיקוח נפש ללא גוזמא, הרי שכיום זו גאווה גדולה. רבים מהחקלאים המקומיים מביטים בך בקנאה רבתי, יודעים שהינך צועד עם אמת בטוחה וברורה, ומעריכים את זה", נאום הרב סלמה.

★ בתכנון: ייסוד הוצאת ספרים תורנית

מבין האברכים שהגיעו לגור ביבנאל מצאנו כמה בולטים במ־יוחד, ובהם בעלי תשובה מפר־סמים. אותו הרב סלמה שהזכרנו קודם, היה קצין בחטיבת גולני, וחזר בתשובה לפני מספר שנים. כיום הוא אחד מאלה המעודדים את יבנאל לשוב אל המצב ששרר בה עת שהה בה הרב משה פרוש זצ״ל ויסד בה את התלמוד־תורה המפורסם שלו. היה זה כזכור בעקבות סיור הרבנים במושבות הגליל בראשות הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ״ל. אם יוסד בעוד זמן־מה תלמוד תורה ביבנאל, על טהרת הקודש, חלק מזכות זו יזקף על גבם של אותם חרדים מלפני עשרות שנים שמסרו את נפשם למען קדושת יבנאל. בעלת תשובה נוספת במקום היא אחת מהסופ־רות החרדיות המפורסמות הכות־בת בעיקר ספורים לילדים המ־תפרסמים בכתבי עת ובהדעת הפעילים במקום לייסד בזמן הק־רוב הוצאת ספרים חרדית לילדים ביבנאל.

הרוח הרעה שנשבה ביבנאל השבוע, לא הצליחה ולא תצליח בעז״ה לטלטל את ה"יש" הקיים במושבה. רוחות עוועים לא הצליחו במקימה זו. מיבנאל עוד תצא תורה.

★ מי יגלה עפר מבין עיניך רבי משה פרוש זצ״ל

עשרות שנים עברו מאז יצא הרב משה פרוש זצ״ל בחלוץ לפני המחנה בשליחות גדולי הרבנים, לפתוח "חדר" ביבנאל שבגליל התחתון. לראות שאחרי שבעים שנה, מתחדש החדר ביבנאל.

בימים ההם איימו אברים וש־ליחי הברון עליו, שאם ימשיך לקיים את החדר ביבנאל הם יגרשו אותו ואת ספרי התורה מבית הכנסת.

מי יגלה עפר מבין עיניך רבי משה פרוש זצ״ל חלוץ החנוך החרדי בארץ. שיש שכר לעמלך, ולא ידח ממנו נדח.

השמאל ביבנאל: אחרנו את המועד

"זהו תהליך שאין ממנו חזרה" - כך התבטא לפני מספר שבועות אחד השמאל־נים האחרונים ביבנאל בראיון לבטאון מפ״ם. כאשר דיבר על התהליך של "ההתחרדות" היבנאלית.

באותו ראיון נאמרו דברים חמורים ביותר. בתשובה לשאלת הכתב אומר נחום חגר: לעצור את זה אפשר היה רק אם היו שולחים אותו (את הרב) בזמן "לעזאזל, אולי עם כדור בין העיניים (!)". "אף אחד לא עושה כלום" — הוא מתלונן.

הכתב מתאר את המשיכה של הציבור החרדי למקום זה: "כיבוש זוחל, בית אחר בית" לאט לאט נרקמת מזימה. ההתפשטות של החבריה האלה גרמה למחסור בדירות". בעיקר הוא חושש מן התוצ־אות: "ומה יהיה? יהיו בחירות ירימו ידיים והם לוקחים".

צפת הקריה והנעימה בהישג ידך!
תפוס עוד היום
חופשה בצפת
ב־55 ש״ח בלבד
פנסיון מלא, גלאט כשר
בקרית "מאור חיים"
למזמינים עד יום ב׳ כ״ט מנ״א
17.8.87 טל: 06-931337
החלה ההרשמה לימים הנוראים ולסוכות

תצאיות, חולצות, זקסים ספורטביים
שמלות אלגנטיות בבגדי ילדים ועוד
ביום ראשון כ״א באב 6-10
פנים מאירות 4

הרבנות הראשית לישראל
המחלקה למצוות התלויות בארץ

י״ד אב תשמ״ז

לרבני ישראל

די בכל אתר ואתר ד׳ עליהם יחיו.

בימים אלה נשלחו לרבנים רשימות נוספות של ישובים שאין בפירותיהם חשש ערלה.

נא להעביר זאת לידיעת הצבור.

רבנים שלא קיבלו הרשימות נא לפנות למחלקה הנ״ל.

כמו״כ רבנים הנותנים אישורים לישובים בנושא הנ״ל מתבקשים להעביר העתק האישור לרבנות הראשית ע״מ שנוסיף ישובים אלו ברשימות.

המחלקה למצוות התלויות בארץ.

איש אלוקים

(המשך מעמוד ח׳)

מכאן ואילך — מספרת לנו נתנה ליהדות היקרה של גאליציה להרים ראש, להזדקף ולהתקף, אמנהו הלכנו לאורו של הרצל ול־אורו של נורדוי, ואנחנו חשבנו שנתפטרנו כבר מזה, שגמרנו כבר עם הפולחן הזה, שם בגלות של גליציה ופולין, והנה הוא הולך ומבקש לנטוע את עצמו על אדמה זו, שלנו, החדשה, שחייבת להיות בריאה, רק בריאה כל מי שבא ומבקש לחדש כל זה לחדש את פולין האדמו״רית. אינו אלא חתר ונוטע, חסידות של גלות בארץ ישראל".

ואכן ניבא אותו חצוף וידע מה ניבא, שכן רבינו העביר לארץ את אוירת הקודש, של בעלזא, ואף כאן הוסיף משמרת למשמרת אף כאן המשיך לבצר את החומה המקיפה את בית ישראל והמפ־רידה בינו ובין העמים.

לא נותקה השלשלת

יחס ההערצה של המוני בית ישראל לרבינו מהר״א לא נפגע גם לאחר שניצחו אראלים את המצוקים וארון האלקים נתעלה לשמי מרום. יחס ההערצה בא לידי ביטוי בהידרתם של המוני בית ישראל למקום מנוחתו בהר המנוחות, ואם כי עברו כבר כשלשים שנה מאז נפקד מאתנו, ההוירה נמשכת ואף גוברת והול־כת משנה לשנה.

מידי שנה בשנה חוזר ונשנה המחזה המופלא, מכל פינה ועבר נוהרים אלפים, אנשים נשים וטף, צעירים וישישים, תלמידי חכמים ואנשי עמל, בעלי מחזק ופשוטי עם, מכל העדות ומכל השכבות, בני ירושלים בתלבושתם המסור־תית, חסידי פולין וגליציה בלבוש החסידי, תלמידי ישיבות ליטא בסגנונם הם והאברכים החסידיים, כולם כאחד מכוונים פניהם לציון הקודש. שהגן על דורו וזכותו עומדת לדורות.

אולם מורשתו הרוחנית באה לידי ביטוי בישיבת בעלזא המת־פתחת לתפארה. כבר בצעדיו הראשונים של כ״ק מהר״א לאחר שניצל מעמק הבכא, הביע את אמונתו בתקומתה הרוחנית של בעלזא, שתהווה אבן פינה לתורה ויראת שמים עד ביאת הגואל. די היה בגם ההצלה כדי לרכז המונים, שבאו לחזות בנועם זיו קדושתו של כ״ק מהר״א שכל כולו היה קודש קודשים. לא ארכו הימים והוא נעשה תל תלפיות שהכל פונים אליו.

קומץ החסידים, שהיו חרדים רגשי חרדה לקראת העתיד, לא העלו זאת על דל שפתם והם לא רצו לחשוב לרגע אחד על העתיד, ולכן היו חסרי אונים. לא כן הרבי. בעיני רוחו ראה צורך כיצד לחזק את קיומה העתיד של חסידות בעלזא, ומסורתה המפוארת בהבנת יסודות לישיבה בעלזא.

ישיבה זו, המלכדת את חסידי בעלזא לחטיבה אחת, לא לחינם רואים בה את המשכת המסורת המפוארת, שלא עלה עליה הכורת. את המלט המחזק ומאחד את השרידים שהתלקטו, לחדש את נעוריה של בעלזא. מי שמזדמן למרכז חסידי זה חש ברוח היצירה והכח העולה, הכובש לעצמו מחדש את המקום הראוי לו, רוח רעננה, רוח נעורים מנשבת בכתלי הישיבה, וחזקה על כח זה שיצליח במשימה שהציב לפניו לשקם מחדש את בעלזא.

בעלזא העיירה נשמדה ואינה עוד. רבבות חסידים אלפי תלמי־דים נאמנים שראו בחסידות בעל־זא, חלק מחייהם ומנשמתם הלכו ואינם עוד. הם קידשו שם שמים. במותם כבחייהם הם הלכו לבב־שתי הגאו באמונה תמימה, כפי שהתחנכו בבית רבותיהם. הם נהרגו וקידשו את השם במעשיהם ובהתנהגותם ובאמיצותם הרוחנית נשארו רק שרידים בודדים פה ושם שחדרו מן האש הגדולה.

זכתה חסידות בעלזא להתעטר בעטרת תפארת ממשיך השושלת כ״ק האדמו״ר שליט״א, מלכד סביבו את האמונים לדגל בעלזא, ובשנות הנהגתו עלה בידו לגדל ולחנך דורים של חסידי בעלזא, כמתכונתם וכצביונם של אבותיהם ואבות אבותיהם להמשיך מסורת אבות.

מחוץ למספר של חסידים, מהם חשובים ביותר אנשי מעשה ואדירי אמונה, הרי מרביתם של חסידי בעלזא בני תשחורת, וכ־הנהגתו הנאמנה של כ״ק האדמו״ר שליט״א עוצבה דמות מיוחדת של אברכים חסידיים, המוסיפים כבוד לציבור החרדי, אברכים היודעים את מטרתם ויודעים לתפוס מקומם בחיי הציבור. הם מתבצרים ומ־חזקים את מבצרי החסידות האופיינית לבעלזא. לא בכלל גבוה אלא במעשים, פה תלמוד תורה ושם ישיבה קטנה וגדולה, פה בית מדרש ושם "שטיבל" חדש. חסידות בעלז פורחת ומל־בלבת, שולחת פארותיה לכל מקום, ולאו דוקא בארץ ישראל אלא שכאן המרכז הרוחני בי־רושלים. וכהבטחתו של כ״ק האדמו״ר, תוסיף בעלזא לשמש מרכז של תורה וחסידות עד ביאת הגואל, במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.

רעיא

(המשך מעמוד ד׳)

גם בימים כתיקנם זקוקים למורה ומנהיג בעל שיעור קומה שינהלם על מי מנוחות — ומה גם בתקופת ההנהגה הקשה, שנשלח כמלאך מושיע ממרום ובדור זה אשר הצדיקים נתמעטו בו, נשתל צדיק וקדוש זה אשר היה מאיר חזרה גם בדורות קדמים, ורק לאחר שפעל גדולות ונצורות בקרב הארץ, להחיות העצמות היבשות ולהרעיף טל תחיה בלבבות הר־צוצים והנדכאים תוצאות השואה האיומה, ולאחר שחידש המלוכה, מלכות שמים בקרב ישראל, שתימשך עד ביאת הגואל, עלתה נשמתו הקדושה והטהורה בסערה השמימה בשם טוב, כאשר שמו הקדוש והטהור נקדש ונערץ בפי כל עד היום הזה בסילתין.

וכשם שבחיים חיותו עלי אד־מות היה לו קשר עם בני דוד ודוד אליהם להשפיע להם מהוד קדושתו הגם שהיה גבוה מהם גבוה מעל גבוה. כן הדבר בעת שאיתקטר בקטירא דלעילא ומ־קומו בעולם העליון בגבי מרומים מבין ומביט ודודו להשפיע שפע גשמי ורוחני לבני דוד ובמיוחד לתלמידיו ותלמידי תלמידיו, אלפי חסידי בעלזא עם רבבות תלמידיה בארץ ובתפוצות, ממשיכי דרכו בקודש ע״י עט״ר רבינו כ״ק מרן אדמו״ר שליט״א, כי יעקב אבינו לא מת כי מה זרעו בחיים אף הוא בחיים...

ישיבת הר״ן

(המשך מעמוד ט׳)

כאשר מדובר בחובות בסדר גודל שכזה, אפשר היה לצפות להחלשות ורפיון ידיים. אולם לא אצל הרב רייספיש. שוב ושוב הוא מתעודד מחיזוקם ומעידודם של גדולי ישראל. המעריצים אותו ללא הרף להמשיך באותו מפעל תורני גדול, שייחנך במלאת שנ־תיים לפטירת מי שיזם ועודד את הקמתו, מרן הגרי״י קנייבסקי זצ״ל.

כיאה וכיאות למעמד זה, יבואו גדולי ישראל ופוסקי הדור לפאר בהשתתפותם, לצד ראשי ישיבות, רבנים, דיינים, אישי ציבור ואור־חים מהארץ ומחו״ל, מלבד תושבי רמות, ששמחתם במעמד זה אינה רק של חנוכת הבית והכנסת ספר התורה לבית המדרש, אלא שמחה של הגברת כוחה של תורה ויראה בשכונה, שמחה של חיזוק חומת הדת באזור כולו.

גדול יהיה המעמד הזה לכבוד שמו יתברך ולקידוש שם שמים ברבים, כמסורתו הראשונה.

עשי בעצמך!
כל אשה יכולה לתפור לעצמה בשיטה קלה ומודרנית ובחיסכון רב
בקורס תפירה למתחילות
חולצות-חצאיות
שמלות
לציבור הדתי! כיתות מיוחדות לנשים ונערות
גם אם לא!
בית ספר לאופנה
מרים
קורסים מקצועים לאופנה
תעודת הסמכה
• תכנון וציור אופנה
• תדמיתנות קונפקציה
• תופרת דוגמאות (סלון)
"יועץ מקצועי"
פרטים והרשמה:
ירושלים ההבצלת 19 02 242512 242513
תל־אביב אלנבי 19 03 658408 657945

מעבד תמלילים
רב לשוני - Multi-Lingual
עשרות פונטים (גופנים) עם ניקוד
חמש שפות ושש פונטים לכל שפה בו זמנית
בניית פונטים בקלות
המערכת כוללת מחשב, תכנה ומדפסת (סיכות/לייזר)
במחיר מפתיע
כתב סופרים
קומפיוביט COMPUBYTE
COMPUTERS (1986) D.T.L. מחשבים (1986) בע״מ
בנין מגדל העיר, רח׳ בן יהודה 34,
ירושלים 94583, טל׳ 242233, 02-227644
פרסום זמיר

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ בגבעת שאול (עוברים גאון) 5 + מחסן + מרפסות, ק"ג, מטבח [illegible], בהזדמנות 115000 [illegible] (02)241372

★ ברחוב [illegible] (22) למכירה דירה 3 חדרים, ק"א, [illegible] בערב (02)633452

★ בהזדמנות! ברמות 3 [illegible] ק"א + גינה + ארונות [illegible] (02)811163

★ בבר אילן 4 גדולים + מרפסות [illegible] 94,000 בלעדי ל[illegible] (02)235247

★ ברמות ג' 145,000 ברכות, 3 [illegible] 55,000 ברכה ב', [illegible] 158,000 — 4 [illegible]

★ בהזדמנות הזדמנות אמיתית! [illegible] 3½ [illegible] כיורים + סוכה, מטבח [illegible] (02)381464

★ הר־נוף, 4 פנטהאוז, נוף, [illegible] "אנגלו־סכסון" (02)221161 (מלרן)

★ הר־נוף, פנטהאוז, 5, דרומי, נוף [illegible] 135,000 "אנגלו־סכסון" (02)221161 (מלרן)

★ הר־נוף, 4 חדרית, 85,000 "אנגלו־סכסון" (02)221161

★ קטמון במקור ברוך 4 חדרים שינה + סלון + פ"א + חצר ק"א (02)381505

★ [illegible] 4½ ק"ב 120000 [illegible] 4½ ק"ג כיורים 110,000 (02)273355 (02)286951

★ ברמות ההדרית, 2 דירות צמודות בנות 3 חדרים, ק"ב, כל דירה 75,000 אפשרי לאחד (02)866600 (היהוד)

★ ברמות ד', 4 + פ"א + חצר [illegible] + נוף, חדשה, מיידית (02)532730 110,000

★ ברמות (כולל רמות־פולין) 3 חדרים, סלון גדול 45000 "עם־גור" (02)81[illegible]

★ [illegible] 7 ק"ב, 4 חדרים + גינה [illegible] טל. (02)819664

★ בסנהדריה [illegible] 2 קומות 6 חדרים + מטבח [illegible] (02)411312

★ במנדלבאום דירות למכירה 3½ חדרים בלעדי ל"תיווכית" (02)233211

★ בית יעקב, (קרוב לקרית קמניץ) 4 + פ"א, מרווחת, כיורים טובים, מקום לסוכה (02)852359

★ בית, בבית וגן 23 חדרים + אולם + מטבח לישיבה/למוסד בהזדמנות!!! (02)422439

★ ברכות ב' (החורית) 3 חדרים, באבן, רק 60,000 דולר "עם־גור" (02)816833

★ בגבעת־שאול, 3 + מרפסת כחדר ק"ג + מעלית, כיורים, מסודרת 72,000 (02)532730

★ בגאולה, 3 + הול, ק"ד, 3 כיווני אויר, שמורה ומוארת, בהזדמנות (02)280576

דמ"פ י"ם

★ ברחביה, ע"י שערי־חסד, 2 מפוארים ק"א, "טוביה ביר" (02)226231 (מלרן)

שכ"ח י"ם

★ להשכרה בשמואל הנביא (בנין חדש ליד דושנסקי לא בבלוקים) דירת 4 חדרים — מרוהטת קומפלט + מכונת כביסה + דוד"ש + טלפון לתקופה ארוכה (02)381138

★ בהר־נוף, 5, חדשה, מיידית + גינה 475 $ (02)632454

★ להשכרה לשנה דירה במרכז הר־נוף 4 חדרים דו־מפלסי + מרפסת 40 ממ"ר מרוהטת עם טלפון 400 $ לחודש להתקשר טל. (02)424952, (02)524829

★ ברחוב הפסגה 3 מרוהטת + טלפון קומה א', לשנה 325 $ (02)431133/4

★ קוטג' מיוחד, 4½ חדרים, 3 שרותים, 2 מקלחות + גינה־רמות ג', (02)868584

★ בהר־נוף 4 חדרים + מרפסות + מחסן חדשה טל. 855211 לבקש בתיה

עסקים

★ ברמ"פ חנות, מתאים גם לעבודה ולמשרד 54 מ"מ 12.00—2.00 (02)223865

סוף סוף יש מקום שמרכז את ההיצע והביקוש לדירות באיזורים הדתיים
"ישא ברכה"
ללא דמי תיווך 02-282462
גאולה לבוש מרדכי 6

בני ברק

למכירה

★ באזור חרדי ומבוקש, דירות מפוארות בגדלים שונים. בשלבי בניה "הנאמן" (03)5700185

★ במרכז 4 ק"א חזית 3 כ"א בשלבי גמר "אורטל" (03)797413

★ 5 חדרים יפהפיה קומה שלימה + מטבח אמריקאי 130,000 $ סופי (03)771841

★ ברח' כיתבים 4 חדשה 80000 $ חזית + מעלית אינטרנשיונל (03)798828

★ ברח' אהרונסון דירת 3 מיוחדת ק"א, חזית, שרותים כפולים (03)786901

★ בבני ברק למכירה 3 ק"ב בשרת 18 משפחת חיים (075)957520, מ־14. (03)797953

★ למכירה בקרית הרצוג לחרדים בלבד. ק"ב, 3 חדרים + פינת אוכל (03)790279

★ ביואל, 3, כחדשה ק"ג + דוד"ש + טלפון + מזגן + התחברה קומפלט (02)280576

ביקוש דירות

★ דרושה דירה בחיפה 4—5 חדרים עדיף עם גג בבני ברק (03)798968

★ בגאולה, 2½ מרווחת, מאוורת ומסודרת קומפלט + טלפון מכ"ב אב (02)283858

עבודה

★ מעונינת לעבוד בעיבוד תמלילים על תוכנת "וורדמיל" (03)792634 לבקש מלכה,

★ לחנות בבני ברק דרושה מוכרת אחראית לעבודה בשעות אחה"צ (03)794021

★ דרושה תופרת זריזה ומנוסה עם הרבה נסיון וידע מוכח, תנאים מצוינים, שעות גמישות (03)791098 להתקשר בין 2.30—4.00 בצהרים ומ־9.30 בערב

★ לעסק דינמי בענף מידקיה ואופנה דרושה מוכרת זריזה בעלת רקע וידע מוכח באופנה ותפירה בשעות אחה"צ. תנאים מצוינים למתאימה (03)791098 להתקשר מ־2.30—4.00 אחה"צ ומ־9.30 בערב

★ מעונינת לקבל ילדים בביתה להורים הנוסעים לחו"ל וכדו' (03)796520

★ דרושה מטפלת לפנה"צ לשני ילדים בביתנו בסנהדריה (02)827572

מכירות

★ אופנת "הדר" לילדות — איכות ויופי במחירים עממיים. להשיג בחנויות המובחרות

★ מכירה חד פעמית של בגדי ילדים ונוער מיוחדים מאנגליה במוצש"ק עקב 11 — 9.30, רח' יהושע 10 ק"א ב"ב

★ בגדי נשים ונערות תוצרת חוץ במחירים מפתיעים במוצש"ק מ־9.00 ורנר 8 ב"ב, קומה ג'

★ לכלות!! כלי מיטה, חלוקים, ועוד... דוגמאות מרהיבות מארה"ב (02)817801

★ למכירה בהזדמנות!!! מכשירי קשר + תדר פרטי + ממסרים בחול (02)813706

שונות

★ 300 שקופיות מנופי הארץ (מביקורות) מונשות ע"י מדריך טיולים חרדי לקייטנות ומוסדות חינוך (02)813535

בריאות

★ חוגי בית מצומצמים בנושא תזונה נכונה ודיאטות, ללא תשלום! (03)796218 02-813535

תופרות

★ מעונינת בשמלה? תופרת מעולה תתפור עבורך שמלות אלגנטיות וספורטיביות (03)780017

שמלות חופה

★ דגמים חדישים ויפים מחו"ל ואביזרים מיוחדים. לתאם מראש: 794982 בני ברק

★ שמלות חופה חדשות יפות ומרהיבות עם אביזרים, ומידות גדולות (02)811562

תשמישי קדושה

★ מגיה + נסיון מקבל ספרי תורה להגהה, שרות יעיל ומהיר (03)768058

שונות

★ למכירה כפה עם כורסאות במצב מצוין בהזדמנות (03)796520

למה הטלפון שלכם.
תפוס כל הזמן?

פרסמנו מודעה
בלוח המודיע

אין תחליף
לעוצמת הפרסום
בהמודיע

★ בעל רכב מסחרי 10 מקומות נסיעה מעונין בהצעות טל. (03)790260

★ דרושים בקניה דירות 3—2 חדרים באזורים הדתיים "המתווך" (02)273355

★ עבודה מעניינת בהכנסה גבוהה לשעות הפנאי ראה מודעה בעמוד זה

★ לשרות המוסמכים דרוש טכנאי למכשירי חשמל ביתיים, בעל רשיון נהיגה (02)632459 (02)668865

★ עובדת סוציאלית חרדית בעלת נסיון מחפשת עבודה מתאימה (02)280542

★ ל"הלבשה גרינהוט" ירושלים דרושה מוכרת פרטים בטלפון (02)244937 (02)825045

מטפלות

★ לגננת דרושה מטפלת מנוסה בביתה ל־5 ימים בשבוע טל. (03)794625

★ בבני ברק דרושה אישה לבישול ונקיון רצוי דוברת אידיש (03)788086

בערי הארץ

חיפה

★ למכירה 2 חדרים + מרפסת סגורה + מרפסת חיצונית פתוחה, מסודרת ומשופצת ק"ק (04)536677 (04)674483

★ באחוזה 5 גדולים + 3 מרפסות + חדר כביסה + מטבח חדש + 4 כ"א + נוף (04)640320 (02)819067

קייט

★ דירה מאוורדת בסנהדריה המורחבת 3 חדרים לשבוע החל מיום ראשון (02)811634

★ דירת 4 במרכז הר נוף מאוורדת במיוחד לשבוע ימים מידי (02)535617

★ בירושלים, במעלות דפנה, 3½ חדרים ריהוט מלא מיום שני טל. (04)670521

★ להשכרה, מידי לתקופות קצרות, דירת חדר גדול נפרדת מאוורדת, מטבח תנורות, ליד גאולה בירושלים, טלפון (02)246291 (פרט לחגים)

★ בבית וגן מיום שני הבא דירה מאוורדת לשבועיים־שלושה בערך (02)422614

★ לנופשים! בקרית צאנז נתניה 2־3 חדרים קרוב לים (03)797829

★ בסנהדריה המורחבת מאלול עד י"ד 4 חדרים, ק"א (02)827852

★ במרכז בעלי מלאכה 4 + 1 + גג בבניה ע"י קבלן אמין "אורטל" (03)797413

★ בטבריה־קוק 4 ק"ב 3 כ"א חזית בבניה מעולה "אורטל" (03)797413

★ בסביבת "רמת אהרון" 4 ק"א גבוהה 3 כ"א חדשה "אורטל" (03)797413

★ 3 חדרים + ½ ק"ב 3 כ"א מטופחת ויפה + מזגן + דוד"ש בהשומר ע"י רמת אהרון 80,000 (03)704008

★ 2 חדרים גדולים ומאווררים + תוספות ק"ב מקום מרכזי ושקט (03)5700116

★ 3½ חדרים חדשה + תוספות 3 כיוונים בן דוד 13 דירה 1

★ 2 חדרים גדולים + 2 מרפסות + הול + מזגן חזית מיידית (03)7518390

★ נותרו 2 דירות מפוארות 4־5 חדרים בפרוייקט נחמיה־כסלב, גימור מושלם מפרט טכני גבוה "המצליח" 798367

★ בהכרמל עזיאל: 3.5 ק"ב 74000 $, דירת גג מיוחדת 80000 $ "הנאמן" (03)5700185

★ [illegible] ומיוחדת דירת גג מפוארת "הנאמן" (03)5700185

★ הזדמנות!!! 6 מפוארים וקומה שלמה, שיכלולים ותוספות 130000 $ "הנאמן" (03)700185

ר"מ ומחנך
בעל נסיון
מעונין בהצעות
02-528762

בהזדמנות!!!
מזגני אלקטרה
בהספקה תוך 3 שבועות
ברשת חנויות לוסטיג
ירושלים: רח' שטראוס 29 טל. 222946
בני ברק: סלון המרכז רח' ירושלים 12 טל. 702153

גור־חן בע"מ
מציעה ב:
בסגנון
עזרת תורה
דירות פאר
6,5,4,3½ חדרים
★ נוף מרהיב
★ חדרים מרווחים במיוחד!
★ מרפסות ענק וגינות פרטיות
★ דלת פלדה בכניסה
★ הסקה פרטית
★ חניון מקורה
★ מטבח קומפלט:
— ארונות (סנדוויץ') למעלה ולמטה
— שיש גרניט

דור־נוף ☎ 02-24-30-21 : 22-86-33

הגיע מבחר עשיר ומגוון
של דגמי אופנה
ה־"אמונה"
ועוד ממיטב בתי האופנה
אלגנט וספורט אלגנט
מבחר בגדי הריון
המכירה מתקיימת בכל ערב בין השעות 7.00־9.30
אצל משפחת כהן
רח' חידטייב 13 קומה ב' הר נוף
(האדמו"ר מרוזין 21 קומת כניסה)
טל: 02-529138

למה לשלם יותר?
כדאי לברר מחירים!
למשפחות בחכות ילדים ולאברכים - הנחות מיוחדות
שחת תיקונים והעברת דודים
לכל סוגי הדודים במחירים מיוחדים
"יריד הדודים"
ר' עקיבא 145 ב"ב טל. 786890
פתוח - בקר 8.00־1.00
ואחה"צ 5.00־7.00

בייבי סנטר
ירושלים 285264
כל מוצרי תינוקות תחת קורת גג אחד
לרגל קבלת מלאי חדש!
מבצע חסר תקדים
★ כל סוגי העגלות וטיולונים (המבחר הגדול והמרשים ביותר!!)
★ מיטות "עונג" "טוב לי" ואיטלקיות
★ טרמפלינות ★ כסאות בטיחותיות לרכב
★ לולים ★ כסאות אוכל במבחר גדול ועוד...
איכות ושירות ללא תחרות!!
מחירים לדוגמא:
★ טיולון איטלקי רק 75 ש"ח
★ כסא אוכל איטלקי רק 85 ש"ח
★ עגלה משולבת 3 חלקים רק 390 ש"ח
להתראות בייבי סנטר
רח' יחזקאל 2, כבר השבת

ORS אוסטקס
יצרני
חליפות גברים, בר־מצוה, דאבלים, בלייזרים,
חליפות ארוכות, קפוטות, פראקים, מכנסיים
חנות המפעל
מכירה א־ה 8־11, 6־15
תל־אביב רח' גרוזנברג 20 ק"ב טל: 03/656971
נקי מחשש שעטנז

אתגר מעניין
בכל רחבי הארץ עם אפשרות
להכנסה גבוהה בשעות הפנאי
נא להתקשר
בין השעות 8.30 עד 11.00 בלבד
טלפונים: 02-822018
02-821769

ORS
בני ברק
עבודה זמנית וקבועה
בס"ד
דרושים
★ עוזר למנהל
★ כח אדם
עם נסיון מוכח
★ מלוים
דוברי אידיש, לקשישים ומבוגרים (כולל לינה!)
★ מלצרים
מקצוענים בלבד
★ פקיד
עם רשיון נהיגה, לעבודה מגוונת בפתח־תקוה (מפוצל!)
העובדים בחברתנו נהנים משכר גבוה ומתנאים סוציאליים מלאים!
טל. 03-702148
בני ברק, רח' רבי עקיבא 65 (הכניסה מרח' ירושלים 10)
או. אר. אס... וזה עובד!

הגיע!
כמות מצומצמת של
מצנני אויר
סופר־קול אוסטרליים
קומפקטי דגם 500 וגדול דגם 800
בחנות לוסטיג
ירושלים: רח' שטראוס 29 טלפון 222946

03-797413
הפרסום שלך!!
אורטל

בס"ד
מעונות
תת"ים וישיבות
המעונינים בארוחות צהרים מוכנות
ברמת איכות ושירות גבוהה
למהדרין מן המהדרין
בתנאי מבצע מיוחדים
יפנו לתאום פגישה
לטלפון 02-818419
בשעות הערב
המבצע לתקופה מוגבלת
וכל הקודם זוכה

כיפות קונים ביריד הכיפות:
המבחר הגדול!
השרות הטוב!
המחיר הזול!
"יריד הכיפות"
רח' אשתורי הפרחי מול בית הוצאת "אלה הד"

אם עוד לא רכשת את הספר הפופולרי על התורה
"אלה הדברים"
מאת הרב אליהו שלזינגר
עתה הוא הזמן!
להשיג בחנויות הספרים
או בטלפון 02-763792

"וכולם מקבלים"
הקלטת החדשה
"דב לוין"
שר את מיטב הלהיטים
להשיג: "גל פד"
מלכי ישראל 15 ירושלים

בבני־ברק
בניה בסגנון מיוחד
באזור חרדי מבוקש
5-4 חדרים מפוארים
וכן דירות גג
בבנין 6 דירות
3 כיווני אויר מלאים
★ חזית ★ מעלית
★ לוקסוס
מטבח מושלם
מגגר פרטי
"הנאמן" 03-5700185

לפנימיה לבנות
"מגדל אור"
מגדל העמק
דרושות
מדריכות
תנאים מצוינים
למתאימות
פרטים בטלפון
משעה 2.00 — 4.00
אחה"צ
065-41418
065-41419

הזדמנות!
מארה"ב
שמלות חליפות
חגיגיות לילדות
המכירה בעזרת ביום ראשון בירושלים מרכז קהלתי יגה חמד
עזרת תורה 16 משעה 6.00
להתראות!

עזרת אבות
רח' מאה שערים 45, ירושלים
הזדמנות שלא תחזור!
בזאר
חד־פעמי!
בגדים לנשים וגברים
תמונות, מתנות, תכשיטים
ימים: ב,ג,ד (19 — 17 באוגוסט) שעות 21.00 — 11.0

מכירה חד פעמית
מבחר גדול של שמלות מקסימות לילדות ונערות החל מגיל 6 לשבת וחול, ולכל ארוע תוצרת חוץ
ביום ב' כ"ב מנ"א 6 עד 9 בערב רח' זכריה 3 קומה ג' בני ברק

מכירה חד פעמית
מבחר גדול של
שמלות יפהפיות
לשבת וחול
לילדות ונערות
החל ממס' 7
מיטב תוצרת חוץ
ביום א' כ"א מנ"א מ־10 עד
בערב רח' אלקנה 7 ק"ב, י"ם

להשכרה אולם.
מתאים לכולל אברכים
במרכז מאה שערים
במחיר סמלי
להתקשר 02-285950

למסירה / שותפות
פעולה
עסק בעל מוניטין לייצור ולמכירת מוצרים יוקרתיים בירושלים (גאולה) ההשקעה:
$55,000-30,000
ת.ד. 6243

לת"ת חסידי בירושלים
דרוש מלמד
בעל נסיון
לכתת משניות
גלאי 8-7
טל: 02-241040
ובערב 02-815696

פקיד בנק מנהל
מחלקת סחר חוץ
מחפש עבודה
רצוי בב"ב
טל- 03-709472 בערב
מ־9.30 לבקש את מנחם

לנופשים
בירושלים
זו ההזדמנות שלכם להכיר את
הבגד שלנו
עיצוב אישי בלעדי
לכל מידה ולכל ארוע
הבגד שלנו, צפניה 1
5.30-8.30
02-822842
להתראות

מסכת
סוכה־ביצה
של הש"ס לנוער
-יצאה לאור-

חדש חדש
החל מיום ראשון
★ הדפסות מכל הסוגים
★ צילומי מסמכים וספרים
סיסמתנו:
ביצוע מהיר - טיב מעולה
מחירים מוזלים לרגל הפתיחה
מלכי ישראל 5 (בחצר) חדר 8
למעלה מעלה ירושלים

דרושה
משפחה אומנת
לאשה מבוגרת
עבור תשלום
טל. 02-414281
אחרי השעה 21.30

בבני ברק
דרושה דירה
5/4½ קומה א' או ב'
באיזור זכרון מאיר
חוזן איש
לתקופה ממושכת
רצוי עם טלפון
03-769975 ,02-382826

מחסן למכירה בדמ"פ
במרכז גאולה + גישה נוחה
לרכב 2½ חדרים, 38 ממ"ר
גובה 3½ מ'
פרטים בטל: 02-247080 02-286870
ללא תשר

שערים יציגים

טל	1.6795
דולר ארה"ב	1.6284
מר"ג	0.8612
ליש	2.5721
פר"צ	0.2580
ין יפני (100)	1.0756
פר"ש	1.0365

למכירה בהזדמנות
אולם לתעשיה ומסחר
בתלפיות
להתקשר:
02-824531
810863
02-823207

שיפוצים כלליים
★ ביצוע עבודות
★ שיפוצים כלליים
★ תוספות בניה והרחבה
★ מטבחים וצבע כללי
★ צוות מקצועי
כל עבודות הבניה
באחריות
ספול ברסיבות בחומרים
מיוחדים ואיטום גגות
טלפון 24 שעות ביממה
02-234454

דרושה משפחה
באזור בני ברק
המעונינת להעניק בית חם
לילדה מוגבלת
למשך חודשיים
בתמורה נאותה
טל. 03-5709948 בערב

הופיע הקסטה החדשה
ממיטב המנגינות
"רק הורא"
להשיג:
"גל פד"
מלכי ישראל 15
ירושלים

קלטות
הכי יפות הכי טובות הכי בזול
רק אצל רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק
(מודעה מספר 6)

לוח היום

בס"ד יום וערש"ק פ' עקב
י"ט מנחם־אב מ"ז
הדף היומי בבלי: בבא בתרא צ'
ירושלמי: גיטין כ"ד
משנה יומית: ברכות ח, ה־ו
הלכה יומית: או"ח שלב, א־ג
שבת: פרקי אבות: פרק ה'

סוף זמן
8.32 קריאת שמע
9.53 תפילת השחר
7.28 [illegible]
[illegible]
4.22 [illegible]
6.00 [illegible]

קול הדף
לשמיעת השעור בדף היומי עברית 02-341112, 04-672111, אידיש 02-243121, 04-672006, אנגלית 02-223341. השיעורים מתחדשים בכל שעה עגולה.

תורנות בתי מרקחת
ירושלים: שישי: דיר בלה רחוב המלך גורג 6. שבת: רחמנה רחוב המ"ג 28. ירושלים רח' יפו 212.
תל־אביב: שישי: שוק/ארלוזורוב 27/ 76. שבת. מוצ"ש: בני רחוב דיזינגוף 174. בריאות רחוב המלך גורג א'.
בני־ברק ורמת גן: שישי: הן רחוב ז'בוטינסקי 99. שבת: פינצי רחוב חיבת ציון 43.
חיפה: שישי: נוה שאנן רחוב הנדסן 37. שבת: הנשיא שד' הנשיא 33.
הקריות: שישי, שבת: הרמן רחוב ספטת כד' דיקן. ק. מוצקין.
פתח־תקוה: שישי, שבת: קופ"ח הכללית רחוב חיים עוזר.
נתניה: שישי: קופ"ח כללית רחוב ברודצקי 31. שבת: תרופה רחוב הרצל 2.
חולון: שישי: עין יהב רחוב עין יהב 4. שבת: מוזר רחוב חבויבה רייק 20.
בת־ים: שישי: בלפור רחוב בלפור 90. שבת: מוזר רחוב חבויבה רייק 20.
אשדוד: שישי, שבת בית מרקחת א'.
רחובות: שישי, שבת: כללית רחוב בני משה.
שעות הפתיחה של בתי המרקחת מתבלות בדרך כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים
ירושלים: שישי: שערי צדק — פנימית ביקור חולים — ילדים. שבת: שערי צדק — ילדים ביקור חולים — נשים הדסה הר"צ — פנימית כל שאר המחלקות בהדסה עין כרם.

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י' ל' לוין ז"ל
איזור התעשיה מקור ברוך
רח' יהודה המכבי 5
טל' 539255-8 • ת.ד. 1306
דפוס "הדר", בע"מ
הוצאה: ירושלים משש
סניף ת"א: אלנבי 132, ת"ד 1869
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950
אין המערכת אחראית
לתוכן המודעות וסגנונן
סוכנות בארצות הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 1 1230
U.S.A.

هكذا من الأصل

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אברהם יהודה ורות	בת	ליכטנשטיין אשר ומרים	בת
אלי בנימין ומנוחה	בת	לוי דוד ומלכה	בן
אלון בברס וחנה	בן	לוי יצחק ולאה	בן
אלהרר חיים ושושנה	בת	לימשה שמואל וגולדה	בת
ברנשטיין דוד ורחל	בן	למס מרדכי ורחל	בת
בן משה ציון ואורית	בן	לוין כהן חיים ורחנית	בת
ביסון אהרן ורות	בת	מזרחי רפאל ואורנה	בן
בן מנחם שאול ואניטה	בת	מנצר בנימין ונעמי	בן
גוטפרב אברהם ובת שבע	בן	סנדורי דוד ויפה	בת
גבאי איוב ואני	בת	סימנה דוד וסילביה	בן
גברא גבריאל ואוסנת	בן	סימון יהודה ואסתר	בת
גבאי אליהו ואילנה	בן	סימנה יוסי ועליזה	בן
גולשטיין אברהם ומרים	בת	עחבי אברהם וצפורה	בן
דוקומצ'י צביה וגד	בן	פירשטיין נתן וצפורה	בן
דלסיצקי אהרן ומרים	בן	פרידמן יוסף ורבקה	בן
דהר אריק ופרחיה	בת	פלדמן שלמה וליפשה	בן
הרשקוביץ ישעיהו ושיינדיל	בת	צמח שמעון ורוזית	בן
ברנשטיין יצחק ורחל	בן	צחיה דני ואסתר	בן
ורנר שלמה ומירה	בן	קנר חזקיה ועדינה	בן
וקנין יעקב ומרים	בן	קסוסו אליהו ופאני	בת
וינגרטן יהושע ואלקה	בת	קראוס בן ציון וחיה	בן
חזיזה רפאל וליזה	בן	קוקה יהודה ויהודית	בן
חזיזה אהרן וסיבי	בת	קניג שמואל ובתיה	בת
טבק אביגדור ואסתר	בת	רוט זרח ושושנה	בת
טוקר גדליהו ואורנה	בן	שינברגר שלמה ומלכה	בן
טופיק אהרן וסימה	בן	שמעון משה וחנה	בן
יעקובזון אשר ולאה	בת	שינפלד יהודה ורבקה	בן
כהן ליאון ואיריס	בת	שינפלד יצחק ובלומה	בן

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

כוס תנחומים

לידידנו הנכבד

הרב **עקיבא ברילנט** הי"ו

באבלו הקשה על פטירת אחיו

ר' **אלימלך** ע"ה

בנחמת ציון וירושלים תנוחמו

מערכת המודיע

מתוך רצון לעלות על הגל האנטי־דתי:

צעירים מבקשים להקרין סרטים בליל שבת בחדרה

הנציגים הדתיים: סתם רצון להתגרות

קבוצת צעירים בחדרה המ־בקשת לעלות על הגל האנטי־דתי החליטה לארגן קהסם של הקר־נת סרטים בלילות שבת, זאת בהיקף לנמשה ע"י גורמים שכ־אליים ואנטי־דתיים בירושלים. בשבת זו, הם מאיימים כי יקרין לראשונה בתולדותה של חדרה סרט באולם קולנוע בליל שבת.

בשיחה עם כתבת עתי"ם אמר מ"מ ראש העיר מרדכי קוסטליץ כי העיריה לא תיתן להקרין סרטים בלילות שבת בחדרה משום שהדבר נוגד את חוק העזר העירו־ני. קוסטליץ ציין כי בעיר אין כל צורך להקרין סרטים בלילות שבת, והדבר נוגד את הסטטוס קוו במועצת העיר.

חבר מועצת העיר מרדך בוארון (מפד"ל) אמר בסוף השבוע כי אם אכן יוקרן סרט בקולנוע "חדרה" תהא זאת התגרות בציבור הדתיים, וציבור זה יעשה הכל לביטולו של הסרט, והעיריה תשלח פקחים כדי שיראגו לאכוף את החוק.

גם יו"ר המועצה הדתית הרב דוד ורנר הודיע כי פתיחת בית הקולנוע מיועדת לעשיית רווחים, ואין כל הצדקה לחלל שבת בערבי שבת בחדרה. (עתי"ם).

● ביירות — העתון "אל נהאר" מוסר כי משלחת פרלמנטרית בר־זילאית דחתה את ביקורה בסוריה, זאת מאחר שהקשרים בין שתי המדינות נפגעו כתוצאה מהתקרית שהביאה לכך כי הקונסול הכללי של סוריה בסאן פאולוס הוכרז לבלתי רצוי שם. (ע"מ)

ישופצו בתי כנסת ויוכשר בית עלמין חדש לעכו

שני בתי־כנסת ומקווה טהרה ישופצו בימים הקרובים בעכו, לאחר שבמשרד הפנים אישר לעיריה תקציב מיוחד לכך, בעקבות הסכם שנעשה בעניין זה בין משרד הפנים ומשרד הדתות.

המדובר בשיפוץ מקווה טהרה במזרח העיר, בעלות של 100 אלף ש"ח.

כמו־כן ישופצו בתי־הכנסת "עבודת ישראל" ו"המרכז הרוח־ני", הנמצאים ליד רחוב שרת.

בנוסף לכך, פועלים אנשי משרד הדתות והמועצה הדתית, בשיתוף עם העיריה, למען הכשרת שטח־קרקע להקמת בית־עלמין חדש ליד הכפר מכר, זאת לאחר שבבית העלמין היהודי שבעיר כמעט ולא נותרו מקומות קבורה.

בדואי מואשם בקשר עם חיל המודיעין המצרי

ובנסיון לספק להם חומרי חבלה

בדואי מהנגב הואשם בבית המשפט המחוזי בבאר שבע בקשירת קשר עם אנשי המודיעין המצרי ובנסיון לספק להם נשק וחומרי חבלה. כתב האישום נגדו הוגש ביום ג' השבוע (שלשום) וכל תוכן הדיון המשפטי נאסר לפרסום.

אתמול נעתר השופט יצחק שבתאי לבקשה שהתנאים להסיר את החיסיון והתיר לפרסם רק את שמו של הנאשם ואת תוכן כתב האישום שהוגש נגדו, למעט שמות המעורבים והעדים האחרים בפרשה. גם דיוני בית המשפט בעניין נותרו חסויים.

האיש מתגורר במאהל ליד מושב רנן בנגב המערבי. התביעה טענה, שלפני חצי שנה קיבל הנאשם מאדם אחר תת מיקלע "עוזי" מחסנית וכדורים. פריטים אלה של נשק ותחמושת הוא החזיק ברשותו תשאם ללא היתר ועד עתה לא אותר הנשק ומקום הימצאו אינו ידוע.

עוד נטען, שבאפריל או מאי הוא קשר קשר לביצוע פשע. זאת, כאשר בביתו שליד מושב רנן הוא נענה לבקשת שניים מתושבי רצועת עזה לקבל, להחביל ולהחזיק רימונים וחומרי חבלה, שהוסתרו באזור ביר עסלוג'. שני הקושרים הנותרים, טענה התבי־עה, יצרו את הקשרים עם הנאשם בשליחות המודיעין המצרי. "הנאשם לא הספיק לבצע את זממו על פי המתוכנן", טענה הת־ביעה.

הנאשם מוחזק בינתיים במעצר וכאמור, אסר השופט שבתאי את פרסום ההליכים המשפטים נגדו, שנקטו עד כה (עתי"ם).

● ירושלים — דגל אש"ף צויר וסיסמאות כגון "יחי אש"ף" הת־תומות ע"י ארגון אש"ף בשפה הערבית, נכתבו על קיר בית ברחוב סאנט מארס, ע"י הרובע המוסלמי בעיר העתיקה בירושלים.

הצתת יערות על רקע חבלני

חקירת פרשת הצתת מאות דונמים של עצי יער, ליד מחצבת ורד, בסמוך לקיבוץ ברקאי, שהיתה, לטענת המשטרה, על רקע לאומני במתעשת הולכת. שני חשודים נוספים נעצרו בפרשה זו — על כך נודע בבית משפט השלום בחיפה, בהליך הארכת מעצרו של מוחמד כבהה (25) תושב כפר ברטע.

בא כוח המשטרה טען בפני השופט התורן סלים ג'ובראן, כי החשוד הצית במרוצת החודשים האחרונים, יחד עם אחרים, את יערות הקק"ל בסמוך לקיבוץ ברקאי וכתוצאה מכך נשרפו מאות דונמים של עצי אורן ונגרם נזק ברבבות ש"ח.

מבנה תעשייה קרס באזור 12 פועלים ניצלו בנס

מבנה תעשייה בבניה ברחוב הסדנא 26 באזור קרס תחתיו אתמול סמוך לשעה 7.20 בבוקר.

סמוך לשעה 7.20 התקבלה הודעה שקרס גג בקומה שלישית שיוצק היום במבנה תעשייה ברחוב הסדנא 26 באזור. הגג שנוצק בקומה השלישית קרס על גג הקומה השנייה וזה קרס על גג הקומה הראשונה. בסך הכל מדו־בר ב־1300 מ"ר בטון שקרס.

בעת המקרה היו במקום 12 פועלים שהיו אמורים לעבוד עוד שעה נוספת, בשל יציקת הבטון, שאי אפשר לעזבה באמצע. בטרם הקריסה הם חשו בזעזועים והחלו מיד להימלט. הם הצליחו להימלט לפני שהגג קרס.

פועל אחד נפגע קל בידו ופונה לביה"ח ולפסון. נסיבות פגיעתו לא ידועות ויתכן שהוא נפגע עקב ההימלטות ולא עקב קריסת הבני־ין.

כוחות גדולים של משטרה, מכבי אש ומד"א הגיעו מיד למ־קום. החברה הקבלנית האחראית לבניית המיבנה חברת צ.ע. בע"מ. למקום הוזמן מהנדס עיריית חולון כדי לבדוק את סיבת הקרי־סה. במקביל המשטרה פתחה בחקירה והיא בודקת אם לא נעב־רה כאן עבירה שגרמה למקרה.

בסביבות השעה 8.30 הגיע למקום ציוד כבד אשר מפנה את ההריסות כדי לוודא ליתר בטחון שאין במקום לכודים. כמו כן מצ־פים לכלב מיוחד המזהה גוויות.

יחד עם זאת יצויין, שככל הי־דוע אין לכודים, שכן כל הפועלים נספרו ולא חסר איש (עתי"ם).

מטען חבלה נתגלה בת"א

מטען חבלה התגלה ופורק ללא נזק וללא נפגעים בבן צידלס קלור בתל־אביב, אתמול בבוקר.

פועל נקיון, תושב חאן יונס, כבן 48, שעובד דרך קבע בבן צידלס קלור, הבחין סמוך לשעה 11 בשקית אשפה חשודה.

הפועל הזעיק את המשטרה. חבלני מרחב הירקון תקפו את המטען שהיה בגודל קטן ונוטרלו אותו, מבלי שנגרם ומבלי שנפגע איש.

עד כה אין עצורים והמשטרה פתחה בחקירה (עתי"ם).

מבצע לזירוז הטיפול בתיקים בפרקליטויות

במשרד המשפטים מגבשים עתה דרכים לקיצור הליכי הטי־פול בתיקים שהועברו לפרקלי־טויות במחוזות.

שר המשפטים קיים ישיבה ארוכה עם הנהלת משרדו, במטרה לגבש דרכים לקיצור הטיפול בתיקים הללו. המדובר בתיקים שהמשטרה סיימה את החקירה בהם והם הועברו לפרקליטויות המחוזות, לשם גיבוש ההחלטה אם יש מקום להגיש כתב אישום ובעקבות ההחלטה, הכנת כתב האישום והכנת התיק לקראת המשפט.

בישיבה סוכם, כי פרקליט המדינה עו"ד יונה בלטמן יפגש בתוך תקופה קצרה עם פרקליטי המחוזות ואלה יגבשו הצעות מעשיות.

כמו כן סוכם, כי עם סיום פגרת בתי המשפט, יוכרז מבצע לזירוז הטיפול בפרקליטויות בתיקים המעוכבים זמן רב.

מנכ"ל המשרד מר חיים קלוגמן אמר, כי בקרוב יוצא משרד המשפטים מיכרז ובו תיבחר חברה ליעול, ארגון ושיטות, אשר תבחן דרכים להקלת עומס התיקים מהפרקליטויות ותציע דרכים לשיפור שיטות העבודה. כמו כן הוא מסר, כי בתוך זמן קצר תוכנס מערכת מחשב לפרקליטויות המחוז. (עתי"ם)

הרה"ח ר' יהושע ליפקין ז"ל

בירושלים הובא אתמול למנוחת הרה"ח ר' יהושע ליפקין ז"ל חבר, שהיה מזקני חסידי חב"ד ומשפיע בבית חב"ד שבשכונת מאה שערים רבות בשנים.

היה ממנהלי בית היתומים דיסקין, ושנים רבות הקדיש עצמו במסירות עצומה למוסד זה. רק לאחרונה נאלץ לפרוש מעבודת הקודש בשל מחלתו.

צנוע היה בכל דרכיו ובצוואתו ביקש לא לפרסם מודעות על פטירתו ואף לא להכריז על כך.

תלמיד חכם היה והשכים כל לילה אחר חצות ללמד עד תפילת ותיקין שקיים כל ימיו.

השאיר אחריו דור ישרים יבורך.

חברה צרפתית תספק לאירן מיליון מוקשים

פריס, — חברה צרפתית "החברה הלאומית לאבק שריפה וחומר נפץ" שבוזה במרכז מסקה, שבה השתתפו גם חברה שוודית ומפעל איטלקי, שאיפשרה לספק לאירן "מיליון מוקשים" בין הש־נים 1981–1984, זאת מגלה השבועון "לאבנמן דיזדי" בגליונו האחרון.

השבועון מציין כי מוכסים שוודיים שעלו על עקבות עסקות אלה, העבירו את התיקים לחבר־הם הצרפתים ב־24 בנובמבר 1986.

דוברי החברה הצרפתית דחו את ההאשמה בציינם, כי חברה צרפתית לא יכולה לייצא אם אין היא מקבלת רשות לכך מהשלטו־נות.

העיתון פירסם צילומים של שני מסמכים, האחד צילום של הזמנת 200 טונות חומר־נפץ שהחברה הצרפתית ביקשה לקבל מחברת "בורפורס" השוודית. המסמך השני הוא טלקס, המעיד על הזמנת 2,300 טונות חומר־נפץ מבופורס על ידי החברה האיטל־קית. (ע"צ)

להד"ם

הידיעה שפורסמה בשבועון "ערב שבת" על תכניותי בעתיד בשקר יסודה

מנחם פרוש

בס"ד

זעקת הצלה דחופה

המלצת הרבנים הגאונים שליט"א

הננו להמליץ ולעורר בדבר **הצלת נפשות** הנוגע למשפחה בעלי תשובה השרויה במצוקה חמורה. החובות גדולים ואין בידי המשפחה פרוסה לפורסה וזקוקים הם לרחמי נדיבי העם, וגדולה המצוה ורבה שכרה

יהודה צדקה | עובדיה יוסף | מרדכי עטייה
בן ציון אבא שאול | חיים פנחס שיינברג

תרומות אפשר לשלוח
ארגון פ.ה. מרכז לפניות הציבור ת.ד. 5353 ירושלים
ת.ד. 5713 ירושלים עבור משפחה במצוקה
הרב ב. יעקובזון ת.ד. 319 ירושלים, עבור משפחה במצוקה

פנססטיק פלסטיק
שמירת הדפים לשנים
ציפוי ניילון
לספות כורסאות וכסאות
★ עבודה מומחית
מתקבלות הזמנות גם למרכז הארץ
02-810072
02-538001

"סלע"
הדברת מזיקים, רשיון משרד הבריאות 197, עם ריח ובלי ריח
ללקוחות ללא הוצאת כלים, מחלקה לפוליש ונקיון
03-484936

משכנות חיפה

מפעל עזרה לדיור לזוגות צעירים

הננו מתכבדים להודיע על הקמת מפעל

"משכנות חיפה"

הבא לסייע בבעית מצוקת הדיור של היהדות החרדית המעיקה על ההורים בבואם להשיא את בניהם שיחיו, וכן לתרום להרחבת הישוב התורתי בעיר חיפה יצ"ו עפ"י התנאים כדלקמן:

א. זוגות צעירים אשר יבחרו לגור בעיר "חיפה" לאחר נשואיהם, המפעל יממן שכר דירה חודשי **למשך 5 שנים**, עבור דירה לפי בחירתם באיזור דתי, וכמו"כ מובטח להם "כולל" ברמה גבוהה ובתנאים טובים.

ב. זוג צעיר אשר יחליט לרכוש דירה בעיר חיפה ולהשתקע בה, המפעל יושיט עזרה במענק כספי ו/או בהלואות בתשלומים נוחים.

ג. המועמדים חייבים להיות חניכי הישיבות, ויצטרכו להופיע לפני ועדת רבנים לראיון ולשיחה בלימוד.

ד. ועדת רבנים תאשר את המועמדים לקבלת הסיוע דלעיל, וכן רשאית לדחות מועמד מבלי לנמק.

בברכה
ההנהלה

נ.ב. המעונינים יפנו לת.ד. 5276 חיפה
או אל הרב אטלס חיפה טלפון: 644643
בין השעות 8 — 10 בערב

"מהיר ירושלים"
מא"ש 83, 285103-4

סיולים מודרכים לשבוע הבא:
1) מערת הנטיפים ביום א' ב־2.00
2) מירון, צפת, טבריה, עמוקא ביום ב' ב־9.00
3) חברון, קבר רחל, שמואל הנביא, שמעון הצדיק ביום ב' ב־1.00
4) מצדה, עין גדי, יריחו, ביום ב' ב־9.00
5) נסיעות להרצליה בכל יום ב־1.45
6) לים המלח בכל יום ב־4.30
• פרטים והרשמה במשרדים, למסעים לים איסוף מכל חלקי העיר

מאיר
מקררים תדיראן
עד 12 תשלומים
ר' עקיבא 41 בני־ברק

למנהלי מוסדות ובעלי עסקים
חברה חרדית המתמחה בשיווק מוצרי שי ופרסום כולל תשורות הוקרה לסיומם אפשרויות מגוונות, תצוגה מתמדת ברחוב הסורים 32 פינת הזית 2
בפרסום מרכז
טל. 381405

ישיבה וכולל "אור יצחק", יהוד

טל. 03-351612

תנו כבוד לתורה

סיום הש"ס

נתכבד להזמין את כל תלמידינו הי"ו בהוה ובעבר לקחת חלק בשמחת סיום הש"ס

שנקיים בס"ד ביום ראשון כ"ח מנחם־אב תשמ"ז בשעה 7.00 אחה"צ ביהוד

★ אוטובוסים יעמדו לרשות הקהל החל משעה 18.00 ברח' חזון איש 1 בני־ברק תחבורה חזרה מובטחת
★ הזמנות פרטיות לא נשלחו

בברכת התורה
ההנהלה

נ.ב., מקום מיוחד לנשים

ברכת מזל טוב ואחולים נאמנים

לידידנו, עדין הנפש ואציל הרוח, מיקירי אנ"ש

הרה"ח ר' **פנחס כרמל** וב"ב הי"ו

ולחמותו החשובה

מרת **רבקה פינקוסביץ** תחי'

לארוסי הבן־הנכד

כמר **אברהם** נ"י

ממצויני תלמידי ישיבת חדושי הרי"ם

עב"ג בת ידידנו

הרה"ח ר' **יצחק מרדכי צימרמן** נ"י

מתפללי ביהכ"ס דגור אנטורפן

מכון בית יעקב למורות

בכר הרב לוין ירושלים

הודעה לבוגרות

הספרים שהיו ברזונים בכנס הבוגרות, נועדו למכירה, כדי לא להכשל באיסור גזל מתבקשות הבוגרות

להחזירם לבנין הסמינר

כל יום בין השעות 1.00-9.00

או להפקיד 10 שקל עבור כל ספר

ר־2 שקל עבור כל חוברת "מעלות"

לאחד מסניפי בנק לאומי בכל הארץ.

לזכות מכון בית יעקב למורות ירושלים מספר חשבון 110-74500-00

או לשלוח בצ'ק לת.ד. 511 כבר הרב לוין ירושלים

בברכה
המנהל

בית המדרש הגדול "אהל־יוסף"

רמות פולין ירושלים

מודעה רבה לאוריתא

הננו שמחים להודיע לצבור בני התורה כי בשבת קודש פרשת עקב יתארח אורחנו

הרב הגאון רבי **שלום ברגר** שליט"א

מרבני העיר פתח תקוה

וראש ישיבת "זכרון־אליעזר"

בבית הכנסת בשעה 5.00 אחה"צ

בסוגיא: עציץ נקוב שהוגבה מעל גבי הקרקע והונח על גבי יתדות לגבי שבת, ולגבי כתיבת פרוזבול (שבת פ"א)

הגבאים

מאיר
מזגני אוויר תדיראן אצל ↑ כמובן
אפשרות לד"ל עד 12 תשלומים הנחה על מזומן
רבי עקיבא 41 בני־ברק טל. 762584

ללא חיוב שבת

ויזה קאר
VISA CAR
RENT A CAR LTD.
השכרת רכב בע"מ

TEL. (02) 223440, (02) 245636 טל.
23 HILLEL ST, JERUSALEM רח' הלל 23, ירושלים
★ מינימום 4 ימים

מדינת השעשועים

הלונה פארק הענק

הגדול מסוגו בישראל.

החגיגה הגדולה של השנה

דבר כזה עוד לא נראה בעיר!!!

• ספינת פיראטים • טוריסטר ענק • מכוניות מתנגשות ועוד הרבה מתקנים נפלאים

• ארון סוסים • מתקני שעשועים מטורפים • ביתן מטוסים • ועוד הרבה הפתעות

בואו עם הילדים - אתם חייבים את זה למשפחה

במגרש הכדורגל (המדושא) במתנ"ס פת חט' (ברח' בר יוחאי - ירושלים)

מיום חמישי 13.8.87 ועד ליום שני 31.8.87 פתוח בכל יום משעה 5.00 אחה"צ ועד 11.00 בלילה. ביום שישי סגור. במוצ"ש פתוח מצאת השבת ועד 11 בלילה.

הלונה פארק הטוב ביותר בישראל - באו ותאמינו!!

יש לך מה יהודי? ליש!

בירושלים:
★ תבקוק — מלכי ישראל
★ עולם הספר התורני — בית וגן
★ חנות ספרים "ביד" — בית וגן

באשדוד:
★ צורה וצבע

בבני ברק:
★ מכשירי כתיבה "רינגרבר" רשב"ם 15
★ "אצל וייס" — חזון איש 27
★ צורה וצבע — ברטנורא 8
★ תפוצה — חזון איש 9
★ תחכמוני — ר' עקיבא 146
★ הכל לנוער — ר' עקיבא 114
★ דודי — ר' טרפון 2
★ לבציון — ר' עקיבא 77
★ צאורום ר' עקיבא 75
★ לתלמיד — רחוב מימון
★ מילצקי — ר' עקיבא 37
★ מכשירי כתיבה רמת אלחנן

מכירה טרום עונתית

ג'קסים חורפיים מקסימים ומיוחדים דגמי חורף 88 אופויים, שחור, כחול ועוד

כ"כ כמות מצומצמת של מעילי גשם חדישים ממיטב תוצרת אנגליה

המכירה תתקיים ברח' "פאת השלחן" 10 גאולה י-ם מאחורי פירות גאולה במוצש"ק 9.30-11

בס"ד

מכירה מיוחדת

חיסול מלאי הקיץ

★ סנדלי נשים! הנחות עד 50%
על כל המלאי החל מ־30 ש"ח
★ כל נעלי הילדים! ב־25 ש"ח
★ המבצע מוגבל לזמן קצר

רבי עקיבא 7 ב"ב טל. 700630.

לנשים בלבד!

חסר תקדים

מתנה

א־אבידת בת מלך

עפ"י ספורי מעשיות מרבינו נחמן מברסלב זיע"א

בתכנית:
דברי פתיחה | מקהלת בנות בלווי תזמורת

ההכנסות קודש לטובת התלמוד תורה סגן אבות צפת

ביום ב' כ"ב במנחם אב בשעה 8 בערב באודיטוריום בחצור
ביום ג' כ"ג במנחם אב בשעה 8 בערב באולם "אהל שם" בתל אביב
ביום ד' כ"ד במנחם אב בשעה 8 בערב באודיטוריום ויינגרטן, ירושלים

מכירת כרטיסים מוקדמת:
בירושלים:
• ליבנשטיין את הולדר – רח' שטראוס 36
• "משך הנחל" – רח' מאה שערים 110
• "מבוקי" פרסומים. רח' יונה 2 פינת מלכי ישראל

בני ברק:
• סנדלריה יצחק – רח' ירושלים
• רהיטי נוער שטיינברג – רח' ר' עקיבא 90
ובערב ההופעה במקום

האינסטלטור לא הגיע!

גם היום וגם אתמול!!!

צלצל ומיד נגיע

גלוי נזילות במכשיר אלקטרוני חדיש
★ ניקוי שופכין ע"י מכשיר חשמלי חדיש
★ הרכבת כיורים ובתים
שור טל: 03-799996 ★ נסיון 14 שנה
שרות 24 שעות ביממה ★ מחירים נוחים

סוף לנוקים

בבית ובעסק

הדברת מזיקים

03-424244

מאיר
מקררים תדיראן אצל ↑ כמובן
אפשרות לד"ל עד 12 תשלומים הנחה על מזומן
רבי עקיבא 41 בני־ברק טל. 762584

היום! זה כבר לא חלום!

ארון הספרים שחלמת עליו

2.40×3.40 (עם דלתות)

מבצע

עכשיו בהישג ידיך!!!

רהיטי פרנק ר' עקיבא 16 בני־ברק. 797317